

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆరోగ్యాది అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి... ఫేస్బుక్

Like us to follow

@mohanpublications

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

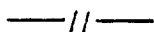
భాగవత కథ

- రాసేశ్వరుని సేచ్చ

విషయ సూచిక

రాపేశ్వరుని రాపేశ్వ	1
శరశ్చంద్రుని సుషమా	32
ఆహ్వానము	41
శ్రీ కృష్ణాంతికా గమనము	52
గమ నౌత్సుక్యము	60
శ్రీ కృష్ణునందు గామ భావమును గల్గఁగా ప్రదామే	80
ప్రేమాదికృష్ణ ప్రస్తావము	90
ప్రణాంగనల వివశత్వము	102
ప్రియత్వ మాత్మయందే కలదు	113
కామాది తత్తలగు ప్రణవల్లభులు	125
అత్కారముని రమణము	151
అంతర్ధానము	159
విరహోన్మాదినులగు ప్రణాంగనలు	169
శ్రీ కృష్ణుని జాడ లతావత్రాదుల నడుగులు	177
రాధ రాస	189
ప్రథమ సహృగమము	209
విరహ సామ్యాతికయ శ్రీ రాధ	222
సంకేతము	235
ప్రియా సంగమనఁ బ్రియతమఁడెక్కడ ?	281

శ్రీ కృష్ణ రీలాను కరణము	268
సాత్త్విక ఈర్ష్య	276
కాముకుల దైన్యము - ప్రీతి దురాత్మత	284
రాసలీల - ధర్మ మర్యాద	293
రాధయొక్క మానము	311
విరహ విహ్వల కృష్ణప్రియ	322
కృష్ణ విరహమున ప్రజాంగనల తన్మయత	332

భాగవత కథ

రా సే శ్వ రు ని రా సే చ్చ

శ్లో॥ భగవానపితా రాత్రీః
శరదోత్పల్ల మల్లికా
వీక్ష్య రంతు మనశ్చక్రే
యోగమాయా ముపాశ్రితః॥

భా గ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౧ శ్లో

వ. ఆశరద్రాత్రిని భగవానుడు యోగమాయ నాశ్రయించి
రమింపఁదలఁచెను. (౯౫౯)

ప్రేమపథము చాల సరళమార్గము. ప్రేమ మనస్సున
కనుకూలమగు మార్గము. ప్రేమను గోరని వాఁడును,
ప్రేమాభిలాష మనస్సులో లేనివాఁడును నీ ప్రపంచము దెవఁ
డును నుండఁబోడు. ఎవరికైనను ప్రేమ అసరిచిత వస్తువు
కాదు. ప్రేమ నందఱు నెఱుఁగుదురు. పశు, పక్షి, కీట
పతంగాదులును ప్రేమించుట యెఱుఁగును. భేదమేమనఁగా
నొకటి నిత్య ప్రేమ, మఱియొకటి అనిత్యమునందు ప్రేమ,

ఒకటి బింబము నందు ప్రేమ, మఱియొకటి ప్రతిబింబము నందు ప్రేమ, ఒకటి సత్యమునందు ప్రేమ, మఱియొకటి అసత్యమునందు ప్రేమ. సత్యమునందు కలిగిన ప్రేమ సత్యముగానుండును. అసత్యమునందు కలిగిన ప్రేమ అసత్యముగానుండును. దానినే మోహమనియు నందురు. సత్య ప్రేమ ముక్తికిఁ గారణమగును. అసత్యప్రేమ వలనఁగలిగిన మోహము బంధనమునకుఁ గారణమగును. ప్రేమ సాధన వలన గలుగదు. అది దైవేచ్ఛచేతను, పూర్వజన్మ సంస్కారము చేతను గలుగును. లోకమందును నంపటయెడలఁ బ్రేమ కలుగదు. ఎవరితో మనస్సు కలియునో వారియెడలఁ బ్రేమ కలుగును. మనస్సు కలియక వగ్గఱనున్నను ప్రేమ కలుగదు. ప్రపంచమందు ప్రేమకే ప్రక్రియ యుండునో, పరమార్థమందును నుండును. ఈ రెంటికిని భేద మేమనఁగా సాంసారిక ప్రేమాస్పదము సత్వరమగును సనిత్యముగను నుండును. పరమార్థ పథముననున్న ప్రేమాస్పదుండు నిత్యుండు, శాశ్వతుండు. భగవంతునియొక్క భిన్నభిన్న కార్యములకొఱకు భిన్న భిన్నములగు నవతారములు కలుగును. కొన్ని అవతారములు జ్ఞానప్రసారముకొఱకు జ్ఞాన మహత్వము కొఱకు జరుగును. హంసకపిలాది అవతారము లట్టివే. యుగావతారముల నలె గొన్ని యవతారములు ధర్మస్థాపనము కొఱకు వచ్చుచుండును.

రామాద్యనతారములనలె గొన్ని యనతారములు మర్యాదను స్థాపనార్థమై వచ్చుచుండును. కాని కృష్ణానతారమునకే కైక ప్రయోజనము ప్రేమ ప్రసార మొనర్చుటకే, ఆ కృష్ణానతారమందు గనఁబడు శ్రీకృష్ణుని ప్రేమలీలలును, ఆ యనతారమునఁ బ్రవహింపఁజేయబడిన సుఖదాయిని యగు ప్రేమ సరిత్తు మఱి యే యనతారమునను గనఁబడదు. అందునలన నీ యనతారము పరిపూర్ణతమముగ నెన్నఁబడినది. రాసలీల ప్రేమయొక్క పరాకాష్ఠ, సాధారణముగఁ బ్రేమకు మూఁడవస్థలు కలవు. పూర్వానురాగ మంకురము కలయిక చిగిర్చి పుష్పించిన పూర్ణ వృక్షము. వియోగము మధురాతి మధురమగు దాని పక్ష్యలము. పూర్వానురాగముయొక్క పరాకాష్ఠ దర్శనసుఖము కలియక యొక్క పరాకాష్ఠ రాసవిలాసము. విరహము యొక్క పరాకాష్ఠ దశమదశయగు మృత్యువు. ఇది సాధారణరీతి ననుసరించి పై పై భేదము జెప్పఁబడినది. వాస్తవమునఁ బ్రేమ యందెన్నడును వియోగమనునది లేదు. నిత్య సంయోగమునకే ప్రేమయని పేరు కలదు. విరహము కలియకయొక్క ఒకానొక యవస్థా విశేషమే.

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా! ఇప్పుడు నేను శ్రీకృష్ణ చంద్రునియొక్క పరమ దివ్యాతిదివ్య రాసలీలా వర్ణనమును జేయఁదలఁచుచున్నాను. మీరు నాకనుమతి

నాసంగినచో నర్జించెనను. ఈ విషయమును నదలిన బాగుండునని నాకు మనస్సునకు నచ్చుచున్నది. దీనిని వర్ణించుటలో నాకు భయము వేయుచున్నది.”

శౌనకుఁడిట్లడిగెను :- “సూతా! భగవచ్చరిత్రలను వర్ణించుటలో భయమెందులకు? భగవంతుని చరిత్రలను నిర్భయములై వర్ణింపవలయును. భగవచ్చరిత్రలు భయమును నాశమొనర్చును. నీవు పరమ మధురాతి మధురమగు రాస లీలా వర్ణన మొనర్చుటలో భయపడు టెందులకు?”

అంత సూతుఁడవసరమునకు మించిన గంభీరుఁ డయ్యెను. అతఁడు కొంచెముసేపటి వఱకు మాటాడఁజాలక కొంచెము సంభాళించుకొని యిట్లనెను:- “స్వామీ! భగవచ్చరిత్ర వర్ణనమునకు భయ మవసరములేదు, కాని యీ రాసలీలా ప్రసంగమతి గూఢాతి గూఢమైనది. దీనివర్ణనము వైఖరీ వాక్కుతో వర్ణించుట మిక్కిలి కష్టము. ఈ వర్ణనములోఁ బ్రాకృతి బుద్ధియుండిన శ్రోతలును, వక్తయును బలనమై తీరెదరు. సింహముపాలు స్వర్ణపాత్రలోనే నిలువఁ గలవు. కాని అన్యపాత్రలలో నిలువఁజాలవు. ఇతర పాత్రలలోఁబడఁగానే ఆ పాత్రలు పగిలిపోవును. అట్లే నిర్మలమగు మనస్సులలోనే యీ లీలలు నిలుచును. ఇది సాధారణ స్త్రీ పురుష కామ క్రీడలని భావించినచో నట్టి వానికిఁ బర

నము తప్పదు. అందువలన నేను దీనిని యథార్థముగా వర్ణనము చేయఁగలుగదునో లేదో యని భయపడుచున్నాను. మీ విషయములలో నాకేమియును భయము లేదు, మీరు కామక్రోధాది రహితులగు బాల బ్రచాత్మరులు నందనందనుని కృపాపాత్రులు - నాకు నా విషయముననే యే పెడమార్గమును బట్టుదునో యని భయము కలదు.”

అంత నవ్వుచు శౌనకుఁడిట్లనెను :- “సూతా! నీవు చింతింపవలసిన పనిలేదు. మంగళ మయుఁడగు భగవానుఁడంతయును మంగళ మయముగ నొనర్చును. ఎవని హృదయములోఁగూర్చుండి భగవంతుఁడు తన భువన పావనమును మంగళమయమునగు కథా స్రోతను బ్రవహింపఁజేయుచున్నాఁడో అట్టివాని మనస్సులో కామక్రోధాది వికారము లేట్లు రాఁగలవు. ఏ కారణము చేతనైన వచ్చినచో నవి వెంటనే నశించిపోవును. నీవు చింతింపవలదు ముందుగా నీవు మాకు పూర్ణానురాగ స్వరూపమును జెప్పి తరువాత రాసలీలనుగూర్చి చెప్పుము.”

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా! ఈ విషయ మతిగహనమైనది. విశాలమైనది దీనిని యథారీతిగ వర్ణించుట చాల కష్టమేకాదు, అసంభవము ఇది అనుభవ విషయము. మైఖరీ వాక్కుతో దీనిని వర్ణించినచో దీని స్వారస్యమే

నశించిపోవును. దేనవాణిలోఁగల పూర్ణ స్వారస్యము ప్రాకృత వాక్కులో నెట్లు రాఁజాలదో, అట్లే ప్రభు ప్రేమ వర్ణనము నీ తాకిక భాషలోఁ దెలుప వీలులేదు. అట్లు తెలుపఁ జూనినచో దానిలోనికి తాకికత వచ్చి తీరును. వర్ణన చేయఁ బడునది ప్రేమ కానేకాదు. వ్రేలితోఁ జంద్రునిఁజూపించుచు 'అదిగో, చూడుఁడా చెట్టుమీఁద నా వ్రేలిముందు చంద్రుని' అని పలికినచో నా చెట్టుమీఁదను నిజమునకుఁ జంద్రుఁడును లేడు, వ్రేలుముందును లేడు, కేవల మీరెండు సంకేతముల వలన దృష్టినిఁ జంద్రుని వైపునకు మరల్చుటయే. అట్లే ప్రాకృత భాషలో నేను ప్రేమ సంబంధమునఁజేయు వర్ణనము, కేవలము ప్రేమయొక్క ఛాయామాత్రమే. దీని ద్వారా యీ యద్భుత రసము నూహించి అనుభవము చేయవలెను.

ప్రేమ యెవని హృదయములో నుదయించునో, యెప్పుడుదయించునో, యే కారణమున నుదయించునో, యెచ్చట నుదయించునో, యీ విషయములకే నియమమును లేదు. ఎవని విషయముననైనను వినుటచేతను, చదువుట చేతను, ఇతరుల వలనఁ దెలిసికొనుట చేతను హృదయ మందావిషయమున నాకర్షణము కలుగును. ఎవనియెడల నాకర్షణము కలుగునో ఆతని నామము ప్రియముగ నుండును. ఆతని గుఱించి యెవని నోటనైనను వినినను, నేడైన ప్రసంగ

వశమున నాతని నామము వెలువడినను వినఁగానే అనురాగి
యులికిపడును. కర్ణములా చర్చను వినఁ గుతూహలపడును.
ప్రేమ స్వరూప మొక్క స్థితిలో సంతృప్తినిఁ జెందకుండుటే
ప్రేమ నిత్య నవీనత్వమును గాఁజేయును. ప్రేమ ప్రతి
క్షణమును వృద్ధిపొందును. ప్రేమకును, మోహమునకును
నిదియే గుర్తు. ఎవని మీఁదనైన మోహము కలిగెనా, అది
కొలఁది దినములలోఁ దగ్గిపోవును, వికలమగును, మోహ
క్షయమే మోక్షము. జ్ఞానము కలుగఁగానే మోహమంత
యును నాశమగును, కాని ప్రేమ వృద్ధిపొందుచునేయుండును.
దానిలో హాసమునది యుండదు. ఎంతవఱకు పెరుగునో
దాని కేదైనను హద్దు దానికంటె కలదాయనిన దానికి
హద్దు, అంటు లేదు. అది పెరుగుచునేయుండును. పెరుగుటయే
దాని స్వభావము; దాని ధర్మము, దాని ప్రకృతి లోభివాని
కడ నెంతటి ధనమున్నను వానికి తృప్తి కలుగదు. నిత్యమును
దాని నధికముగఁబొందుట కభిలషించుచుండును. ప్రేమ
హృదయమందుత్పన్నము కాఁగానే ఒక్కసారి ఆతనిఁ
గాంచి నఁ జాలును; ఇంకేమియు నక్కఱ లేదనిపించును. ఆతనిఁ
జూడఁగానే మనస్సుపోవును. నేత్రములుత్పన్నములగును.
ఆతని నొక్కసారి కన్నులారఁ జూతమని చిత్తము కాఁజేయు
చుండును; కాని ప్రేమాస్పదునిఁ జూచుటచే నెన్నడును
గన్నులు తృప్తినిఁజెందవు. పైఁగా నింక నధికముగ వికలము

లగును. సదా సర్వదా ఆతనినే చూడవలయుననియు, నొక్క ఊణమైనను దనకు దూరము కాఁగూడదనియు, నెల్లప్పుడును దన కన్నులయెదుట నిలిచియుండవలయు ననియుఁ గోరుకొనుచుండును. కాని మన కెవ్వనియందు ప్రేమ కలదో ఆతఁడు మన మాటను కాదనఁడనుట కధికార మేమున్నది. ఆతఁడు స్వతంత్రుఁడు. ఆతఁడు మన లను గాంక్షించుచున్నాడో లేదో అందును సందేహము కలదు. ఆతఁడు కాంక్షింపనిండు, కాంక్షింపక పోనిండు ప్రేమ సదా ఏకాంగియనియు, నంధమైనదనియుఁ జెప్పఁ బడినది. ప్రేమ యే విధమగు గుణములను గాంక్షింపదు. గుణములను గోరి ప్రేమించుటకు శ్రద్ధయనిపేరు. ఎవరికడ నైనఁ బ్రభావముండిన ననఁగా నాతఁడు గొప్ప త్యాగి, తపస్వి, సుందరుఁడు, విద్వాంసుఁడు నైనచో నాతని యెడల శ్రద్ధ కలుగును. ఆతనిలో నా గుణములు లేకున్న ననఁగాఁ ద్యాగి రాగి యైనను, సురూపుఁడు కురూపియైనను, తపస్వి భోగియైనను, లేక చెడ్డకార్యములచేఁ బ్రభావము తగ్గిన మన శ్రద్ధయును దగ్గిపోవును. కాని ప్రేమయందిట్టిదిలేదు. ఆతఁడు సుందరుఁడు కానిండు, కురూపికానిండు, గుణికానిండు, నిర్గుణుఁడు కానిండు, ఆతఁ డావలకుఁ ద్రోసినన్పు, తన్ను స్వీకరించినను, నేవగించినను నా సర్వస్వ మతఁడే ననును. ఇట్లుండినను నాతఁడు తటస్థుఁడుగ నుండు ననఁజాలము.

గొప్ప గొప్ప విరాగులును, మహాత్ములును బ్రేమాకర్షణ సముఖమున నతమ స్తులగుచుందురు. అట్టి యెడ రసిక శేఖరుడగు నందనందనుని విషయమునఁ జెప్పవలె? ఆతఁడు ప్రేమ కేకైక స్వరూపుఁడు. ప్రేమయే ఆతని కాహారము ఆతని చేష్టలన్నియును దన్నుఁ బ్రేమించు వారికొఱకే. ప్రీతి రీతి నెఱిగిన వాఁడతఁడే.

హృదయమందెవని యెడలఁ బ్రేమయుత్పన్నమైనదో, ఆతనిఁ గాంచుటకుఁ గన్ను లువ్విఱ్ఱారుచుండును. ఆతఁడే మార్గమునఁబోయినాఁడో అచ్చట జాముల కొలఁది నిలుచుండి ఆతనినిఁ బ్రతీక్షించుచుండును. ఆతఁడా దిక్కుగా నిత్యమును పోడనియు, నెప్పుడెప్పుడో వెడలుచుండుననియు, నిప్పుడే వచ్చునని నమ్మకము లేదని తెలిసినను, కొంచెముగ నాకుల చప్పుడయ్యెనా చిత్తము స్పందించును, నేత్రములా దిక్కునకే చూచుచుండును. ఈ ప్రతీక్షలో నెంతటి సుఖము కలదో యెన్నడైనఁ బ్రతీక్ష చేసినవానికే తెలియఁగలదు.

ప్రజమందలి గోపాంగనలందఱకును శ్యామసుందరుని యెడల సహజానురాగము కలదు. వాత్సల్యభావము కలవారు బాలకునిగ భావించి ప్రేమించెదరు. మధుర భావము కలవారు శ్రీకృష్ణునిఁ బ్రేష్ఠునిగ భావించి ప్రేమించెదరు. ఈ ప్రజాంగనలలోఁ జాలమంది కొమారావస్థలో నుండిరి. వారు

శ్రీకృష్ణుని బలిగా భావించుచుండిరి. ఇందులో, గొందఱు లాకిక పతులును గలరు. ఒక పతిని వీడి వేతొక పతితో సంబంధము కలవారిని వ్యభిచార దుష్టలందురు, ఉపపతిని జూరుడందురు. అందువలన నీ సంబంధమును జార సంబంధమందురు. కాని యిది సాధారణ జనుల విషయము. సర్వాంత ర్యామియగు ప్రభునియందు గల పతి సంబంధము వాస్తవిక సంబంధమే లాకిక దృష్టితో దీనిని జారసంబంధమందురు. భాష లాకిక విషయములనే చెప్పగలదు. ప్రేమ మర్మమును వ్యక్తపఱచుటకు గానికి సమీపమగు శబ్దకోశమే లేదు.

గోపికలందఱేక రకముల గోపికలు కలరు. కొందఱు నిత్య పరికరులు. వీరు శ్రీకృష్ణుని యథార్థమగు స్వరూపము నెఱుఁగుదురు. వారు శ్రీకృష్ణుడు గోపీనందనుడే కాదనియు, నఖిల ప్రాణుల కంతరాత్మయనియు నెఱుఁగుదురు. కొందఱి కాలని యథార్థస్వరూపముబాగుగాఁ దెలియదుకాని ఆతనిపై నాసక్తి కలదు. ఆతని రూప మాధురికిని, వేణు మాధురికిని, లీలా మాధురికి నాకర్షణలైరి. వారు శ్రీకృష్ణ దర్శనము కొఱకు అహర్నిశలు వ్యాకులతను జెందియుందురు. లోక దృష్టిలో శ్రీకృష్ణుని వయస్సు తొమ్మిది, పది సంవత్సరములుండును, కాని మధురభావో పాసకుల కాలఁడు నిత్య కిశో

రుండే. ఈ రహస్యమును వాత్సల్య భావోపాసకులగు గోపిక లెఱుంగజాలరు.

కోరికయున్నను నింటిలోపలనుండు గోపికలు నిరంతరము శ్రీకృష్ణుని గలిసికొనజాలరు. శ్రీకృష్ణుడా స్వచ్ఛంద విహారి. వారంతఃపుర మందుందురు. శ్రీకృష్ణుని దర్శించుటకు మూడే సమయములు కలవు. వారు కడనలను బట్టుకొని యమునలో నీరు తేబోయినపుడును, గోశాలలో గోమయమును దీయునపుడును, పాలు పితుకబోయినపుడును, మూడవది పాలు, పెరుగుల నమ్మబోయినపుడును, ఈ మూడు సమయములందుగాక యితర సమయములలో బయలుదేరినచో నత్తలును నాడు బిడ్డలును ననేకవిధముల సంఘోషించెదరు. ఒకటికి పది మాటలను గల్పించెదరు. లోకులును నానావిధములుగ ననుకొనుచుందురు. ఇట్టిలో వివిధ కల్లోలములు కలుగును. ప్రేమ యీ బంధనములను లక్ష్మీపెట్టకుంకినను, ఇనన్నియును ప్రేమ పోషకములే. ప్రేమ విషయములన్నియును రహస్యమయములుగనే యుండును. వాని వర్ణనము రహస్యముగనే యుండును. పత్ని పతికి దన సర్వస్వమును సమర్పించును. ఈ విషయ మందఱును దెలిసినదే, అయినను నందఱయెదుట సత్ని పతినిజూడదు. ఒక వేళజూచినచో, గొంగుచాటు చేసికొని చూచును.

ఆకొంగుచాటుగాఁ జూచుటలోను నొక యపూర్వముగ సౌందర్యము కలను.

దర్శనము కాగానే స్పృశ్యేచ్ఛ జనించును. లాభమున లోభము పెంచును. ఏకోవిధముగ శ్యామసుందరుని శ్రీయంగమును స్పర్శింపవలయునని కోరిక కలుగును. అతని మధురమగు ప్రియ వాక్కులను వినఁ గోరిక కలుగును. అతని కిది తెలియును. శ్యాముఁ డొక్కొక్కసారి యమునాతీరము నకుఁబోవును. వ్రజమందు వ్రజవాసినులగు స్త్రీలే నీరు తేఁబోయెదరు. యమున సమీపమున నుండుటచే యమునా జలమును దెచ్చుకొందురు. దూరమగుచో గూప జలములను దెచ్చుకొందురు. వ్రజమందు పనఘట్టమందుగల దృశ్యమింకే దేశమందును నుండదు. వ్రజమందలి మృత్తిక అతి నునుపు, జిగురు, అచ్చట గులక ఉండదు. అచ్చట మట్టి తోడనే యిండ్లు కట్టఁబడును, కఱ్ఱలను పాతి, పెండెకట్టుకట్టి దానికి మట్టిని మెత్తెదరు. పైన కప్పుకూడ మట్టితోనే వేసికొందురు. ఆమిద్దెటిండ్లే నందలకొలఁది సంవత్సరములు గడుచును. నీరు తెచ్చుకొనుటకును నీరుతోడుటకును మట్టి పాత్రలనే వినియోగించుకొందురు. ఇప్పుడు లోహపాత్రలు, డబ్బాలు వాడుకలోనికి వచ్చినవి. పూర్వము మట్టి కడవల తోడనే నీరు తోడుకొనెడువారు. మట్టి తొట్లలోనే నీటిని నిలువఁజేసికొనుచుందురు. స్త్రీలు పిండిని విసురుకొని, చల్ల

జేసికొని నీటిని దేబోయెడువారు. పొయ్యిపనియు, వంట పనియు నింటిలోనే జరుగును. గావున మాసిన గుడ్డల తోడనే అవి జరిగిపోవును. నీరు తెచ్చుటకు బయటకుఁ బోవలయును. కావున నవీన వస్త్రములను ధరించుకొని పోయెడువారు. పెద్దవారును, ముసలివారిపని కోడండ్రమీఁద నాజ్ఞలను గురిపించుటయే వారి పనులలో దోషములను గాంచుటయును. వారు పై పై పనులను గూడ చేయు చుందురు. కోడండ్రు వంటచేసిన, నత్తలు వడ్డించుచుందురు. అత్త యుండఁగాఁ గోడండ్రు వడ్డింపరు, కోడండ్రు లేనపుడే ముసలివాండ్రు నీరు తేబోపుదురు. ఇది శ్రమ కార్యము. రెండవది నీరు తెచ్చుటయు, వంటజేయుటయు యువతులగు కోడండ్రుగాని, పెద్దవారైననాడు పిల్లలుకాని చేయవలసిన పని, నీరు తేబోయినపుడు సుందరమగు తిరుగులంగాను ధరించెదరు. తళ తళలాడు రంగుల రంగుల పైఁటపావడాను గప్పుకొందురు. కొంగును గట్టిగ దోపుకొందురు. ఒకచేత మేలి ముసుగును బట్టుకొందురు. శిరస్సునఁ జుట్టను బెట్టు కొని దానిపైఁ బెద్దకుండ నుంచుకొందురు. దానిపై నింకొక చిన్న కుండను, మరల దానిపై నింకను జిన్నకుండను బెట్టుదురు. ఒక కలశమును జంకలోఁ బెట్టుకొందురు. త్రాటిని భుజముమీఁద నైచుకొని, నడుము నూగిసలాడించుచు రెండు వ్రేళ్లతో మేలిముసుగు కుండ చూచుచు వెళ్లుచుందురు.

సాధారణముగ నొకే సమయమున నందఱును గలిసి వెడలుచుందురు. రంగుల రంగుల చీరలను ధరించి వ్రజస్త్రీలు పనఘటమునందు స్వర్గసరోవర సమీపమున నప్పరసలు కూర్చుండినట్లుందురు. అత్తలయొక్కయు, నాడు బిడ్డలయొక్కయు నదుపులేని సమయమిదియే. నీకు తెచ్చుచున్న నపుడు వారు కడుపునిండ నోరార మాట్లాడుచుందురు. వారి వారి కష్టసుఖములను వారు పరస్పరము చెప్పుకొనుచుందురు.

కావున నీ సమయము చాల సుఖదమైనది.

ఇప్పుడు వ్రజమందంతటను శ్రీకృష్ణుని సౌందర్య మాధుర్యములను గూర్చిన చర్చియే. శ్రీకృష్ణుఁ డేసమయమునఁ బనఘటము వైపునఁబోవునో సరిగా నా సమయముననే ఆతని దర్శింపవలయునను లాలసచే వ్రజాంగవతులు నీరుఁదేబోయి జాముల తరబడి ప్రతీక్షించుచుందురు. శ్యామసుందరుని దర్శన మేనాఁడైననో ఆ దినమును సుదినముగ భావించి, వారు తమ జీవితములు ధన్యమైన నని తలంచెదరు. దర్శనము కాని నోజునఁ జింతాక్రాంతులై, మరునాఁ డేదేసమయము వఱకు ప్రతీక్షించుచుందురు. ఇప్పుడు దర్శనము వలననే శాంతి కలుగుట లేదు. ఒక దినమున నొకతె యిట్లనెను:- “శ్యామసుందరా! మా చేదనిటు తెమ్ము” శ్యాముఁడు మిక్కిలి ప్రేమతో చేదనందించెను.

త్రాటిని ముడిచెను. పొరపాటున నాతని చేయి గోపిక యొక్క శరీరమునకుఁ దాకెను.

ఇప్పు డందఱకును సాహసము కలిగెను. అందఱును జేద నందించుచునుండిరి. ఇప్పుడు శ్రీకృష్ణుడును చిన్న చేదను చేబూని నీరు తోడఁబోవుచుండెను, “అతఁడు యము నను వదలి చిన్న చేదతో నీటినిఁ దోడులేమి?”

ఇప్పుడెందులకు నీటినిఁదోడుచున్నాఁడో ఆయననే యడుగనలెను. ప్రేమయందలి పనులన్నియును ప్రేమకొసమే చేయఁబడుచుండును. వానిలో నెందులకను ప్రశ్నయే జనింపదు. అప్పుడప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు చేదనందించునపుడు కలశము నొరుగునట్లొనర్చును. అప్పుడు గోపికలు తడిసి పోవుదురు. అప్పుడు వారు శ్యామునిఁ దిట్టుచుందురు. శ్యాముఁడో నవ్వుచుండును. దీనివలన వారి సాహస మినుమ డించెను. ఇప్పుడు కేవలము దర్శన స్పర్శనముచే సంతోషములేదు. ప్రేమ కలహము కూడ జరుగుచుండును. ప్రేమ వాక్యముల వలన నెన్నటికినిఁ దృప్తి జనింపదు. రాత్రింబవళ్లు మాటలాడు చుండవలయుననియే చిత్తము కాంక్షించు చుండును. ఆ మాటల కేమియును నర్థములేదు. ఏ మాట లైనను గానిండు సనఘాటనం దనేక విధములగు లీలలీ విధ ముగ జరుగుచుండును. వాని నన్నిటినిఁ జెప్పఁబూనినచో

సంవత్సరముల తరబడి యిట్లు గడిచిపోవును. అయినను నవి పూర్తికావు. కావున నీ ప్రసంగమును నేనిచ్చటనే వదలుచున్నాను.

చిత్తమందే యందమైనను నాటుకుండెనెనా చిత్తము నిరంతరము దానినే చింతించుచుండును. ఇప్పుడు గోపికలు గృహకార్యములన్నిటినిఁ జేసికొనుచున్నారు. గృహిణియైన గృహకార్యములనుండి అవకాశమెప్పుడు - చిక్కును కాని చిత్తము సదా శ్రీకృష్ణనియందే లగ్నమైయుండును. ఏ పని మీఁదనైనను బయటకు వెడలునపుడును, పేడ చేయునపుడును, గోశాలను దుడుచునపుడును, బాలును బితుకునపుడును, నెనరింటికైననుబోయి పెరుగు, మజ్జిగను దేఁబోయినపుడును శ్యాముఁడేమైన వచ్చుచున్నాఁడేమోనని అటు నిటుఁ జూచుచుండును. అట్లు వచ్చి కంటఁబడెనా నేత్రము లచ్చటనే నిలిచిపోవును. ‘ఏలనయ్యా! కృష్ణుఁడు చూడఁదగినవాఁడే, ఊరక ఆతనిఁ చూచుటచే నేమి లాభము? చూచిన వస్తువుకొఱకై యింతటి యధీరత యెందులకు? చూచిన నేమి లభించునట్లు?’ ఇప్పుడు మీ యీ శుష్కప్రశ్నలకేమి ప్రత్యుత్తర మీయఁగలను? రెండేండ్లు, నాలుగేండ్లు వయస్సుగల చిన్న చిన్న పిల్లల బుద్ధులందు ప్రణయ సంకేతములు కలుగవు. ప్రేమయందు నిత్య నూతనత్వము కలదు. కన్నుల కాహారము ప్రియవస్తువులను చూచుటయే.

ముక్కులు పూలను దినవు. వాని సుగంధమును గ్రహించి తృప్తినిఁ జెందును. అదేవిధముగ నేత్రములకు ప్రియుని దర్శనము కలిగెనా సమస్తమును లభించినట్లే లోభివాని కెంతటి ధనము నొసంగినను దృష్టి జనింపనట్లును, అగ్ని యందెన్ని యింధనములను వేసినప్పటికిని దృష్టి జనింప నట్లును నేత్రములు ప్రియదర్శన మెంతగాఁజేసినను దృష్టినిఁ జెందవు. ఇప్పుడేకదా పనఘాటునందు చూచినది. మరల నింటి వాకిటకు వచ్చినాఁడేమోనని తొంగి అటునిటుఁ చూచును. ఎచ్చటనైన మురళీధ్వని వినఁబడెనా పరుగిడి మిద్దెపైకెక్కి చూచును. అప్పుడతత యిట్లటచును:- “ఏమే! వంటను వదలి యెచ్చటికిఁబోయినావే?” ఆమె అచ్చటి నుండియే యిట్లనును - “పచ్చిపిడకలకు నిప్పంటుకొనదు. ఏమైన నెండుపిడకలున్నవేమో చూతమని మిద్దెమీఁద కెక్కితిని. చేతులతోఁ బిడకలను త్రిప్పుచుండును, కాని నేత్రములు చంచలతా పూర్వకముగ నటునిటుఁ చూచు చుండును. కృష్ణుఁడు కనఁబడెనా శ్రమ ఫలించినట్లే, కనఁ బడువఱకు చూచుచుండును. చూపునుండి దాటిపోయెనా అప్పుడు దిగివచ్చును. ఒకవేళఁ గనఁబడకపోయెనా అన్య మనస్కుభావముతోవచ్చి మరల నింటిలోని పనుల నందు కొనును.

పెరుగు, పాలు విక్రయింపఁబోవునపుడును నవకాశము చిక్కుచుండును. పూర్వము రాజెవరేపని చేయుచుండిన వారివద్ద దానినే శుల్కముగఁ దీసికొనుచుండెడివాఁడు. నూనె గానుగు నాడించువాఁడుండిన వానివద్ద రాజు నూనెనే శుల్కముగ గ్రహించెడువాఁడు. కృషికుడైనచో వానివద్ద వానికిఁ బండిన ధాన్యములో నాటవవంతు గైకొనెడువాఁడు. కూరలమ్మకొనువారు పన్నుక్రింద కూరలనే యిచ్చుచుండెడు వారు. న్రజమునకు రాజు నందుఁడు. ఇంతవఱకాతనికి పిల్లలు లేరు. అందువలన నాతని కింతవఱకు పన్నులందు దృష్టి లేదు. ఎవరైన నింటికి వచ్చి పెరుగు, పాలు, వెన్న నిచ్చినచోఁ గైకొనును; ఈయకున్నచో నడిగెడువాఁడుకాఁడు. ఇప్పుడు నందునకుఁ గుమారుఁడు కలిగినాఁడు. పిల్లవాడైనను తెలివి గలవాఁడు. ఎవరింట నెన్ని పిండివంటలు చేసినదియు, నెవ రేమి కూరవండుకొనినదియు నాతనికి బాగుగాఁ దెలియును. ఆతఁడు వాని నూరకేలఁబోనిచ్చును. నందనందనుఁడిట్లాజ్ఞా ప్రసారమును గావించెను:- “ఎవ్వరును బెరుగు, పాలు, వెన్నలను శుల్కముగ నీయక వీని నమ్మకొనరాదు.” ఆజ్ఞలనిచ్చి యూరకుండలేదు. గోపబాలక సేనలను దీసికొని తాను బ్రధాన మార్గమునఁగూర్చుండి, యెవ్వరైన నటు అమ్మకమునకుఁబోయిరా వారితోఁగలహము పెట్టుకొనెడు వాఁడు. గోపికలు దీనినే కోరుకొనుచుండిరి. అందువలన

వారు బుద్ధిపూర్వకముగ, సంతోషముగ శ్రీకృష్ణునకు దాన మొసంగెడు వారుకారు. శ్రీకృష్ణునకును సరసముగఁ దీసి కొనుట యిష్టములేదు. వాస్తవమున శ్రీకృష్ణునకుఁ బాలు, పెరుగు, వెన్నలమీఁద లోభములేదు. గోపికలకును నిచ్చుట కభ్యంతరములేదు. వారు తమ తను, ధన, మనములను శ్రీకృష్ణున కర్పించినపుడు దధి శ్రీరములు మాత్ర మాతనివి కావా? వారు దధిశ్రీరముల నొసంగుటలో నిష్టములేక కాదనుటలేదు. వీరికి శ్రీకృష్ణునితోఁ గలహ మొనర్చుటలో నానందముకలదు. ఈ విషయమును మనస్సులోఁ బెట్టుకొని, వారాతనితో ననేక వాదములు పెట్టుకొనుచుందురు. ఒకతె యిట్లనును:- “నీకు దానమునుగొనుట కధికార మేమున్నది. మీ తండ్రి కంసునకుఁ గప్పమును బ్రతియేట చెల్లించు చున్నాఁడు. వాస్తవముగ మారాజు కంసుఁడు, మే మాంబు నకే పన్నును జెల్లింపవలయును. మధ్యలో నడుగుటకు నీవెవరు?” ఇంకొక తె యిట్లనును:- “నీవు మామీఁద నేమి యధికారమును జలాయించెదవు? మానద్ద దానమును దీసి కొంటివా మా దుఃఖమును గూడ దూర మొనర్పవలయును. మఱియొక తె యిట్లనును:- “నీవు దధిశ్రీరములలో సగము నకుఁ బైగాఁ దీసికొనినచో నింక మేమమ్ముకొనుట కేమున్నది?” కొందఱితని యెదుటనే దానమియ్యకయే పోవుచుండిరి. అప్పుడతఁడు పరుగెత్తుకొనిపోయి వారి పైట

కొంగును బట్టుకొని యిట్లనెను:- “దానమీయకయే పోవు చుంటివా?” అప్పుడామె నసమాలితోఁ గపట కోషమును జూపించుచు నిట్లనెను:- “ఏమోయి! నీవు రాజకుమారుడ నై నీయింటిలోనే యయ్యెదవు. ఇది మంచిపనికాదు. నీవేదైన మాటాడఁదలఁచినచో దూరముగనుండి మాట్లాడుము. ఇంక నెప్పుడైన నీవు నాశరీరమును దాకితివా బాగుండదు.” అప్పుడాతఁడు నవ్వి, ఆమె కొంగును బట్టుకొని యిట్లనెను:- “వదినా! చెడ్డగా భావించితివా యేమి?” ఈ విధముగఁ బ్రతిదినమును నత్యంత సరస మధుమయ లీలలు జరుగుచుండెడివి. పది తిట్లు శ్రీకృష్ణుఁడు తిట్టినఁ బది తిట్లు గోపికలు తిట్టెదరు. ఈ ప్రేమతోఁ గూడిన తిట్లు మధువు కంటెను మధురమైనవి. హలవాకంటె నతికోమలములు. ఈ విధముగ మునులారా! ప్రాచీన కవులును నీ రసదాస లీలలను మిక్కిలి విస్తారముగ వర్ణించిరి. నేనీ విషయమును విస్తార మొనర్చినచో నీ దాస లీలతోడనే కథా సమాప్త మగును. కావున నీ ప్రసంగము నిచ్చటనే సమాప్త మొనర్చెదను.”

గోపికలే శ్రీకృష్ణచంద్రునిఁ జూడవలయు నను కొనుటయేకాదు. శ్రీకృష్ణుఁడును వారినిఁ గలియుటకు సదా ఉవ్విళ్ళూరుచుండును. కాని గోపికల కేబాధలు కలవో, శ్రీకృష్ణునకును వారినిఁ గలిసికొనుట కట్టి బాధలే కలవు.

వనఘాటునందు, గోశాలయందు, దధి దానమును గొను
సమయమునఁ గలిసికొనువారితో సమావేశము జరుగును.
వారితో మనస్సులోని మాటలను జెప్పుకొనును. కన్నులార
వారినిఁ గాంచును, కాని గొప్పవారింటి పిల్లలతో, నిట్టిపనికి
బయటకు రానివారితోఁ గలియుటెట్లు? ఎవరి యింటికైనను
వెడలినచో సావడి పంచలోఁ గూర్చుండిన గోపకులే పిలిచి
కూర్చుండఁజెట్టుకొందురు. ఏదో విధముగ నింటిలోనికిఁ
బ్రవేశించినచో బోసినోటి ముసలక్కలు మూతిని మాటి
మాటికిఁ గదిలించుచుఁ బ్రశ్నల వర్షమును గురిపించెదరు:-
“అబ్బాయీ! ఎవరికొఱకు వచ్చినావయ్యా? యశోద
బాగున్నదా? నీపెండ్లి యెప్పుడయ్యా?” వారితో నిట్లనెను:-
నే నెవరికొఱకో వచ్చినానులే. నీపనిని నీవు చూచుకో,
నీకు యశోదమీదఁ బ్రేమ యుండినచోఁ బోయి ఆమె
కుశలమును, క్షేమమును అడిగిరా, మా పనికి ఆటంకము
రానీయకు.” కాని ముసలివారిని లక్ష్యపెట్టినదెవరు? ముసలి
వారిముందు పడుచులు మాట్లాడలేరు. ఈ కారణములను
బట్టి శ్రీకృష్ణుడు మాయ వేషములను వేయవలసివచ్చును.
ఏ యాటంకమును లేక అంతఃపురములోనికిఁ బోగల
మాయ వేషములను వేయుచుండెడువాఁడు. ఒక్కొక్కప్పుడు
పెండ్లికూతురై కాళ్ల యందియలును గడియములును ఘల్లు
ఘల్లుమన చెలికత్తెతోఁగూడ యింటిలోఁ బ్రవేశించును.

ఒక్కొక్కప్పుడు పనికత్తెనలెఁ బనిచేయుటకుఁబోవును. ఒక్కొక్కప్పుడు కమసాలికత్తెయై సొమ్ములిచ్చుటకును, క్రొత్తసొమ్ములను జేయించుటకును నిర్భయముగ నంతఃపురమునఁ బ్రవేశించును. ఒక్కొక్కప్పుడు గుడ్డలు కుట్టునదియై లంగాలు దొడుగఁబోయి, యీమిషచే వారి కరములను స్పర్శించును. ఒక్కొక్కప్పుడు దాసరిదై దువ్వెనలు, అద్దములు, సురమా మొదలగు వస్తువులను జూపించుటకు లోపలకు దీసికొనిపోవును. బేరములందును వారితో సరసములాడును. ఒక్కొక్కప్పుడు తమలపాకు కిల్లీలను దీసికొని అమ్మఁబోవును. ఒక్కొక్కప్పుడు తమలపాకులమ్మఁబోవును. మఱొకప్పుడు పరిచారికయై తలను దువ్వును. జడలోఁ బూలను దురుమును. కాళ్లు పిసుకును వీపు నలుచును. ఒక్కొక్కప్పుడు వైద్యురాలై నాడినిఁజూచును. మంఠములిచ్చును. చేతులతోఁ గంటి రెప్పలను దెఱచి వాత, పిత్త, క్లేష్మములను బరీక్షించును. గుండెదెబ్బలపై దన చేతినిఁ బెట్టి చాల సేపటివఱకు వారినిఁ బరీక్షించుచుండును. అప్పుడప్పుడు చిలుకలను, గోరువంకలను దీసికొనిపోయి యింటింట నాడించుచుండును. ఇంకొకయెడ నట్టియై ఆడుచుఁ బాడుచు, వాద్యములను వాయించుచు, నాట్యమును చూపించుచుఁ దన ప్రియురాండ్రను సంతోష పెట్టుచుండును. అప్పుడప్పుడు సువాసన నూనెల నమ్ముచుండును. అపు డపుడు వీణను

వాయింఁచుచు నింటింటఁ దిరుగుచుండును. సారాంశ మే మనఁగాఁ దన ప్రియురాండ్రను చూచుటకై యీతఁడును నానా వేషములు వైచుకొని తన నేత్రములను దృష్టి కావించు కొనును. ఈ విధముగ రెండువైపులను ననురాగము కలుగుటచే నుత్సాహ మినుమడించుచుండును.

శ్యామసుందరుని రూప మెంతటి ఆకర్షకమైనదో చెప్ప వీలులేదు. ఒక్కసారి చూచిరా మూల్యములేకయే అమ్ముడు వోయెదరు. చాలమంది మూర్ఖులైదరు. ఒకతె యిట్లనెను:- “కృష్ణా! మా సఖి మూర్ఖపడినది. నీకేమైన మంత్ర తంత్రములు, దిగదుడుపులు, యంత్రములు తెలిసిన చోఁ జెప్పము.” కృష్ణుఁడీట్లనును:- “అవును నా కొక్క మంత్రము తెలియును. దానివలన నామె వెంటనే లేచును.” అని యిట్లు పలికి ఆతఁ డామె సమీపమునకుఁబోయి, ఆమె చెవిలో నిట్లు చెప్పును:- “వచ్చే శరద్రతు రాత్రులందు నీవు నాతో రాసవిలాస మొనర్చెదవా? అని యిట్లు పలుకఁ గానే ఆమెకుఁ జైతన్యము కలుగును. ఆమె మిక్కిలి యుత్సాహముతో నందమైన నాశరద్రాత్రుల కొఱకు ప్రతీ ఙ్గించును. ఇప్పుడు సర్వత్ర ఒకటేగోల. “నంద నందనున కొక మంత్రము సిద్ధియైనది. ఏ కారణముచే మూర్ఖుఁడెంద నను నామె వెంటనే మూర్ఖుఁడేరునఁట” ఇప్పుడెవరికి వికలతా మూర్ఖకలిగినను నామె వెంటనే లేరుకొనును. ఇప్పుడెవరి

కెట్టి మూర్ఖవచ్చినను వెంటనే సఖులు శ్యామసుందరుని బిలిచికొని పోయెదరు. ఆతఁడు వారి చెవులలో నీ మంత్రమునే పఠించును. ఆమె వెంటనే తేరుకొనును.

ఒక ముసలిదానికి ఈ సందకిశోరుఁడీ పిల్లల చెవులలో నేమి మంత్రమును జెప్పుచున్నాఁడో చూతమనుకొనెను. అది మంత్రమేమిటి? మాయ వెంటనే లేచుటయా? నేనును బరీక్షింపవలయును. ఒక దినమున నామెకూడ కపటముగ మూర్ఖితయయ్యెను. ఆమె కోడలు పరుగెత్తుకొని ఘన శ్యామసుని కడకుఁబోయి యిట్లనెను:- “సందకుమారా! నేడు మాయ త మూర్ఖితయైనది. ఆమె చెవిలో మంత్రమును జెప్పుము.”

శ్యామసుందరు డిట్లనెను:- “నా మంత్రము నెఱసిన జాట్లు వారిమీఁదఁ బారదు.”

కోడలిట్లనెను: “కృష్ణా! టలాయించకుము. ఆమె సంజ్ఞా శూన్యమై పడియున్నది పద.”

ఆమె బలవంతముచేయ బలానుజ్ఞఁడెటుల తప్పించు కొనఁగలఁడు? పోయి ఆమెను గాంచెను. సర్వాంతర్యామికిఁ దెలియనిదేమి యుండును. అంతయును దెలిసికొనెను. ఆతఁ డిట్లనెను:- ఈమెకు దయ్యము పట్టినది. భూతమునకును నాకు మందు తెలియును. చూడుఁడీ భూత మఱచును” అని

పలికి ఆతడూ ముసలిదాని వీపుమీద గట్టిగా గిచ్చెను. ముసలిది అట చెను. కోడలిట్ల నెను:- “కృష్ణా! ఇదేమి?”

ఆతడు కపట గంభీరతను చూపించుచు నిట్లనెను:- “నీవు మాటలాడకుము. భూతమటచుచున్నది. ఒక గంపను దెమ్ము. ఈమెను దానిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టి కట్టి బావి యందు వ్రేలాడగట్టి యేఁబదియో వందయో మునుకలు వేయించిన భూతము పాటిపోగలదు.”

చలిరోజులు, ముసలిది భయపడెను. ఆమె అటచుచు నిట్లనెను:- “నామీద భూతప్రేతములేమియునులేవు. నేను బాగుగానే యున్నాను. నన్నుగట్టి బావిలో వ్రేలాడఁ దీయవలదు.”

ఇది విన్వి ఆతడు నవి యిట్లనెను:- “చూచితిరా, భూతము మాట చెప్పగనే పాటిపోయినది.”

ఈ విధముగ వ్రజమండలమందలి యువతులందు శ్రీకృష్ణుడు శరద్రాత్రులందు రాసారంభ మొనర్చుననియు, నది ఆశ్వీజశుద్ధ శరత్పూర్ణిమయందు ప్రారంభమగుననియు వ్యాపించెను. శ్యామసుందర సంగమ ప్రతీక్షకొఱకు వారొక్కొక్క ఘడియను యుగముగ గడుపుచుండిరి. వారత్యంతోత్సాహముతో శ్రీకృష్ణసంగమ తిథికొఱకు నిరీక్షించుచు దినములను లెక్కించుకొనుచుండిరి.

సూతుఁడిట్లనెను: “మునులారా! నేను మాటి మాటికిని సావధాన మొనర్చు చుందును. వారు సాధారణ వ్యక్తితోఁ గలియవలెనని యుత్కంఠితులై లేరు. ఎవనినిఁ గలిసికొనఁదలఁచినో, యెవనితోఁ గ్రీడింప నువ్విఘ్నము చుండినో ఆతఁడు భగవానుఁడు సర్వాంతర్యామియగు నీశ్వరుఁడు.

గోపిక లే యుత్సహించుట లేదు. భగవానుఁడును మిక్కిలి యుత్సాహముతోనుండెను, ఆతఁడును నాశర ద్రాత్రులకొఱకు ప్రతీక్షించుచు దినములను లెక్కించుచుండెను. కౌత్యాయినీ వ్రతమొనర్చిన కన్యకలకును సదే తిధిని నిర్దేశించియుండెను.

దినములు లెక్కించుచుండ వర్షాకాలము గడిచెను. శరదృతువు నందాకాశము నిర్మలమయ్యెను. బురద యెండి పోయెను. నర్వముచే బురదలైన యమునాజలములలోని మట్టి దిగిపోయెను. అది నిర్మలమయ్యెను. బృందావనము నకు నలుదిశలందును తెల్ల మల్లియలయొక్కయు, పసుపు పచ్చ మల్లియలయొక్కయు సుగంధము వ్యాపించెను. ఎక్కువ వేడియునులేదు, ఎక్కువ చలియునులేదు. మిక్కిలి సుఖదమును రమణీయమునగు కాలము.

ఇది విని శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! శరద్గురువు నందు మల్లెలు పూయునా? కావ్యములో శరద్గురువు మల్లెలు పూచునని యెచ్చటను జెప్పఁబడలేదే. అట్టియెడ నీవు మల్లికా వర్ణన మొనర్చితివేల?”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! భగవంతుఁడు లోక వేదములకుఁ బరుఁడు. శరద్గురువు మల్లికలు పూయకున్నను భగవత్సంకల్పముచేఁబూయును. సూర్యు, చంద్రు, గ్రహు, నక్షత్రు, తారాకాదులును, జరాచర విశ్వమందలి జీవులును నాతని భయముచేఁ దిరుగుచున్నవి. ప్రకృతి అతని యిచ్చ లోఁదన యిచ్చను గలిపి నవ్వుచున్నది. ఆదినముయొక్క ప్రతీక్షలో వ్రజాంగనలందఱయొక్క మనముకురము వికసింపఁగా మల్లిక వికసింపకెట్లుండఁగలదు? అందఱ యానంద మును గాంచి అదియును నానందమునుజెంది వికసించినది. అదియును దన సుగంధముచే బృందావనమందలి రాసస్థల మంతటను సుగంధమయమొనర్చెను. భగవానుఁడేవిధమగు సంగీత, సాహిత్య, కళల కధీనుఁడై కార్యములొనర్పఁడు. అవన్నియు నాతని ననుసరించును. ఆ రాసపూర్ణిమ వచ్చు నప్పటికి, ‘దుతువుగాని దుతువులోఁ బూయుని పూలును పూచెను. బృందావన వాయుమండలమంతయును సుగంధ ముచే నిండెను,

గోపికలయొక్క మనస్సులూ దినములలో నుప్పొంగ సాగెను. 'నేడు శ్యామసుందరుడు చిరకాలమునుండి యున్న మన మధిలాషలను నెఱవేర్చగలడు. నేడతని హృదయముతో హృదయమును గలిపి సమ్మిళిత సుఖానుభవ మొనర్పగలము. నేడు మన మనోరథములన్నియును నశించి, చిరకాలమునుండి యుండిన మనకోరిక నెఱవేర్చగలడు.' అనుకొనుచుండిరి. వారొంటరిగ నాశారదీయ రాత్రులనుగాంచి ఉత్సాహముచు జెందుటలేదు, భగవానుడును నదేవిధముగ నుత్సహించుచుండెను. ఆతని మనస్సు నందుచు రమణులతో రమింపవలయునను నుత్కటేచ్ఛ జాగృతిచెందెను. శరత్పూర్ణిమను గాంచి యాష్టకాముడును, పరిపూర్ణ ఆత్మరాముడునగు భగవానుడును రాసకౌనర్పదలచెను."

అంత శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- "సూతా! తృప్తికాని విషయముననే యిచ్చకలుగును. మనము హల్వాను దినితి మచుకొనుడు. అది చాల రుచిగానున్నది. అందువలన మరలఁ దినవలయునను గోరిక కలిగెను. ఎవరైనను హల్వాను గూర్చి చెప్పుచుండిన, మనమును దానిరసమును రుచిచూడవలయునని యుండును. కోరిక యుండుట అపూర్ణత యొక్క చిహ్నము. పరిపూర్ణుడును, నాష్టకాముడునైన వానికి కోరిక యేల కలిగినది? "ఆతఁడు బాలకునివలె

గ్రీడించుచున్నాడు. కాని బాలకునకును భేల నేచ్చ కలుగును. అటవస్తువులను బ్రోవుచేసికొనును. అదియును నపూర్ణతయే' అని మీరందరు శ్రీకృష్ణుడు పరిపూర్ణుడు. ఆతనికి కోరిక కలిగినదనినఁ గుదురదు.”

నవ్వి సూతుఁడిట్లనెను:- “ఏమి స్వామి! పూర్ణుడైనచో నాతని మనస్సునందు పూర్ణతాకాంక్షకలదు. పూర్ణతతోడనే యాడును. ఆతని కన్యసాధన లవసరము లేదు. సాలెపురుగు తన శరీరమందలి రసముతో గూటినల్లి దానిలో విహరించి మరల దానిని లోనికిఁగొనును. కృష్ణుడు నిర్గుణ బ్రహ్మవలె మెదలకుండుటకు పిండిముద్దవంటివాఁడు కాఁడు. ఆతఁడు నిర్గుణుడయ్యును సగుణుడును సరసుఁడును, మధురమునై యున్నాడు. ఇందులో నాతని పరిపూర్ణత్వమునకును నాత్మకామత్వమునకును విఘ్నము కలుగదు.”

శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! పరిపూర్ణత్వమందు విఘ్నములు పడక పోవచ్చును, కాని యేకమును, నద్వి తీయమును, నిరీహమును, నిర్వికల్పమునగు దానియందు భేలనముండనేయుండదు. ఏదో ఆశ్రయముండవలయును. భగవానుఁడు తన మాయ నాశ్రయించి రమణేచ్ఛను జెందెను.”

ఇది విని యవరిపడి శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! నీవేమి చెప్పుచున్నావు? మాయాతీతుఁడగు భగవానునకు మాయ యెచ్చటనుండి వచ్చినది? రండయగు నీమాయ మనలను వేధించుచున్నది. ఇది భగవంతునిగూడ వదల లేదా? యేమి?”

ఇది విని సూతుఁడు పక పక నవ్వి యిట్లనెను:- “స్వామి! మీరు మాయకు చాల భయపడుచున్నారు. వాస్తవముగ లోకులు మాయనెంత చెడ్డదిగా భావించు చున్నారో అది అంత చెడ్డది కాదు. ఈ భేలనము, లీలలు, క్రీడలన్నియును మాయాశ్రయముననే సంభవములు, ఆ మాయ! మూఁడురకములు. ఒకటి జగన్మోహినీమాయ, మోహితమైన జగత్తు దాని మూలముననే ఆలోచింపకయే కార్యములొఁ బ్రవేశించును. అహంకార మమకారము లేమాయచే గలుగునో అది రజోగుణం, తమోగుణ ప్రధానమగు మాయ, ఇంకొకటి భక్తమోహినీ మాయ. దీనివలన మోహితులై భక్తులు భగవానునిఁ గోరుకొను చుందురు. వారు దాని కధీనులై భగవద్భక్తినిఁ జేయు చుందురు. అది శుద్ధ సత్వ ప్రధానమగు మాయ. మఱి యొకటి భగవంతుని గూడఁ మోహపెట్టు మాయ దీనిలో గుణలేశములేదు, దానిని సీతాయనుము, రాధాయనుము, శ్రీయనుము, నీయిష్టము వచ్చిన దనవచ్చును. ఈ మాయ

భగవంతునిగూడ వన వనములఁ ద్రిప్పను. దీని నాశ్రయించియే భగవంతుఁడు కొయ్యబొమ్మవలె నాడును. దీని నాశ్రయించిన లీలలున్నవి. క్రీడలున్నవి. రాస విలాసము, హాసము, పరిహాసాదులున్నవి. కథనమున్నది. శ్రవణమును గలదు. ఇది లేకున్న గోపాలుఁడు దేనికిని కొఱకాఁడు. ఆ యోగమాయ నాశ్రయించి రాశీశ్వరుఁడగు భగవానుఁడు రాస నొనర్పఁదలఁచెను. మీరు మాయ యనఁగానే ప్రపంచమును నడుపు రజోగుణ, తమోగుణ మాయ యని భావింపకుఁడు.”

శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! ఇప్పుడు తెలిసినది సరే, తరువాత నేమైనది. ఈ ప్రసంగము చాల సరసమైనది. సూతా! ఈ వర్ణనములోఁ దొందఱ పడకుము. మన కింకొక పని లేనేలేదుకదా! కృష్ణకథనే వినవలయును. దీనినే విని కాలక్షేప మొనర్పవలయును. కావున నీ విషయమును విస్తారముగ వర్ణింపుఁడు.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ విషయమును విస్తార మెవఁడొనర్పఁగలఁడు. రాస ఒక్కదినములో జరిగినదై యుండిన సనుకొనవచ్చును. శ్రీకృష్ణ రాస నిత్యమైనది. అది అనాదికాలమునుండియును జరుగుచున్నది. అనంత కాలము వఱకును జరుగఁగలదు. దానిలో నిత్యనూతనత్వము

కలదు. అది వర్ణింపఁదగినవస్తువు కాదు. అనుభవ వస్తువు. అయినను గురుకృపచే నేను యథామతిగ, యథాశక్తిగ నా వాక్కును బవిత్రమొనర్చుకొనుటకు దీనిని వర్ణించెదను. మీరందఱును సమాహిత చిత్తులరై శ్రవణమొనర్చుఁడు.”

శరశ్చంద్రుని సుషమా

(FEO)

శ్లో॥ తదోదురాజః కకుభః కర్తైర్ముఖమ్
ప్రాచ్యా విలింపన్నరుజేన శంతమైః॥
స చర్షణీనాముదగాచ్ఛవో మృజమ్
ప్రియః ప్రియాయా ఇవ దీర్ఘదర్శనః॥

శ్రీభాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౨ శ్లో॥

క॥ పతి దన కరములఁగుంకుమ
సతి మొగమున నలఁదుభంగి సముదయ వేళాం
చిత కర రాగమున నిశా
పతి రంజించెన్ నరేంద్ర ప్రాకృతి మొగమున్॥

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము.

సంసారమందు సుఖదుఃఖములను, అనుకూల ప్రతికూలములను సమస్తమును సహింపవలెను. ద్వంద్వములకే సంసారమని పేరు వచ్చినది. సంసారముయొక్క స్థితికి సుఖదుఃఖము లావశ్యకములు. దుఃఖములేకున్న సుఖానుభవమెట్లు కలుగును? ప్రతికూలమే లేకున్న సనుకూలములో నానందమెట్లు లభించును? గ్రీష్మ, వర్ష, శశిరాది ఋతువులన్నియు సవసరములే, అన్నిటిలో సుఖమును గలదు, దుఃఖమును గలదు. ఎండాకాలము లేకున్న సూర్యుడు తన కిరణములచే జలముల నెండించుటెట్లు? అట్లు జలముల నెండింపకున్న వర్షమెట్లు వచ్చును. శీతము లేకున్న నగ్ని ప్రదీప్తమగుటెట్లు? గ్రీష్మ మనసరమేకాని అట్టి గ్రీష్మమందలి కష్టమెంతోకలదు. దప్పికయగును, చెమటపోయును. వీనికిఁ దట్టుకొనఁజాలము. ఇదే విధముగ జలము జీననము, కాని వర్షించిన నెటుఁజూచినను బురద ఈదర వేయును. అగ్ని మందమగును. సదా సభమందు మేఘము లాచ్ఛాదించి యుండును; కాని వర్షములుపోయి, ఆకాశము నిర్మలము కాగానే బురద యెండిపోవును. నదీజలములు స్వచ్ఛములగును. పృథివి పచ్చగనై సస్యశ్యామలమగును. ఆ సమయమున దృశ్యము అనుపమానముగ నుండును. కావునఁ గావ్యములన్నిటియందును శరత్పూర్ణిమను గూర్చి ఉపమానము లీయఁబడినవి. శరద్పృథువునందలి చంద్రుడు

నిర్మలముగను, స్వచ్ఛముగను, పరమ సుఖదముగను నుండును. ఆ దినములలోఁ జంద్రుని నుండి అమృత వర్షము కురియునని చెప్పుచుందురు. ఆ దినములలోఁ జంద్రదర్శనము విశేష మాహాత్మ్యము కలది.

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునులారా! శరత్కర్తృకము నందు టెండ చాల తీక్షణముగ నుండును. కారణమేమనఁగా నాకాశము నిర్మలమగును, ఉష్ణముండును, వర్షాకాలము సందాకాశము మేఘచ్ఛాదితమగుటచే ఛాయయుండును. ఇప్పటికి మేఘములు వర్షించి, కొన్ని గాలికిఁ గొట్టుకొని పోయెను. ఇప్పుడు సూర్యకిరణములు సూటిగఁబడును. ఆ తీక్షణతాపముచే మొక్కలు వాడిపోవును. హరిణములు నల్ల బడును. స్త్రీ పురుషులకు జ్వరములు వచ్చును. గేదెలు నాలుకను జూపి తొప్పుచుండును. పక్షులు వికలములగును. అన్నియు నా సూర్యతాపముచే సంతప్తములగును. పగలు బయలుదేరుట మిక్కిలి కష్టముగనుండును. కాని చంద్రుఁడు తన ఖండశ కళాపరిపూర్ణుడై ప్రాచీన దిశయందుదయింపఁగనే సమస్త ప్రాణులయొక్క సంతాపము నశించును. ఇతరుల సంతాపముల నణచువానిని సంతపురుషుఁడందురు. అతఁ డెట్టి రూప, వర్ణములు కలవాఁడైనను, ఏ వర్ణములోఁ జన్మించినను, అతిఁగిదివలకెట్టి కార్యము లొనర్చినను

నిప్పుడు బాగుచేసుకొనినచోఁ బరోపకార వ్రతమును
బూనినచో, ఆతనియొక్క వెనుకటి అనగుణములన్నియును
మాసిపోయి సర్వప్రియుండగును. చంద్రునిఁ జూడుఁడు.
ఆతఁడు సముద్రములోఁబుట్టినాఁడు. ఈతని సోదరుఁడు కాల
కూట విషము ఏలసనఁగా సముద్ర మంధన సమయమునఁ
బ్రవ్రథమమున విషమే పుట్టినది. ఈతని కమృతమును
సోదరుఁడే కాని ఆతఁడీతని కంటెఁ జిన్నవాఁడు. ఈతనికి
శ్వశురుని శాపమును గలదు. ఈతని శరీరమున క్షయ
రోగము కలదు. ప్రతిదినమును తగ్గి పెరుగుచుండును.
వియోగినుల కీతఁడు వైరి, ఈతనిఁ గాంచగనే వియోగినుల
విరహ మినుమడించును. వారి కత్యధికముగఁ దమ ప్రాణ
పతులు జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచుందురు. వారేడ్చి, యీతనిఁ
దిట్టుచుందురు. ఈతఁడు కళంకుఁడని కమలమీతని ముఖము
నైనఁ జూడదు. ఈతఁడుదయింపఁగనే అది ముడుచు
కొనును. ముడుచుకొని కన్నులు మూసికొనును. ఈతఁడు
లేకున్నఁ బ్రాచీదిశ విధవవలె నగును. దాని ముఖము నల్ల
బడును. పతి సమీపమున లేని స్త్రీ ముఖమెట్లు వికసించును.
ముఖ మనురాగమున వికసించును. నాల్గు కన్నులైన చోటనే
అనురాగ ముదయించును.

ఈ చంద్రుఁడు గోపికలకు వైరి దీనికి చాల కారణ
ములు కలవు. పగలు వారు పనఘాటునందును, అప్పు

డప్పుడు గోశాలయందును, మరొకప్పుడు గోవులను దీసికొని వచ్చునపుడును, దీసికొనిపోవునపుడును, పెరుగు పాలనమ్మఁ బోవునపుడును శ్యాముని జూచుచుందురు. చీకటిపడి, నిశానాథుఁడు తన కరములను జూచినపుడు గోపికలకుఁ గారావాసమైనట్లగును. స్త్రీలు రాత్రులందు బయటకెట్లు పోగలరు? అంగణములోఁగూర్చుండి యేడ్చుచుండవలసినదే. పైకి ఆకాశమువైపునకుఁ చూచిరా అచ్చట నవ్వుచుఁ జంద్రుఁడు కనఁబడును. ఆతఁడు తమ్ముఁచూచియే నవ్వుచున్నాడని వారనుకొనుచుండురు. శ్రీకృష్ణుని సౌందర్యమునకును జంద్రుని సౌందర్యమునకును బోలికకలదు. సమాన వస్తువును చూడఁగనే తన ప్రియుని స్మృతి జాగృతినిఁ జెందును. రూప సామ్యమును గలిగియుండుటయేకాదు. నామ సామ్యమును గలదు. శ్రీకృష్ణ చంద్రుఁడు, వ్రజ చంద్రుఁడు, బృందావన చంద్రుఁడు, ఈనామము లన్నిటిలోఁ జంద్రుఁడనునది జోడింపఁబడినది. చంద్రునిఁ గాంచఁగనే శ్యామసుందరుని స్మృతి యొక నధికముగ జాగృతి చెందెను. శ్రీకృష్ణ చంద్రుని పీతాంబరము చంద్రుకిరణములవలె మెరయుచుండెను. చంద్రుఁడు తిరుగు నాకాశమున కేరంగు కలవో, ఘనశ్యాముని శ్రీయంగముయొక్క రంగు దానినిఁ బోలియున్నది. ఈస్మృతులన్నియును వారికి రాత్రియంతయును నిద్రరానీయుటలేదు. కలంకుఁడగు నీ చంద్రుఁడా

కాశమునుండి తొలిగిపోయేనా మాకు హాయిగా నిద్రపట్టగలదు. చంద్రుణ్ణి తిట్లను దినుచు, దినుచు నింకను మలినుండై పోవుచున్నాడు. అంతమున నమావాస్యనాడు కనబడకుండ దాగుకొనుచున్నాడు. మరల నాకాశమున విదియనాడు గోపిక లీసారి ఆదరింపగలరని మరల బ్రకటమగుచున్నాడు. విదియనాటి చంద్రునిగాంచి వారు నమస్కరించెదరు. అప్పుడాతనికి సాహసము వృద్ధిపొందును. వీరికి గోషము తగ్గిపోవును. ఆతడు పెరుగుచునే యుండును. గోపికలు మనస్సులలో గోపించుకొనుచుందురు. పూర్ణుడు కాగానే మరల నేడ్చుచు ద్విజుచుందురు. విసుగుకొందురు. అప్పుడు వాని ముఖము మరల మ్లాసమైపోవును. ఉత్సాహము భంగమగును. మరల గ్రమక్రమముగ బ్రభాహీనుడై - తేజోహీనుడై పోవును.

శరత్సృష్టిమనాడు ఆతడు తన సాహసమునంతను వ్యక్తపఱచి, నేడు తాను సమస్త జీవులయొక్క సూర్యసంతాప జనిత తాపమును దూరమొనర్ప నలయునని నిశ్చయించుకొనెను. నేడు చరాచర విశ్వమును దన కమనీయ కిరణములద్వారా ఆహ్లాదమొనర్పదలంచెను. ఇట్లాలోచించుకొని ప్రథమమున నుదయింపగనే యాతడు ప్రాచీ దిశా ముఖమును సిందూర వర్ణముతో రంగును వైచెను.

కౌసకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! పాపము ప్రాచీదిశ,
చంద్రుఁ డుదయింపఁగనే తన శుభ్ర కిరణములచేఁ బ్రాచీ
దిశాముఖమును రక్తరంజిత మొనర్చుటకేమి పాపమున
జేసినది.

ఇది విని సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “స్వామీ!
మీరు సాధువులు, ఇట్టి సరసప్రశ్న నేలచేయుచున్నారు. లేక
మీరు బుద్ధిపూర్వకముగఁ బ్రసంగమును సరస మొనర్చుటకై
యిట్టి రహస్యమయమగు సూటి ప్రశ్నలను వేయుచుందురా?
చివర విషయమిది. అసలు విషయమిది స్వామీ! ఒకా
నొకని అత్యంత ప్రియమైన పత్నియొక్కపతి పరదేశమునకుఁ
బోయినాఁడనుకొనుఁడు. పోవునపుడు తాను ఫలాని దినము
నకు వచ్చెదనని చెప్పిపోయినాఁడు. పాప మామె అమాయక
ఆమె అన్ని గీతలు గీసికొనినది. ప్రతిదినమును లేచి
ఒక్కొక్క గీతను జెరిపెడిది. ఏ దినమున నన్నియును జెరుపఁ
బడినవో ఆ దినమున నామెయొక్క ఉత్సుకత అధిక
మయ్యెను. క్షణమున కొకసారి లోపలకుఁ బోవుచుండును,
మరల బయటకు వచ్చుచుండును. పతికిని అట్టి యుత్కంఠతో
యుండెను. ఆతఁడు సమయమునకు వచ్చెను. హృదయ
ముప్పొంగెను. ప్రేమ స్తోత్ర పెల్లుబికిెను. నేత్రములు వాని
కవിയే అశ్రువులను బ్రవహింపఁ జేయుచుండెను. ఆమె పాద
ములమీఁదఁబడి యేడ్వ నారంభించెను. ముఖము విరహ

తాపముచే సంతప్తమగుచుండెను. గుండె కొట్టుకొన నారంభించెను. పతియొక్క సుఖద శీతల స్పర్శ ప్రాప్తిపరగనే చిరకాలమునుండి యుండిన సంతాపము మాయమగును. పత్ని పతి పూజకొఱకు పశ్చెరమునిండఁ గుంకుమనుంచెను. కాని పతి కనఁబడఁగనే ఆమె సర్వమును మఱచిపోయెను. పతి చందన కర్పూర కేసర మిశ్రితమగు చిక్కని గంధమును దన చేతులతో నామె ముఖారవిందమున కలఁదెను. ఒకటి పతి కరములయొక్క సుఖస్పర్శ రెండవది కేసర, కర్పూర, చందనములయొక్క శీతలము సంతాపము నంతను బోఁగొట్టెను. ఆమె ఆనందించెను. ప్రణయభరిత దృష్టులచే నామె ప్రాణనాథుని ముఖారవిందమును చూచుచు నిలుచుండెను. ఈ విధముగఁ బ్రాచీదిశయొక్క సంతాపమును హరించుటకై పూర్ణచంద్రుఁడు తన ప్రశాంత కిరణముల ద్వారా నభముయొక్క యెఱుపుచే నామె ముఖమును రంజితమొనర్చెను, సూటిగాఁ జెప్పవలయుననినఁ బూర్వదిశయొక్క యెఱుపును జించుకొని చంద్రుఁడుదయించెనని చెప్పవలెను. అతఁడు కిల కిల నవ్వుచుండెను. సమస్తప్రాణులకును సుఖకరముగఁ దోచుచుండెను. నేఁడాతఁడందఱకును బ్రీయమును గూర్చుచుండెను.

శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! చంద్రుఁడేల నవ్వుచున్నాఁడు?”

ఇది విని సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- స్వామీ! చంద్రుఁడేల నవ్వెనో అది ఆతనికి తేలియవలెను. మే మూరక ఊహింపవలసినదే. చంద్రుఁడిట్లనుకొని యుండ వచ్చును:- “ఈ గోపికలు నన్నెప్పుడును దిట్టుచుందురు. నా యీ వెన్నెలలోఁ దమ మనోహరునిఁబొంది వీ రవశ్యము నన్నాశీర్వాదింపఁగలరు.” ఈ యానందమున నాతఁడు నవ్వి యుండవచ్చును. లేక నేఁడు ప్రకృతియంతయును సజీవముగ నవ వధువువలె లజ్జతోఁ దలవంచుకొనుటను గాంచి, ఆమె శోభ కాతఁడు విముగ్ధుడై యుండవచ్చును. లేక కుముదములు హసించుటను గాంచి ఆతఁడు నవ్వి యుండవచ్చును. లేక నేఁడు రాసేశ్వరి పరమ రహస్యమయ లీలనుగాంచు సౌభాగ్యము తనకు లభింపఁగలదనియును, ఆ లీలకు నేను వెలుఁగును బ్రసాదించి, రసమయమొనర్చి చూపేదననియు లోన భావించి ఆతఁడు నవ్వియుండవచ్చును. లేక శ్రీకృష్ణుని యొక్క నేటి అద్భుత జగన్మోహన శృంగారమును గాంచి నవ్వియుండవచ్చును. ఏదైనఁ గానిండు. ఆతని యీ హాస్యము అంతరికానంద ద్యోతకముగ నుండెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! శరత్పూర్ణిమ చంద్రుఁడు తన సమస్తకళలతోఁ గుముదములను వికసింపఁ జేయుచు నిశా వధూ కక్షమునఁ జిక్కిలగింతలను గలుగఁ

జేయుచు నాతఁడు నవ్వుచుఁ దన శాంత కిరణములచే నందఱు
కానందమును గలుగఁజేయుచు, శరత్కాలమున స్వచ్ఛమగు
గగన మండలమున నుదయమైనపుడు శ్రీకృష్ణుఁడు గోపి
కలతో రమించుట కిచ్చచేసెను.

అ హ్వనము

(౯౬౧)

శ్లో॥ దృష్ట్వా కుముద్వంత మఖండ మండలమ్
రమాననాథం నవకుంకు మారుణమ్।
వనం చ తత్కేమల గోభిరంజితమ్।
జగౌ కలం వామదృశాం మనోహరమ్॥

శ్రీ భాగ ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౩ శ్లో.

వ. ఇట్లు వడిచి నవకుంకుమాంకిత రమాముఖ మండలంబు
నుంబోలె నఖండంబైన చంద్రమండలంబుఁ బొడగని
పుండరీక నయనుండు యమునాతట వనంబున జగన్మోహ
నంబుగా నొక్క గీతంబుఁ బాడెను.

శ్రీ మదాంధ భాగవతము.

తలలయందణు వణువునను తైలమువలెను, దుగ్ధము లందు ఘృతమును, పుష్పమందు గంధమును, జెఱకునందు రసమును, ఇంధనము లందగ్నియును సర్వత్ర వ్యాపించినట్లు విశ్వ బ్రహ్మాండము సందంతటను మోహన మురళియొక్క మధుర స్వరము వ్యాపించియున్నది. పై వస్తువులన్నియును యుక్తిచేతను, శ్రమచేతను బ్రాప్తించినట్లు వనమాలియొక్క వంశీనినాదమును బ్రేమ, ఉత్కంఠ, ప్రతీక్షలద్వారా వినఁబడును. స్వాతికారైలో జలమంతటను సమానముగనే వర్షించును, కాని దానివలన నధికసుఖము చాతకమునకే కలుగును. మోహనుని మురళి అబాధితరూపమున మ్రోగుచునే యుండును. కాని దానిని వినునది యువతులగుగోపికలే. ఇతరులనేక వ్యవసాయములలో నుండుటచే దానిని వినఁజాలరు, కొంచెముగ వినియు విననివారివలె నుందురు; కాని అనురాగవతులగు గోపికల నాధ్వని యున్నతలను గావించును. వేణువు నిత్యనిరంతరము మ్రోగుచునే యుండును. కాని ప్రతీక్షకు తరువాత-ఉత్కంఠనాసంతరము-నిశ్చయ సమయమునకు మ్రోగునదియే ఉన్మాదకారిణి యగుచున్నది. కన్నులను, జెవులను మూసికొని చాల కాలము వఱకు అనాహత ధ్వనిని విను నభ్యాస మొనర్చిన ఆ శబ్ద బ్రహ్మోపాసకులకు మధురమగు మురళీ నినాద మవశ్యము వినఁబడితీరును. స్పష్టముగ వినఁబడును. వారికి

మురళియేకాదు, రాసలోని సమస్త వాద్యములును వినఁబడుచుండును.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! రాత్రులందు వ్రతీక్షణ్ గోపికలు వ్యగ్రులైయుండినో, శ్రీకృష్ణుఁడును వ్యగ్రుఁడై తహ తహ లాడుచుండెనో వ్యాకులుఁడై యుండెనో, ఏ రాత్రులకొఱకు దినములను లెక్కించుకొనుచుండెనో అత్యంతసుందరములగు నాశర ద్రాత్రులు వచ్చెను.”

శరశ్చంద్రుని, నవకుంకుమ సదృశమగు నఖండ మండలాకారమును జూచియును, ఆతని కమనీయకోమల కిరణములచే బృందావనమందలి తరుగుల్మలతా కుంజ నికుంజములు రంజితములై యుండుటను గాంచఁగనే నందనందనుని హృదయముస్పృంగ నారంభించెను. ప్రాచీదిశయొక్క యెట్టుని మేలిముసుఁగునుండి నిశాపతి తొంగిచూచుటను గాంచఁగనే శ్యామసుందరుని హృదయమునందు దన ప్రియయు సహధర్మచారిణియునైన రమాదేవియొక్క ముఖస్మృతి జాగృతిని జెందెను. ఆ స్మృతి అనంతసుఖచంద్రుల చల చిత్రములను సమ్మృఖమునఁ బ్రత్యక్షమొనర్ప వ్రజనల్లభుఁ డధీరుఁడై రాసకు తగిన వేషమును ధరించెను. పంచరంగుల లాగును దొడుగుకొని ధానిమీఁదఁ బసుపుపచ్చని పట్టుధోవతిని గట్టు

కొనెను. ఒక పీతాంబరమును గంఠమున వైచి కొనెను. శిరస్సున నెమిలిపింఛమును ధరించి దానిమీఁద మెఱయు జరీ వస్త్రమును జుట్టెను. ఈ విధముగ బాగుగా నలంకరించుకొని, చేత మురళినిఁబట్టుకొని సంకేత స్థానమునకుఁ బోయెను. ప్రకృతిదేవి సమస్త శృంగారముల నొనర్చుకొనెను. అభిసారికవలె నామె అలంకరించుకొని ప్రియుని కొఱకు బ్రతీక్షించుచు నిలుచుండెను. బృందావన వన శ్రీయును నేఁడానందము నుహ్వింగఁ జేయుచుండెను. ఆమె యొక్క శరీరమును గోమాంచితమైయుండెను. బృందావన వృక్షసమూహములమీఁద నివసించుఁ బశు పక్ష్యాదులు నేడు నిద్రింపలేదు, కాని యవి కలరవమొనర్చుట నాపివైచెను. వన్య పశువులును స్తబ్ధములై తమ తమ బిలములందు మెదలక కూర్చుండియుండెను. నేడన్నియును శాంత చిత్తముతో నవ్వుచుండెను. భూదేవి తన విషమతను వీడెను. ఆమె సరళముగను సమముగనయ్యెను. పవనదేవుడు స్వయముగవచ్చి చిమ్మిపోయెను. ఒక కంకరు రాయియైనను సచ్చట మిగిలియుండలేదు. శారదీయ హిమకణములు వచ్చి అచ్చటఁ గలయంపిని జల్లెను. ప్రకృతిదేవి శాద్వలము యొక్క సుందరమగు నాకుపచ్చని రత్నకంబళమును బరిచెను. ఆకాశము రాసస్థలిమీఁద నీలవర్ణపు వితానముగ నేర్పడెను. చంద్రుడు చేతిలో నద్దమును బెట్టుకొని నిలువఁ

బడియుండెను. పవనుడు వింజామరను గైకొని నిలుచుండెను. రంగస్థలముయొక్క సమస్తాంకారములు పూర్తికాగానే, లీలకుఁగావలసిన సమస్త సంభారములు సమకూడఁగానే సర్వ ప్రథమముగ శ్యామసుందరుఁ డేకాకిగనే ప్రవేశించెను.

ఇంతటి విశాల రంగస్థలమున నొంటరిగ యశోదా బాలుఁడగు మదన గోపాలుఁడు శోభింపలేదు. ఒంటరిగా - గేవల మద్వైతుడై - అచ్చటనుండి యేమిచేయఁగలఁడు? అప్పుడతనికి నాదబ్రహ్మ ప్రవాహినియు రసవర్షిణియునగు తన వేణువు జ్ఞాపకమునకు వచ్చెను. స్మృతి రాగానే ఆతఁడు దాని నాదరించెను. నాభి సమీపమున మొలలో దోపుకొన్న నా వేణువును హృదయము, కంఠము, ఓష్ఠము లకుఁ దాకించుకొని, ముద్దు పెట్టుకొని దానిని బ్రేమించెను. కరకమల శయ్యపై దానిని బరుండఁబెట్టెను. అత్యంత కోమలమును మృదువును, రసయుక్తమును, నెఱ్ఱగ రంగుగ నుండు సధరోపబర్హణమున కానించి దానిని సుఖపూర్వకముగఁ బరుండఁబెట్టి, అంతట శ్యామసుందరుఁడు తన ముఖ కమలముయొక్క దివ్య గంధయుక్తమగు నిశ్వాసమును నోటితో దాని ముఖమున నూదెను. అది దానికితఁడు ప్రణయ పాఠమును జెప్పుచున్నాడాయనునట్లుండెను. తాను స్వయముగఁ జేయవలసిన పనులను జేయుటలో నసమర్థుడై నపుడు ఆతఁడు మురళిద్వారా చేయించుచుండెను. ఎవరిచేత

నైన నేదైన పనిని జేయింపవలసియున్నప్పుడు వారి సత్యధి కముగ నాచరించు చుండవలయును. వారి యెడల నావశ్య కతను మించిన ఆత్మీయతను చూపింపవలసియుండును. అందు వలన శ్యామసుందరుఁడా శుష్కవేణువునకు సత్యధి కమగు స్వాగత సత్కారములను గావించెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునురాలా! ఇంతకామురళి యెట్టిది? విషభరితపేటిక, ఉన్నాద ప్రవాహియగు సరిత - విశ్వమును దప్పవైపున కాకర్షించు నవ్యర్థమగు చౌషధము. దీని ధ్వని యెవరి కర్ణములలోఁబడునో వారు సమస్తమును మఱచిపోవలసినదే. అది తన గానరూపమగు సుధా మాధుర్య మును వర్షించి, సమస్త సంతప్త హృదయములను శీతలము కావించును. దాని స్వరతరంగములు ధ్యానధారణ నిమగ్ను లగు యోగుల ధ్యానమును గూడ బలాత్కారముగఁ దప్ప వైపునను నాకర్షించును. ఒక్కఁడనేకముగనుటకును, రాస విలాస సుఖాస్వాదన మొనర్చు కోరికతోడను, కందర్ప దర్ప మును హతమొనర్చు కోరికతోడను శ్యామసుందరుఁడు దానిని నోటితో నూడెను. ప్రియుఁడు నోటితో నూదినచో నొక యనిర్వచనీయమగు సుఖము కలుగును.

అంత శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! భగవానుఁడు కందర్ప దర్పదళన మొనర్చు నాలోచనమేల యొనర్చెను? ఇంద్రుడు సాంవరక మేఘములను వర్షింపఁజేయుట కాజ్ఞ

నొసంగి ధృష్టతను గావించినాడు. అందువలన దామోదరుఁ డాతని దర్పమును దూరము గావించినాడు. భగవానుఁ డిట్టి లీల నొనర్చుటకై మన్మథుఁడేమి ధృష్టతను గావించి నాడు.”

అంత సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ మన్మథుని బ్రహ్మ సృష్టించెను. ఆతఁడు పుట్టఁగానే బ్రహ్మనుగూడ తన వశము కావించుకొనినాడు. ఆతఁడును నీ కామున కధీనుఁడైనాడు. ఈతఁడు ఋషులను, మునులను, దేవత లను, యక్ష గంధర్వులను, మనుష్యులను, పశు పక్ష్యాదు లను, గీట పతంగాదులనన్నిటినిఁ దన యధీనమునుఁగావించు కొనెను. గొప్పగొప్పవీతరాగులును, ద్యాగులునుతపస్వులును నీతని బాఱినుండి తప్పించుకొనఁజాలక పోయిరి. వాడు ఇతర బంధముల నన్నిటినుండి విముక్తులై యుందురు కాని యీతని కడ నందఱును నోడిపోవలసినదే. ఈతఁడు శంకరునిగూడ గొప్పగ నాటలాడించెను. బాల బ్రహ్మచారియగు నారద మహర్షినిగూడ మాయలోఁ బడవైచెను. శివుఁడీతని పుత్రుఁ డగు క్రోధుని సహాయమున నీతని భస్మము కావించెను; కాని యీతని భార్యపోయి లబలబ కొట్టుకొని యేడ్వఁగా నీతఁడు బోళాశంకరుఁడు కావున దయకు వశీభూతుఁడయ్యెను. ఆతఁ డిట్లనెను:- “నీ పతి అనంగుఁడయ్యెను నందఱి హృదయమున వ్యాపింపఁగలడు. అందఱి మనస్సులను మధింపఁగలడు?

నాటినుండి యీతని కనంగుడనియును, మన్మథుడనియును బేర్లువచ్చెను. ఇప్పుడీతని బల మధికమయ్యెను. పూర్వము శరీరము కలవాడే, వచ్చుచుండినఁ గనఁబడెడువాడు. ఇప్పుడీతనిది సూక్ష్మశరీరము, ఎప్పుడు మనస్సులోఁ బ్రవేశించునో మనకుఁ దెలియఁబడదు. మనస్సును బోగొట్టుకొనినప్పుడు మనకు జాడ తెలియును, గొప్పగొప్ప యోగులనుగూడ యీతఁడు నలువైపులను జిత్తుకావించి పడవైచెను. ఈతనితో యుద్ధమొనర్చి జయించిన వాడింతవఱకెవఁడును లేడు. ఒక్క బదరీనారాయణ నివాసియగు 'నారాయణ' మునిమాత్రము జయించినాడు.

శ్రీకృష్ణునకు గొప్ప ప్రభావమున్నదని మన్మథుడు తెలిసికొనెను. నేను నా తండ్రియగు బ్రహ్మనుగూడ నా స్వాధీనము చేసికొన్నాను. అట్టి బ్రహ్మయును శ్రీకృష్ణుని సూతమాగధ వందీగణమువలె స్తుతి నొనర్చుచుండును. ఈ శ్రీకృష్ణునిగూడ జయింపవలయును." అని యాలోచించుకొని యీతఁడు తన యిత్తుదండమును, పుష్పబాణములను గ్రహించి. సుసజ్జితుడై యేకాంతమున శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకు వచ్చెను. అతఁడు భగవానునకుఁ బ్రణామ నమస్కారము లొనర్పక యెదుట నిలుచుండెను.

భగవానుఁడిట్లనెను:- "ఎవఁడవురా నీవు?"

అనంగుఁడిట్లనెను:- "నాపేరు కాముడు."

భగవానుఁ డిట్ల నెను:- “ఓరీ! కాముఁడనైన నేమి? ఎవరిమీఁద దండెత్తవచ్చితిరా? పో, పో, తొలఁగిపొమ్ము, నాయెదుట మొద్దువలె నిలుచుంటివేల?

మన్మథుఁ డిట్ల నెను:- “స్వామీ! నేను నీతోఁ బోరుదును.”

భగవానుఁ డిట్ల నెను:- “నీవు నీపని చూచుకొనుము. వృథాగా నాతోఁ గయ్యమును పెట్టుకొనెద వెందులకు? ఇంత ప్రపంచమున్నది. ఎవరితోనైనను యుద్ధమొనర్పుము.”

ఆతఁ డిట్ల నెను:- “స్వామీ! నేను ప్రపంచమునంతను జయించితిని. ఇక మిగిలినది మీరొక్కరే.”

భగవానుఁ డిట్ల నెను:- “సరియేకాని, నీవెట్లు పోరఁ దలఁచితివో చెప్పుము.”

మన్మథుఁ డిట్ల నెను:- “నాకు సంకల్పమును మంత్రి యొకఁడు కలఁడు. ముందుగా నేను స్త్రీ పురుషుల మనస్సులలో వానినిఁ బ్రవేశపెట్టెదను. ఆతఁడు మనస్సులోఁ బ్రవేశింపఁగనే నేను వెంటనే పోయి స్త్రీ పురుషుల మనస్సులను మధించెదను. ఆ సమయమున నెట్టి ప్రతిజ్ఞ లొనర్చినను, నెంత యేడ్చినను నన్నియును వ్యర్థములు కాఁగలవు. ఆ సమయమునఁ బురుషుని స్త్రీయును, స్త్రీనిఁ బురుషుఁడును గలిసికొనెనా నేను బ్రకటమై యిద్దరినిఁ బరాజితులను

గావించెదను. ఈ విధముగ నే నే నాదఱును బరాజితుల నొనర్చినాను.”

శ్రీకృష్ణుఁ డిట్లనెను:- “మంచిది, నేను నీ కయ్యము సంగీకరించుచున్నాను. ఒక్కతె కాదు, వేలకొలది స్త్రీలతో నేను రమించెదను. నీవు నీ సేనసంతయును దీసికొని రావలయును. నేనును నా సేనసంతయును దీసికొని వచ్చెదను. బహిరంగముగ విస్తృత రణక్షేత్రమున నీకును నాకును యుద్ధము జరుగఁగలదు. నీవు నన్ను జయించితివా నేను నీకధీనుఁడనయ్యెదను. నేను నిన్ను జయించితివా నేను నిన్ను నా కొడుకుగాఁ జేసికొని వదలెదను.

ఆతఁడెట్లనెను:- “సరియే, శరత్పూర్ణిమనాఁడు నాకును మీకును యుద్ధము జరుగఁగలదు. నీవును నీ రమణులతో బృందావన యమునాపులిఁగము లందుండవలయును. నేనును మలయానిల, వసంత, రతీ, సంగీతము మొదలగు వారితో సిద్ధముగ నుండెదను.” అని చెప్పి మన్మథుఁడు వెడలిపోయెను.

నేడు శరత్పూర్ణిమయే, ఇద్దరును సుసజ్జతులై యుద్ధమునకై వచ్చిరి. రంగస్థల ప్రకృతి స్వయముగ నలంకృతమైయుండెను. శ్యామసుందరుఁడు లలిత త్రిభంగ గతితోఁ గదంబముక్రింద వేణువును జేత ధరించి నిలుచుండెను.

ఆతఁడు దాని నూదెను. ఆతఁడూదుటకుఁ బ్రారంభించెను. ఆతఁడు తన త్రిభువన మోహినియగు పాటను బాడుచునే యుండెను. ఆ రవము విశ్వమోహనమై వ్రజసుందరుల మనస్సులను హరించెడు నా ద మై - వ్రజమండలమున వ్యాపించెను, అది యా వ్రజగోపాంగనల కర్ణకుహరములందు వ్యాప్తించెను. మాదక వస్తువును బాసముచేయు నపుడేమి యును దెలియదుకాని, పాసమొనర్చిన మీదట దాని ప్రభావము కనబడును. అదేవిధముగ నా గోపాంగనల కా విశ్వ విమోహనకరమగు వేణువుయొక్క మధురగానము ప్రథమమున మంచి సుఖముగనే యున్నదికాని కొంతకాలముచటకు ఆ శబ్దమును వినఁగా వినఁగా వాఁ యి కాత్మ విస్మృతి కలిగెను. వారి మనస్సులం దతీత కాలమునాటి అనంత స్మృతులు జాగృతము లయ్యెను. వా రా శబ్దస్రోత సమీపమునకుఁ బోవుటకు వ్యాకులమును జెందుచుండిరి.

సూతుఁడిట్ల నెను:- “మునులారా! శ్యామసుందరుఁడే సంకల్పమున మురళీ నినాద మొనర్చెనో, ఎవరిని మోహింపఁ జేయుటకై ఆతఁడు మోహినీమంత్రము నూదెనో, వ్రజాంగన లందఱును నా శబ్దమును విని మోహితలైరి. మంత్రము తన ప్రభావమును తక్షణము చూపించెను.”

శ్రీ కృష్ణాంతికాగమనము

(౯౬౨)

శ్లో॥ నిశమ్న గీతం తదనంగ వర్ధనమ్
వజప్రియః కృష్ణ గృహీతమానసాః
అజగ్ము రన్యోన్య మలక్షితోద్యమాః
సయత్ర కాంతో జవరోం కుండలాః॥

(శ్రీ) భాగ ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౪ శ్లో.

వ. అనంగ వర్ధనమగుగీతము పాడిన విని పరాయత్త చిత్తులై
తత్తులై తత్తులుంబున ప్రేత లేపనులకుం జేతులాడకయు
లక్షితోద్యములై బయలుదేరిరి.”

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

ప్రేమయందడుగడుగునకును గోపసముండును. ప్రేమ
గోపన మసత్యముకాదు. ప్రేమయందు భావగోపనమొక
స్వాభావిక ప్రాచీన పరిపాటియైయున్నది. ఒంటెమీద నెక్కి
మానవుడు మాటి మాటికి భయపడుట మంచిదికాదు.
ఒంటెపై నెక్కినవాడే భయపడుచు, క్రిందపడును. భావ
గోపనమునఁ బ్రేమయొక్క రుచి చెరుగును. మన భావము

నెవరికినిఁ దెలియనీయరాదు. ప్రేమయును, కస్తూరియును దాచిన దాగదు. అయినను నందఱును వానిని రాచుటకుఁ బ్రయత్నించెదరు. దీనివలన వాని మహత్వము పెరుగును గాని తరగదు. ఇతరులకుఁ దెలియకుండినఁ దెలియక పోవచ్చునుగాని ఒకే మార్గమున నడచువారు మాత్రము తెలిసికొనఁగలరు. వారికినిఁ దెలియకుండ చేయవలెను. ఈ ప్రేమ సర్పమునకువలెఁ గుటిలగతి కలది.

సూతుఁడిట్లనెను: . “మునులారా! అత్యంతమధుర మగు శ్రీకృష్ణుని వంశీధ్వనిని విని ఆ ప్రజగోపికలు దారము చేఁ గట్టఁబడిన పాపురములవలె లాగఁబడి వారు భగవానుని సమీపమునకుఁబోయిరి. ఎందులకు పోయినారండీ? శ్రీకృష్ణుఁడు వారి సర్వస్వమును హరించినాఁడు కావునఁ బోయిరి. శ్రీకృష్ణుఁడు వనములోఁ గూర్చుండెనుగదా! అచ్చటఁ గూర్చుండియే వారి సర్వస్వము నెట్లు హరించి నాఁడు? స్వామీ! రాజెప్పటికిని యుద్ధమునకుఁ బోవఁడు. పోరాడుట కాతని నైనికులే పోవుదురు. నైనికులు జయించిన దేశము రాజుదే కాఁగలదు. అది రాజు జయించిన దేశమే, ఇదే విధముగ దొంగలనాయకుఁడు తన తోడి చోరులును దొంగిలింపఁ బంపును. దోచుకొని వారు సమస్త ధనమును తమ అధినాయకునకుఁ దెచ్చియిచ్చుచుందురు. ఇదే విధముగ శ్రీకృష్ణుఁడు మహాచోర శిఖామణి, అతఁడు

చోరులలోఁ జతురుఁడగు వంశీధ్వని నా గోపీజనముల కడకుఁ బంపెను. దైవవశమున నా గోపికలయొక్క కర్ణకవాటము లా సమయమునఁ దెరువఁ బడియుండెను. వారింకను నిద్రింప లేదు. మెదలక వంశీధ్వని వారి కర్ణద్వారములద్వారా మన మందిరమునఁ బ్రవేశించినది. అచ్చట నతిరహస్యమగునొక పెట్టెలో ధృతిస్మృతి వివేకము, లోకలజ్జ, భీతి, మతి యను బహు మూల్యములగు రత్నములుంచఁబడినది. మును ముందుగా నాతఁడారత్నములను వారి మన మందిరముల నుండి హరించెను. హరించుకొనిపోయి వాని నన్నిటిని శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకుఁ జేర్చెను. ఇంటిలో ధనము కలదు. స్త్రీల ఆభరణములు బహుమూల్యములైన నందుగలవు. ఆ వస్తువుల నన్నిటిని వేణునాదమేల హరింపలేదు? దొంగకు బహు మూల్యములగు వస్తువులు చిక్కినపుడు, అల్పమూల్యములగు వస్తువుల నాతఁడు తాకనే తాకఁడు. ఆతనికి బంగారము, రత్నములు దొరికినప్పు డాతఁడు గడ్డి గాదముచు గట్టుకొని వ్యర్థముగ బరువు నేలఁబెంచుకొనును? మన మందిరములోని రత్నములే దొరికినపుడు స్వర్ణ రజతాభరణములలో నేమున్నది? ఇట్లాలోచించుకొని ఆతఁడు చేయి చేసికొనలేదు.

గోపికలు నిద్రించుటలేదు. నిద్రపోనిచ్చి యెవ్వఁడును దొంగిలించలేదు, ఈతఁడు బందిపోటుదొంగ కన్నుల యెదు

టనే సర్వస్వమును దొంగిలించి దొంగ పాటిపోయెను. దొంగ
లైనను బది యిరువది మందిలేరు. దొంగ ఒంటరిగాఁడే.
వారికి సాహసము పెరిగి వారాతని వెంటఁబరువిడిరి. ఈతనిఁ
బంపిన మహాచోరుఁడు యమునా తటమున నొంటరిగాఁ
గూర్చుండి నాఁడని వారికిఁ దెలియును. ఈ చోరుఁడు మన
సర్వస్వమును హరించి ఆతనికే యొసంగును. మన మాతనిఁ
బ్రార్థించినచో మన రత్నముల నాతఁడు త్రిప్పియిచ్చునేమో.
ఇట్లాలోచించుకొని ఆ చోరుని పదముల ననుసరించుచు
వా రా వైపునకే పరువిడిరి. వెళ్లునపుడు వ్యగ్రతతో వారి
కర్ణకుండలములు కదలుచుండెను. వా రొకరినొకరు చెప్పు
కొనఁజాలకపోయిరి. వారెచ్చట గూర్చుండినో ఉన్నదున్నట్లు
గనేలేచి పరువిడిరి. అది వ్యగ్రతాభావము కావచ్చును,

ఇదిదొంగతనముకాదు. వేణువు ప్రళయమొనర్చుటకే
తలం చెనని కొందఱందురు. వంశ మే వంశమునఁ బుట్టినదో
ఆ వంశములు (వెదుళ్లు) పరస్పరము రాచుకొని, తన వంశ
మునే గాల్చి భస్మమొనర్చెను. ఆ వంశముయొక్క గుణ
ములు పరంపరాగతముగ వచ్చితీరవలయును. అందువలన
శ్రీకృష్ణుని ముఖవాయువునుండి ప్రజ్వలితమై యాయగ్ని
గోపికల కర్ణములద్వారా వారి హృదయములకుఁ జేరుకొనెను.
అగ్ని వాయువుచేతనే యుత్పన్నమగును. ఆ యగ్ని గోపికల

హృదయమును దగ్ధమొనర్చుట కారంభించెను. వారు వ్యాకులలైరి. అగ్నిమంటలను మేఘమే శాంతింపఁజేయఁ గలదు. అందువలన శాంతికొఱకు వారు ఘనశ్యాముని సమీపమునకుఁ బరువిడిరి.

కొందఱిట్లందురు: ఈకామదేవుఁడుమిక్కిలిక్రూరుఁడు. ఈక్రూరత్వమునకుఁ గోపపడియే కైలాసవాసియగు కపర్ది యీతనినిఁ గాల్చివైచెను. ఆతని భార్యయొక్క ప్రయత్నముచే నీపాపి మరల జీవించెను. శివుని నీతఁడేమియును జేయఁజాలఁడు కాని జీవరూపమగు పశువులమగు మనకతఁడు పతి అనఁగాఁ బశుపతి. ఆ పశుపతి ప్రజలమగు మన యీ స్త్రీ పురుషుల హృదయములందుఁ బ్రవేశించి యీతఁడు వారినిఁ గొల్చుటకు నిశ్చయించెను. ఈ కామదేవుఁడును ననంగుడే, ఈ వేణు శబ్దమునకును నంగములేదు. ఇద్దరికిని సహవాసము కుదిరినది. ఈ మన్మథుఁడు మెల్లఁగా ప్రజవనితల హృదయమునఁ బ్రవేశించెను. మాంసములోఁ బుండు దాగి నట్లింతవఱకును నీతఁడు దాగినాఁడు. తెలియక రహస్యముగ నున్న రవ్వవలె నీ యనంగుఁడు హృదయమున దాగియుండ వేణునాద రూపమగు వాయువు వచ్చి దానినిఁ బ్రదీప్తము కావించెను. గోపికల హృదయముతప్తముకానారంభించెను. స్త్రీల హృదయమునఁ గామాగ్ని ప్రజ్వలితమగుచో దానినిఁ

బురుషుడు మాత్రమే ప్రశాంతమొనర్పగలడు. పురుషుడు శ్రీకృష్ణుడొక్కడే జీవులందఱును బ్రాకృతులగుటచే స్త్రీలింగ వాచ్యులే కావున జీవుల హృద్రోగమును శ్రీకృష్ణుడే శాంతింపజేయగలడు. అతడు మస్మధుని మనస్సునుగూడ మధింపగలడు. అతడు కోటి కందర్పదళన మొనర్పగలడు. ఈ యాశతోఁ గామాన్నిచే వ్యాకులమునుజెంది గోపికలు శ్రీకృష్ణుని కడకు బరువిడిరి. వారు పరస్పరము తమ తమ మనోభిలాషను జెప్పకొనలేదు.

వారికి పరస్పర మింతటి ప్రేమయుండఁగాఁ బరస్పరము వారి వారి మనోభిలాషల నేలఁజెప్పకొనలేదోయి? ఇప్పుడు మనకీ విషయమేమి తెలియును? వారి మనస్సులోని విషయములు వారికే తెలియవలెను లేదా మదనమోహానునకుఁ దెలియవలయును. మనము మన అల్పబుద్ధులతో నూహించెదము. బహుశః ఇదియే కారణము కావచ్చును. వారెవరి కైనను జెప్పటకు మఱచునంతగా నా మోహానుని మురళీధ్వనిచే వారి మనస్సులలో వ్యాకులతను జెంది యుండవచ్చును. వారందఱేవిధముగ నెట్లు కూర్చుండినో వారా మురళీధ్వనిని విని అట్లే పరువిడిరి. ప్రేమలో నొకటికలదు. తమ ప్రియతముని కడకు తామే ముందుగాఁబోయి అతని ప్రేమ ప్రసాదమును దామే ముందుగాఁ బొందవలయునను నుత్కంఠతోఁ బరువిడుచుండిరి. లేక పోవుచుండగా వారి

చిత్తము తన్నయమై, తన్నయమైనచో వాక్కు-రుద్ధమగును గావున, నెవరికిని జెప్పజాలకపోయిరి. వారి పాదముల గతియును నాగిపోయెను. ఏ ప్రయత్నమును లేకయే తమకుఁ దామే ఆవైపునకుఁబోయిరి, వారు ప్రయత్న మొనర్చినను నటునిటుఁదిరుగుట కంగీకరించుటలేదు. యంత్రమువలె నటు వైపునకే అవ్యాహత గతితోఁ బరువిడిరి. ఏమైనఁగానిండు, వారందఱును నా కామోద్దీపక వేణునాదమును విని శ్రీకృష్ణుని వైపునకుఁ బోవుచుండిరి. పోవునపుడు వారి కర్ణ కుండలము లూగులాడుచుఁ గొట్టుకొనుచుండెను. “కుండలము లేలఁ గదలుచున్నవి?” వహ్వ చాల విచిత్ర ప్రశ్న నొనర్చిరి. నడుచుచుండినఁ గుండలములు కదలవు. వేగముగఁ బోయినచోఁ గర్ణకుండలములు తమకు దామే కదలును. అయితే యిట్లు చెప్పటవలనఁ బ్రయోజనమేమి కలదు?” ప్రయోజన మేమనఁగా శ్రీకృష్ణునిఁ గలిసికొనవలయునను వ్యగ్రతతో నా చైతన్యమయులగు గోపికలకే కాదు, కర్ణము లందుండిన జడములగు నా కుండలములకును నాతనిఁ గలిసికొనుటకు వ్యగ్రులైయుండెను, ఉవ్విళ్ళూరుచుండెను. అధీరలైయుండెను, ఉత్సాహముతోనుండెను. అవి గోపికల కర్ణము లందుఁ గదలుచు నిట్లు చెప్పుచున్నట్లుండెను:- “మీరు సుకుమారులు. మీకటి ప్రదేశములు స్థూలములు, వక్షస్థలమందును రెండుభారములున్నవి. ఉదరము కృశించియున్నది.

అందువలన మీరు త్వరగాఁబోవుటలో వంగిపోయెదరు. నితంబ భారముచే మీ మడమలు యమునా నైకతమున దిగఁబడును. అప్పుడు మీరు త్వరగాఁ బరువిడఁజాలరు. మీరప్పుడు రొప్పెదరు. ముఖమున స్వేద బిందువులు మెఱయును. వానినిఁ దుడుచుకొనుటలో మీకు ఆలస్య మగును. అందువలన మీరెప్పుడు చేరుదునో తెలియఁ జాలము. మమ్ములను మీ కర్ణములనుండి తీసివేయుఁడు, మేము మీకంటె ముందుగాఁబోయి శ్రీకృష్ణునిఁ జేరు కొందుము. మే మాతని చరణముల మీఁదఁ బడవలయును.”

కాని గోపిక లాత్మ విస్మృతినిఁజెందిరి. వారికి ధ్యానము కుండలములమీఁద లేనేలేదు. వారు వాని మాటలను విచనే వినుటలేదు. కుండలములు కోపమునుజెంది మాటి మాటికిని గదలుచుఁ దప వ్యగ్రతను బ్రకటించుచుండెను. దీనివలన జడ చేతనములన్నియును శ్రీకృష్ణునిఁ గలిసికొనుట కధీరులై యుండిరి. వ్యగ్రులైయుండిరి; కాని వారికి విశుద్ధమగు మార్గము చిక్కలేదు. వారు కంటక మార్గమునఁ బోవు చుండిరి ఆ మార్గమునఁ బోవుటచేఁ ద్వరగా ముందునకుఁ బోవఁజాలకుండిరి, శ్రీకృష్ణునిఁ జేరుకొనఁజాలకుండిరి. ముల్లు విరిగెనా దానినిఁ దీసికొనుటలో నాలస్యమగుచుండెను. ముల్లును దీయఁగానే కొంచెము సుఖము కలిగెను. ఇంతలోనే యింకొకములు విరుగుచుండెను. వారి కాలమంతయును

ముండను దీసికొనుటలోనే గడచుచుండెను. ఒక ముల్లు తీయఁగానే సుఖము కలుగుననుకొనుచుండఁగా నిట్లు సుఖాశ చేఁబోవుచుండిరి కాని సుఖము లభించుటలేదు. దుఃఖ నివృత్తికై సతతము ప్రయత్న మొనర్చుచుండిరి కాని ఆత్మంతిక దుఃఖనివృత్తి కలుగుటలేదు. కుండలములనలె భానమయ యగు గోపిక చరణ చిహ్నముల ననుసరించినచో నవశ్యము శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకుఁ జేరుకొనవచ్చును.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ఈ విధముగ భగవానుని మురళీధ్వనిని విని ఆత్మంత వ్యగ్రతతో నింటిలోని సమస్త కార్యములను వీడి గోపికలు శరద్రాత్రి సమయమున వనమున శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకుఁ జేరిరి.

గమనోత్సక్యము

(౯౬౩)

శ్లో॥ దువాన్యోఽభియయుః

కాశ్చిద్దోహం హిత్యా సముత్సుకా॥

పయోఽధిశ్చిత్య సంయావ

మను ద్వాస్యాపరాయయుః॥

శ్రీ భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౫ శ్లో.

వ. గోవులకుం గ్రేపుల నిడువకయు, విడిచి విడిచియు నీడ
కయు, నీడి యిడియు నీడినపాలు కాఁపకయు గాఁచి
కాఁచియుఁ గాఁగినపాలు డింపకయు (వ్రజవనితలు
బయలుదేరిరి.)

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

ఎవరైనను మనకేదైనఁ బనినిఁ జెప్పినచో నాకిప్పుడు
తీరిక లేదందుము. ఎవరైన నుత్తరముల మీఁద నుత్తర
ములు వ్రాసినచో నప్పుడైనను మన ముత్తరము నీయము.
చివరకాతఁడు వివశు నొనర్చినచో నేదో రెండు ముక్కలు
వ్రాయుదుము. చివరకు వ్యవధి లేకపోవుటచే జవాబు నీయఁ
జాలకపోయితినిని వ్రాయుదుము. వ్యవధి లేకపోవుట కర్థ
మేమి? నీవు కాగితమును, కలమును దీసికొని వ్రాయవా?
వ్రాసిన గోజంతయును వ్రాయుదువే. ఒక చిన్న ఉత్తర
మును వ్రాయుటకు వ్యవధిలేదా? ఎందుల కట్లనుటనఁగా
నాతనికి ప్రత్యుత్తర మొసంగుట కిష్టములేకనే, వానివలన
నేదైన లభించుచో వారికన్ని పనులను వదలి ప్రత్యుత్తర
మొసంగెదము. ప్రపంచమునఁ బ్రేమయే ఆవశ్యకమగు
వస్తువు, మన కెవరిమీఁద నధికప్రేమయుండునో వారికొఱకు
మనము సర్వమును ద్యజించెదము. కీర్తిమీఁదఁ బ్రేమకల
వాఁడు కీర్తికొఱకు ప్రాణములనైనను బలియొసంగును.

వ్యాపారి వ్యాపారముకొఱకు సమస్తకార్యములను ద్యజించును. తనమీఁద రాజకీయాభియోగముండినచో దాని నత్యంతావశ్యకమైన దానిగా భావించి వ్యాపారహానినైనను నంగీకరించును. ప్రాణములకంటెఁ బ్రయులగు భార్యకును బిడ్డలకును రోగములు సంభవించినచో నప్పుడు ధనము మీఁద మమకారముండదు. ఎందువల్ల ననఁగా వారియెడల మన కత్యంత ప్రీతికలదు. గృహిణులకు గృహకార్యము లందత్యంతానురాగముండును. కాని మిక్కిలి ప్రేమ పాత్రయగు సఖి లభించినచో నంతయు నామెమీఁద వదలఁబడును. ప్రేమయందు నియమముండదు. సంసారికులకు సాంసారిక వస్తువులందు శ్రీకృష్ణునిమీఁదఁ బ్రేమపుట్టువలకే యుండును. శ్రీకృష్ణుని యందల్ప ప్రేమయైనను గలిగెనా, యీ సంబంధములన్నియును గౌణములుగఁ దోయును. అప్పుడివి యన్నియును విషమువలెను, శరీరమునుండి బయలు వెడలిన మల మాత్రములవలెను, వమనాన్నిమువలెను, పుండునుండి వెలువడిన చీమువలెను, తీసినగోళ్లు, వెండ్రుకలు, దంతములవలెను, కంఠమునుండి వెలువడిన క్లేష్మమువలెను, చెవి నుండి వెలువడిన గువిలినలె ఘృణాస్పదముగను, ద్యావ్యముగను గనఁబడును. ఎవరెంత బలవంత మొనర్చినను, ఎంతటి ప్రలోభనమును గావించినను వానిమీఁద నాసక్తి కలుగదు.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! తమ గృహ
కార్యములలో లగ్నమైయుండిన గోపికలు శరద్రదాత్రి, పూర్ణి
మాదినమున మురళీ మధుర ధ్వనిని వినిన వెంటనే ప్రేమ
విహ్వలైరి.. ఇన్నాళ్లనుండి యేసమయముకొఱకు ప్రతీక్షించు
చుండినో ఆ సమయము సమీపించెను. శ్రీకృష్ణుఁడు మనలను
బిలుచుచున్నాఁడు. క్రీడకొఱకు ఆహ్వానించుచున్నాఁడు.
ఆహా! నేఁడు చిర ప్రతీక్షాసంతరము ప్రియ సంయోగము
యొక్క అనుపమ సుఖము ప్రాప్తిపఁగలదు.” అను నిట్టి
స్మృతి రాఁగానే వారికి గోమాంచమయ్యెను. వారు సమస్త
మును మఱచిరి. వారు చేయుపనుల నట్లే విడిచిరి. చాల
మంది గోశాలలో గోవులను బిండ నుద్యుక్తలైరి. వారు
దూడలను విడిచిరి. గోవులు చేపెను. దూడలనుగట్టి పాలు
తీయునంతలో నా సమయమున మురళీధ్వని వినఁబడెను.
వెంటనే దూడలను గట్టియేయకయే పాలకుండ నచ్చటనే
విడిచి బయలుదేరిరి. చాలమంది కొన్ని పాలను బిదికిరి. వారు
మురళీ ధ్వనిని వినఁగానే పాలకుండను, పాలను నచ్చటనే
విడిచి శ్రీకృష్ణుకడకుఁ బరువిడిరి. కొందఱు పాలను బిదికిరి.
వారట్లే వాని నచ్చటనే విడిచి బరువిడిరి. కొందఱు పాల
నిండ్లకు దీసికొనిపోయి, దానిలోఁ బిడకలనుజేర్చి పొయ్యి
రాజేసి కాఁగఁబెట్టిరి. వాని నుట్టిపైఁబెట్టకయే వేణు గీత
మును వినఁగానే పరువిడిరి. చాలమంది పాలు పొంగు

చుండ వాని నట్లే వదలిపెట్టి పరువిడిరి. కొందఱు హల్వాను దయారు చేయుచుండిరి. చక్కెరను వేడి నీటిలోఁ బోసి పాకముపట్టి, పిండిని నేతిలో వేయించుచుండిరి. సరిగా నా సమయమున వేణునాదము చెవులలోఁ బడెను. పొయ్యి మీఁద పిండి పొయ్యిమీఁదనే ఉన్నది. పాకము పాకముగనే యున్నది. వారట్లే వాని నన్నిటిని వదలి మురళీధ్వని ననుసరించిపోయిరి. కొందఱు మేలిముసుగులతో రొట్టెలను జేయుచు, వేడి వేడి రొట్టెలను భర్తలకును, మఱిదులకును బళ్ళెరములలోఁ బడవేయుచుండిరి. అందఱును భోజనము చేయుచుండ నున్నాదకారిణియగు వేణునాదము వినఁబడెను. అప్పుడు కూర్చుండిన వారలను గూర్చుండినట్లే వదలి, పెనముమీఁద రొట్టెలను పెనముమీఁదనే వదలి పళ్ళెములలోని రొట్టెలను బళ్ళెరములందే వదలి అట్లే లేచి పరువిడిరి.

కొందఱు తమ పసిపిల్లలను వడిలోఁబరుండబెట్టుకొని తమ పైఁటలచాటునఁ బాలను గుడిపించుచుండిరి, కొందఱు పంచదారనువైచి కాచినపాలను దమ సోదరులకును, మేసండ్రులకును ద్రావనిచ్చుచుండిరి. వారా వంశీధ్వనిని వినఁగానే వారి నచ్చటనే వదలి శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకు యమునాతటమునకుఁ బోయిరి. కొందఱు శయ్యపైఁ బరుండి తమ తమ భర్తలను శ్రద్ధాభక్తులతో సేవించుచుండిరి. వారి

పాదములను వత్తుచుండిరి. తలకును. పాదములకును ఘృత తైలముల నంటుచుండిరి. వారును మంత్రముగ్ధులవలె నూనె చేతులతోడనే లేచి పరువిడిరి.

కొందఱు తమ అత్త మామలకును, బావలకును మఱుదలకును, భృత్యులకును, నౌకరులకును భోజనమిడి తాము భర్తయొక్క కంచములో భోజనము చేయుచుండిరి. తినుచుండఁగనే వారి కర్ణకుహరములలో వెర్రి నెత్తించు మోహన వంశీనాదము ప్రవేశించెను. ఇంకేమున్నది. చేతి లోని ముద్ద చేతిలోనే యున్నది. నోటిలోని ముద్ద నోటిలోనే ఉన్నది. వారు దానిని మ్రింగకయే, చేయికడుగుకొనకయే ఉన్నదున్నట్లుగ లేచి పరుగిడి శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకు వచ్చిరి.

కొందఱు నలుగును బెట్టుకొనుచుండిరి, రాత్రులందు నలుగు బెట్టుకొనుటేమిటి? నలుగును బెట్టుకొనిన స్నాన మొనర్పవలయును. రాత్రులందు స్నాన మొనర్చుట కష్టము.' తమ ప్రియతముని సంతోష పెట్టుట కన్నియును జేయవలసి వచ్చును. దేహము నలంకరించుకొనుట తనకొఱకుగాదు. తన ప్రియుఁడు సంతోషించుటకే ఆతఁడొనందింప వలయు నను భావనయేయుండును. నలుగును బెట్టుకొని స్నానపు గదిలో స్నాన మొనర్చుటచే శరదృతువున సుఖముగనే

యుండును. వారు సాయంకాలమునను నలుగును జెట్టుకొని శృంగార మొనర్చుకొందురు. స్నానమొనర్చి తమ నక్షత్రములను, శరీరమునకును కుంకుమపువ్వు, కస్తూరి యుక్తముగా సుగంధ చందనమును, అంగరాగమును లేపనము జేసికొందురు. లేపనముకొంటున్న చందనమును దీయుచునే సగములో నవలి బయలుదేరిరి. కొందఱు అంగరాగమును బూసికొనుచుండిరి. కొందఱు చందనమును, శరీరమునకు కుంకుమపువ్వు గంధమును లేపనము చేసికొనుచుండిరి. సగము శరీరమునకు బూసికొని, గుంకను సగము శరీరమట్లుండుగానే మధ్యలోనే వారు పరువిడిగిరి. కొందఱు శరీరమును స్వచ్ఛమొనర్చుకొని వస్త్రములను ధరించుచుండిరి. మురళీధ్వని వినిగానే వారి మారులు చెడి, ఉన్నతలైరి. లంగాలను పైటలుగను పైటలను లంగాలుగను ధరించిరి. రవికలను గంఠములకు దగిలించుకొనిరి. కుచ పట్టికలను గడుపునకు గట్టుకొనిరి. ఈ విధముగ నస్తవ్యస్తభావముతో నున్మాదినులవలె భగవానుని సమీపమునకు బరువిడిరి. కొందఱు సొమ్ములను ధరించుచుండిరి. ఒకచోట ఆభరణమును నింకొకచోట ధరించుచుండిరి. కానికి, జెట్టుకొనువానిని చేతులకును మెడలకును, చేతులకు మెడలకును జెట్టుకొనువానిని కాళ్లకును, బొజ్జబందులను కాళ్లకును, కడిమీలను జేతులకును ధరించుకొనుచుండిరి. కాసుల పేరును సహమునసను, వడ్డణమును

మెడలోను ధరించిరి. ఈ విధముగ నచ్చటచ్చట నస్తవ్య స్తముగ భావావేశమున నా భూషణములను ధరించి వెలి వాండ్రవలె లేచి పరువెత్తిరి.

గొందఱు బొట్టును బెట్టుకొనుచుండిరి. గొందఱు కన్నులకుఁ గాటుకను బెట్టుకొనుచుండిరి. గొందరు పాపిలయందు సిందూరమును ధరించుచుండిరి. గొందఱు ముఖపత్రములను సరిచేసికొనుచుండిరి. గొందఱు కుంకుమబొట్టును బెట్టుకొనుచుండిరి. గొందఱు పోకలను దీసికొని తాంబూలమును నమలుచుండిరి. గొందఱు చర్పణమున ముఖమును జూచుకొనుచు మొటిమలను సవరించుకొనుచుండిరి. గొందఱు గోళ్లకు రంగును వేసికొనుచుండిరి. గొందఱు కాలికి పరాణము బెట్టుకొనుచుండిరి. గొందఱు వెండ్రుకలను సరిచేసికొనుచుండిరి. గొందఱు పండ్లకప్పు వేసికొనుచుండిరి. గొందఱు పండ్లను రుద్ది రుద్ది తెల్లగ మెఱయునట్లు చేసికొనుచుండిరి. గొందఱు మాసిన గాజులను నీసి మెఱయుచుండు క్రొత్త గాజులను ధరించుచుండిరి. ఇంతకు సారాంశమేమనఁగా గృహిణులు సాధారణముగ నేపనులలోనిమగ్నులైయుందుఁగో, శరీరము నలంకరించుటకును, బుష్టి నొసఁచుకొనుటకును నేపనులు చేసికొందుఁగో ఆ పనులలో వా రున్ననున్నట్లుగ వదలి సగములోనే వీడి భగవానుని వేణునాదము ననుకరించిరి. అన్నిటిని నదలి యిండ్లనుండి బయలుదేరిరి.

వారు శరీరములు తెలియక, వెర్రివారివలెను, మత్తై
క్కినవారివలెను, భ్రమ చెరిగవారివలెను మంత్రముగ్ధులవలె
నేమియు నాలోచింపక ననమునకుఁ బోవుటనుగాంచి వారి
పతులును, తండ్రులును, భ్రాతృలును, బాధు బాంధవులును,
స్వజనులును, బరివారమును జాలవిధముల నడ్డగించిరి, చాలగ
బ్రతిమలాడిరి. కాని వారెవ్వరి మాటను వినిపించుకొన
లేదు. అందరిమాటలను వివరము, ప్రత్యుత్తరమియ్యకయే
పోవుచుండిరి. వారి నెంత ప్రయత్నించినను నాపజాలక
పోయిరి. చచ్చువారినిఁ బోవువారిని నెవరాపఁగలరు? ప్రాణ
మును బణముగఁబెట్టి సర్వస్వమోహత్యాగ మొనర్చువారి
నెంతవఱకని బలవంతముగ బంధింపఁగలరు? ప్రాణముల
నటచేతఁ బెట్టుకొన్నవారి కెవరి భయముండఁగలరు? వారి
చిత్తములను చిత్తచోరుఁడు హరించినాఁడు. అందఱను
గర్వించువాఁడును, అందఱను బలాత్కారముగఁ దమ
వైపునకు లాగుకొనువాఁడును, నగు శ్రీకృష్ణు డెవరిని
నరింపఁదలఁచినాఁడో, ఎవరిని దఁవైపునకుఁ బిలువఁదలఁచి
నాఁడో అట్టివారు వివశులైరి. ఎవరాతని వైపున కాకర్షింప
బడరు? అందఱును వివశులై అటుపోవలయును. గోపిక
లాత్మ విస్మృతినిఁజెంది ఆతనివైపునకుఁ బరువిడుచుండిరి. వా
రాగలేదు, వెరుకకు దిరుగలేదు, అలసిపోలేదు. అటులనే

పోవుచుండిరి. పోయి పోయి తమ గంతవ్యస్థానమునకుఁ జేరుకొనిరి. శ్రీకృష్ణుని శ్రీచరణములకడకు జేరుకొనియుండిరి. ”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! వారందఱును గలిసిపోవుచుండిరి; కాని అందఱును దామొక్కరే పోవుచున్నామనుకొనుచుండిరి. తన భావము నితరు లెఱుంగరనుకొనుచుండిరి. ఒక్కసారిగాఁ గలిసిపోవుచున్నను భావగోపనముండెను. ప్రేమగీల యొకటి అర్ఘ్యతమైచది! చాలమంది వెడలిరి కాని కొందఱు పోజాలకపోయిరి, వారి స్థితి యేమైనదో ఆ వర్ణనమును నేను రాఁబోవు అధ్యాయమునఁ జేసెదను.

తీ వ్ర తా ప ప రి జా మ ము

(FELR)

శ్లో॥ అంతర్బహు గతాః కాశ్చి

ద్గోప్యోఽల్ప వినిర్గమాః।

కృష్ణం తద్భవనాయుక్తా

దధ్యుర్మీలిత లోచనాః॥

శ్రీ భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౯ శ్లో.

వ. కొందఱు గోపికలగౌరవహములొనుండి బయటకుబో-
జాలనుండిరి. అందువలన వారచ్చటనే శ్రీకృష్ణ భావనా-
యస్తులై నేత్రములను బంధించి ధ్యానమగ్నులై
తన్మయలైరి.”

(శ్రీ) మద్యాధ భాగవతము.

శరీరము పరవశమైనది. ప్రారబ్ధవశమైనది. అది
అభిభావనముల కధీనమైనది, కాని మనస్సు తనదే. మన
స్సెచ్చట లగ్నమైన నచ్చటనుండి గానిని దప్పించుట చాల
కఠినమగును. పైకొక వేషమును, మనస్సు నింకొక ధ్యాన
మును గలిగియుండుట అనుచితము; కాని చేయున దేమున్నది?
ఒకానొక బలవంతుడు బలాత్కారముగ మనస్సును
హరించునపుడు అది యెవరికి నశమగును. బడితె యెవరికి
బట్టి వారిది.

బృందావనమున శరీర ఘట్టమునందొక త్రిపుండ్ర
మును ముద్రాక్షరమాలను, ధరించి, ‘నమః శివాయ’ అని
ముద్రించిన ముద్రానామమును ధరించిన నొక వైపుఁడు
(శ్రీ) మద్యాధ భాగవతమును గాత మొనర్చుచుండెను. ఆ సమయ
మున నొక భావుక భర్తఁడు స్నానముకొఱవ నచ్చెను.
శ్రీకృష్ణధ్యాన మగ్నుడగు నా వైపు ఁడు దిగ్గటగఁ గాత
మొనర్చుచుండెను. శ్రీకృష్ణవీలలను జదువునపు ఁతనికి

రోమాంచమగు చుండెడిది. నేత్రములనుండి అశ్రుధారలు ప్రవహించెడివి. దీనిని గాంచి ఆ భావుక వైష్ణవుణ్ణిట్లనెను:-
 “సౌండయ్య పొండు, చోరీ జరిగినది. చోరీ జరిగినది.”
 స్నానమొనర్చు పది, పదునైదుగురు భక్తులు గుమికూడిరి.
 వారిట్లడిగిరి:- “నాయనా! ఏమి చోరీ జరిగినది. ఎవరు నీదే
 ధనమును దొంగిలించిరి?”

అప్పుడు వైష్ణవుణ్ణిట్లనెను:- “శ్రీ మద్భాగవతం పురాణ తిలకం యద్వైష్ణవనానాం ధనమ్” శ్రీ మద్భాగవతము వైష్ణవులకు ధనము, దాని నీశైవుడు దొంగిలించినాడు, ఈతడు దీనిని మిక్కిలి ప్రేమతో రసాస్వాదన మొనర్చుచున్నాడు. చూచుట కీతడు శైవుడుగ గనబడుచున్నాడు.”

ఇది విని యా శైవ భక్తుడు గద్గదకంఠముతో నిట్లనెను:- “సోదరా! నిజముగ నేను శైవుడనే. ఈ విషయమున శంకింపవలసిన పనిలేదు. నేను రుద్రాక్షులను ధరించెదను. త్రిపుండ్రమును బెట్టుకొందును. నేను శివమంత్రమును గ్రహించితిని. పంచాక్షరీ మంత్రమును జపించుచుందును. ఇట్లయ్యును నొక పల్ల గొల్లవాడు తన సౌందర్యముచే నా చిత్తమును హరించినాడు. ఇచ్చట వస్త్రములు హరింపబడుచుండును, పాలు, పెరుగు, వెన్న దొంగిలింపఁ

బడుచుండును, పాపము హరింప బడుచుండును, మనస్సును హరింపఁబడుచుండును. ఒకానొక మహాచోరుఁడు నామనస్సును హరించినపుడు నేను వైష్ణవుల ధనము నేను హరింపఁగలను. నాది శైవవేషమైనను, మనస్సుపై నాకథికారము లేదు. దానిని మదనమోహనుఁడు హరించినాఁడు.” ఇంతకు సారాంశమేమనఁగా మనస్సెచ్చటనో లగ్నమైయుండును. తను వెచ్చటనో ఇంకొక స్థానమున బంధింపఁబడియుండును. విరహాగ్ని ప్రబలముగ నుండునప్పుడీ శరీర బంధనమును విడిపించుకొనవలసి వచ్చును. స్థూల శరీరమును వదలి సూక్ష్మ శరీరమునఁ బ్రయుని సమీపమునకు వివశులై పోవలసి వచ్చును.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! గోపికలందఱును నిండ్లు వాకిండ్లను, సమస్త పరివారమునందు మోహమమతలను వదలి శ్రీకృష్ణుని కడకుబరువిడిరి. ఇంటిలోని వారెంతగా నడ్డగించినను నాగలేదు; కాని కొందఱిండ్లయందును నుండిరి, వారిండ్లలోపల శరీరముతో గృహకార్యములొనర్చు చుండినను మనస్సు మన మోహనుని మాధురియందు మత్తిల్లి లగ్నమైయుండెను. మనస్సుతో వారు నిరంతరము మదనమోహనునిఁ జింతించుచుండిరి. ఇంతలోనే వారి కర్ణకుహరము లందు మధుర మురళీ నినాదము పడెను. వారు సమస్త కర్మములను వదలి వెడలుట కుద్యుక్తులైరి.

పుట్టినింట నుండువారిని వారి తల్లి దండ్రులును, తోఁబుట్టువులును 'నెచ్చటికిఁబోవు చున్నా'వని అడిగిరి.

అత్తవారింట నుండు వారిని నత్తయును, ఆడుబిడ్డయును, భర్తయును 'నెచ్చటికిఁ ప్రయాణ' మనిరి.

వారందఱుకొక్కటియే ప్రత్యుత్తరము. మేమీ మురళీధ్వనియొక్క ఉద్గమస్థానమును వెదుకఁబోవు చున్నాము. వారి అవిభావకు లిట్లనిరి:- "మీకు మతి పోలేదు కదా! మీరు మురళీయొక్క ఉద్గమస్థానమును వెదకినను మీకేమి లభింపఁగలదు? మృగతృష్ణనుగూర్చి తెలిసికొనుటకు జ్యేష్ఠవైశాఖమాసములో రెండు జాములవేళ మరుభూమి ఇసుక పఱులలోఁ దిరుగుచుండిన, మృగతృష్ణ కనఁబడుచున్నను దానివలన లాభ మేమి కలుగును?"

ఇప్పుడు వారు దీనికేమి ప్రత్యుత్తర మొసంగఁగలరు? ఎవరి మనస్సెచ్చట లగ్నమైనదో వారి కచ్చటనే సమస్తమును గలదు. విషక్రిమికి విషమును దినుటలోనే సుఖము కలదు. చకోరమునకు అగ్నినిఁ దినుటయందే సుఖము కలదు. సుఖము మనస్సునకు సంబంధించిన వస్తువు. మనస్సునకేది నచ్చిన నదియే సుఖము, వారి మనస్సులు శ్యామసుందరునిలో రమించుచున్నవి. వారి నేత్రములు నిరంతరము శ్యామదర్పనముకొఱకు ఉద్విల్లారు చున్నవి.

విముఖుల కీ విషయమేమి తెలియును? మే మాతని సమీపమునకుఁ బోయెదము. అవశ్యము పోయెదము. ఎవరాపినను ఆగము. “వారవిభానకుల ప్రశ్నకుఁ బ్రత్యుత్తరముగ నిట్లు దృఢముగఁ జెప్పిరి:- “ఏమైనఁగానిండు, అందఱును బోవుచున్నారు కావున మేమును బోవుచున్నాము, అవశ్యము వెళ్లఁగలము. మేముండఁజాలము.”

ఎవరి మీఁదఁదమ కథికారమున్నదనుకొనుచున్నాఁగో వారు తమకు విరుద్ధముగఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగుటను సహింపరు. తన్నాశ్రయించినవారు తన యిష్టము ప్రకారము పోవలయుననియు, దన యిష్టమునకు విరుద్ధమగు నాచరణము పనికి రాదనియు, దన యాజ్ఞ నుల్లంఘింపరాదనియు వారు సదా కోరుకొనుచుందురు. నేడు తమ భార్యలును, బుత్రికలును నిట్లు పలుకుటనుగాంచి వారు మిక్కిలి క్రోధమును జెందిరి. వారి మనస్సులం దీర్ఘా సంచారము కలిగెను. వారి కంటఁదాము చెడ్డవారమనియు, సంరక్షకులమనియు భరణ పోషణ మొసర్చువారమనియు, నట్టి మన యెదుట నిట్టి విరుద్ధాచరణమొసర్చుచుఁ జైఁగఁగా విరుద్ధముగఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగుచున్నారని వారికిఁ గ్రోధము కలిగెను. క్రోధముతో వారిట్లనిరి:- “నివెల్లు పోయెదవో చూచెదనుగాక! అందఱును నిర్లజ్జతో, బోయినఁ బోనిమ్ము కాని నేను నిన్ను, బోసీయను. నిన్ను నిర్లజ్జగాఁ బోసీయను. బలాత్కారముగ

పోయి కొన్ని పోకున్నచో శరీరమే యుండఁగూడదు. శరీరము శుభాశుభములయొక్క సమ్మిశ్రణ ఫలముకదా!"

హృదయమునఁ దీవ్ర విరహవేదన ఉదయించినచో సమస్త అశుభకర్మలూ విరహోగ్నియందు భస్మమగును. విరహోగ్ని సమస్త మనోమలములను గాల్చివేయును. వారి మనస్సులో మన మోహనునిఁ గలిసికొనవలయునను నుత్కటమగు నభిలాషకలదు. ఆ యభిలాషను ఆఘాతము కలుగుటచేఁ బ్రియతము నెడల దుస్సహ విరహవేదనముచే వారి మనస్సులందొక విధమగు నగ్ని ప్రజ్వలితమయ్యెను. దానిలో నాతని సమస్త సంచిత ప్రారబ్ధ అశుభకర్మలు నాశనమయ్యెను. ఇంక మిగిలినవి శుభపుణ్యకర్మలు. అవి ధ్యానానన్ధయందుఁ బ్రియతముని ప్రేమాలింగనముచే వారికి పరమానందము ప్రాప్తించెను. దానివలన సమస్త శుభకర్మలు భస్మమయ్యెను. అశుభకర్మ క్షయము దుఃఖము లనుభవించుటచేఁ గలుగును. ఎవరి కంతగా దుఃఖములు ప్రాప్తించునో వారి కంతగా నశుభకర్మలు నాశనమగును. శుభకర్మ క్షయము సుఖోపభోగముచేఁ గలుగును. ఎవరి కెంతగా సుఖములు కలుగునో, వారికంతగా శుభకర్మలు అనఁగాఁ బుణ్యకర్మలు నశించును. శ్రీకృష్ణ విరహమున కంటె గోపికల కింకొక దుఃఖములేదు. ఆతని ప్రేమాలింగనముకంటె మించిన సుఖములేదు. వారికి సుఖదుఃఖములు

రెండును నొక్కసారిగాఁ బ్రాప్తిచెను. ఇప్పుడు వారికి బాపమును మిగులలేదు. పుణ్యమును మిగులలేదు. పాపపుణ్య భోగములు మిగిలి యున్నంతవఱకే యీ శరీరము నిలుచును. భోగములు సమాప్తికాఁగానే శరీరమును సమాప్తియగును.

ఏ గోపికలను ఇంటిలోని వారడ్డగించినో వారికి నంద నందనునియందు భగవద్బుద్ధిలేదు, భగవద్బుద్ధి కలవారిని నిరోధించుట కెవరికిని శక్తిలేదు, వారు సాధన సిద్ధిలగు గోపికలు. సాధన చేయఁగాఁ జేయఁగా వారికి జన్మమందే శ్రీకృష్ణ దర్శన సౌభాగ్యము కలిగివది. అయినను వారి శరీరమందింకను గొంచెముగఁ బ్రాకృతాంశము కలదు. ప్రాకృత శరీరముతో శ్రీకృష్ణుఁడు లభింపఁడు. ఆతఁడు దివ్య శరీరము కలవాఁడు. సాధకుని దివ్యునిగా నొనర్చును, అప్పుడు గాని ఆతఁడు లభింపఁడు, వేలకొలది జన్మముల పుణ్య ప్రభావముచేతను-శుభ కర్మానుష్ఠానముచేతను-శ్రీకృష్ణుని దేవ దుర్లభ దర్శన సౌభాగ్యము ప్రాప్తించివది. కాని పుణ్యపాప ప్రభావముచే వారికి శ్రీకృష్ణుని యధార్థ స్వరూప జ్ఞానములేదు, కలకండయచు జ్ఞానము లేకున్నను దైవికముగ నది నాలుకకు దాకెనా అది తీసిగనేయుండును. ఇదేవిధముగ నీతఁడు సాక్షాత్తుగఁ బరబ్రహ్మ పరమాత్మయను జ్ఞానము వారికి లేకున్నను శ్రీకృష్ణుఁడు పరాత్పర ప్రభవేకదా!

వారాతని సౌందర్య మాధుర్యములకు వశులైరి. వారికి లోకక పతులున్నను వారికి వారి శరీరములను నొప్పగించిరి. కాని మనస్సును మన మోహనునకు మూల్యములేకయే అమ్మకొనిరి. ఆ తని నే తమకు యథార్థమగు బతిగా భావించిరి. లోకదృష్టిచే దానిని జారభావ మందురు. లోక దృష్టిచే వారికి శ్రీకృష్ణునందు జారభావమే కలదు; కాని పరమాత్మయగు శ్రీకృష్ణుని సంగము లభించుటచే వారి సమస్త శుభాశుభ కర్మబంధములును దెగిపోయెను. బంధములు తెగిపోగానే వారు తమ పాంచభౌతిక త్రిగుణమయ శరీరమును ద్యజించిరి. వారు దివ్యదేహముతోఁ బరాత్పర ప్రభువగు నందనందనుని గలిసికొనిరి.”

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునులారా! ఇది వినగానే విష్ణురాతుఁడగు బరీక్షీన్మహారాజునకొక గొప్ప శంకకలిగెను. ఆతఁడు నా గురుదేవుఁడగు శుకునకు జేతులను జోడించుకొని యిట్లడిగెను:- “ప్రభూ! ఈ ప్రజాంగనలు శ్యామసుందరుఁడును, మదనమోహనుఁడునగు నందనందనునిఁ బరమ ప్రేమకాంతునిగా భావించిరి. వారి చిత్తము లాతని సౌందర్య మాధుర్యముల వలన నాకృష్టమైనవి. వారి కాతనియందు బ్రహ్మ భావములేదు. బ్రహ్మభావములేక సుదృఢమగు నీ సంసారబంధనము తెగదు. వారి బుద్ధియందు సంయోగ

సుభేచ్ఛయే కలదు. వారు శ్రీకృష్ణుని బతి భావముతో నాలింగనమొనర్చుచుండెడిరి. అనఁగా వారి మనస్సు లలోఁగామ భావమేకలదు. గుణమయబుద్ధి యుక్తులైనను వారి యీ గుణప్రవాహహూపమగు సంసారమెల్ల తెగినది ? వారేవిధముగఁ గర్మబంధనములనుండి విముక్తులైరి ? కామ భావమున్నను వారికి సుదుర్లభమగు పరమపదప్రాప్తి యెల్లు లభించినది ?

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునులారా ! మా గురుదేవుఁడు మిక్కిలి యుల్లాసముతోఁ దన్మయుఁడై రాసలీలా వర్ణన మొనర్చుచుండెను. రాజు చేసిన నీ శుష్కప్రశ్నకాతని ప్రవాహ ముగిపోయెను. ఆతఁడానందింపలేదు. ఏ వక్త యైనను ధారాప్రవాహముగఁ దన్మయుఁడై యేదో విషయ మునుగూర్చి చెప్పుచుండిన నప్పుడు మధ్యలోఁగుతర్క మొనర్చి దాని నాపిసచో నాతని భావశృంఖల తెగిపోవును. ఆతఁడా ప్రశ్నకుఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగును గాని ఆతని కథనమున నంతటి తన్మయత ఉండదు. ఈ విధముగ శుక మహర్షికిని ధారాప్రవాహముగఁ జెప్పుచుండిన ధార ఆగి పోయెను. ఆతఁడు రాజుచేసిన శంక కేవిధముగ సమాధాన జెప్పెనో దాని వర్ణనమును నేనుముందు చేసెదను.”

శ్రీ కృష్ణ నందు గామ భావమును గల్పాణప్రదమే

(F.E. ౫)

శ్లో॥ ఉక్తం పురస్తాదేతత్తే
చైద్యః సిద్ధిం యథాగతః।
ద్విషన్నపి హృషీకేశం
కిముతాదోక్షజప్రియాః॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౧౩ శ్లో.

మ॥ మును నేజెప్పితఁ జక్రికిం బగతుఁడై
మూఢుండు చైద్యుండు పెం
పునఁ గైవల్య పదంబు నొందెఁ బ్రియలై
పొందంగ రాకున్నదే
యనఘుం డవ్యయుఁ డప్రమేయుఁ డగుఁడు
డైనట్టి గోవింద మూ
ర్తి నరశ్రేణికి ముక్తిదాయిని సుమీ
తెల్లగుబు భూవల్లభా॥

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

పాత్రను బట్టియు, ననుపాసమును బట్టియు ఫలము భిన్నముగనుండును. స్వాతిబిందువులు గజమస్తకమునఁ బడినచో గజమాక్తికములగును, నదిలోఁబడినచోఁ ద్రావు నీరగును, అదియే సముద్రమునఁ బడినచో నపేయముగ నుప్పుగ నగును. ఇది పాత్రభేదమువలన ఫలభేదము కలిగినది. ఇదేవిధముగ ననుపాస యుక్తులచేతను బరిణామము భిన్నముగ నగును. విషముయొక్క ధర్మము చంపుట. కాని యెవని శరీరమున జంగమ విషము కలదో వానికి యుక్తితో స్థావర విషమియఁబడును. అది జంగమ విష ప్రభావమును నశింపఁజేసి జీవన ప్రదాన మొనర్చును. విషము పని చంపుటయే, కాని అది యే పాత్ర విశేషమునఁ బ్రయోగించినచో నమృతము పనిచేయును. ఓషధినిఁ దెలిసి తిన్నను దెలియక తిన్నను దానిపని అదిచేయును. రోగికి విషాషధ మావశ్యక మనుకొనుఁడు. దైవికముగ నది అట్లే లభించినచో, దెలియక ఆత డు దానినిఁ దిన్నను రోగమును నశింపఁజేయును. తప్పక చేయును. ఈ విషయమున నొక యథార్థ మగు సంఘటనము కలదు.

ఒక ప్రసిద్ధుఁడగు వైద్యుఁడుండెను. అతని కడకొక నిర్ధనుఁడగు అసాధ్యరోగి వచ్చెను. వైద్యుఁడాతని రోగ నిదానమొనర్చి యిట్లనెను:- “అయ్యా! నీరోగ మసాధ్యమైనది.”

అతడు గీనముగ నిట్లనెను:- “వైద్యులవారూ! మీరిన్ని రోగములకును జీకిత్య నెఱుఁగుదురు. గొప్ప గొప్ప రోగములకు నయముచేయు చుందురు. నా రోగమునకు మీవద్ద నోషధము లేనేలేదా?”

వైద్యు డిట్లనెను:- “నా య నా! ఔషధమేల లేకుండును. ఒక్క-కాలమునకు దప్ప మిగిలిన రోగముల కన్నిటికని నోషధములు కలవు. కాని నీ కొషధమును జేయట చాల అలస్యమగును. సర్పమును జంపి, దాని పడగ మీఁదఁజెఱకును మొలిపించవలయును. దానిని సేవించుటచే నీకు రోగము క్తి కలుగును. దాని కాఱునెలలు పట్టును, నీ పాఱునెల ఔషధముగఁ జూచినను బ్రదుకఁజాలవు, కావున నేమియును జేయఁజాలము. భగవంతుని స్మరించుకొనుము. హరిస్మరణమే సమస్తరోగములకును దివ్యౌషధము.”

ఇంతటి గొప్ప వైద్యుఁడు చెప్పినాఁడు కావున నిఁకఁ దాను బ్రదుకఁజాలని నిశ్చయించుకొని, జీవితముపై నాశను పడి తన గ్రామమునకుఁ బోవుచుండెను. గంగాతీర మన నమ్మగిల శివశిల అచ్చటఁ జెఱకు అధికముగఁ జెరుగును. మార్గమున నానిని కాకల్పివైచెను. ఎదురుగాఁ జెరుగ వలెమన్నట. అతఁడెఁదలో నొక లాఠిఁగఁ జెఱకు గొనెను. అతఁడెచ్చటకు రిచ్చుడి పోయెను. తినిన దివ్యౌషధ

నాతఁడు రెండుసార్లు మల విసర్జనముచేసి బోవలసినట్లును. శౌచమార్గమున నాతని రోగమంతయును బయటకుఁ బోయెను. శ రీ ర ము స్వస్థముగను, రోగరహితముగను నయ్యెను. తిరిగి ఆతఁడు మరల వైద్యుని కడకుఁబోయి బరీక్ష చేయించుకొని నిట్లనెను:- “అయ్యా! ఇప్పుడు నా నాడినిఁ జూడుడు” వైద్యుఁడు మరలఁ బరీక్ష చేసి నిట్లనెను:- “నీవు స్వస్థుఁడవైతివి. నీవేమి తింటివి?”

ఆతఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! నేనేమియును దినలేదు. ఒక చేనిలోఁ జెఱకును బీడుకొని తినియుంటిని.

వైద్యుఁ డిట్లనెను:- “పోవుదముపద. దానిని నాకుఁ జూపింపుము.” అని ఆతఁడాతని వెంటఁబెట్టుకొనిపోయెను. ఆస్థానమును జూపింపఁగా సతఁడు దానినిఁ ద్రవ్వి చూడఁగా నచ్చట నొక నల్లత్రాచు చచ్చియుండెను. దానిమీఁద నీ చెఱకుగడ మొలచియుండెను. దానివలన నాతని రోగము నశించెను. అయ్యని సౌందర్యముమీఁద నాసక్తినిఁజెంది గోపికలు ప్రేమించి యుండినచోఁ బాపము సంభవించెడిదే, వారు దైన యోగమునఁ దెలియకున్నను శ్రీకృష్ణుని సౌందర్యముమీఁద నాసక్తినిఁజెందిరి. అట్టియెడ నింక వారికి సంసార బంధనముండునా?”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! మా గురువగు శుకమహర్షి ధారాస్రవాహముగ రాస పంచాధ్యాయకథను జెప్పుచుండ మిథ్యలో “భగవానునియందు బ్రహ్మభావము లేకయే గోపికలు గుణ ప్రవాహ మాసమగు సంసారము నుండి యెట్లు నివృత్తులైరి?” అను శుష్కప్రశ్నమును బరీక్షి న్నహారాజడిగెను. అప్పుడు శుకుఁడు గద్దించి యిట్లనెను:- “రాజా! నేనీ విషయము నిదివఱకే నీకు జెప్పితిని. నీవీ విషయమున మాటి మాటికేలఁ బ్రశ్నించెదవు?”

రాజు దీనతాస్వరమునఁ జేతులను జోడించుకొని యిట్లనెను:- “ప్రభూ! నేనల్పమతిని, మఱచితిని, మీరే ప్రసంగమున గోపికలయొక్క యీ భావము విషయమునఁ జెప్పితిగో నాకు గుర్తులేదు.”

శుక దేవుఁడిట్లనెను:- “గోపికల పేరును జెప్పి నేను జెప్పలేదు. కాని ప్రహ్లాద చరిత్ర నారంభించుచు దేవర్షి నారద, ధగ్గరాజ సంవాదమునకుఁ బ్రారంభమున శిశుపాలు ముక్తి విషయమునుగూర్చి చెప్పితిని. శిశుపాలుఁడు చేది దేశపురాజు. భగవానునకు మేనత్తకుమారుఁడు. ఆతనికిఁ గృష్ణుఁడు బ్రహ్మభావములేదు. ఆశండాశనిఁ నన ప్రతి స్పర్థియగు శత్రువుగా భావించుచుండెను. నిరంశరమాణిఁ దీసిచుండెను. పుట్టిరది మొరలుచచ్చువఱకును భగవంతుని

దూషించుచునే యుండెను. ద్వేషభావముతో నాతని జింతించుచుండెను. అన్యునియెడల ద్వేషము వహించియుండినచో నా మానవుఁడు సరకమునకుఁ బోవలసినదే; కాని దైవవశమున నాతఁడెవని ద్వేషించెనో అతఁడు పరబ్రహ్మ పరమాత్మ తెలియక అమృతమును ద్రావినను నమరుఁడగును. అదేవిధముగ భగవానుని ద్వేషభావముచేనైనను జింతించినచో నాతనికిఁ బరమపదము ప్రాప్తించినది.”

పరీక్షిస్తూహజిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ గోపికలు భగవానుని ద్వేషించుటలేదు.”

నవ్వి శుక దేవుఁడిట్లనెను:- “ఓయీ! ద్వేషముచే శిశుపాలుఁడు తరింపఁగా భగవంతునిఁ బ్రేమించుటచే గోపికలు తరింపరా? గోపికలు భగవానునిఁ బ్రేమించుటయే కాదు. వారు నందనందనునకును బ్రియులు. గోపీజన నల్ల భుండును బృందానన విహారియును వారినిఁ బ్రేమించుచుండెను. భగవానునిఁ బ్రాణములకంటె నెక్కుడుగఁ బ్రేమించువారును, భగవానుఁడును నెవరిని గలిసికొనుటకు తహ తహలాడుచుండునో అట్టి గోపికలు సంసారబంధనము నుండి నివృత్తినిఁ జెందుటలో సందేహపడుదునేమో నీవే చెప్పుము.”

రాజిట్లడిగెను:- “స్వామీ! ముక్తి నిర్గుణ జ్ఞానము నలనఁ గలుగును. ఈ గోపికలు సగుణ సాకార కృష్ణునిఁ బ్రేమించుచున్నారు.”

అంత శుకుఁడిట్లనెను:- “రాజా! మూర్ఖులగువారే సగుణ నిర్గుణ నిషయక వితండ వ్యర్థవాచముల నొనర్చు చున్నారు. వాస్తవమున నే భగవానుఁడవ్యయ. అప్రమేయ నిర్గుణుడో, ఆతఁడే గుణముల కధిపానముగ నున్నాఁడు. జీవుల కల్యాణముకొఱకే ఆతఁడు సగుణరూపమున నవతరించుచుండును. సగుణ నిర్గుణములకు భేదములేదు. ఆ సర్వేశ్వరునితో నేవిధముగ సంబంధమును బెట్టుకొన్నను, నే భావముతో సంబంధమును బెట్టుకొన్ననుసంసార బంధనము భిన్న భిన్నమగును?”

రాజిట్లడిగెను:- “స్వామీ! మనస్సుతోఁ గామనాసనయును, క్రోధ లోభములును నున్నంతవఱకు భగవానుఁడెట్లు ప్రాప్తిపఁగలఁడు?”

ధృతతాస్వరమున శ్రీశుక మహర్షి యిట్లనెను:- “ఏమియును ఫలవాలేదు. కామభావముగఁగి నుండవిమ్ము. కామభావముగొనుడు నదేమి? ఒక సుందర పురుషుని స్త్రీ కాంక్షించును. సుందరస్త్రీని పురుషుఁడు కాంక్షించును. ఆ కామభావమును భగవానునియందు లగ్న మొనర్చుము.

శ్రీకృష్ణునందు గామ భావమును గల్గ్యాణ ప్రదమే

భగవానునకు మించిన సుందర పురుషుఁ డింకెవరుండును ? ఆతనిఁగాంచి పశుపత్యౌదులును మోహితములైనవి కదా ! ఆతనియందే పతిభావమునుంచి ఆతని నిరంతరము చింతింప వలెను. ఆతనికి మించిన సుందర స్త్రీయును లేదు. ఆతని “మోహినీ, రూపమును గాంచి కామారియగు కపర్దియును మోహితుఁడైనాఁడు. కావునఁ గామభావమును గలిగియుండి నచో భగవంతుని మీఁదనే కలిగియుండవలెను. ఆతనిని గామ భావముతో నిరంతరము చింతింపవలయును. గోపిక లీ భావముచేతనే తరించిరి.

నీలోపలఁ గ్రోధమున్నచో నల్ప వీర్యవంతులగు మానవులతోఁ గోపగించిన నేమి లాభము ? సర్వ సమర్థుఁ డును, సర్వేశ్వరుఁడగు భగవానుని యెడలఁ గ్రోధము వహించినచోఁ దీవింపఁగలరు. ఈ విధముగనే భయముండి నచో భగవానుని గూర్చియే భయపడవలెను. కంసుఁడు నిరంతరము భగవానునకు భయపడెడువాఁడు. భయకారణ మున నాతనికి రాత్రులందు నిద్రయును లేదు. మనస్సులో నాతనినే చింతించుచుండెను. భగవానుని నే రూపమునఁ జింతించిన వారికాయాపమున వారి మనోభావనానుసారముగఁ గోరి కిలను దీర్చును. కంసుఁడు కాలయాపమున నాతనిఁ జింతించుచుండెను. భగవానుఁడు కాలుఁడై ఆతనినిఁజంపెను. గోపికలు పతిభావమున నిరంతరము చింతించుచుండిరి.

ఏరూపమును వారు భజించుచుండినో ఆరూపముచే వారితో రమించుచు వారి కోరికలను దీర్చుచుండెను. ప్రక్షాళన, నారదాదులు భక్తిభావమునఁ బ్రేమపూర్వకముగ నాతనిఁ జింతించుచుండిరి. వారిని భగవంతుఁడు ప్రేమచేతనే కృతార్థులఁ గావించెను. కొంతయు ఋషులును మునులును ‘నేనే బ్రహ్మ’ నను భావముతో నాతనిఁ జింతించుచుండిరి. భగవానుఁడు వారి నా భావముతోడనే భజించుచుండెను. ఐక్యరూపముననే వారిని స్వీకరించును. పాండవాదులారనిని సుహృదులుగను, సంబంధులుగను భజించుచుండిరి. భగవానుఁడు వారి నా భావముతోడనే కృతార్థులను గావించెను. సారాంశమేమనఁగా భగవానునెడల నెట్టి భావమునుంచిన ఆతఁడా భావముతోడనే తన్మయతను జెందును. భగవానుఁడు సర్వ సమర్థుఁడు.”

పరీక్షిత్సహజిత్లనెను:- “స్వామీ! నా మనస్సు లోని సందేహమిదియే. మనస్సులోఁ గామక్రోధాది శత్రువులున్నంతవఱకు సంసారబంధము లేట్లు తొలఁగుననియే.”

శుక దేవుఁడిట్లనెను:- “అదిగో, మరల నదియేమాట. ఓయీ! ఈ కామక్రోధాదులు భగవానునిమీఁద లగ్నమైనపుడింక శత్రువులెక్కడ? ఒక యువకుఁడుండెను. ఆతఁడు యువతులను గాంచుట పాపము. ఆ యువతులలోఁ దనకు

గాఁబోవు పత్నియును గలదు. ఆమెవైపు చూచినను ఆతఁడు పాపముగ భావించును. ఆమెతోఁ బాణిగ్రహణము కాఁగానే ఆత్యాజ్య యెచ్చటనున్నది? ఈ కామక్రోధాదులను భగవానునిపై లగ్నమొనర్చినచో భగవానుడే సమస్తమును సంబాళించుకొనును. భగవానుని విషయమున శంకింపవలసిన పనిలేదు. ఆతఁడు కర్తుమకర్తు మన్యథాకర్తు సర్వ సమర్థుడు. ఆతఁడు యోగేశ్వరుడు. అజన్మడు, అందఱును దస్యవైపున కాకర్షించువాడు, ఆతఁడు తలఁచుకొనినచో నేడే సమస్త జగత్తును - కీట పతంగ శిలా తృణాదులను ముక్తులను గావింపఁగలడు. అట్టి యెడల జారబుద్ధిచేఁ జింతించు గోపికల సంసారబంధనమును నాశమొనర్చు లేమంత గొప్పకార్యము!”

చేతులను జోడించుకొని పరీక్షిన్మహారాజిట్లనెను:-
“ప్రభూ! నా శంకకు సమాధానము వచ్చినది. దయచేసి మీరు తర్వాత కథను జెప్పుడు.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! పరీక్షిన్మహారాజు యొక్క యీ ప్రశ్నవలన మా గురుదేవుని కథన ప్రణాళిక ఇప్పుడు కొంచెము మారెను. ఆతఁడివిషయమును సుస్పష్టముగఁజెప్పక కొంచెము రహస్యమయముగ వర్ణనమొనర్ప సాగెను. తమ తమ గృహములలోని పనులను వదలి మురళీ

ధ్వనిని విని శ్యామసుందరుని కడకు బోయినవారు ఆతని సమీపమునకుఁ జేరుకొనిరి. వారినిఁగాంచి నిష్ఠురుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁడెట్టి కఠోర కఠోర వాక్కులను బలికెనో ఆ విషయమును మీకు నే నిప్పుడు చెప్పెదను.

ప్రేమాధి కృప్రస్తావము

(FEE)

శ్లో॥ తా దృష్ట్వాన్తిక మాయాతా

భగవాన్ ప్రజయోషితః॥

అవ దద్వదతాం శ్రేష్ఠోవాచః

పేశౌర్విమోహయన్॥

శ్రీభాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౨౭ శ్లో.

క॥ ఘన మధురగీత నినదము

విని వచ్చిన గోపికలను వీక్షించి నయం

బుస మేటి సుగుణి నేర్పరి

తన వాగ్వైభవము మెలయఁ దగ నిట్లనియెన్॥

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము.

ఎవని వలన నేవ్యవహారమును మనము కాంక్షింపమో అట్టి వ్యవహారమును మనయెడల వారొనర్చినచో మనకు మర్మాంతికబాధ కలుగును. మనము పిల్లవానిని 'నీవు నీవు' అనుచుందుము, వాని నెప్పుడైనను 'తమరు' అనినచో నాతఁడేదో పప్పుమాడినదనుకొనును. తన వలన నేదియో అపరాధము జరిగినదని 'తమ' రను శబ్దమును వినఁగానే భయమును జెందును. దీనికి విపరీతముగ మనము సదా తమరనుచు, నెప్పుడైనను 'నీవని' అనినచో దాని నాతఁడవమానముగ భావించును.

ప్రేమను బొందుట కధికారియగు వానితో శుష్కవాక్యములను బలుకఁజొచ్చినచో నది యన్యాయమే యగును. కాని ప్రేమయం దన్యాయము సాధారణముగఁ జెడ్డభావనచేఁ గలుగదు. ప్రేమను వృద్ధిబొందించుటకై కలుగును. లడ్డునుదినుటచే నోరు దీపియై ముఖము మొత్తును. అప్పుడు తీపివాఁడఁ గోరిక నశించును. అప్పుడు కారముగ నుండు రెండు మిరియాలను దినిన నోరు మండును, కన్నుల వెంట నీరువచ్చును. గోజుట కారంభించును. శరీరమునఁ గంపము జనించును గాని మరల లడ్డును దినుటకు ఉత్కటేచ్ఛ జనించును. కావున మధ్యలో మిరియాలను దినుట అధికముగ లడ్డును దినుటకే, ప్రేమయొక్క కఠోర భాషలో ననంతప్రేమ దాగియుండును.

సూతుఁ డిట్ల నెను:- “మునులారా! గోపికలు తమ సర్వస్వమును వదిలి శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకు వచ్చిరి. శ్రీకృష్ణుఁడు వాముఁ చూడఁగ నే గట్టిగాఁ గొనిలించుకొను ననియు, నాత్మీయతా వ్యవహార మొనర్చుననియు భావించిరి. కాని వారి యాశ లతలపైఁ దుమారాఘాతమువలె నయ్యెను. వారి యిచ్చమిఁద పెద్ద దెబ్బ తగిలెను. శ్రీకృష్ణుఁడు వారినిఁగొంచి అత్మీయతా వ్యవహార మొనర్పలేదు. అతఁ డొక అపరిచిత వ్యక్తివలె శిష్టాచార వ్యవహార మొనర్చెను. అతఁడు నిలుచుండియే యుండెను. గోపికలను చూడఁగ నే మిక్కిలి మధుర వాక్కులతో నపరిచితునివలె నిట్ల నెను:- “రండు, రండు! స్వాగతమ్! స్వాగతమ్!! మహాభాగులారా! అబ్బో ఎంతో శ్రమపడినారు. మీకు నాతో నేమైనఁ బని యుండినచో నివేదింపుఁడు. మీ యాజ్ఞ ప్రకారము నడుచుకొనుటకు నేను సర్వదా తత్పరుఁడనై యున్నాను.”

ఈ వాక్యములను విని గోపికలు సంభ్రాంతలైరి. శ్రీకృష్ణుఁడు తమ యెడల నిట్టి శిష్టాచార వ్యవహార మొనర్చు నని వారు కలలోనైన ననుకొనలేదు. వారిట్లనుకొనిరి:- “శ్యామసుందరా! నవ్వుటాల కనుచున్నావేమో!” ఈతని స్వభావము వినోద స్వభావము. ఇట్లుడింకఁ బ్రియవాక్యములు పలుకఁగలఁడు. కాని శ్రీకృష్ణుఁడు కొంచెము స్వచ్ఛ

ముగఁ జేయఁదలఁచి మరల నిట్లనెను:- “సుందరులారా! ఈ ఘోర రాత్రివేళ పురుషులు లేక మిరిచ్చటకు ఒంటరిగా వచ్చుటవలన నాకు మిక్కిలి ఆశ్చర్యమగుచున్నది. వ్రజములో నందఱును గుళలముగ నున్నారా? భూత, ప్రేత, రాక్షసు లెవరును రాలేదుకదా! లేక జలాన్ని చోరాది భయము లేవియును సంభవింపలేదుకదా! ఇట్టి వేవైనను సంభవించిన నాతో నేమైనఁ బనియుండినచోఁ జెప్పఁడు. అట్టివేవియును లేకుండినచో నిచ్చట వనములో సింహ వ్యాఘ్రాది హింసక జంతువులుండును. కావున మీరెట్లు వచ్చితిగో అట్లే తిరిగిపొందు.

‘తిరిగిపొందు’ అనఁగానే అందఱును నిర్ఘాంతపోయిరి. శ్యామసుందరుఁడు పరిహాస మొనర్చుటలేదు. ఈతఁడు తప్పక మనలను గాదనుచున్నాఁడు. నేఁడీతఁడిట్లైనాఁడేమి? అయ్యో! మనమే ఏటి యెట్టి యాశాసాధమును నిర్మించుకొంటిమి. దాని నతఁడొక్క కఠోర శబ్దముచేఁ గూలఁదన్నినాఁడు. పడఁగొట్టినాఁడు. అయ్యో! వేటగాఁడుమనమాయకముగ నుండురు, వారేమియును మాటలాడలేదు. వికచ కమలములవలె నున్న శ్యామసుందరుని నేత్రములవైపున కట్లే చూచుచుండిరి. వానిలో ననంతానురాగము నిండియుండెను, కాని నోట విషము గ్రక్కుచున్నట్లుండెను. ఆతఁడు గోపికలు మెదలకుండుటనుగాంచి మరలని ట్లనెను:-

“స్త్రీలు ఏకాంతమునఁ బరపురుషుని సమీపమున నధిక కాలము నిలుచుట ఉచితముకాదు. మిరిండ్లనద్ద చెప్పకయే వచ్చియుంటిరి. అచ్చట మీ తల్లులు, తండ్రులు, పుత్రులు, అత్తలు, మామలు, సోదరులు, బంధువులు, పతులు మొదలగు వారందఱును మిమ్ములను వెదకుకొనుచుందురు. రాత్రులందు మీరు లేకుండుటనుగాంచి వారు చింతించుచుందురు. వారి నందఱును మీరు చింతలోఁ బడవేయరాదు. వ్యర్థముగ నిచ్చట నుండుట కేమియును బనిలేదు. అకారణముగ రాత్రి యందు వనములో నివసించుటను శాస్త్రకారులు నిషేధించిరి. కావున మీరు మీ మీ గృహములకుఁబొందు.”

తమ్ము వెడల నడుపఁదలంచుచున్నాఁడని గోపిక లిప్పుడు గ్రహించిరి. ఇంతవఱకు సతఃపూర్వము చూపించినది ప్రేమకాదు, కపటప్రేమ. ఈతఁడు మనల నేవగించుకొనుచున్నాఁడు. హా! స్త్రీ జాతి కెంతటి దుర్దశ కలిగినది! వారేమియును మాటలాడలేదు. ఇట్లునుకొనిరి:- “ఇంత సుందరము మృదుమధురముగనుండు నీ నోటినుండి యిట్టి విష భరితములగు వాక్కులెట్లు వెలువడినవి. చంద్రునినుండి అమృతము ప్రవింపవలయును. ఈ చంద్రముఖమునుండి విష ధారలు ప్రవహించుచున్నవేమి?”

శ్యామసుందరుఁడిట్లనెను:- “మంచిది, నేనిప్పుడు తెలిసికొంటిని. నేటిరాత్రి మిక్కిలి అందముగనున్నది. దీనిని

వస్యప్రదేశముననుండి గాంచవలయునని అందఱును గాఁజేయుచుచుందురు. బహుశః మీరట్లు చూడవలయుననియే యిచ్చటికి వచ్చియుందురు. ఆమీ కోరిక నెఱవేరినది. చంద్రకాంతులచే రంజితమై, యమునాజల ఉత్తాల తరంగ స్పర్శచే శీతలమై, మంద సుగంధ పవన గీతిచే గదలుచుండిన నవ పల్లవములచే సుశోభితమై శారదీయ సుషమాచే వికసితమగు బృందావన శోభను గాంచితిరిగదా. శారదీయ నిశను చూడవలెనను మీసంకల్పము నెఱవేరినది. కావున నింక నాలస్య మొనర్పరాదు. ఇంక నిష్పడు మీరందఱును గలిసి వెంటినే వ్రజమునకుఁ దిరిగి పొండు. గృహస్థుల కిది పని సమయము. మీరింకను బాలను బితికినట్లులేదు. ఇంకను గడ్డినిఁ దినక తల్లిపాల మీఁదనే ఆధారపడియుండునవి ఆకలి చెందియుండవచ్చును. అవి యింకను నిద్రింపకుండవచ్చును. అంబాయని యటచుచుండును. త్వరగాబోయి వానిని బాలకు విడువఁడు. పాల మీఁద నాధారపడియుండు పిల్లలాకలినిఁ జెందియుందురు. వారింకను నిద్రించియుండరు. మీరు పోయి వారికి పాలిచ్చి శయ్యలపైఁ బరుండఁబెట్టుఁడు. మీ పతులు పగలంతయును పనిచేసి అలసియుందురు. పోయి వారిని సేవింపుఁడు ఈగృహ కార్యములన్నిటిని వదలి మీరందఱును నిచ్చటికేలవచ్చితిరి?

గోవికల సాహసము సడలెను. ఎట్టి నిష్ఠురునిఁ బ్రేమించితిమి. ఇట్టి సౌందర్యమాధుర్యమునఁ దిట్టి నిష్ఠురతయు నుండునా? ఇది మనకు మొదటనే తెలిసియుండినచోఁ బ్రీతి నిఁ జెందకుండెడువారమే, కాని యేమి చేయఁగలము. మోసపోయితిమి. పాము, చిట్టెలుకనువలె మ్రింగుటకును వీలులేకుండెను. గ్రక్కుటకును వీలులేకుండెను. వారు పోఁ జాలకుండిరి. ఉండుటకు వీలులేకుండెను. ప్రాణములున్నంత వఱకు వారు పోఁజాలరు. ఒక్కసారి హృదయము నర్పించి నప్పడింక దానికిఁ దిరుగులేదు.

శ్యామసుందరుఁ డాగలేదు. చెప్పుచునే యుండెను. ఆతఁడిట్లనెను:- “మీరిచ్చటికి నాయందాసక్తినిఁజెంది వచ్చి రనుట నిజమే, నన్నుఁ బ్రేమించుట దోషముకాదు. ఏల ననఁగాఁ బరమ ప్రేమాస్పదుఁడును నేనే, ప్రాణులందఱును నన్ను ప్రేమించెదరు. అట్లు చేయవలెను. కాని ప్రేమ దూరమున నుండిననే బాగుండును. మిక్కిలి దగ్గఱగనుండిన గడబిడగనుండును. అధర్మము సంభవించుటకు వీలున్నది. మీరు సతులు మీయొక్క ధర్మము పతులకు సేవచేయుటయే. స్త్రీలకు పతియే పరమేశ్వరుఁడు, నిష్కపట భావముతోఁ బతిని సేవించుటయే వారికి పరమారాధనము. పతిని, బతికి సంబంధించిన మఱఁది, బావ, అత్త, మామ, ఇతర

బంధువులను శుద్ధ భావసముతో సేవించుటయును, దమ సంతానమును బ్రేమపూర్వకముగఁ బాలన పోషణ మొనర్చుటయే, స్త్రీలకుఁ బరమ ధర్మము. పరపురుషులయందుఁ బ్రీతి కలిగియుండుట పాపము.

పతినిఁ ద్యజించుట ఆర్య స్త్రీలకు మిక్కిలి కలంకమగు విషయము. పతిత్యాగ మేస్థితియందును నుచితముకాదు. పతి క్రోధియైనను, దుష్టస్వభావము కలవాడైనను, భాగ్యహీనుడైనను, సతులు తాము కష్టమును సహించి నిర్వహించుకొనవలయును. దీనిలోనే వారికి గొప్పదనము కలదు. మహత్వము కలదు. ఏ స్థితిలోను బతిని ద్యజింపవలయుననుకొనరాదు. అతఁడు సర్వథా పతితుడైనను, విధర్మియైనను ద్యజించుట వివశతచేదప్పదు.

గోపికలిట్లనుకొనిరి:- “నిన్నటి కుఱ్ఱుడగు నీ శ్యామ సుందరుఁడు మనకు ధర్మోపదేశమును జేయ నిలిచినాఁడు. ఇచ్చటికి మనము ధర్మోపదేశమును వినుటకు వచ్చితిమా? ధర్మోపదేశమును వినఁదలఁచినఁ బెద్ద పెద్ద గడ్డములను బెంచుకొనిన వేదజ్ఞ బ్రాహ్మణులు చాలమంది కలరు. కలశమునందు విషమువలె నున్నది.

శ్యామసుందరుఁడాగ లేదు, అతఁడట్లే చెప్పుచునే యుండెను. అతఁడిట్లనెను:- “సతీ సాధ్వీలగు, కులవతులు

కగు పశివతలకు జార సేవ సర్వత్ర నిండనియమైనది. జారుల వలన నింతవఱకెన్నరైన సుఖమును బొందిరా? జారులు చాల స్వార్థులుగ నుందురు. తమ సుఖమునే చూచుకొనుచుందురు. వారికి స్వార్థ సిద్ధి కలుగఁగానే ఇంకఁ బలుకరు. మరల స్త్రీ యింకొక జారుని వెరకికొనును. ఈ విధముగ నామె కెన్నటికిని శాంతి లభింపదు. విషయములు భోగములచే శాంతింపవు. ప్రజ్వలితాగ్నియందు నేతనిఁబోసిన నది యధిక మైకెల్లు జారుల కడకుఁబోయిన నెవరికిని శాంతి లభింపదు. తృప్తి జనింపదు. అధికమగు నశాంతియే యుండును. జారుని సేవించువారల కీ లోకముననుసుఖము లేదు, పరిలోకమునను సుఖము లేను. ఈ లోకమున నపయశస్సును, బరలోకమున నరకయాతనలను ననుభవింపవలసివచ్చును. ఇది అత్యంత తుచ్ఛమును, నిచమును, నిందనీయమును, భయదాయకమును, గర్హకారకమునగు గర్మ కాండము.”

గోపికలిట్లనుకొనిరి:- “మనము భగవంతుఁడను కొనువానినిఁ బ్రేమించు టేమంత పాపముకాదు. ఆతనిని జారుఁడనుట ఇది అన్యాయముకాదా? భగవంతునిఁ బ్రేమించుటలో దోషము కలదా? మనము మన సర్వస్వమును నాతనికి సమర్పింపఁగా, మన మనస్సులోఁ గామభావమున్నను, దానిని శమింపఁ జేసికొనుట కాతని కడకుఁ

బోయి, మన భావములను, విరుద్ధమొనర్చు కొనెదము. మన మాతని ప్రేమించితీరెదము.”

భగవానుఁ డంతటితో నాగలేడు. ఆతఁడిట్లనెను:-
 “సరే, మీరు నన్నన్యముగఁ బ్రేమించుచున్నారను
 కొనుఁడు. ప్రేమలో నంగ సంగమును జెందు నవసరము
 లేదు. నిత్యమును నియమముగ నాగుణ శ్రవణ మొనర్చుఁడు.
 నిత్యమును రెండు వేళల వచ్చి శ్రద్ధా భక్తులతో నా దర్శ
 నమును జేయుఁడు, నా మూర్తిని ధ్యానింపుఁడు. నిత్యమును
 నా సుమధుర నామములను గీర్తింపుఁడు. వీనిచే నామీఁదఁ
 బ్రేమ కలిగినట్లు నా సమీపమున నుండుటచే గలుగదు.
 ఎక్కువ కాలము సమీపమున నుండుటచే నశ్రద్ధ కలుగును
 అతి పరిచయము వలన నవజ్ఞాభావము జనించును. కావున
 మీరందఱును మీ మీ యిండ్లకుఁబొండు, అచ్చటనే
 కూర్చుండి నా ధ్యాన మనన, కీర్తనము లొనర్చుఁడు.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! భగవానుని యిట్టి
 కఠోర వచనములను విని గోపికలకు మహాదుఃఖము కలిగెను.
 వారు గడ గడ వణకిరి. వారి హృదయములు కొట్టుకొన
 నారంభించెను. వారరఁగి యాకువలె వణగ నారంభించిరి.”

ఇది విని శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! భగవానుఁ
 డా పరమ భావమయలగు గోపికలతో నిట్టి కఠోర వచన
 ముల నేల పలికినాఁడు?”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ మాటలు లోపలి నుండి పలికినవికావు, ఇవి కపటముగఁబైకి అనినవి. లోపల నాతనికిఁ బ్రేమ నిండియున్నది, పైకి కేవలము ప్రేమ పరీక్షార్థమై యీ పలుకులు పలికెను. వీరికి శనయెడల నెంత ప్రేమయున్నదో కనుఁగొనవలయునని యిట్లనెను.”

శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! గోపికలు తమ సర్వస్వమును శ్రీకృష్ణున కర్పించిరి. వారి ప్రేమను సర్వజ్ఞుడగు శ్రీకృష్ణుఁడేల శంకించినాఁడు? అనన్య ప్రేమిని శంకించుట పాపముకానా? శ్రీకృష్ణున కన్నియును దెలియునుగదా! వారినిఁ బరీక్షింపవలసిన నవసరమేమున్నది?”

సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “స్వామీ! దీనినిఁ బరీక్షయనరు. ఇది ప్రేమరీతి, నిన్నుఁ బ్రేమించినట్లం కెవరినిఁ బ్రేమింపనని ప్రేమియొక్క నోటిద్వారా వినవలయునని ప్రేమాస్పదుఁడు కోరుకొనుచుండును. దీనిని వినుటకై అతఁడు వివిధములగు శంకలను లేవఁదీసెను. వారి నోట నీమాట వినఁగానే వారి హృదయ ముప్పొంగును. దాని వలనఁ బ్రేమ అధికమగును. రెండువైపులను బెరుగును. ఈ వాక్యములు ప్రేమను బెంచునవి; కాని తగ్గించునవికావు, ప్రేమ బీజములు హృదయమున నంకురించును. అశ్రుజలము లను రాబ్బుటచే నచ్చట అంకురములు ఉత్పన్నములగును,

పల్లవితము, పుష్పితములగును. ప్రేమరాజ్యము జ్ఞాతమైనది. మునులారా! ప్రేమికులు గాక దీనినెవరు తెలిసికొనఁగలరు. ఇవి రహస్య విషయములు.

శౌనకుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “సూతా! ఇప్పుడు నీ యీ ప్రేమకు సంబంధించిన వంకర టింకర విషయముల అర్థము మాకేమి తెలియును. మేము ప్రేమ హీనులము.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరందఱెఱిగినదే, మీకు నిజమైన ప్రేమ తెలియును. విషయపంకమునఁ బడిన నీ సాంసారికులకు ప్రేమించుటేమి తెలియును? ప్రేమ విషయ విహీనమగు చిత్తమందే కలుగును.”

శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! ఈ విషయములను వదలివేయుము. తర్వాత కథను జెప్పుము. పాపము గోపికల గతి యేమైనది, వారేమనిరి?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మంచివిస్వామీ! వినుఁడు ఇప్పుడు నేను గోపికల స్థితినిఁగూర్చి చెప్పెదను.”

ప్రజాంగనల వివశత్వము

(౯౬౭)

శ్లో॥ మైవం విక్షోఽర్హతి భవాన్ గదియన్ నృశంసమ్
సంత్యజ్య సర్వవిషయాన్స్తవ పాదమూలమ్ |
భక్తా భజస్వ దురవగహ మాత్యజస్మాన్
దేవో యథాది పురుషో భజతే ముముక్షూః॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౩౦ శ్లో.

మ॥ అకటా సమ్మితి మేము క్రూరుడని ని
స్సర్వంబె మా యిండ్లలో
సకలవ్యాప్తులడించి నీపద సరో
జాతంబు లర్చింపఁ జొ
క్కక యేతెంచితి మీశు ఁడాఘ్యఁడవు మో
క్షాసక్తులంగాచు పో
లిక గావందగు ఁగానవే విడువ మే
లే కాంతలన్ భ్రాంతలన్ ॥

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

జీవితాంతమువఱకు ప్రేమను నిలుపుకొనుట అత్యంత
కఠిన కార్యము. చిత్తము సదా ఒక్కరీతిగ నుండదు. దీని
యందు నిరంతరము సాత్త్విక రాజస తామస తరంగములు

లేచుచుండును. భార్యాభర్తలు జీవితాంతమువఱకు నిర్వహించుకొనుచుండురు. దీనిలో ధర్మభయము, పరలోక భయముండును. కావునఁ గర్తవ్యపాలన దృష్టితో నిర్వాహము జరుగుచుండును. ప్రపంచమున నేవస్తువును నొక్క రీతిగ నుండదు. ప్రపంచమంతయును బరివర్తన శీలమైనది. కొన్ని పెరుగుచుండును, కొన్ని తరుగుచుండును. కాని ప్రేమ ప్రతిక్షణమును వర్ధమానమగుచుండును. దీనిలోఁ దగ్గుట యనునది లేదు. తగ్గిపోవునది ప్రేమకాదు. అది మోహము. విషయాకర్షణము, ప్రేమలోఁ బ్రతిక్షణమును బరీక్షయుండును. ఏలననఁగా నాగిన తర్వాత జలప్రవాహ మత్యంత తీవ్రముగ నుండును. ప్రేమమునందు ప్రేమాస్పదుఁడొక్కఁడుండును. ప్రేమించు ప్రేమి యొక్కఁడుండును. ప్రేమాస్పదుఁడు - తనకు బ్రేష్టుఁడు స్వతంత్రుఁడు, ఆతఁడేదైన వాగవచ్చును. తనకు నోటికి వచ్చిన దనవచ్చును. ప్రేమిదానిని గమనింపనే గమనింపఁడు. ఆతఁడిట్టి వాక్కుల నేల పలికినాఁడని ఆతఁడెన్నడును మనస్సులో ననుకొనఁడు, ఆతఁడొక్కటే కోరుకొనును, తన ప్రియుఁడు తన యెడల నప్రసన్నుఁడు కారాదనుకొనును. ఒక నేళ నప్రసన్నుఁడైన ను నాతని వీడి యింకొకరిని ప్రేమింపరాదనుకొనును. ఏదో విధముగఁ గాల్గమీఁదనో వ్రేల్లమీఁదనో పడి ఆతనినే బ్రతిమలాడుకొని ఆతని బ్రసన్నునిగాన నర్చుకొనవలయును.

నూర్లకొలఁది శపథములొనర్చి ఆతని శంకలను నివారింప వలెను. ఆతనికి విశ్వాసము గలిగింపవలయును. మాకు నీవే గతి, మామతి నీయందే యున్నది. నీవుగాక మాకింకెవరును నాధారములేరు, కాలదన్నినను, గౌగిలించుకొని స్వీకరించి నను నీ చరణములు తప్ప జీవితములో నాకింకొకగతి లేదన వలెను. ఈ యనునయ వినయములచేఁ బ్రేమలో సత్యధిక మాధుర్యము కలుగును. హృదయమత్యధికముగ ద్రవించును. మనస్సంగీకరింపకుండిన నిరువైపుల నుండియును హృదయ ముప్పొంగును. అప్పుడే రాస జరుగును. లోకమునను నింతయే, ప్రేమ హద్దులు దాటినచో మానవుఁడు నాట్యము చేయఁ దొడఁగును. నాట్యమే వృత్తిగాఁ గలవారి విషయ మును, అభినయముచేతనే తన జీవితమును వెళ్లఁబుచ్చు కొనువారి సంగతి వేఱు. నేతితోడను, చక్కెరతోడను జేసిన లడ్డు సుందరముగ నున్నను, వంకరగనున్నను, సరిగా నున్నను, గుండ్రముగ నున్నను, పొడుగుగ నున్నను బొట్టిగ నున్నను నది స్వాదిప్తముగనే యుండును. ఇదే విధముగాఁ బ్రేమ విషయములు కఠోరముగ నున్నను, సరసముగ నున్నను, సరిగానున్నను, వక్రముగనున్నను నెఱైన నుండ నిండు ప్రేమను వృద్ధిచేయునవిగనే యుండును.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! శ్యామసుందరుఁడు వచ్చి సోపికలతోఁ బ్రథమమున నిట్టి ప్రేమహీనములును,

నీరసములును, గతినరములునగు పలుకులు పలుకఁగా గోపికల ఉత్సాహమంతయును భంగమయ్యెను. వారి ముఖమండలములు మ్లానములయ్యెను. వారి ఆశాలతలు వాడిపోయెను? ప్రేమాలింగనముయొక్క ఆశ నిరాశగాఁ బరిణమించెను. వారగాధ దుస్తర చింత సాగరమున నిమగ్నైరి.”

మునులారా! ఆ సమయమున నా ప్రేమపిపాసినులగు నా యబలల స్థితి పరమదయనీయముగనుండెను. సహృదయులగు వారెవరైన వారి స్థితినిఁ గాంచినచో వారి హృదయములు వీడ్చిరములగును. వారు శోకకారణమున దీర్ఘముగను, ఉష్ణముగనుండునిశ్వాసములను విడుచుచుండిరి. నాసిక నుండి వెలువడు ఉష్ణోచ్ఛ్వాసముల వలన వారి కోమల బింబాధరోష్టములు వాడి యెండ నారంభించెను. నీరు లేక వికచనీరజము వాడి క్రిందకు వంగునట్లు, నిరాశచే వారు ముఖములను గ్రిందకు వంచుకొని నేలవైపునకుఁ జూచుచుండిరి. నేలవైపున కేలఁజూచుచుండిరయ్యా?” ఏలననఁగా బృథివియును స్త్రీయే, స్త్రీయొక్క వేదన స్త్రీకే తెలియును. పురుషుఁడు స్వార్థపరుఁడు, ఆతఁడు ప్రేమించినను స్వార్థముననే, పైఁగాఁ గోమలాంగులగు నబలలు సహింపఁ జాలనట్లుగఁ గతిన వాక్యములను బలుకుచుండును. అయినను సహింపవలయును. సహింపకుండిన నెచ్చటఁకీ బోఁగలరు?

ఎచ్చటికి వెడలినను బురుషుల బాటివడవలసినదేకదా! అందఱు పురుషులు నొకటే రకము. కొందఱు చిన్న కొందఱు పెద్ద, అందఱు ప్రకృతియును గఠినమైనదే, గోపికలు పృథివితోఁ జెప్పచుండిరి. దేవీ! ఈ నల్లనివాఁడు నీ కూతురగు నీతతోడను నిట్టి కఠినతను జూపినాఁడు. రాజపుత్రయు సుకుమారియైనను వన వనములీ నల్లని వానితోఁ దిరిగినది. రావణుడామెను దీసికొనిపోయెను. ఆతనిఁ జంపి యీమెను విడిపింపఁగా నామెకు ముఖము వికసించెను. “రాఘవా! నన్ను మీరెంత ప్రేమించితిరి!” అనెను. ఈకీర్తి లోలుపులగు ఋషులకుఁ బ్రేమించుట తెలియదు. వీరు వ్యాధులవలెఁ దీక్ష బాణములచే బాధను గలిగించెదరు. కన్నులెఱ్ఱజేసి నీలమణివలెనున్న ఆతఁ డిట్లనెను:- “నీతా! నేను నిన్నుఁ బ్రేమ కారణమున విడిపింపలేదు. నాకీర్తిని స్థాపించుటకును, నా కలంకమును బోగొట్టుకొనుటకును నేను నిన్ను విడిపించితిని, నీవు తొమ్మిది మాసములు రావణునింట నుంటివి. ఇప్పుడు నీవు నాకు తగవు. ఇప్పుడు నీవిక నీయిష్టము వచ్చిన చోటునకుఁ బోమ్ము. నీయిష్టమువచ్చిన వారినిఁ బతిగా గ్రహింప వచ్చును. భరతుని సంగమున నుండుము లేదా లక్ష్మణునిఁ బతిగా గ్రహింపుము. లేదా యీ వనరాజగు సుగ్రీవుని సంగమునకుఁబోమ్ము లేదా విభీషణుని భజించుము.” నీతా

దేవి యిది విని నిర్ఘాంతపడినది. ఆహా! ఈ పురుషజాతి యెంత కఠిన హృదయులుగ నుందురు. నే నెన్నడును, స్వప్నమున నైనఁ బరపురుషునిఁ జింతింపలేదు. అట్టియెడ నీ నిండుసభలో నందఱముందఱ నన్ను దోషిగాఁ జేయుచున్నాఁడు, సరే, ఇంక నీ శరీరమును ధరింపను.” అని యాలోచించుకొని చితినిఁ జేర్పించుకొని దానిలోఁ బ్రవేశించెను. రాఘవుఁడామెను వలదనలేదు. చితిలోఁ గూర్చుండెను. సువర్ణమువలె శ్రేష్ఠమైనదై బయటకు వచ్చెను. అప్పుడు రాముఁడామెను స్వీకరించెను. ఆమె గర్భవతియైనపుడు, ఒకానొకఁడిట్లనెను:- “రాముఁడు కాముకుఁడు, రావణు నింటనుండిన సీతను మఱలఁ దనయింట నుంచుకొనెను.” దీనివలన మఱల నాతఁడు తన కీర్తికి సీతయే బాధకమని యనుకొనెను. అప్పుడామెను హింసక పశువు లుండు ఘోర వనమున దిగవిడిపించెను. రాణి యయ్య గర్భవతిగానుండు స్థితిలో నామె అన్నము నడుగు కొనవలసి వచ్చినది. అయోధ్యకు వాల్మీకాశ్రమము దగ్గఱ కాదు. పండ్రెండు సంవత్సరముల వఱకాతఁడామె జాడను గనుఁగొనలేదు. మరల నామెను బిలిపించుకొనెను. ఇంతటి యవమానమును సహించి యేజీవియైన రాఁగలఁడా? బ్రదుకఁగలఁడా? కాని యీ స్త్రీ జాతి హృదయమందు బ్రహ్మ సమస్తమును సహించు సహనశీలతను బెట్టియున్నాఁడు.

వాల్మీకియెన్నో శపథము గొనరెన్ను. ఋషులచే నొప్పించెను. రామునిఁ గసరెను. ఆ సమయమున తలను వంచుకొని సాక్షాత్తుగ లజ్జాదేవితలె నీతాదేవి వచ్చెను. కఠోరుఁడగు రాముఁ డిన్నిదినములకు వచ్చినను రెండు ప్రేమ వాక్కుల నైనను బలుక లేదు. రాఁగానే పరీక్ష నిమ్మనెను.

ఇదివఱలో నామె అగ్నివడిలోఁ గూర్చుండి పరీక్ష నొసంగెను. ఇప్పుడిట్లనుకొనెను:- “ఈ యగ్నియును ఋషుఁడే ఈతనిద్వారా యీయఁబడిన పరీక్ష విఫలమైనది. ఈసారి స్త్రీ యుత్సంగమునఁ గూర్చుండి పరీక్ష నొసంగెదను. అందువలనఁ దలను వంచుకొని ఓ పృథివీదేవీ! నాకును ఒక వివరమునుచూపించుము. దానిలోఁ బ్రవేశించెదను. వెంటనే విలీనమయ్యెదను. అప్పుడుగాని రాముని మనస్సు కరుగఁ బోదు. కావున మాతా! ఇప్పుడు నాకు మార్గము నొసంగుము దానిలో నేను బ్రవేశించెదను.” ఇట్లని ఆమె మాటి మాటి కిని పృథివి వైపునకు చూచుచుండెను. కాని పృథివి బిలము నీయలేదు. ఆమె బ్రద్దలుకాలేదు. సువర్ణ సింహాసనమును దేలేదు.

పృథివి బ్రద్దలు కాకుండుటను గాంచి యామె తన కోమల చరణ నఖములతో దానినిఁ ద్రవ్వ నారంభించెను: బ్రద్దలుకమ్మ బ్రద్దలు కమ్మని కోరెనుగాని నఖములతో

నెంత పృథివి త్రవ్వబడును. ఆమె నిరాశనుజెంది యేడ్వ నారంభించెను. ఇంటినుండి మిక్కిలి ప్రేమతో బాగుగాఁ గాటుకను బెట్టుకొని బయలుదేరి వచ్చెను. కాటుకను తొందఱలోఁ బెట్టుకొనెను. అశ్రువులతోఁ బాటుగా నదియును గార నారంభించెను. ఆ కాటుక కంటిసిరు డబ్బెత్తు బుగ్గల మీఁదుగా వక్షః స్థలమునఁబడెను. ఇంకను వక్షః స్థలమున నలఁదుకొనినఁ జందన మిశ్రిత కుసుమలేప మింకను నాఱనే లేదు. నేత్రములనుండి జారిన నల్లనిరస కుచకుసుమ మీఁదఁ బడఁగా నారంగుతోఁగలిసి అది హోవలె భేలన మొనర్ప సాగెను. వస్త్రములను నల్లగాఁ బచ్చగాఁ జేయుచుండెను. గోపికల స్థిత్యు నిట్లే యుండెను. గోపికల కీ సంగతి తెలియనే తెలియదు. వారేమియును మాటలాడలేదు. కూర్చుండ లేదు, మెదలక తలలను వంచుకొని నిలుచుండిరి.

వారిట్లనుకొనిరి:- “అయ్యో! ఎవని నిమిత్తమై మనము మన సమస్త సాంసారిక విషయములను వదలితిమో ఆతఁడు నేఁడింత నిష్ఠుఁడై నాఁడు. స్త్రీజాతి జీవనము వివశతతో నిండియుండును. దానిలో నడుగడుగునకును వివశత్వము అనుభవమునకు వచ్చుచుండును. మానవుఁడు తాను బాలతోఁగడుగఁబడిన వాఁడనుకొనుచుండును. తాను రావణుని వ్యవహార మొనర్చుచున్నను, తన స్త్రీ సతీ, సీతలుగ నుండవలయుని ఆతఁడు కోరుకొనుచుండును, పురుషుని

కొఱకు స్త్రీ యెంతటి త్యాగమొనర్చినప్పటికిని పురుషుడు నిష్ఠురుడుగనే యుండును. అయినను నీ ప్రేమబంధ మతి దృఢమైనది. స్త్రీ ప్రియతముని వదలి యింకెవరిని మనస్సున నైనను దలఁపదు. పురుషునియొక్క కఠోరత ఇంకను నాతని వైపున కాకర్షించుచుండును. ప్రియుఁడేమన్నను మన మేడ్చి ఆతని హృదయమును గోమలము కావింపవలయును. అనునయ వినయము లొనర్చి ఆతని యంతఃకరణమందు దయను ఉదయింపఁజేయవలయును.” ఇట్లాలోచించుకొని వారు తమ మృదుహస్తములతో నేత్రములనుండి జాలువారు అశ్రువులను దుడిచికొని, గద్గద వాక్కులతోఁ బ్రణయ మిశ్రిత కోపస్వరమున సప్రియభాషణ మొనర్చు శ్యామసుందరునితో నేదియో పలుక నారంభించెను. వారు లజ్జా, ప్రేమానురాగ, సంకోచ స్వరమున గద్గద వాక్కులతో నిట్లనిరి:- “విభూ! ఇంకెవరైన ననిన ననుకొననిండు, కాని సర్వాంతర్యాములగు మీ రిట్టి కఠోర వాక్కులను బలుకరాదు.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “ఏమి? నేనిందు కఠోర వాక్కుల నేమి పలికితిని?”

గోపికలిట్లనిరి:- “మీ మితరులను ప్రేమించుచున్నా మని నీవు సందేహించుచున్నావు. మా లాకిక పతులందును,

పుత్రులందును, బంధు బాంధవులందును జితములు లగ్నము
 తైనవని నీవనుకొని యుండవచ్చును. మేము శపథమొనర్చి
 చెప్పుచున్నాము. మేమందఱమును మీ చరణారవిందము
 లందే అనురక్తినిఁ జెందియున్నాము. మా కింకొక గతిలేదు.
 మీ దర్శన మైనప్పటినుండి మా చిత్తములు నీయందే నిలిచి
 యున్నవి. మేము మాతను, మన, ధనములను సర్వస్వమును
 నీ చరణములందే సమర్పించితిమి. నీవు స్వచ్ఛందుడవు.
 బహు వల్లభుడవు. నిన్నుఁ బ్రేమించుట కింతటి ప్రపంచ
 మున్నది. నీ వెవరికో ఒక్కరి వాడవుకావు. మాకు నీ
 ఒక్కడవే మమ్ములను బరిత్యాగ మొనరింపకుడని మా
 మనవి. శరణాగత ప్రతిపాలన మొనర్చెదనని మీ ప్రతిజ్ఞ
 కలదు. ఆ ప్రతిజ్ఞను విడువకుడు” మేమన్నిటిని వదలి
 మీ చరణములనే ఆశ్రయించితిమి. అట్టియెడ నీవు మమ్ముల
 నందఱనేలఁ బరిత్యాగ మొనరించుచున్నారు. ఇట్టి కఠిన
 వాక్యములను బలుక నేల? ఏ ముముక్షువులు ముక్తికాంక్షచే
 ముక్తి దాతయగు నాదిపురుషుఁడునగు శ్రీమన్నారాయణుని
 శరణు వేడుచున్నాఁగో వారి కోరికల నాతఁడు నెఱవేర్చును.
 వారికి ముక్తి నొసంగును. అదే విధముగఁ బ్రేమకొఱకై
 సమస్త సంబంధములను వీడి నీ చరణముల నాశ్రయించిన
 మాకేల ప్రేమ ప్రదానమును గావింపవు. మమ్ముఁ గఠిన
 వాక్యములను బలికి కాలఁదన్నుచున్నారేల? మమ్ము స్వీక

రింపరేల? నీవు హృదయమునకేల హత్తుకొనవు? ప్రేమా
లింగన ప్రదాన మొనర్చి మా హృదయ సంతాపము నేలఁ
బోఁగొట్టవు. మమ్ముల నిరాశులఁ జేయనేల?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ఈ విధముగ
మధుర శబ్దములతోఁ బ్రార్థించిన తరువాత నిష్పాడు గోపికలు
భగవానుఁడు పలికిన వాక్యములను ఖండించిరి. అతని
వాక్యములన్నిటికిని మధుర వాక్కులతో సమాధానము
లీయ నారంభించిరి. తమ యనన్యతను స్థాపించుకొనిరి. భగ
వంతుని సర్వగతునిఁగను, సర్వసాక్షిఁగను, సర్వేశ్వరునిఁగను
సిద్ధాంత మొనర్చిరి. ఆ ప్రసంగమును నేను ముందు చెప్పఁ
గలను. ఇది చాల గహనమైన గూఢ విషయము. కావున
దీనిని మీరందఱును బాగుగా సమాహిత చిత్తులరై శ్రవణ
మొనర్పవలయును.

ప్రియత్వ మాత్రయందే కలదు.

(FELT)

శ్లో॥ యత్పత్య పత్య సుహృదామను వృత్తిరంగ
 ప్రీతాం స్వధర్మ ఇతి ధర్మవిదా త్వయోక్తమ్.
 అన్వేషమేత దుపదేశ పదే త్వయాశే
 ప్రేషో భవాన్తను భృతాం కిల బంధురాత్మా॥

శ్రీభాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౩౨ శ్లో.

మ॥ పతులన్ బిడ్డల బంధులన్ సతులకుం
 బాటించుటే ధర్మ ప
 ధతి యానంటివి దేహధారిణులకున్
 ధర్మజ్ఞ చింతింపుమా
 పతి పుత్రాదిక నామమూర్తి వగుచున్
 భాసిల్లు నీయందుఁ ద
 త్పతి పుత్రాదిక వాంఛలన్ సలిపి సం
 భావించు టన్యాయమే॥

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము.

ప్రియత్వ మాత్మ మీదనే యుండును. ఆత్మీయత లోనే ప్రీతి కలదు. ప్రీతికి కారణము సౌందర్యము, ధనము, విద్య, యశము కులీనతాది గుణములు కావు. ఎవఁడెంత సుందరముగనున్నను మన కాత్మీయత కలుగదు. మన కాతఁడు సర్వ సాధారణుడే. దీనికి విపరీతముగ నొకఁడు కురూపిగనుండును. అతని యందాత్మీయత కలుగును. అతఁడు ప్రియులలోఁ బ్రియుఁడు, ఇదేవిధముగ నెవఁడెంత ధనికుడైనను, యశస్వియైనను, కులీనుడైనను, వానియందు మమత్వమును, ఆత్మీయతయును లేనప్పుడు అతని ధన, యశ, విద్యా, కులీనతలవలన నేమి ప్రయోజనము?

స్త్రీకి ప్రపంచమునఁ బ్రతికంటఁ బ్రియుఁడెవఁడు నుండఁడు. సస్త్రీకి సత్పతియెడల నెంత ప్రీతి యుండునో అంతటి ప్రీతి ప్రపంచమున నెవని యెడలను నుండదు. ఒక్కటి ఆలోచించుఁడు. స్త్రీలు పతులను శరీరముతోఁ బ్రేమించుచుండిరా? శరీరము మీదనే ప్రీతియగుచో చచ్చిన తర్వాతను సదే శరీరము, అవియే కండ్లు, చెవులు, ముఖము, ముక్కు, చేతులు, కాళ్లు మొదలగు నితర అవయవము లవియేకదా! కేవలము బీవాత్మ శరీరమును ద్యజించుటచే నది ఘృణాస్పృహయైనది. దానిని దీర్ఘకాలము ఇంటిలో నుంచుకొనుము, తగులఁబెట్టుదుము. దీనినిబట్టి

ప్రేమ శరీరమందు కాదు ఆత్మయందేసని తేలినది. చైతన్య మందేకలదు. శరీరమందంతటకును చైతన్యత ఒకే స్థానము నుండి వచ్చుచుండును. అట్టి కేంద్ర స్థానమునఁ బ్రేమ నిలిచినచో దాని నింకొక స్థానమున నిలుపవలసిన పనియే మున్నది? రాజుతో స్నేహము లభించిన రాజుయొక్క అను యాయులు ప్రేమించితీరెదరు. ఎవరింట విపులముగఁ బాలు లేవో వారే మజ్జిగకొఱకు ఇంటింటఁ దిరుగవలయును. ఎవ రింటఁబాలు పుష్కలముగ గలవో, వారు దానితోఁ బెరుగును, వెన్నను, మీఁగడను, నేతిని, కోవాను రస గుల్లాలను జేసికొనవచ్చును. అదేవిధముగ నీ సంసారము నందు సర్వాత్మ స్వరూపుఁడు ప్రభువు మీఁదఁప్రేమ జనింప నంతవఱకే తల్లి, తండ్రి, తోఁబుట్టవులు, పతి, పుత్ర, మిత్ర బంధు, బాంధవులందును, కుటుంబ పరివారమునందును ప్రేమయుండును. ఆతని మీఁదఁ ప్రేమ కలిగెనా ఇవన్ని యును వ్యర్థములగును. ఆతని మీఁదఁప్రేమ కలిగినచో నాతని స్వామి యనుకొనుము, సఖుఁడనుకొనుము, పుత్రుఁ డనుకొనుము, పతి యనుకొనుము, ఏసంబంధమునఁ ప్రేమించి నను సుఖమే. ఆనందమే, నిరానందము లేకమైన నుండదు.

నూతుండిట్ల నెను:- “మునులారా గోపికలు రాగానే శ్రీకృష్ణుండిన్ని ప్రశ్నల నడిగెను. వ్రజమునఁ గుశల మేనా?

మీరీ నిశీధి నిచ్చటికేల వచ్చితిరి? వ్రజమున కే ఆపత్తును సంభవింప లేదుకదా! మీరు శారదీయరాత్రి శోభను చూచుటకు రాలేదుకదా! నామీదఁ బ్రేమచే వచ్చినారా? లేక నామీదఁ బతిభావమునుంచి నాతోఁ గ్రీడించుటకు వచ్చితిరా?" ఈ విషయముల నన్నిటిని నాతఁడుచితముగ నే పలికెను. కాని చివరకిట్లనెను: - "ఇవన్నియు యథార్థములే కాని ఇప్పుడు తిరిగిపొందు. మీరు నామీద జారభావము నుంచి వచ్చియుండినచో నిది కులస్త్రీలకు కలంకవిషయము."

వ్రజాంగన లీ ప్రశ్నలన్నిటికినిఁ బ్రత్యుత్తర మొకే మాటతో నిచ్చిరి. వారు సంక్షేపముగ నిట్లనిరి: - "మేమన్ని విషయములను వీడి నీ చరణ కమలములందే అనురక్తులమై యున్నాము. కావున నీవు మమ్ములను ద్యజింపవలదు."

భగవానుఁడిట్లనెను: - "మీరు నామీద నశ్వర బుద్ధినుంచుట ఉచితమే. కాని స్త్రీ ధర్మము పతిని, బుత్రులను, బంధు బాంధవులను నిరంతరము సేవించుటే."

వ్రజాంగన లిట్లనిరి: - "అందఱకును బతి పుత్రుఁడు లందును, బంధు బాంధవులందును నెట్టి ప్రీతియుండునో అట్టి ప్రీతి మాకు నీయందుండవలయును,"

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “ఉండుటలో దోషములేదు: కాని సతీస్త్రీలకు ధర్మము పతిసేవయే పతినే పరమేశ్వరునిగ భావింపవలయును.”

అంత నొక గోపిక యిట్లనెను:- “శ్యామసుందరా! మేమొక కథను వింటిమి. వినెదవా? మేమొక ప్రశ్న నడిగెదము, ప్రత్యుత్తర మొసంగెదవా?”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “సరే, చెప్పుడు. ప్రత్యుత్తర మీయఁదగిన దగుచోఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చెదను.”

గోపిక యిట్లనెను:- “ఒక పతివ్రత స్త్రీ యుండెను, ఆమె భర్తను బ్రాణాధికముగఁ బ్రేమించెడిది, సదా పతి సేవయందే నిమగ్నయై యుండెడిది. దైవశమున నొకసారి పతి అత్యంతావశ్యకమగు పనిమీఁద పరదేశమునకుఁ బోవలసివచ్చెను. పతివ్రత యిట్లనెను:- “ప్రాణనాథా! నేను మీరు లేక యెట్లు జీవించి యుండఁగలను. నా కేకైక వ్రతము మీరు సేవచేయుటయే, నా జీవితమున కవలంబన మును చూపింపుడు.”

పతియును దన పత్నిని హృదయపూర్వకముగఁ బ్రేమించెడువాఁడు. ఆతఁడు తన ప్రతిమను మృత్తికతోఁ జేయించి యిట్లనెను:- “నీవు దీనిని నా రూపముగ భావించి

నేనిపవలయును. ఇంతలో నేను తిరిగి వచ్చెదను.” అని చెప్పి ఆతఁడు వెడలిపోయెను.

యథార్థమున కామృత్తికామూర్తి పతికాకుష్మను దానియందుఁ పఠియూజ్ఞ చేఁ బతి భావనను గావించి ఆమె శ్రద్ధాభక్తులతోఁ బూజించుచుండెను. దాని ముందేడ్చును. దాని చరణామృతమును గొని పానమొనర్చును. దానికే నివేదించి ప్రసాదమును భుజించును.”

ఒక దినమున నామె పతి ప్రతిమకుఁ బ్రేమతో బూజ నొనర్చుచుండెను. ఇంతలోనే ఆమె పతి తలుపును గొట్టి ఆమెను ప్రేమతోఁ బిలిచెను. ఇప్పుడామె ధర్మమేమో చెప్పుఁడు - ఆమె మృత్తికామూర్తి పూజనమున లగ్నమై యుండవలయునా? లేక పతి యాశ్వాసమును విని - సమస్తమును వీడి ద్వారముకడకు పరుగిడవలయునా?”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “దీనిలో నడుగ వలసిన దేమున్నది? యథార్థమగు పతివచ్చి, ప్రేమపూర్వకముగఁ బిలుచుచున్నప్పుడు మృత్తికామూర్తి పూజనమేల?”

గోపిక యిట్లనెను:- “చూడుఁడు, ఇప్పుడు నీ నోటనే నీ వాక్యము ఖండితమైనది. పతినిఁ బరమేశ్వరునిగ భావించి ఆతని సేవను జేయుఁడని నీ వంటివి. దీనినిబట్టి పరమేశ్వరుఁ ఁకొకఁడని నిర్ధారణమైనది. ఎముకలు మాంసములున్న

పతియందాతని భావించుచుంటిమి. మాకు యథార్థమగు పరమేశ్వరుడే లభించి, ఆతడే వేణువు నూది మమ్ములను హఠాత్తుగఁ దన సమీపమునకుఁ బిలువఁగా నింక మేము తిరిగి యెచ్చటికిఁ బోఁగలము?"

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “మీ బంధువులు మీ కొఱకు చింతించు చుండెదరు కాబోలు.”

గోపిక లిట్లనిరి:- “వారెందులకుఁ జింతించుచున్నారు. మేము వారిమీఁద మమకారమును బెట్టుకొనినాము కావుననే, ఇప్పుడు మేము కోరుకొనున దేమనఁగా, వారందఱ మీఁద మాకు గల పుమకారమును నొక్కచోఁ గూర్చుకొని నీయందుంచవలయుననియే. ఏలననఁగాఁ బ్రాణి మాత్రునకుఁ బ్రయాతి ప్రియబంధువు నీవే, జీవమాత్రున కంతరాత్మవు నీవే. నీద్వారానే అందఱకును జీవనముకలదు. మేము సర్వాంతర్యామియును, జీవనాధారుని శరణు జొచ్చి నపుడు మే మింకెవరి కడకును బోనవసరములేదు. మూర్ఖుల మాటను మేము చెప్పుటలేదు. ఆ యజ్ఞాను లీ అస్తిమాంసములతోఁ జేయఁబడినఁ బాంచభౌతిక శరీరమునే ఆత్మగా భావించెదరు. కాని శాస్త్ర కుశలులగువారు ఆత్మ స్వరూపుఁడవగు నీయందే ప్రేమనుంచెదరు. ప్రపంచమునందు బెట్టిన ప్రేమ అనిత్యమైనది. రూపమే కారణమగుచో

రూపము నశింపఁగనే ప్రేమయును నశింపఁగలదు. దేహమే
 కారణమగుచో నదియు నశించునదియే; కాని నీవవినా
 శుండవు. కావున నీవే నిత్యప్రియుండవు. నిన్నుఁ బ్రేమించు
 టలోనే సుఖమున్నది. నీమీఁదఁ బ్రేమ కలుగఁగానే పతి
 పుత్రాదులు మట్టిబొమ్మలుగ గోచరించెదరు. పుత్రునిఁ
 బ్రేమించిన దుఃఖమే దుఃఖము. పసివాఁడైనచో నిరంతర
 మాతని మల మూత్రములను గడుగుచుండవలెను. ఏ సత్సంగ
 మునకైనఁ బోయినచో, బిల్లవాఁడేడ్చును, అఱచును
 అప్పుడు నీకథయును బోవును, ఇతర శ్రోతలకును గప్టము
 కలుగును. ఎనిమిది జాములును నాతని ముఖమును చూచు
 చుండవలసినదే. అస్వస్థుడైనచో రాత్రింబవళ్లు మేల్కొని
 ఆతని సేవ చేయవలసియుండును. పెద్దవాఁడైనచో వానికి
 చదువు సంధ్యలను జెప్పింపవలయును. వానికి పెండ్లియై
 పెండ్లాము వచ్చినచో నిద్దరకును సేవను జేయవలయును.
 రాత్రింబవళ్లు వారి ముచ్చటలే, వారి సుఖదుఃఖములకు
 సుఖ దుఃఖములు కావలసియుండును. పిల్లవాడు చచ్చినచో
 నేడ్చి యేడ్చి గ్రుడ్డివాడు కావలసినదే. దీనిలో నేమి సుఖ
 మున్నదో చెప్పుము. వ్యర్థమగు మోహ మమతయే.
 కావునఁ బరమేశ్వరా! నీవు మా యెడలఁ బ్రసన్నుడవు
 కావలయును. మా ఆశాలతపైఁ దుషారా ఘాతమును
 గావింపకుఁడు. మమ్ములను గాలఁదన్నకుఁడు. మమత్వమును

వహింపుడు. మీ దాసీలనుగాఁ జేసికొనుడు, మా హృదయమునకు హత్తుకొనుడు. మే మెన్నాళ్లనుండియో ఆశ పెట్టుకొనియుంటిమి. ఎన్నాళ్లనుండియో రోజులు లెక్కించుకొనుచున్నాము. ఎన్నాళ్లనుండి యీరాత్రికొఱకు ప్రతీక్ష చేసికొనుచున్నాము ! నీవు మమ్ము నట్టేట ముంచుచున్నావు. ఇది మంచిపనియేనా? మే మెన్నాళ్లనుండి ఆసుగొట్టమువలె నీయింటి చుట్టును దిరుగుచున్నాము. మీ యింటి సమీపమునకు రాఁగానే పోయి నీదర్శనమొనర్చి నీ ప్రేమవాక్కులను రెండు నీతో మాట్లాడవలయునని యుండును. తల్లిదండ్రులను, పరిజనమును మా చుట్టు నుండుటచే మా హృదయమందలి మాటలను జెప్పకొనుట కవకాశము చిక్కుటలేదు. మా వేదనను వ్యక్తపఱచుకొంద మనుకొందుము. నేఁడుమా కేకాంతమున లభింపఁగానిట్టి నిష్ఠుర వాక్యములను బలుకఁజొచ్చితివి. ఇట్టి ధర్మోపదేశమును గావింపఁ పూనితివి. ఈ ధర్మోపదేశమును మీ తల్లియగు యశోదకుఁ జేయుము. కృష్ణా! ఒక్క విషయమును దెలిసికొనుము. మేము ధర్మగ్రంథములను దెచ్చి మేము నీకడ ధర్మశాస్త్రములను బఠింపరా లేదు. మేము నిన్ను బ్రేక్షతమునిగను బ్రేమాస్పదునిగను భావించి ప్రేమను యాచింపవచ్చితిమి. మాకు ప్రేమ ప్రదానమును గావింపుము. మాకు వ్యాకులతను గావింపకుము.”

సూతుఁ డిట్ల నెను:- “మునులారా! గోపికలనోట నిట్టి ప్రేమభరిత వాక్కులను విని శ్రీకృష్ణునకుఁ బ్రేమసాగరమునలె హృదయమునఁ వరంగము లుబుక నారంభించెను. అయినను నాతఁడు ప్రేమను వృద్ధిబొందించుటకై యిట్ల నెను:- “గోపికలారా! మీరు చెప్పునదంతయును సత్యమే. అయినను మీరీ సమయమున నీఘోరవనమున నుండరాదు. మీరు తిరిగి మీ మీ గృహములకుఁ బొండు.”

అంతఁ బ్రేమ కోపమున నుండిన గోపికలెఱ్ఱగ స్రగ్ధ పూరితములైయుండిన నేత్రములతో శ్రీకృష్ణునిఁ గాంచుచు గద్గద వాక్కులతో నిట్లనిరి:- “నీవు మాటి మాటికిని బొమ్మనుచున్నావు. ఎచ్చటికిఁ బోవుదుము? గమనక్రియ పాదములచే జరుగనలెను, ఇప్పుడు పాదములు మా స్వాధీనమునలేవు. అవి ఒక్క అడుగైనను ముందునకు సాగకున్నవి. ఇంటికిఁబోయి యింటిపనులు చేసికొను డని నీవనుచున్నావు. పనులను జేతులతోఁ జేయవలయును. ఆ చేతులు మాకు వ్యర్థములైనవి. వానివలన బని జరుగుటలేదు, దీనిలో మాయపరాధ మేమియును లేదు. అపరాధము నీదే. మేము సుఖముగ నింటిపనులలో మునిగియుంటిమి. ఇంటిలోని పనుల సన్నిధినిఁ జేసికొనుచుంటిమి. నీవు మధుర మురళిని వాయిదముగా చిత్తిములను పరిచితివి. నీవైపున కాకర్షించి

తివి. ఇప్పుడు పో పొండనుచున్నావు. వెళ్లుట యెట్లు? మా పాదములంటుకొని పోయినవి. అవి నీవద్దనుండి ఒక్క ఆవ గింజంత దూరమైనను బోదలఁచుటలేదు. ఒక వేళ మమ్ము బలవంతముగ నీ సామర్థ్యముచేఁ బంపినచో మే మేమి చేయఁగలము: అబలము, వినశులము వెడలిపోయెదము. మా నోటిలోని కొక గ్రాసమన్నమైనను, ఒక్కబిందువు జలమైనను బోదు. రాత్రింబవళ్లేడ్చుచుందుము. ఏడ్చుచునే మా కాలమును వెడలఁబుచ్చుకొందుము. మాకింటి పనులును జరుగవు. ఎవరికిని సేవా శుశ్రూష లోనర్పఁజాలము. ఏ నరకమునుండి మేము బయటపడి వచ్చితిమో మరల నా నరకమునకే మమ్ములను బంపఁవలఁచుచున్నారు.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “మీరందఱును నావర్తనము కొఱకు వచ్చితిరి. నా వర్తనమై పోయినది. మాటలాడుట కూడ అయిపోయినది. ఇప్పుడిక వెళ్లుడు ఆలస్యమును నేయనలసిన పనిలేదు.”

గోపిక లిట్లనిరి:- “నేడు చిత్తము వర్తనముచేఁ దృప్తిచెందునది కాదు. మనోహర మురళీగానము మా హృదయములలోని కామరూపమగు నింధనమున నగ్ని రగుల్కొన్నది. దానివలన గొప్ప పొగ లేచెను. మేము దానివలన వ్యాకులమై ముఱివీ ఉద్గదగ్ధానమును వెదకి

కొనుచు వచ్చితిమి. ఇచ్చటికి వచ్చి నీ మందహాస వదనారవింద దర్శనమను నూనుటచే మా కామాసలమింకను బ్రజ్ఞలిఖమైనది. ప్రబలమైనది. దాని నిష్పడు శాంతిపఞ్జేయుట నీ చేతులలో నున్నది. నీ కోమల రసయుక్తమగు దొండపండువంటి యధరమునుండి స్రవించు నమృతధారలచే మా కామాగ్నిని శాంతమొనర్పము, కంపించుచుండిన మా కపోలములమీఁద వానిని స్థాపించి యీ తాప సంతాపమును శాంతమొనర్పము, నీవు దయఁజూడకుండి, మమ్ములను పేక్షించినచో, నీ విరహానలముచే మా శరీరములు భస్మమైపోవును. మేము నిన్నుఁ జింతించుచుఁ బరలోకప్రయాణ మొనర్పఁగలము. దివ్యశరీరముచే నీపాద సన్నిధికి జేరుకొందుము.”

సూతుఁ డిట్లనుచున్నాఁడు:- “మునులారా! ఇట్లు పలుకుచు గోపికలు మూర్ఛితలైరి. కాని, కఠోరుఁడగు కృష్ణుఁడు కటగలేదు. ఆతఁడట్లే నిష్ఠుఁడై యుండెను.”

కామాభితప్తలగు ప్రజ వల్లభలు

(౯౬౯)

శ్లో॥ తన్నః ప్రసీద వృజినార్ద నతేంఘ్రి మూలమ్
ప్రాప్తా విసృజ్య వసతీస్త దుపాస నాకాః।
త్వత్సుందరస్మిత నిరీక్షణ తీవ్ర కామ
తప్తాత్మనాం పురుషం భూషణ దేహి దాస్యమ్॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౩౮ శ్లో.

ఉ॥ అత్తల మామలున్ వగవ

నాటడి కోడక నాథులన్ శుగా

యత్తులఁ జేసి యిల్వరుస

లాటడి వోవఁగ నీదు నవ్వులన్

మెత్తని మాటలన్ మరుఁడు

మేకొని యేచిన వచ్చినారమే

పొత్తుల నొల్లమో పురుష

భూషణ దాస్యములిచ్చి కావవే॥

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

రోగములు రెండరక్తములుగ నుండును. ఒకటి
 శారీరకము, రెండవది మానసికము. శారీరక రోగము
 శారీరక రోగములు కఫవాత పిత్తములయొక్క విషమత
 వలనఁ గలుగును. శరీరమున నుండవలసిన దానికంటె కఫ
 మెక్కుడుగనుండి, వాతపిత్తములు తగ్గినఁ గఫ జరోగములు
 వచ్చును. అట్లే ఇతరములును ఈ మూడును శరీర మందఁ
 తటను వ్యాపించియుండును. కాని కఫమునకుఁ బ్రధాన
 స్థానము కంఠము. పిత్తస్థానము కంఠమునకుఁ గ్రిందనుండి
 నాభివఱకు. నాభికిఁ గ్రింద వాతస్థానము. కఫవాత పిత్త
 ములు తగ్గినను హెచ్చినను రోషములనఁబడును. వాని
 వలన జ్వరము, అతిసారము, సంగ్రహణి, శోధము, శోషము
 ప్రమేహము, కుష్టము మొదలగు రోగములు కలుగును.
 వాత ప్రధానులకు వాతరోగము లధికముగఁ గలుగు
 చుండును. తీట, గజ్జి, దద్దురు, అపావాయువు అధికముగ
 వెడలుట, శరీరమందు మాక్షత్వము, మలము కఠోరమగుట
 మొదలగునవియును, పిత్తము ప్రధానముగఁ గలవానికి పిత్త
 సంబంధములగు రోగము లధికముగఁ గలుగును. దాహ
 మగుట, ధాతు సంబంధరోగము లధికముగనుండును, కఫ
 ప్రధానులకుఁ గఫ సంబంధమైన రోగములు సంభవించును.
 కఫ గ్రంథి పడుటయును, కాక పెరుగుట, క్లేష్మము కలు
 గుట, మొదలగునవి కలుగును. వీని శమనమును గూర్చి

శాస్త్రములో ననేకోపాయములు చెప్పబడినవి. శారీరక రోగములు కఫ, వాత, పిత్తములచే నెట్లు సంభవించు చున్నవో సత్య, రజస్తమములను గుణములచే మానసిక రోగములుత్పన్నములగుచున్నవి. మనస్సు సత్యగుణ ప్రధానమైనపుడు; సత్యగుణములచే శాంతికలుగును. చిత్తము శాంతమగును. సద సద్వివేకము కలుగును. చిత్తమున రజోగుణ తమోగుణములు వృద్ధిచెందినపుడు కామ, క్రోధ, లోభ, ఈర్ష్యా, మదాభిమాన శోక చిత్తోద్వేగాదులును. ఈర్ష్యాదులు నుత్పన్నము లగును. చిత్తమున జనించు రోగములన్నిటిలోఁ గామము ప్రబలమగు రోగము. కామము నలసిన క్రోధ, లోభ, మోహాలు జనించును. కామరోగము స్త్రీ పురుషులిద్దర ముస్సులలోను నుత్పన్నమగును. కామోత్పత్తి బ్రహ్మనలన నైనది. పుట్టఁగానే ఆతఁడు బ్రహ్మమీఁదనే ప్రయోగించెను. ఆ సమయముఁ జిత్త పిల్లలకుఁ గామవీడి కలుగకుండుగాక యను నియమ మొనర్చెను. అందువలన నా రోగము బాలకులను నవలి అందఱును బీడించును. కామము ప్రబలమైనచో నది మానసిక రోగముగ నుండక శారీరక రోగము కూడ కాఁగలదు. స్త్రీలకుఁ గామ జ్వరము కలుగును. దానికి ఇష్టనస్తు ప్రాప్తియే జీవధము. పురుషులకు వీర్యోన్మాద రోగము కలుగును. దానికిని ఇష్టనస్తు ప్రాప్తియే జీవధము. ఒక సరము

నుండి రక్తమును దీసివేయుట చేతను నది శాంతించును. కామ వేగమతి ప్రబలమైనదిగ నుండును. ఇంతటి ప్రబలవేగమే రోగమునకును నుండదు. స్త్రీలకు గురులందును, నేత్రములందును, ముఖమందును, వక్షః స్థలమందును. నాభియందును, గుహ్యమందును, జఘనములందును గాముఁడు విశేషముగ నివసించును. కావున శ్రేయస్కాముఁడగువాఁడీ స్థానములను గామ భావముతో నెన్నడును నవలోకనమొనర్పరాదు. పురుషుని హృదయమందు గామభావముత్పన్నమైనచో వాని చిత్తము చంచలమగును. నేత్రములందును రాగము కనఁబడును. శరీరమందు బులక లేర్పడును. ఇష్టవస్తువును నిరంతరము చింతించుచుండును. ఏ పనినిఁ జేయుటకును దోచదు. ఆతఁడు తన కర్తవ్యమును మఱచిపోవును. ఏ పనినిఁ జేయరాదో దానినిఁ జేయుట కుద్యుక్తుఁడగును. ఇదేవిధముగ స్త్రీలయొక్క కామవేగము ప్రబలమగుచో వారత్యంత దీనముగఁ గనఁబడుదురు. ప్రత్యంగమునుండియును సనురాగము పెల్లుబుకుచుండును. మాటిమాటికి రోమాంచమగుచుండును. ఇష్టవస్తు ప్రాప్తిచే నది శాంతించును. ఈ భావమే భగవానునియందు గలిగినచో దానినిఁ బ్రేమయందురు. సాధారణ స్త్రీ పురుషుల అంగసంగేచ్ఛకుఁ గామమందురు. ఈ కామమే ప్రబలవేగముచేఁబరమాత్మయందు లగ్నమై, పరమాత్మను దన ప్రాణవతిగ

భావించుచు నీ భావములన్నియు నాతని యందుండినచో నిది పరమపద ప్రాప్తికి ప్రధాన సాధనము కాగలదు. స్వాతి జలములు పేడ మీదఁబడినచోఁ దేళ్లుగును. ముత్యపు చిప్పలోఁ బడినచో ముత్యములగును. అందువలననే గోపికల కామమును విశుద్ధప్రేమ యనిరి. కామ వీడితులగు గామినుల కెట్టి స్థితి కలుగునో అవన్నియును వారికిఁ గలిగినవి. కాని భగవానునిపైఁ గలుగుటచే నవి దూషణములు గాక భూషణములైనవి. కావున నిప్పుడు జరుగఁబోవు వర్ణనము గోపికల కామ సంతప్తావస్థకు సంబంధించినవి. కావునఁ బాఠకులు దానియందుఁ బ్రాకృత బుద్ధి యుంచక భగవద్భావనమునే చేయవలయును. ఇది ప్రభుని రాసవిలాసము. తన ప్రతిబింబ ములతోఁ గ్రీడ.

నూతుండిట్లనెను:- “మునులారా ! ప్రేమ ఏకాంత మునగు వ్యక్తమగును. ధ్యానమును, భజనమును, పూజనమును, ప్రేమయును నందఱముందు వృద్ధినిఁ బొందదు. అందువలన సాధకులు ప్రపంచ కోలాహలమును వదలి ఏకాంత వనమునకుఁ బోయి ధ్యానమొనరించుచుందురు. సమూహమున నుండుటచేఁ జిత్తవృత్తి చెవరిపోవును. లోకమునందును జూచుచున్నాము. పదిమంది స్త్రీపురుషులతో నెవరువచ్చినను బోయినను మనస్సునం దేప్రభావమును బడదు. శీలసంకోచముండును. గుహ్యభావములను

వ్యక్తమొనర్చుకొనఁజాలరు. మఱియుఁ జిత్తవృత్తియును బెదరిపోవును. విజిసప్రదేశమున నేకాంతమున స్త్రీ పురుషుని, పురుషుఁడు స్త్రీనిఁ గాంచినచో వికారములు కలుగును. అందుకనియే శాస్త్రకారులు మాటిమాటికిని హెచ్చరికను జేయుచు నచ్చిరి, తన తల్లితోనైనను, సోదరితోనైనను, కూతురుతోనైనను నేకాంతమున నుండరాదు. ఇంద్రియ గ్రామము బలవత్తరమైనవి. ఇవి విద్వాంసుల మనస్సులను గూడ లాగును. భార్యభర్తలు తమ భావములను నేకాంతమున, పెద్దవారుగాని, వృద్ధులుగాని గురుజనులుగాని వినఁ గలరను ననుమానము లేనిచోటఁ బ్రకటమొనర్చుకొందురు. అందువలనఁదీని నేకాంత భావమనిరి. మనస్సులో శంక గల చోట నేకాంతిక సుఖమును, రసాస్వాదమును నుండదు. ప్రేమ క్రమముగ దర్శనముచేతను. స్పర్శనముచేతను అంగ సంగముచేతను సధికాథికముగ నుత్తరోత్తరముగఁ బెరుగును. లోకములోఁ బతియందు పట్నికుండు భావమే గోపికలకు శ్రీకృష్ణ భగవానుని యందు గలదు. ప్రేమయందెంతగా నాత్మీయతా భావములుండునో అంతగా నది పెరుగును. ప్రేమా, స్వగుఁడు మాటిమాటికిని నీచరణములు తప్ప నాకింకేమియును గతిలేదు వాక్యమును వినినతోడనే ఆతని హృదయమున సమస్త విధములగుఁ బ్రేమ తరంగములును, పూర్ణమయందు సముద్రమునఁ జగ్రదునిగాంచినఁ బొంగినట్లు

పొంగును. ప్రేమాస్పదుని హృదయమందు ప్రేమాభివృద్ధి కలుగుటచేఁ బ్రేమికి ఉత్సాహమింకను వృద్ధిబొందును. అప్పుడాతఁడు తనప్రస్తావమును నిస్సంకోచముగ ననావృత భావముతో నుంచును. ఇరువైపులను ప్రేమసముద్రము తమ హద్దుల నుల్లంఘించి యుబుకునో ఉప్పొంగునో, అప్పుడే రాసవిలాసము కలుగును. దానికి పూర్వము కలుగునది క్షణికమగు నింద్రియ వికారమే. అది తుచ్ఛమైనది. అందులో సుఖములేదు, శాంతిలేదు. హృదయ దౌర్బల్యము కలదు.

తామింతనఱకును శ్యామసుందరునితో చనునయ వినయము లొనర్చినది వ్యర్థముకావనియు, శ్యామసుందరుని హృదయమందు అనురాగ తరంగము లుబుకుచున్నవనియు, పైకి యీతఁడు కాదు కాదనుచున్నను మనస్సీతని కనురాగముతో నిండియున్నదనియు, నాతఁడెంతో తన్మయుడై తాము పలికిన పలుకులను వినుచున్నాడనియు గోపికలు తెలిసికొనిరి. అందువలన వారి సాహసము పెరగఁగా నిట్లు నిరి :- “శ్యామసుందరా! అబలలనుగు మామెడల సన్యాస మొనర్పకుము. ఆలోచించుకొనుము. ఈ నిబిడారణ్యమున మాకేమున్నది. మేము ఇల్లు వాఁకిండ్లను గుఱుంబ పరివారమును వదలి యేలనచ్చితి మనుకొన్నావు. నీకొఱకు కాదా? కమలనయనా! నీవు ననవాసులగు మునులకుఁ బ్రియుడవు.

వనములోనుండి భజన మొనర్చువారి నెడలఁ బ్రసన్నుడవయ్యెదనని మేము వినియున్నాము. అందువలన మేమిండ్లు వాకిండ్లను నవలి వనమునకు వచ్చితిమి. నీవు గుమ్మలను బ్రేమింపవా? నీవు శేషశయ్యపై శయనించి యుండఁగాఁ జంచలయగు లక్ష్మీ నీ చరణములను నిరంతరము సేవించుచుండును. అట్టి చరణసేవను జేయు నవకాశమును మా కీయరాదా? మేము నిన్ను నేడు క్రొత్తగాఁ బ్రేమించుచున్నామని నీవనుకొనుచుండ నచ్చును. అట్లే కాదు, మేము నీపాదముల సాక్షిగ శపథమొనర్చి చెప్పుచున్నాము. ఏదినమున మేము కమల సదృశముగఁ గోమలములును, నవసీతమున కంటె నధిక స్నిగ్ధముగ నుండు నీ చరణములను స్పృశించితిమో, ఆ దినమునుండి మేము నీకు మూల్యము లేకయే అమ్ముడు వోయితిమి. నీకు గ్రీత దాసీలమైతిమి. మమ్మలను యముఁలో నిలుచుండఁబెట్టి సర్వాంతర్యామియగు బరమాత్మయందు మాకు బతి భావము కలదని మాచేఁ బ్రమాణమును జేయించుకొనుము. ఈ భావమును మేము పాపముగ భావించుట లేదు. ఏలననఁగా నెవరు నిన్నుఁ బుత్రునిగా నొనర్చుకొనినో వారు పిల్లలకు వలె నీనోటికి స్తనము నొసంగిరా లేదా? నీవును వారి భావనానుసారముగ విడ్డ డపై వారి స్తనములను జీకుచుండువా లేదా? మేము నిన్నుఁ బతిరూపముగ గ్రహించితిమి. నీవు మావక్షః

స్థలముల మీద నీ పాదముల నుంచుము. నీవు ఒక్కసారి అనుము, లక్షసార్లనుము, నీ కడఁ దప్ప మే మింకొక లాకిక పతి పుత్రాదుల సమ్ముఖమున నిలువఁజాలము.”

భగవానుఁ డత్యంత అమాయకుని వలె నిట్లనెను :-
“మీరేమి కోరుచున్నారు. నా వక్షఃస్థలమును నేను లక్ష్మీ దేవి కిచ్చివైచితిని. దాని మీద నామె కథికారము కలదు.”

గోపికలు దృఢస్వరమున నిట్లనిరి :- “ఉండ నిండామె కథికారమును, ఆమె యెడల మాకు మాత్సర్యము లేదు. ఆమెను నీ హృదయమున విహరింపనిమ్ము. మే మామె అధికారమును లాగుకొనఁ దలఁచుటలేదు. కాని నీవు నాథా! బహువల్లభుఁడవు కదా! తులనీదేవి నీచరణ సేవ యొనర్చుచుండును. భక్తులు వచ్చి నీ చరణముల మీదఁ బడుచుందురు. ఎవరు వచ్చినను వారికి నీ చరణాశ్రయము నిచ్చుచుండువు. హృదయమున లక్ష్మీ నివసింపవచ్చును. కాని యీచరణము లందఱివి. ఎవరు వచ్చిన వారు చరణముల మీదఁ బడుచుందురు. దీలి వలనఁ జపలా చంచల యగు లక్ష్మీదేవి యొక్క చిత్తమును జంచల మగుచున్నది. ఆమె యును జరణసేవ నొనర్ప నువ్విఘ్నముచుండును. ఆమెను నీవు కాదనుటలేదు. ఆమె చేతను నీవు చరణసేవను జేయించు కొనుచున్నావు. అట్టి యెడ మమ్ముల నేలఁ గాలఁ

దన్నుచున్నావు? మా యెడల నిట్లు కఠోరత వహింపనేల? మేము లక్ష్మీవలె నసధికార కార్యము లొనర్చుట లేదే! ఏ చరణములను భక్తులందఱును సేవించుచున్నాగో, వేని ఘోర సర్వసాధారణులకును నధికారము కలనో, మేమట్టి చరణ రజమును గోరుచున్నాము. మేమిచ్చటికి వనమును జూచుటకును, ధ్యాన మొనర్చుటకును, శారదీయసుషుమ నవలోకించుటకును నిట్లు వాఁకిండ్లను వీడి రాలేదు. మేము వచ్చుటకు కారణము నీసేన యొనర్చుటకు మాత్రమే. మాకు సేవచేయుట కనుజ్ఞ నొసంగవలెను. సేవికలని స్వీకరింపుము. శిష్టాచార విషయములను బలిమి కుశల ప్రశ్నలను, క్షమా యాచనలను, బై పై మాటలను బలికి మమ్ములను గాలఁదన్న వలదు. నీచరణ సన్నిధిని నుండనిమ్ము.”

ఇందులో మా యపరాధ మేమున్నది? మేము గృహకార్యములలోఁబడిన వారము. నీవు మాకువర్మన మేల ఇచ్చితివి? “నీ రిందఱును దర్శించుచున్నారు వారి నందఱును బ్రేమింపరేమి? అని నీనడుగ వచ్చును. అందఱును సజ్జనులుగ నే యుందురు. నీవు చోరశిఖామణివి. నీవు నీ మంద హాసము చేతను, చారు సౌందర్యము చేతను మా చిత్తములను హరించితివి. నీవు నీ యనురాగ భరితమైన అవలోకనములచేఁ గామబాణముల వేధించి మా హృదయమున

దాహము నుత్పన్నము గావించితివి. మా హృదయములు కామ సంతప్తము లైనవి. నీవు దయఁ జూపి మమ్ములను నీకు దాసీలనుగాస్వీకరించి, నేవికలుగ భావించి మమకారము వహించినచో నీదాహము శాంతించును. లేదన నిర్మూలన మగును. నీవు మమ్ములను జావనిచ్చుటలేదు బ్రదుక నిచ్చుటలేదు.”

శ్రీకృష్ణుఁడీది విని నవ్వి యిట్లనెను :- “గోపికలారా! మీరింత వెట్టిగా నుండుటకు నావద్ద నట్టి వస్తు వేమియున్నది. నేను నిర్ధనుఁడ నగు నొక సామాన్యపు గోపకుమారుఁడను.”

గోపికలిట్లనిరి :- “నిన్ను సాధారణుఁడవని యెవరందురు ? నీవు మూఁడు చోట్ల వంకర వాఁడవు. నీకు ధనము లేకున్న నేమి ? కానీ నీవద్ద నాటు వస్తువు లున్నవి. వానిని గాంచినఁ ద్రిలోకములలో నే స్త్రీయును నిన్ను మోహింప కుండఁ జాలదు.”

భగవానుఁడు సంభ్రమముతోఁ దెలియని వానివలె నిట్లడిగెను :- ఆ యారు వస్తువు లేవి?”

గోపికలిట్లనిరి :- “ఒకటి యీ నల్ల నల్లని కుటిల అలకావళిచే నా వృతమగు ముఖము, దాని కుపమానముగఁ జంద్రునిఁ గమలమును జెప్పుట వ్యర్థము. దీనినిఁ గాంచి యే స్త్రీ ధైర్యమును వహింపఁగలదు ? రెండవది-కర్ణముల

ప్రేలాడు చుండిన కమనీయ కనకకుండల కమనీయ కాంతిచే
మశోభితమగు నీ గుండ్రని కపోలము. ఈ కపోలముల
మీఁద నెవరు తమ సర్వస్వమును సమర్పింపరు ?

మూఁడవది : బింబాఫల సచ్చశములగు నీ మృదు
లాధరముల నుండి జాలువారు అధరామృతము. ఒక్కసారి
యైనను దాని నోషములతో స్పర్శించినచో నింక నిల్లు,
పాఁకిలి కుటుంబము, పరివారములందు నాసక్తినిఁ జెంది
యుండునా ? ఇంక నింట నిలిచి యుండునా ?

నాల్గవది :- విషాక్తబాణముల నలె మనోహరము
గను, మంచహాసముతోడ నుండు నీ చంచల వృగంచలములు
సహజ స్వభావముతో నీ వెవరివైపు చూచిన వారింటిలోను
నుండరు, బయటను నుండరు. ఇండ్లు వాఁకిండ్లను వదలి
దారమును గట్టిన బావురమువలె నీ వెంటఁబడి తిరుగ
వలసినదే.

అయిదవది :- గుండ్రముగ నుండి అభయదాయకము
లగు నీ విశాల బాహుయుగళము. ఎవరి భుజముమీఁద నివి
పడినవో, ఈ నీ బాహుయుగళ మెవరి కంతమున హారముగఁ
బడినవో వారికి మణిమాణిక్య, మూక్తిక, సువర్ణాది హార
ములు నచ్చునా ? నీ కరకమలములతో నీవొక్కసారి తాఁకి
తివా వారింక దేనినిఁ దాఁకినను నంతటి సుఖమును జెందరు.

అటవది :- లక్ష్మీదేవి కాటపట్టిన నీవిశాల వక్షః
 స్థలము. దాని మీద శ్రీవత్సలాంభనమున్నది. కొస్తుభమణి
 శోభించుచుండును. ఆ వక్షఃస్థలమున కే భాగ్యవతి యొక్క
 వక్షఃస్థలము తాఁకినదో ఆ సౌభాగ్యవతినిఁ బొగడ నెవరికిఁ
 దరమగును. ఇంక నామెకీ ప్రపంచమున నేమి కర్తవ్య
 ముండఁగలదు ? ప్రజ వల్లభా ! నీ యీ యాఁలు వస్తువులను
 గాంచి మేము నీకు హృదయ దాసీల మైతిమి. మేము మా
 సర్వస్వమును శ్రీచరణములమీఁద శాశ్వతముగ సమర్పించి
 తిమి. ఇప్పుడు స్వీకరించుట నీవంతు.

నీవు మాటి మాటికిని నిది ఉచితము కాదనియు,
 ననుచిత కార్యమొనర్చితిమనియు ననుచున్నావు. మే మేమి
 అనుచితకార్యము నొనర్చితిమి ? కృష్ణా ! నీవు స్త్రీనై
 యుండిన మేముచితమునే కావించితిమో అనుచితమునే
 కావించితిమో తెలియఁగలదు. మధుర పదావళీ యుక్తమై
 కలకంఠ విస్మృతమై, అనుపమానమున నీ నూదిన వచ్చు
 నుచ్చస్వరయుక్తమగు గానము నీ వాహ్వనము కొఱకు
 పాడితివి. మధుర స్వరాలాపముచే యుక్తమగు నీ మురళీ
 ధ్వనిని వినియు, త్రైలోక్య సుందరమగు నీ సుకుమార
 స్వరూపమును గాంచియుఁ బ్రపంచమున నే స్త్రీ గృహకార్య
 ములందు లగ్నమైయుండును. ఉన్నతియై నీ చరణముల

కడకు రాకుండునా? స్త్రీల విషయమును వదలివేయుము. గోవులును నీవెంటఁ బెంపుడు జింకలవలెఁ దిరుగుచుండును. అవియును నీ సంకేతమున నాడును. పాదపముల మీఁద నుండు పక్షులును నీ మనోహర మధుర ముగ్ధరూపముచే ముగ్ధలై మునులనలె సమాధి మగ్నములగును. ఈ యన్నిటి విషయములను వదలుఁడు. వృక్షములును గోమాంచమును జెందును. పశు, పక్షి, వృక్షముల స్థితియే యిట్లుండిన స్త్రీలు తమ ఆర్య మర్యాదను వీడుటలో నాశ్చర్య మేమున్నది?

మే మధికముగఁ జెప్పము. మాటలాడుటకు మాకు శక్తియునులేదు. యోగ్యతయును లేదు. ప్రపంచమున నిర్బలులను సబలులు రక్షించుచుండురు. దేవతలకు దుఃఖము కలిగినప్పుడు విష్ణువు తన చక్రసుదర్శనముచే వారిని రక్షించు చుండును. ప్రజల కేదైన నాపత్తు సంభవించినచోఁ దన అస్త్ర శస్త్రములచే రాజు వారిని రక్షించుచుండును. ప్రజ మండలమునకు విపత్తులు వచ్చినప్పుడెల్ల నీవు వారిని రక్షించి తివి. గోప గోపికల దుఃఖములను నివారించితివి. ఇప్పుడు మాయెడల నిట్లు నిష్ఠురుఁడవై యుండనేల? కామవీడితలమైన నీదాసీలను గూడ నీవు రక్షింపుము. మా వక్షః స్థలము లందొక విధమగు దాహము కలుగుచున్నది - గంధమును దీసి పూసికొంటిమి. అది వెంటనే యెండిపోయినది. అగరు,

కర్పూరములను రాచుకొంటిమి. దాహమింకను నెక్కువైనది. నూతీ రాచితిమి తామరగడ్డను నూతీరాచితిమి. కాని దాహ మణంగలేదు. నీవు నీ సుఖద శీతర కోమల కర కమలమును గొంచెముసేపు మా మా వక్షః స్థలములపైఁ బెట్టుము. ఈ కరకమల శీతలముచే నది అవశ్యము శీతలమగును. ప్రపంచమున కభయ ప్రదానమొసంగు మీ వరద హస్తమును మా శిరస్సులపై నుంచుము. దీనివలన మా శిరోవేదనయు శాంతించును. శ్యామసుందరా! ఇంతటి నిస్థురుఁడవైతివేల? శరణమునకు వచ్చిన నబలలమగు మాతో నేకాంతమున నిద్రి అనాచారమును అత్యాచారమును జేసెదవేల? అచ్యుతా! మమ్ములనేల స్వీకరించవు? మేము విశుద్ధలము కాకున్న నీవు విశుద్ధుఁడవా? భృంగము కీటకమును దనవలె జేయునందురు. నీవును భృంగమువలె నల్లని వాఁడవే నీశక్తి చే మమ్ములనుగూడ నీవలె జేయుము. మే మన్యులమని నీ వనవచ్చును. అన్యుఁడు నీవు గాక యింకెవరున్నారు! నీవు నీవే మమ్ముల నన్యులనుగా భావింపక బాసాణ ప్రతిమవలె గూర్చుండును; కాని యేకాంతమునఁ దన సహచరులతో నుండినచో నవ్యయఁ బ్రేలుచునుండును, వినోదము లొనర్చు చుండును. అప్పుడెవరైన సంతరంగ భక్తుఁడు “ఇదేమి స్వామి?” అనినచో నప్పుడిట్లనును:- “వీరు నా బాలసఖులు. ఆడుకొనుచున్నాము.” ఇంత వఱ

పను సింహాసనము మీద గూర్చుండుటయును భేలమును నది వారికి తెలియదు. అదియును భేలనమే. ఇరులయును నాటయే. జేబుండు క్రీడాప్రియుండు. అట అందఱతో జరుగదు. ఎవరితో నాత్మీయత యుండునో వారితో విచ్చల విడిగా నాడుకొందురు. ఇతరులతో శిష్టాచారము నొనర్చుటయును నాటయే. నాటకమే. దీనిలోను జీవున కానందము లభించును. నాటకాభినయ మందందఱకు రుచి కలుగును. దానిలోఁ బ్రత్యక్ష భేలము కలదు. మనము సాధువులను నిత్యము జూచుచుందుము. వారినిఁ గాంచినఁ గుఱూహల ముండదు. నాటకములో సాధువులను గాంచినచోఁ గుఱూహలముండును. ఏలననఁగా నది నాటకముయొక్క సాధుత్వము. భేలనము రెండు విధములుగ నుండును. ఒకటి సుఖాంతము, ఒకటి దుఃఖాంతము, కరుణాపూర్ణ భేలము దుఃఖాంతము, సంయోగము, హాస్యము, శృంగారముల భేలము సుఖాంతము, కాని సుఖాంత దుఃఖాంతములు రెండును సుఖము నొసంగును. సుఖము కలుగక పోయినచో శ్రీరామ చంద్రుని యొక్కయుఁ బాండవుల యొక్కయు గ్రంథది మొదలగువారి దుఃఖకథలను మాటి మాటికేల వినెదము. ఆ రోదనమొందును సుఖము కలదు. సారాంశ మేమనఁగా జీవుండు క్రీడాప్రియుండు. అతండు నిత్యసూతన క్రీడను గాంక్షించును. భగవానుండును క్రీడాప్రియుండే,

ఆతఁడొంటరివాఁడు, ఒంటరిగా కేలనము జరుగదు. కావున నాతఁడు తన యాత్మయందే నశించును. తాను దన మోహినీ మాయతోడనే క్రీడించును. అందువలన వేదోపనిషత్తులందు వాని నాత్మక్రీడ ఆత్మరతియను పేరఁ జెప్పఁబడినవి. ఆటయనుము, క్రీడయనుము, రతియనుము అన్నియు నొక్కటే. ఆటలలో నుచితానుచితముల సమావేశముండును. ఒకానొక ప్రతిష్ఠగల సాధువు ఏదైన లోక విరుద్ధమగు వ్యవహారమొనర్చినచో దానిని భక్తులు సరిగా గమనింపక స్వామి నాటకమాడినాఁడందురు. అనఁగా కేలనము నందన్నియు నుండును. ఎచ్చట చిన్న, పెద్ద. ఉచితానుచిత విచారముండునో అచ్చట ప్రేమకేలనము గాక శిష్టాచార కేలనమగును.

కేలనము, క్రీడ, రతి నీనిలో ముందుగా నిచ్చయుండును. దానినిఁ బూర్వానురాగమందురు. పూర్వానురాగమందెవరితోఁ గ్రీడింప నలసియుండునో వారినిఁ గలిసికొనుటకుఁ బ్రబలమగు కోరిక యుండును. పూర్వానురాగానంతరమునఁ గలియక సంభవించును. కలియకయందు బూర్వానురాగమునకంటె సుఖకాంక్షము కలుగును. అంత విరహము కలుగును. విరహమున సంతోషము కలుగును. ఆ సంతోషమే సర్వశ్రేష్ఠమగు సుఖము, కృత, శ్రేతా,

ద్వాపర, కలియుగములలో నొకటి పోగానే వెంటనే రెండవ యుగమురాదు. అనగా గృతయుగము పోగానే త్రేతాయుగము రాదు. మధ్యలో గొంత సంధియుండును. అది కృతయుగమునుగాదు. త్రేతాయుగమును గాదు. దానిని సంధియనియు, సంధ్యాంశకాలమనియు నందురు. ఇదే విధముగఁ పూర్వానురాగము, మిలనమునకు మధ్య నొక సమయముండును. దానిని రత్యోద్బోధక' మందురు. దానిలో బ్రేమ నభివృద్ధి కావించుకొన వలయును. మనము పిల్లవానితో నాడుచున్నామనుకొనుఁడుఆడఁగోరుటపూర్వానురాగము, పిల్లవాఁడెరుటకు వచ్చుట మిలనముకాని వాస్తవిక మిలన మిప్పుడెక్కడ? మనము వడిలోనికి దీసికొనుటకు మన చేతుల నెత్తెదము, పిల్లవాఁడు కొంచెముసేపట్ల చూచుచుండెను. అంత వెంటనే పారిపోయెను. పారిపోయి దూరముగనుండి తల నూపుచుండెను. నవ్వుచుండెను. పైగలు చేయుచుండెను. మన మాతనితో 'రమ్మ, రమ్మ' అనుచుందుము. అతఁడు రాఁడు శిరస్సు నూపుచుండును. వడిలోనికి వచ్చుట కాతని కిష్టములేదా యనిన నదియును గాదు. అతఁడును వడిలోనికి రాఁదలంచును. కాని అతఁడు ప్రేమను బెంచుచుండెను. మారాముచేసి రతి నున్నోధించుచుండెను. మన మాతనికి వివిధములగు నాశలను జూపుచుందుము. చివరకాతఁడు చేతులను జాచియో, ఇంకే విధ

ముగనో స్వీకృతి నొసంగును. అప్పుడు మనము వానిని గట్టిగాఁ గొఁగిలింతుమనుము. వాని ముఖములో మన ముఖమును బెట్టెదము. దీనినే మిలనమందుము. ద్వైత మున్నంతవఱకు మిలనములేదు. వ్యభిచారమే, ఏకత్వము కలుగుటే మిలనము. మిలనములో స్వీకృతి ఆవశ్యకమగును. సమాగము తర్వాత జరుగునది క్రీడ, పిల్లవానిని హృదయ ముతోఁ గొఁగిలింతుమని క్రీడించెదము. వాని చంకలో చక్కలిగింతలు పెట్టి వానిని నవ్వించెదము. పెరుగని, పాలని, పూలని, పండ్లని మొదలగు వ్యర్థవిషయముల నేవియోచెప్పి వాని కుతూహలము నినుమడించెదము. మాటి మాటికి ఆతని నాలింగన మొనర్చుకొందుము, మిటాయియో యింకేదైనఁ దినుబండారమునో ఆతని నోటఁబెట్టుదుము. ఆతఁడును దన చిన్న చిన్న చేతులతో మన నోటఁబెట్టును. అట్లు నోటఁ బెట్టునపుడు మనము పెదవులతోడను బండ్లతోడను వాని చేతులను బిగించెదము. వాని చెవులలో 'కుర్రూ' అని అఱచి నవ్వించెదము. వాని వెండ్రుకలలో వ్రేళ్లను బెట్టి వానినిఁ జిక్కుతీసెదము. చేతులలోనికిఁ దీసికొని పైకి నెగుర వేయుదుము, బంతినినలె వానిని మరలఁ బట్టుకొందుము. వానినిఁ బట్టుకొని త్రిప్పెదము. ఈ విధముగ ననేక విధము లగుఁ గ్రీడల నొనర్చెదము. దీనిలో బాలకునకును నత్యధిక మగు సుఖము కలుగును. అడువాఁడును నాత్మ విస్మృతినిఁ

జెందును. ఆ సమయమున నాతని శోక సంతాపములన్నియును శాంతించును. కేలమున నాతఁడాత్మ విస్మృతినిఁ జెందును.

సూతుఁ డిట్ల నెను:- “మునులారా ! నేను గోపికల పూర్వానురాగరశను, వేణుగీతాది ప్రసంగమందు వర్ణించి యుంటిని. ఇప్పుడు నేను సమాగమ ప్రసంగమును విని వ్రజాంగనలు తమ గృహకార్యమును బరిత్యజించి శ్యామ సుందరుని సమీపమునకు వచ్చిరి. వా రాతని యంకమునఁ గూర్చుండి క్రీడించుటకు సముత్సుకులై యుండిరి. శ్రీకృష్ణుని సమీపమునకు వచ్చిరి. చూపులలోఁ జూపులు కలిసెను. కాని చూపులును జూపులతోఁగలియుట యధార్థమగు కలియక కాదు, హృదయముతో హృదయము కలియుటయే యధార్థమగు సమాగమము. కొందఱు చూపులు కలియుటయే నిజమగు సమాగమ మని చెప్పినను నది ఉపాలంభము మాత్రమే. వ్యంగ్యము నేత్ర సమాగమము పూర్వానురాగము నభివృద్ధి కావించును. అది సమాగమము కాదు. శ్రీకృష్ణుఁడు కలియుట లేదనునది లేదు. ఒక చేతితో నెన్నటికినిఁ దాళము పడదు. గోపికలకు కలియవలయుననుత్క-టచ్చ కలదు, కాని కృష్ణుఁ డంగీకారమును సూచింప లేదు. “తనయందనురక్తి కలిగిన భక్తులగు గోపికలకు

శ్యామసుందరుడేల కలియక నంగీకరింపలేదు?” ఇప్పుడు మీకు మాటి మాటికిని జెప్పచునే యుంటిని. వెంటనే యేదైన వస్తువు ప్రాప్తించినచో దానిలో నంతసుఖముండదు. అత్యంతోత్కంఠతోఁ జిరకాల ప్రతీక్షచేఁ బ్రాప్తించిన వస్తువునందు సుఖమెక్కువగ నుండును. ఆకలి లేక కేవలము కూరలు పచ్చళ్ల సహాయమున నింత పొట్టకుఁ గ్రుక్కినచో దానిలో రసముండదు. రుచిలేదు. తుష్టియును బుష్టియును నుండదు. ఆకలి యెంతగా నుండిన భోజనమందంత అధికమగు రుచి కలుగును. గోషికలకు సమాగమేచ్ఛ ఉత్కటముగనే యున్నది. దాని సత్యుత్కట మొనరించుటకై భగవానుఁడు పైకి దలనూపుచున్నాఁడు. నిస్పృహ స్వామివలె నైనాఁడు. వారి యభిలాష అత్యుత్కటమని తెలిసికొనఁగానే కఠోరుఁడగు నా కృష్ణుని హృదయమందును దయా సంచారము కా నారంభించెను. ఆ ప్రజాంగనల దీనత్వ వినయ, వివశత్వములకుఁ బాషాణములును ద్రవీ భూతములగుచుండెను. ఆత్మారాముఁడయ్యెను నా గోషికలతో భగవానుఁడు రమించెను.

శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! ప్రజ వల్లభుఁడగు నంద నందనుఁ డాత్మారాముఁడును, ఆప్త కాముఁడు కదా! అతఁడు తన యాత్మయందే నిత్యము రమించునందువు.

అతఁడు నిత్య తృప్తుఁడును నాప్తకాముఁడును గదా! అతని కేమి స్పృహ? అతని తుష్టనకు గోపికలతో రమించు నానశ్యకతయేమి కలదు? పైఁగా శ్రీకృష్ణుఁడొక్కఁడే, గోపిక లసంఖ్యాకములుగఁ గలరు. ఆ యొంటరివాఁడంద అతో నెట్లు రమించినాఁడు?

అంత సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ముందుగా మీరు ‘వ్రజ’ అత్మారామ, అప్తకామ శబ్దముల అర్థమును తెలిసికొనుఁడు “వ్రజ” మనఁగా వ్యాప్తి అనిపేరు. వ్యాపకుఁడగుటచేతనే సంపదించునుని గ్రీడాభూమికి వ్రజమను బేరు వచ్చినది. అతఁడు సదాసంపదస్వరూపుఁడు. పరమ జోతిర్మయుఁడు. అవినాశీ. వ్రజము సాక్షాత్పర బ్రహ్మ స్వరూపుఁడై నపుడు, దానిలో నంద నందనుడగు శ్రీకృష్ణుఁడు నిత్య నివాస మొనర్చుచున్నాఁడు. అది అతని స్వరూపమే. కావున నంద సంపదనునకు వ్రజవల్లభుఁడను బేరు వచ్చినది. ఆ వ్రజ వల్లభుని గూర్చిన అనుభవమును విండినిబాక్కి అఁకలినిఁ దీర్చుకొను శుష్క ప్రకృతి కలవారు తెలిసికొనఁజాలరు. సుస్వాదు పదార్థముల సనుభవించువారును, రసగుల్లకువలె లోపలను బయటను బ్రేమరసముతో నిండియుండిన ప్రేమ గల రసిక జనులే రసిక శేఖరుని మధుర రసము ననుభవించగలరు.

భగవానుని ఆత్మారాముడనియు, న్నాప్తకాముడనియు నేల యనినాగో విచారింప వలయును. నంద నంద నుండగు శ్రీకృష్ణచగ్రమని ఆశ్రయ రాధికాదేవియే. భగవానుఁ డామెతో రమించుచుండును. ఇగునైపులను ప్రేమ సముద్రము పెల్లుబుకుచుండును. నిత్యమును నిత్య నూతన ప్రేమ అభివృద్ధిని జెందుచుండును. నిరంతరము కలియుచున్నను నిగ్గునైపులనుండియును సదా అనుభవము కలుగుచుండును. ఇదినటకెన్నడును గలియక యిప్పుడే కలియుచున్నట్లుండును. ఈ విధముగ రమించుటచే నాతఁ డాత్మారాముఁ డనబడును.

మంచిది, ఆప్తకాముడనుట కర్థమేమి? కామనయనఁగాఁ గోరిక. కోరిన వస్తువును బొందవలయునను నభిలాషకుఁ గామమనిపేరు. ప్రజమున నుండఁగా భగవానుని కోరికయేమి? గోవులను బోషించుట, గోపబాలురతోఁ గ్రీడించుట, గోపికలతో మధురరస భేదన మొనరించుట, సరసలీలా విహారమొనర్చుట, ఇవన్నియును భగవానునకు ప్రజమునఁ పూర్ణముగఁ జిహ్నులు. అందువలన నాతనికిఁ పూర్ణ కాముడని పేరు వచ్చింది. ఈ లీలా రహస్యమును బ్రాకృత పురుషులు ఆతని కృపలేక తెలియజాలరు. ఏలననఁగా నిని యన్నియును బ్రకృతి కావలి నిషయములు, భగవానుడు ప్రకటరూపమున నవతరించినప్పుడు దాని

అనుభవమును బ్రాకృత పురుషులును గొంచెముగఁ దెలిసికొనఁగలరు. భగవంతుని అనతార లీలలును రెండు విధములుగ నుండును. ఒకటి వాస్తవికము, రెండవది వ్యావహారికము. వాస్తవలీల స్వసంవేద్యము, దాని అనుభవమును స్వయముగ భగవానుఁడును ఆతని పరమ రసిక అనన్యోపాసకులగు భక్తజనులును దెలిసికొనఁగలరు. వ్యావహారిక లీల ప్రకృతి పొటనుండక జరుగదు. కావునఁ బ్రకృతితోఁ గూడి యుండుటచేఁ బ్రాకృతులు చూడఁగలరు. కాని ఇది వాస్తవ లీలకు సర్వథా భిన్నమైనది. ఇది ఆత్మారాముఁడనుటకు, ఆప్తకాముఁడనుటకు సర్థములు.

ఒక్క శ్రీకృష్ణుఁడసంఖ్యాకులగు గోపికలతో నెల్లురమించెనని మీరడిగితిరి? కావున దీనికి ప్రత్యుత్తరమును వినుఁడు. యోగి తన యిచ్చచే ననేక రూపములను జెందఁగలఁడు. సౌభరి మహర్షి మాంధాతయొక్క యే బదిమంది కుమార్తెలతో యేబది రూపములను యోగబలముచే ధరించి రమించెననుట మీరెఱిగినదే. యోగికి యోగముచే సమస్త సామర్థ్యములును బ్రాప్తించును. సమస్త యోగములకును నీశ్వరుఁడు శివుఁడు, కావున నాతని యోగేశ్వరుఁడందురు. ఆ శివునకును నెవఁడీశ్వరుఁడో అట్టి యోగేశ్వరుఁ డిన్ని రూపములను ధరించుటెమంత ఆశ్చర్యకరమగు విషయము! గోపికలందఱును నెవరికివారు శ్యామ

సుందరుఁడు చేతులను జాచి తననే అలింగన మొనర్చుకొను చున్నాఁడని తలఁచిరి.

శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! మా శంకకు సమాధానము వచ్చినది. తర్వాత కథను జెప్పము. తర్వాత నేమైనది?”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! తర్వాత కథను జెప్పుటకు నాకు శక్తిలేదు. తర్వాత నేమి జరుగవలసి యున్నదో అది జరిగినది. రమణము జరిగెను. రాసవిలాసము జరిగెను. వర్ణనమును యీ పెద్ద గడ్డముతో నెట్లు చేయఁ గలను. దానిలోనికి మీసములును గడ్డములును లేనివారికే ప్రవేశము కలదు. కృష్ణులకును గడ్డములు మీసములులేవు. గోపికలకును గడ్డములు మీసములు లేవు. వారి శిరస్సులపై నల్లగ నుంగరములు తిరిగిన వెండ్రుకలు మాత్రము కలవు. తెల్ల వెండ్రుక లచ్చట కనబడనే కనబడవు. నా పెద్ద గడ్డమును నచ్చటి గోపికలు చూచినచో నేలోకము నుండియో భయంకర జంతువు వచ్చినదని భయపడి పరు విడచరు. కావున రాసవిలాస వర్ణన మొనర్చుట నాశక్తికి మించినది. ఆ వర్ణనమును నేను జేయఁజాలను. మీరు నన్ను బలవంత మొనర్చుఁడు. తర్వాత కథను నేను జెప్పెదను.”

సమ్రతతో శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! అట్లు కాదు. అట్టిదేమియును లేదు. భగవల్లలను యథార్థ రూప

మున వర్ణించుటకు బ్రహ్మకై నను సాధ్యముకాదు. ఇంక నితరుల విషయము చెప్పనేల? గంగాజలము నంతను బాత్రలో నింపుకొని పోవుట కెవరికి సాధ్యము కాగలదు? గంగను బాత్రలోఁ దీసికొనిపోవుచును. అప్పుడు నేను గంగను దెచ్చితి ననుచుందురు. అనంతాకాశమును బట్టి దాటఁ గలదా? అయినను నది తన సామర్థ్యము ననుసరించి యెగురును. నీవు కాడి నావల వేయవలదు. తప్పక రాసనీలా వర్ణన మొనర్చుము. నీవును బిల్లలనలె నాటల నాడుట లేదు కదా? ఒక్కొక్కప్పుడు లేదు, కావనుచు మా అభిలాషలను బెంచుటలేదుకదా! మహాభాగా! మేము మొదటి నుండియును నీ ప్రసంగమును వినుట కత్యంతోత్సాహమును జెందియున్నాము.”

దీనిని విని నవ్వి సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! అట్లుకాదు. నిజముగ నీ విషయము చాల గంభీరమైనది. నాబోటి విషయాసక్తులకు దీనినిఁ బెప్పట కధికారములేదు. అయినను మీరింతగా నాజ్ఞాపించుచున్నారు కావునను, బలవంతము చేయుచున్నారు కావునను మీ యాజ్ఞను శిరసావహించెదను. యథామతిగను. యథాశక్తిగను నేను దీనినిఁ గూర్చి వర్ణించెదను. ఇప్పుడు మీరు సమాహిత చిత్తులరై యీ పుణ్య ప్రసంగమును శ్రవణ మొనర్పఁడు.”

అత్మా రా ము ని ర మణ ము

(౯౭౦)

శ్లో॥ బాహు ప్రసార వరరంభ కరాళ కోరు
సి వీస్తనాభన నర్మ నఖాగపాతైః
క్షేల్యావలోక హసితై వ్రజ సుందరీణామ్
ఉత్తరభయక రతిపతి రమయి చచారి॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౪౬ శ్లో.

మ॥ కరుణా లోకములం బహించల కచా
కర్ణంబులన్ మేఖలా
కర బాహుస్తన మర్చనంబుల నఖాంక
వ్యాప్తులక్ నర్మ వా
కృరిరంభంబుల మంజులాధర సుధా
పానంబులం గాంతలం
గరగించెన్ రతికేళి గృష్ణుడు గృపం
గండర్వు బాలాచ్ఛుచున్॥

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

అనుభవ విషయములను, రహస్యమయములను భాషలో వర్ణింపఁజాలము. కొన్ని రూఢి రహస్యమయ శబ్దములుండును. అవి యా విషయమున వ్యవహృతము లగును, దాని యర్థము పరంపరగాఁ దెలిసికొనవలయును. పిండ శబ్దము కలదు. కొందఱు మాతండ్రికి పిండమును బెట్టు చున్నామందురు. మన చిన్న పిల్లలును దీని యర్థమును దెలిసికొనఁగలరు. కాని పునర్జన్మ సిద్ధాంతము సంగీకరింపని దేశములలోను, శ్రాద్ధ తర్పణములు లేనిచోటులందును బిండమునుగూర్చి చెప్పవలయుననినచోఁ బిండిముద్ద, లేక పిండి బంతియని చెప్పవలయును. ఇట్లు చెప్పినను వారు భావమును గ్రహింపఁజాలరు. ఉపనిషత్తులలోఁ జాల యంత్రములు కలవు. అవి పరంపరగ నశించినవి. ఇప్పుడు వానిని, జేయఁదలఁచినచోఁ జేయలేము. ఏలననఁగా వానిలోఁ బ్రచలితములైయున్న శబ్దస్వరూపమును మన మెఱుఁగఁజాలము. నేఁడు సర్వతోభద్రచక్రమును లిఖించుడని చెప్పినచో నంతటి యల్పాల్ప కర్షిష్టియైనను నేశ్రమలేకయే వ్రాయుదురు. వ్రాసి చెప్పినఁ దెలిసినఁ జాలరు. ఈ విధముగనే ముద్రల విషయమునను, పరంపరగా ముద్రలను నేర్చుకొనిన వారు ముద్రలను మనకు బాగుగా నేర్పఁగలరు. కాని పుస్తకమును జూచి ముద్రలను వేయుట అత్యంత కఠినమగును. ఈ విధముగనే గోపికలతో శ్యామసుందరుఁడు రమించిన

విషయ మీ వాక్కునకును, లేఖనికిని మించిన విషయము. గోపీభావముచే భావితులము కానిచో దాని ననుభవమునకుఁ దెచ్చుకొనఁజాలము. కావున నిది చెప్పు విషయమును గాదు, వినఁదగిన విషయమును గాదు. అనేక జన్మములు సాధన చేయఁగాఁ జేయఁగా నీ విషయము అనుభవమునకు రఱగలదు. గోపి యనిన స్త్రీయునుగాదు, పురుషుఁడుగాఁడు నపుంసకుఁడును గాదని మే మిదివఱకే చెప్పియున్నాను. ఇది లింగాభిమానమునకుఁ బరమగు భావము. అయినను లోక లీలా నిమిత్తముగ గోపికలకు స్త్రీ వేషమును, శ్యామసుందరునకుఁ బురుష వేషము నేర్పడినది. స్త్రీ పురుషులకు బరస్పరము ప్రేమక్రీడ యెట్లు జరుగునో గోపికలకును శ్రీకృష్ణునకును జరిగినది. కావున నీ భావము స్త్రీ జాతికే విశేషముగఁ గలదు. ఏలననఁగా వారికి స్వాభావికముగ భర్తయందు ప్రేమకలదు. దానినే భగవంతుని మీఁదకు ద్రిప్పవలయును. ఏ మానవుఁడు దేనినిఁ గూడ ప్రేమించినేలేదో ఆతఁడు భగవంతునిఁ బ్రేమింపఁజాలఁడు. ఏ పౌలమున జిల్లేడు, ఉమ్మెత్త, ఆముదము, బొమ్మజెముడు, పూరుగు ఇవి యుత్పన్నమగునో దానిలో గోధుమలు పెరుగును గాని అది సర్వథా ఊషర భూమిగనే యుండును. అసలు పండనే పండనిచోట దానిమీఁద నేమి యాశ

యుండఁగలదు ? ఒకానొకఁడొక సాధువు కడకుబోయి “నాకు మార్గదీక్ష నొసంగుఁ”డని యాచించెను.

సాధు విట్లడిగెను:- “ప్రపంచమున నీ వింతవఱ కెవరి వైనను ప్రేమించితివా ?”

ఆతఁ డిట్ల నెను:- “లేదు స్వామీ! నే నెవ్వరినిఁ ప్రేమింప లేదు.”

సాధు విట్ల నెను:- “అయితే, పోయి, ముందుగాఁ బ్రపంచమున నెవరినైనఁ ప్రేమించుటను నేర్పుకొనుము. ముందుగా నొకదాని ననుసరించుచు వ్రాయుటను నేర్పు కొనుము. తర్వాతఁ జేయి తిరిగిన తర్వాత కాగితము మీఁదను వ్రాయఁగలవు.” సారాంశ మేమనఁగా ప్రపంచ ప్రేమ ప్రేమ మహా విద్యాలయమునకుఁ బ్రథమ ప్రాథమిక పాఠము. ఈ ప్రపంచము ఆరంభిక పాఠశాల. మొదటగా నేత్ర చికిత్సను నేర్పువారి కీ పాఠమును జెప్పుదురు. ఒకానొక జలపాత్రమున వేప పండ్లను వేసి, విద్యార్థులతో నిట్లందురు:- “ఈ పండుమీఁద నీరు కదలకుండగనే సూదిని గ్రుచ్చువలయును.” ఈ ఫలముమీఁద సూదిని గ్రుచ్చుట యొక్క తాత్పర్యము, కన్నులమీఁద సూదితోఁబొడుచు సభ్యాసము కొఱకే చేతనిఁ దేలికగ నుంచవలెను, కన్నుల కే ఎడమగు హానియును గలుగకుండవలయును. శిక్షణమున

కనధికార చేష్ట నొనర్చినచో వారు సఫలులు కాలేరు. ప్రేమసాధన అనుభవ వస్తువు, అందఱును దీనినిఁ జెప్పుటకుఁ గాని వినుటకుఁగాని అధికారులు కారు. కావున మునులు దీనినిఁ జాల గుప్తముగ నుంచినారు. దీని నెచ్చట వర్ణించినను జాల రహస్యమయ రీతిని వర్ణింపఁబడినది.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! మీరు గోపికా కృష్ణుల రమణమును గూర్చి వర్ణింపవలసిందని ఆజ్ఞాపించుచున్నారు, కాని నాకు సాహసము లేదు. మహాభాగులారా! మూఁగ గుడమును దినియును దాని రుచిని వర్ణింపఁజాలఁడు. నవనీతముయొక్క రుచి యెట్టిదని యెవరినైన నడుగుఁడు, అతఁడు బాగున్నదని అనుటకంటె నింకేమి చెప్పవలయును అందువలన మా గురు దేవుఁడగు శుక దేవుఁ డీ వర్ణనమును సత్యంత సంకేతముగ సంక్షేపముగఁ జెప్పియుండెను. అతని పదముల ననుసరించి నేను గొంచెముగఁ జెప్పెదను. కాని దీనిలో నేను సఫలుడను గాఁజాలను. ఏలననఁగా నాలో నంతటి యోగ్యత లేదు.”

శ్రీకృష్ణుని స్వీకృతి లభింపఁగానే ఆ వ్రజాంగనల ముఖ కమలములు వికసించెను. ఆ ప్రస్థుల్ల నదనములు గల బాలలు తమ కమనీయ దృక్కులతోఁ గోటి కందర్ప దర్ప దళన పటిష్ఠుఁడగు శ్రీకృష్ణుని వైపున కనురాగ భరిత

దృష్టులతోఁ జూడ నారంభించిరి. మదన మోహనుఁడు తన మనోహర మందహాసములతోడను, మల్లె మొగ్గలవంటి పలునరుసలయొక్క కమనీయ కాంతులతోడను, వ్రజ వల్ల భుల మధ్య తారకలతోఁ జంద్రునివలెఁ బ్రకాశించు చుండెను.

భగవానుఁ డావ్రజాంగనల కంఠమందుఁ జేతులను వైచి మస్కృధునివలె శోభించుచుండెను. ఆతఁడు వైజయంతీ మాలను ధరించి వారందఱతోఁ గలిసి, యూథపతివలె నిటు నటు వనములోఁ దిరుగుచుండెను. కృష్ణ ప్రియ కమనీయ కామినులగు నాగోప వనితలు తమ కమనీయ కలకంఠ కంఠములతో కృష్ణుని కవిత కీర్తినిఁ గానముచేయుచుండిరి. శ్రీకృష్ణు డును వారి స్వరమున స్వరమును, లయలో లయను గలిపి తానును వారి గానము ననుకరించుచుండెను. వారి తాళములోఁ దాళమును గలిపి ఆతఁడును గాడుచుండెను. ఆతని సుఖవ సుస్పర్శచే వారి యంగములను బులకింపఁ జేయుచు వారికి వర శోభను జూపించు చుండెను. వ్రజాంగ నల అనురాగము అనుక్షణమును సభివృద్ధిఁ జెందుచుండెను. కావున వివారణా సంతరము వారితో రమించ వలయునను నభిలాష ఉత్కంఠితమయ్యెను. దానినిఁ పూర్తిచేయుటకై యమునాపులిన పావన సైకతములమీఁద వచ్చిరి. అచ్చటి

యిసుక సరసముగను, స్వచ్ఛముగను, కోమలముగను, మెత్తగను నుండును. అది ఎవరో అతి మృదులమును, సుఖదమునగు శయ్యయందు ఆస్తరణమును బహుచిన్లుండెను. ఎంతమంది గోపికలుండినో అన్ని కుంజముల నిర్మాణమును తన యోగమాయచే నంద నందరుఁ డొనర్చెను. తరువాతఁ బ్రతి గోపికతోను రమించుటకై వారితో వేటు వేటుగా నికుంజములలోఁ బ్రవేశించెను. ఆ సమయమున దృశ్యము అలౌకికముగ నుండెను. కాముని సఖుఁడు మలయానిలుఁడు కాళిందియొక్క ఉత్తాల తరంగముల సంస్కర్గముచే శీతలము గను బరమ సుఖముగను నయ్యెను. కుముదినీ పుష్పగంధముచే నది సుగంధితమయ్యెను. శ్రీకృష్ణునిఁ దప్పించుకొని మంద మందగతిచేఁ బోవుచుండెను. ఆ యశాకిక ఆనందమయ సమయమున నచ్యుతుఁడు తన యనన్యోపాసకులగు గోపికల సంకల్పములను పూర్ణము కావించెను. కామ కళయందు పరమ ప్రవీణుఁడగు ప్రాణపతి, ప్రేమఁడు తన ప్రియతమలగు గోపికల చిరకాలీన అభిలాషను పూర్తి కావించెను. బాహు ప్రసార. పరిరంభ, కర, అలక, జఘన, కటి, పట, బంధన మోక్షణ, హృదయ, స్పర్శ, నర్మ, నఖ, దంతక్షత, చారు స్వరూపమున మందహాసములతోఁ జేయవలసిన పనులన్నిటినిఁజేసి వారి కామ సంతృప్త హృదయములను శాంతింపఁజేసెను. వారికి సుఖమును గలిగించెను,

వారి కధీనుడైనటయ్యెను. దీనముగఁ గనఁబడెను. మాటి మాటికిని వారిని ప్రణయయాచ చేయసాగెను. ఇప్పు డా గోపికలకు గర్వ మెక్కువయ్యెను. ఇంతవఱకును బిల్లులవలె మ్యాపు మ్యాపు అనువారిప్పుడు సింహకిశోరిణులవలె గర్జింపఁ దొడంగిరి.

సూతుఁ డిట్లనెను: - “మునులారా! మానవునకుఁ దన పూర్వస్థితి స్మరణ యుండినచో వారి కెన్నిటికిని అభిమానము కలుగదు. భగవంతుని మఱవరు. పూర్వస్మృతిని మఱచియే భగవానుఁడు తన వేఱని తలఁచును. అశాంతినిఁ జెందును. తనకు సుఖశాంతుల నొసంగువానిని లోపల వెదుకుకొనక బయట వెదుకుచుండును. కాని అతఁడు దూరమున లేఁడు. దగ్గఱలోనే యున్నాఁడు. హృదయ క్షయమున దాగి యున్నాఁడు. అచ్చట వెదుకక బయట వెదుకును. ఈ యనర్థమంతయును నభిమానముచే సంభవించును. గోపికల మనస్సులలో నభిమానము గలుగగనే భగవానుఁడెట్లనెను: - “వీరి హృదయములలో నన్యుడగు జారుడెవఁడు ప్రవేశించినాఁడు. ఆజారుని నాశ మొనర్చుటకై వానినిఁ జంపుటకై భగవానుఁడొక యుపాయము నాలోచించెను.

అంతర్ధానము

౯౭౨

శ్లో॥ తానాం తత్సౌ భగవదం

వీక్ష్య మానం చ కేశవః!

ప్రళమాయ ప్రసాదాయ

తతైశ్చివాంత రధీయత॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౪౪ శ్లో॥

ఉ॥ చిక్కక యీశుడై యెదిరిఁ

జిక్కులఁ బెట్టెడి మాయలానికిం

జిక్కి కృతార్థలై మరుని

చిక్కులఁజొక్కి లతాంగులుండఁగా

మక్కువ శాంతి సేయుటకు

మన్ననసేసి ప్రసన్నుడౌటకుం

జక్కున నా విభుండు గుణ

శాలి దిగోహితుడయ్యె నయ్యెడన్ ॥

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

లోకమున నేవస్తువు చెడ్డదని చెప్పఁబడుచున్నదో, దానినే భగవానునియందు వినియోగించినచో మంచిదగును. కామ, క్రోధ భయాదులు లోకమునఁజెడ్డవి. వానినే భగవంతునియందు వినియోగించినచో నది పరమపదప్రాప్తికి సాధనములగును. లోకమున గర్వమును జెందుటయు, దన సౌభాగ్యమును జూచుకొని మదమును గలిగియుండుట చాల చెడ్డది. ఈ మాన మదములనే భగవానుని యెడలఁ గలిగినచో విరహ ముత్పన్నమగును. దానివలన హృదయము ద్రవీభూతమగును. అంతఃకరణము విశుద్ధమగును. దీనివలన మందహాసమొనర్చుచు మాధవుఁడు సమ్ముఖమునఁ బ్రకటమగును. లోకమందు పతి పత్నులందుఁ బ్రేమమాసము కలుగును. అది ప్రేమ నినుమడింపఁజేయును. భక్తిరస శాస్త్రములందు ప్రేమయొక్క వ్యభిచారీభావములు చెప్పఁబడినవి. నిర్వేద, విషాద, ద్వైత, గ్లాని, శ్రమ, మద, గర్వ, శంకా, త్రాస, ఆవేగ, ఉన్మాద, అపస్మార, వ్యాధి, మోహ, మృతి, ఆలస్య, జాడ్య, వ్రేడా, అవహిత్తా, స్మృతి, వితర్క, చింతా, మతిధృతి, హర్ష, భౌతుక్య, ఉగ్రతా, అమర్ష, అసూయ, చాపల, నిద్రా, సుప్తి, బోధ వీనిలో నధికాంశము లోకమందు నిందితులుగఁ జేయఁబడినవి; కాని యివి భక్తి సంబంధమున నైనచో నిది ఆదరణీయ రస పోషకములుగఁ జెప్పఁబడినది. రసవృద్ధి కొఱకు మాన

మదములు గోపికల హృదయములందు ఉత్పన్నములైనవి. అట్లు కాకున్నచో నెవరి తను మనములలో మన మోహముఁడగు శ్రీకృష్ణుఁడు నివసించినాఁడో వారి హృదయములందు లౌకిక మద మానము లెట్లు ప్రవేశింపఁగలవు? మాన మదములు కలుగుటయును నొక క్రీడయే.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! వ్రజాంగనలను భగవానుఁ డత్యధికముగ సమ్మానించి, తన చేతులతో వారి కేశపాశములను జిక్కు-తీసియు, వానిలోఁ బుష్పమాలలను దుఱిమియు, వారికి తిలకములను బెట్టియు, నింకను నిట్లు సమస్త విధముల నాచరింపఁగా, మానవతులగు వారు తమ్ముఁ బ్రపంచమున స్త్రీలలో సర్వ శ్రేష్ఠులుగా భావించుకొనుచుండిరి. వారిట్లనుకొనిరి:- “జనులందఱును నెవని దర్శనముకొఱకు ఉవ్విళ్లూరుచుందురో, సుందరులలో సుందరలగు స్త్రీ లెవని కృపా కటాక్షముకొఱకు ఆతురతను, వ్యాకులతను జెందుచుందురో, అట్టివాఁడు నేఁడు మాకీ విధముగ సేన జేయుచున్నాఁడు. ఆతఁడే నేఁడెట్టి దీనతను జూపించుచున్నాఁడు.” వారి సౌభాగ్యమునకై మదము కలిగినదని భగవానుఁడు తెలిసికొని అది ప్రేమ ఘాతకమని భావించి శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! మదమననేమి?

సూతుఁ డిట్ల నెను:- “మదమున కే వ్యాఖ్యను జేయఁ గలము? మదమనిన లోకమున నందఱకును దెలిసినదే. చాల ప్రసిద్ధమైనది. మా సౌభాగ్యము పండినది. కృత కృత్యులమైతిమి. అహా! మన మెంతటి సౌభాగ్యశాలురము. ఇంతటి గొప్పవాఁడు మా వశమున నున్నాఁడు. ఈవిధముగఁ దన రూపమును, యశావనమును, గుణములను, సర్వోత్త మాశ్రయమును, ఇష్టలాభమందు గర్వము కలిగినచో దానినే మదమందురు. గోపికలు తమ సౌభాగ్యమునుగూర్చి పొగడుకొనుచుండిరి. వారికిఁ దమ రూప యశావన గర్వము కూడ ఉండెను. సర్వోత్త మాశ్రయమును బొందియును, చిరాభిలషితి యిష్టమును బొందియును వారు తాము సర్వ శ్రేష్ఠ గుణవతుల మనుకొనుచుండిరి. రస శాస్త్రకారులు మదమునకును గర్వమునకును గర్వమున్నదనిరి. మదము యశావనాధిక్యముచేతను, మధుషాఙ్గముచేతను గలుగును. దానిలో వివేకముండదు. హృదయమున నుల్లాస మధిక ముగ నుండును. వాక్కు స్థితిమగును. కొందఱు వాగు టకుఁ బ్రణరంభించెదరు. కొందఱు నవ్వుచుందురు. పాడు చుంచును. అటచుచుందురు. కేకలు వేయుచుందురు. బూతులు తిట్టుచుందురు. ఏడ్చుచుందురు. కొట్టుకొను చుందురు. కాన యిచ్చట సౌభాగ్య మదమునకు సంబంధించిన నభిప్రాయమునకు గర్వ మందురు. వారికి మాన

మును గలుగును. మాన మనిన నిచ్చటఁ బ్రేమలోఁగలుగు మానము కాదు. ఇచ్చట మానమనిన నభిమానమునకుఁ బేరు. తన ప్రియుల హృదయమున మద మానములు ప్రవేశించుట ఉచితము కాదు. వీనిని శాంతింపఁ జేయవలయునని భగవానుఁ డనుకొనెను. ఒకానొక దరిద్రునకు విపులమగు ధనరాశి లభించినచో వాని కత్యధికమగు మదము కలుగును. దానికే కైకోపాయము ‘సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమా దారిద్ర్య మూహింపగన్’ కావున వాని ధనమును నాశ మొనర్పవలయును. నష్టమనఁగా నవర్జనమునకుఁ బేరు. అందువలన భగవానుఁడు వారినిఁ గృపఁ జూచుటకై, మద మానములను శాంతింప జేయుటకై అచ్చటనే అంతర్ధాన మయ్యెను. గోపికలారని కంఠమునఁ దమ బాహువులను వైచిరి. అవి అట్లే యుండెను. తమ సమీపమున శ్యామ సుందరుని వారు కాంచకపోవుటచే వారి మదమును, మానమును నెత్తునుండి రాతిపైఁబడిన గాజ ముక్కవలెఁ జూర్ణముగ నయ్యెను. వా రేళ్ళ నారంభించిరి. కేకలు వేయ సాగిరి.”

శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! ఇచ్చట రసభంగమైనది. అయ్యో! సమాగమ సుఖము నొసంగి వెంటనే అంతర్ధాన మగుట అమృతమును ద్రావించి చేతులలోనికి హాలాహల విషపాత్ర నొసంగుటయే.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ప్రేమ రాజ్యమున నిట్టి భేలనములే జరుగుచుండును, ఎప్పుడును గలిసియే యుండినచోఁ బ్రేమ పెరుగుటెల్ల? ఒక్కొక్కప్పుడు కలియవలయును, ఒక్కొక్కప్పుడు వియోగమును జెందవలయును. వియోగమున హృదయమున సదా కలిసి యుందురు. అతని ఒక్కొక్క మాటయును, ఒక్కొక్క చేష్టను నేకాంతమున స్మరించిన హృదయ ముప్పొంగును. మనస్సు ప్రభుల్లితమగును, సమాగమేచ్ఛ తీవ్రమగును. ఉత్కంఠత కలుగును. చిరకాల వియోగానంతరమునఁ గలుగు సమాగమమునఁ గలుగు సుఖము అత్యధిక సుఖమును గూర్చును. చిరకాలమునకు విశుద్ధమగు గలకండు కలిపిన పాలలో నానందమున్నట్లుండును. ఇది రసభంగముకాదు. రసపోషకము, శ్రీకృష్ణునిఁ బొందఁజాలక గోపిక లున్నాది నులవలెఁ జేష్టలొనర్ప సాగిరి.”

శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! ఉన్మాదమన నేమి? దానిలో నే యే చేష్టలొనర్చెదరు?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! హృదయములో విధ్రమము కలిగినపుడు ఒకటి చేయఁదలఁచి యింకొక దానినిఁ జీసిన దాని నున్నాద మందురు. ఇందులో నేమి చేయవచ్చునో యేమి చేయరాదో తెలియదు. దేని నడుగవలయునో దేని నడుగరాదో తెలియదు. ఎవరితో నేమి

యడుగవలయునో యీ వివేకముండదు. ఈ యున్నాదము లోకములో నొక రోగము. కాని యిది ప్రేమలో మూఁడు కారణములచే సంభవించును. ఒకటి హృదయములోఁ దన ప్రിയ నస్తువునందు నిరంతరము స్మృతి కలుగుటచే నానంద ముప్పొంగి, అందులో నున్నాదము కలుగును. శ్రీ రాధికా దేవికెట్లు హృదయముందు సదా శ్యామసుందరుఁడేవసించునో, వీనులను జేయుచు సదా ఆతని చింతనమునే చేయుచుండును. ఒక దినమునఁ దల్లి యిట్లనెను:- “అమ్మా! కొంచెము చల్లను జేయవే.” మనస్సు మన మోహముని మూర్తి మీఁద నిలిచియుండెను. పూర్తిగా మగ్నమై యుండెను. తల్లి చెప్పఁగా శరీర భావముచు వనిచ్చాపూర్వకముగ నెత్తి దధిసూధన మొచ్చు స్థానమునకు రాధిక వచ్చెను. అచ్చటఁ బెరుగును జలుకుటకుఁ గన్వ ముండెను. అచ్చట చల్లగుంజకుఁ ద్రాడు కట్టఁబడి యుండెను. ఇప్పుడు బానలోఁ గల పెరుగుచు నొట్టిలోఁ గ్రుచ్చురించి దానినిఁ గన్వముతోఁ జలుకవలసి యుండెను. కాని ఆమె శ్రీకృష్ణుని స్తుతిలో నామె ఉన్నత్తయై యుండెను. కాని ఆమె ఉత్త కుండలోఁ గన్వమునుబెట్టి చిలుక నారంభించెను. తల్లివచ్చి యిట్లనెను: “రాధా! నీకు మతి తిరిగిపోలేదుగదా! నీవు వెట్టిదానివు కాలేదుగదా! పెరుగును బోయకయే రిక్తపాత్రమునఁ బెరుగును జలుకుచున్నావా?” అప్పుడు రాధకు స్మృతి

కలుగగాఁ జాల లజ్జితముయ్యెను. దీనికిఁ బ్రాణానందోన్నాద మును. ఇది యిరుపక్షములను గలుగును. రాధాదేవి కీ స్థితి కలుగుననుటే కాదు. శ్రీకృష్ణుడును రాధాస్మృతితో నిట్లు తన్మయుడై యుండెను. ఆతఁడు గోవులను బాలు పిండుటను మఱచెను. ఆతఁ డేకాంతమునఁ గూర్చుండి రాధను జిత్తించుమాడఁ దల్లి యిట్లనెను:- “కృష్ణా! నీవు చింతగా నున్నావేమి? ఆవును బాలు పిండుకొని రారా!”

తల్లి చెప్పఁగా నాతఁ డావును బాలు పిండుటకై పోయెను. కాని ఆతఁడు ప్రియయొక్క ప్రేమోన్నాదమున మైమఱచి, ఆవును బాలుపిండుకై యెద్దు దగ్గఱ కూర్చుండి పిండు నారంభించెను. ఇంతలోనే అచ్చటికొక స్వఃకు వచ్చెను. ఆతఁ డిట్లనెను:- “కృష్ణా! ఏమి చేయు చున్నావు?”

అచ్చటఁ గూర్చుండియే యిట్లనెను:- “ఓయీ! నీకుఁ గన్నులు పోయినవా యేమి? ఆవును బాలుపిండుట కనఁబడుటలేదా?”

నవ్వి గోపకుఁ డిట్లనెను:- “నా కన్నులు పోలేదు. నీ కెవరో గౌరవర్ణముగల నస్తువు నిన్ను ఉన్మాదునిగఁ జేసి నట్లున్నది. నీ వావును బాలుపిండు చుంటివా? లేక ఎద్దును బిండుచున్నావా?” ఇప్పుడు శ్రీకృష్ణునకుఁ దెలివినచ్చి

యిట్లనెను:- “నేను ఎద్దు గోమారులను దీయుచున్నాను. ఇవి కఱచుకొని దానినిఁగొట్టుచున్నవి.” గోపకుఁడు నవ్వుచు వెడలిపోయెను. ఇది యిరుపక్షములను ప్రౌఢానందోన్మాద లక్షణము.

ఆపత్తులందును నున్మాదము కలుగును. ఆపత్తులలోఁ బడి జనులు రాళ్లను అప్పలను గూడ అడుగుచుందురు. చేయరాని పనులను జేయుచుందురు, విరహమునందును నున్మాదము కలుగును. గోపికల కీ యున్మాదము శ్రీకృష్ణుని విరహమున సంభవించినది.

శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! ఇప్పుడు మాకు గో పి క ల యొక్క విరహోన్మాదమును గూర్చి చెప్ప వలయును.”

సూతుఁ డిట్లనెను :- “మునివరా! గోపికలకు శ్రీకృష్ణుని విరహమున విచిత్రమగు దశ కలిగెను. వా రానందముగ్ధులై శ్రీకృష్ణ సమాగమ సుఖము నాస్వాదించు చుండిరి. ఇంతలోనే శ్రీకృష్ణుఁ డంతర్ధానము నచ్చటనే అంతర్ధానము చెందెను. ఆ సమయమున యూధ పతినిఁ భోఁగొట్టుకొనిన నాడు యేనుఁగులు వ్యాకలము చెంది నట్లును, నల్లజింక పోఁగానే హరిణములు వ్యాకలము చెంది నట్లు అందఱును వ్యాకలమును జెందిరి. వారు మనస్సుతో

భగవంతునియొక్క లీలలను జింపించుచుండిరి. శ్యామసుందరుఁ డెట్లు లలితగతిచే విలాసముగ మంద మందముగఁ బోవు చుండునో, ఏ విధముగ నమృతములోఁ దడుపఁ బడినఁ దన మనోహర మందహాసము ద్వారా మా సంతప్త హృదయ ములను సుశీతల మొనర్చెనో, విట్టి సుఖద శీతల విలాస మయ వైఖరిచే మా చిత్తములను హరించెనో, ఆతని ప్రేమ భరిత వాక్కులను, వినిన శ్రవణములు తృప్తిచెందుటలేదు. ఆతఁడు మాటలాడుటకాదు. కర్ణములలో నమృతమును గ్రుమ్మరించెడువాఁడు. ఆతని వాక్యములలో నెంతో మాద కత, యెంతో తన్మయత నిండియుండెడిది. ఎంతవఱకు చెప్పఁ గలము? ఆతని సమస్త లీలానిలాసయుక్త కార్యములలో మాదకత నిండియుండెడిది. ఈ విషయముల వలన మా చిత్తములన్నియును నాతని వైపునకు బలాత్కారముగ నాకర్షింపఁ బడినవి.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! నే నెంతవఱకు చెప్పఁగలను. ఆ వ్రజాంగనలందఱును శ్రీకృష్ణుని భావ మందే తన్మయలై ఆతని భిన్న భిన్న చేష్టల ననుకరించు చుండెను. వారందఱును దమ్ము శ్రీకృష్ణుఁడనని భావించుఁ కొనుచుండిరి. ప్రేమోన్మాదమున వా రేచేష్టల నొనరించితిగో వాని పర్ణనమును గొలఁదిగ ముందు చేయఁబోవుచున్నాను.”

విరహాన్మాదినులగు వ్రజాంగనలు

(౯౭౩)

శ్లో॥ గాయన్త్య ఉచ్చైరముమేవ సంహతా
విచిక్యరున్మత్త కవద్వనాద్వనమ్।
ఎప్రచ్యురాకాశ వదంతరం బహి
ర్భూతేషు సంతం పురుషం వనస్పతీ॥

శ్రీ భాగ. ౧౦ స్కం. ౨౯ అ. ౪ శ్లో॥

వ. ఇట్లు హరి గనుమొఱంగి చనిన గానక తిరుగు కరిణుల్ల
పెల్లున నుల్లంబులు దల్లడిల్ల వల్లవకాంతలు తదీయగమన
హాస వీలావిలాస వీక్షణ విహార వచన రచనాను
రాగంబులం జిత్తంబులు గోల్పడి వివిధ చేష్టలకుం బాల్పడి
తదాత్మకత్వంబున నేన నేన కృష్ణుండ నని శ్రీకృష్ణ
గుణా వేశంబులం జరియించుచుండిరి.

మ॥ అని యిబ్బంగి లతాంగు లందఱును
బృందారణ్య మందీశ్వరుల్
వసజాక్షుం బరికించి కానక విభున్
వర్ణించుచుం బాడుచున్

మనముల్ మాటలుఁ జేవ్వలుం గ్రియలు
 నమ్మానాధుపైఁ జేర్చి వే
 చని రయ్యామున పైకతాగ్రమునకున్
 సంత్యక్త శేషేచ్ఛలై॥

సిద్ధాంతరీత్యా బృందావనమందలి సమస్త వృక్ష, లతా, గుల్మ పాషాణాదులు చిన్మయములు, బక్షులలోను జైతన్య మున్నప్పటికిని వానికి మాటలాడు శక్తి లేదు; కాని ప్రేమోన్మాదమున నిది జడమా లేక జైతన్య మాయను వివేకముండదు. దానిలో జడ జైతన్యభావ ముండదు. దానిలో ఇష్ట దేవతయే దృష్టి సమ్ముఖమున నుండును. ఆ సమయమున హృదయమున దీనత్వము వచ్చును. మనస్సు జేనినిఁ జూచునో దానిమీఁదఁ బూజ్యభావముండును. గుణ దోషములను గాంచు ప్రవృత్తి విలీనమగును. ఎఱ్ఱైనను దమ ప్రియునిజాడ తెలియవలయునను నాశయుండును. దీని వలనఁ గలుగవలెను. ఈ యవస్థలో నీ విధముగ సన్వేషణ ముండును. ప్రియస్మృతిలోఁ దన్మయత్వము లభించి ఆ మూలకముగ నాతని రూపము గోచరించుచున్నట్లుండును. ఏ భాగ్యశాలుర కీ స్థితి కలుగునో వారు వందనీయులు. శ్రీకృష్ణ విరహమున గోపికలకిట్టి స్థితియే కలిగెను.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! హటాత్తుగా శ్రీకృష్ణుఁ డంతర్ధానము కాఁగా వ్రజ గోపికలు వికలవైరి.

వారి హృదయములు శ్రీకృష్ణ విరహ తాపముచేఁ దప్త మగుచుండెను. శ్రీకృష్ణు నన్వేషించుటకై వారు వన వనము లందు దిరుగఁ దొడంగిరి. ప్రియ వియోగమున నేస్థితులు కలుగునో వానిలోఁ జాల స్థితులు వారి శరీరములందు ప్రకటమై ప్రత్యక్షముగఁ గనఁబడుచుండెను.”

శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! వియోగమని దేని నందురు? దానిలో నే యే స్థితులు కలుగును?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ప్రియునితో విచ్ఛేదము కలుగుటయును, ప్రాప్తి సంగముచే వేఱగుటయు ఇదియే వియోగము. ప్రేమ యెంత యుత్కంఠముగ నుండునో, వియోగమంత సహింపరానిదిగ నుండును. ప్రియుఁడు పరదేశమునకుఁ బోవుట సామాన్యముగ నిదే వియోగము; కాని ఉత్కంఠప్రేమలో దృష్టికి దూర మగుటయే విరహము. కన్నులయెదుట నుండినను వియో గానుభవము కలుగును. గోపికలు బ్రహ్మను దూషించుచు నిట్లనిరి -

ఉ॥ నీవడవిం బగల్ దిరుగు

నీకుటిలాలక లాలితాస్య మి

చ్ఛావిధిఁ జూడకున్న నిమిషంబులు

మాకు యుగంబులై చనుం

గావున రాత్రులైన నినుఁ గన్నుల

నెప్పుడుఁ జూడకుండ ల

స్నేహంబు లడ్డముగఁ జేసె .

నిదేల విధాత క్రూరుడై॥

(శ్రీ) మదాంధ భాగవతము.

చేపలకుఁ గనురెప్పలుండవు. అవి అనిమిష దృష్టుల తోడమకు బ్రయతమమగు జలమును నిరంతరము చూచుచుండును. ప్రియుని అంకమున నుండినను వియోగానుభూతి కలుగును. ఇది వియోగముఁ కతి ఉచ్చానస్థ. సామాన్యముగఁ బ్రియుఁడు దూరమగుట వియోగమగును. చక్రవాకముల జంట వెంటనుండియును రాత్రులందు రెండును గలిసియుండఁజాలవు. వానికి రాత్రియంతయును సహింపరాని వియోగము కలిగియే యుండును. ఒకటి రాత్రియంతయును నిచ్చట కొట్టుకొనుచుండును. రెండవది ఆవల వియోగాగ్నిలో దగ్ధమగుచుండును. వియోగమున సాధారణముగ స్థితి కలుగును. సమస్తాంగములందును దాపము కలుగుటయును, దుర్బలత్వము వచ్చుటయును, రాత్రులందు నిద్రపట్టక పోవుటయును, వచ్చినను నిద్రాధంగమై ఆతని స్మరణమే కలుగుటయును, ఆలంబ శూన్యత ననుభవించుటయును, అట్లుగా నీ చింత కలుగుట:- “అయ్యో! ఆతఁడు

మమ్ము వదలినచో నెవని నాశ్రయించెదము? ఎట్లు జీవితమును గడుపుదుము? ఎవని సహాయమునఁ బ్రపంచమున నిలుతును? ధైర్యము సడలుటయును, శరీరమున జడత్వమును, అంగములు శిథిలములగుటయును, ఆతని స్మృతి కలుగఁగనే శరీరము జడమువలెను బాషాణమువలె నగుటయును, శరీరమున వ్యాధి సంభవించుటయును, ఉన్నాదావస్థకలుగుటయును, ఏదో ఒక పనినిఁ జేయుటయును, దేనిని చేయుచుండునో దానిని మఱచుటయును, నిలుచుండినను, గూర్చుండినను మూర్ఛనచ్చుటయును, మృతావస్థవలె సంభవించుటయును, ఈ విధముగ వియోగమున నిట్టిస్థితులు కలుగును. గోపికలకు ప్రియసమాగమము నందాశయుండుటచే వారు చావలేదు, మూర్ఛరాలేదు కాని వారు ఉన్నాదావస్థలోఁ బిచ్చివారివలె నటు నిటు దిరుగనారంభించిరి.

పోయి పోయి వారు వనమున నొక రావిచెట్టును గాంచిరి. దానికి సుఖద శీతలఛాయ యుండెను. అది పచ్చగ బాగుగా నుండెను. కాని కోమల పత్రములు గాలికి కదలుచుండెను. దానిక్రిందకు బోఁగానే గోపికలకు శీతలతానుభవము కలిగెను. ఇప్పుడు వారికిఁక సందేహము కలిగెను. శీతలానుభవము శ్యామసుందర ఛత్ర చాయలో

నుండవలయునే దీనిలోని కది యెట్లు వచ్చినది? ఓహో! శ్యామసుందరుః డిప్పుడే యిచ్చటినుండి పోయియుండవలయును. ఇచ్చటినుండి వెడలిపోవునపుడు చాచిన దీని చేతులలోనికిఁ దన శీతలత్వమును గొంచెముగ విడిచిపోయియుండవచ్చును. అందువలన వారశ్వత్థమురు సంబోధించుచు నిట్లనిరి:- “ఓ అశ్వత్థ వృక్షరాజమా! నీవు వృక్షములన్నిటిలో శ్రేష్ఠమవు. భగవద్విభూతివి అందఱును నిన్నుఁ పూజించెదరు. మేమును నిన్నుఁ పూజించెదము. కాని నీవు మా ప్రాణధనమగు శ్యామసుందరుని జాడను జెప్పవలయును మా నంద నందనుఁడు మమ్ములను వదలి యెచ్చటికిఁ బోయినాఁడో చెప్పుము. ఆతని యుదరాకృతి నీ పత్రమునకుఁ బోలియున్నది.”

రావిచెట్టు వారికిఁ బ్రత్యుత్తర మీయకుండిన, వారు వటవృక్షము కడకుఁబోయి, దానితో నిట్లనిరి:- “ఓవటమా! నీ జడము సువృశము. నీ ఫలములవలె శ్యామసుందరుని యెఱ్ఱని అధరోష్ఠము కలదు. నీ కోమల పల్లములవలె నాతని చరణతలమును, గరతలమును నున్నవి, నీవలెనే ఇదియును ద్రితాపహారమే. ఆతని జాడ నీకు దెలిసినచోఁ జెప్పుము.” దాని వలనను సమాధానము రాకపోగా వారామ్రు వృక్షము కడకుఁబోయి యిట్లనిరి:- “ఓ రసాలమా! నీవు

రస సముద్రమవు, నీ ఫలము లన్ని ఫలముల కంటెను శ్రేష్ఠములుగ నెన్నఁబడుచున్నవి. నీ కీ మాధుర్యము తప్పక నందనందనుని అధరామృతముచేఁ బ్రాప్తించి యుండవచ్చును. శ్యామసుందరుఁడు తన ప్రణయ మందహాసమయ స్వరూపముచే మా చిత్తముల నన్నిటిని హరించి చాతుర్యముగఁ బోయినాఁడు. మేమందఱ మాతని నన్వేషించుచున్నాము. నీ వాతని జాడను జెప్పినచో మేము నీకు జన్మ జన్మాంతరముల వఱకును ఋణపడియుందుము. దానివలనఁ బ్రత్యుత్తరమును బొందక వారు మరల పూరుగుచెట్టు కడకుఁబోయిరి. అచ్చటను బ్రత్యుత్తరమును బొందక ఇతర వృక్షముల సడుగఁబోయిరి.

అశోకము కడకుఁబోయి వారిట్లనిరి:- “అశోకమా! నీవందఱ శోకములను హరించు దానవని విందుము, మా శోకమునుగూడ హరించుము. మాకు మదన మోహనుఁడగు మాధవుని జాడను దెలుపుము. ఆతనితో మమ్ములను గలుపుము. అంత బిల్వముతో నిట్లనిరి:- “ఓ బిల్వమా! నీయందు లక్ష్మీదేవి నివసించుచుండును. కమలనుబొందుటకై కమలాకాంతుఁడు నీ నీడలోనికి వచ్చి దాగ లేదుకదా! నీవు మాకాతని జాడను దెలుపుము. మే మాతనితో మాటలాడము. ఆతని పనులలో జోక్యమును గలుగఁజేసికొనము.

కేవల మొక్క ఊణకాలము కన్నులారఁ జూడఁ గోఁచున్నాము.”

సూతుఁ డిట్ల నెను:- “మునులారా! ఎంతవఱకఁ చెప్పఁగలను? వసములో వా రేవృక్షము నెదుటఁగాఁగి నను దానికి దండఁప్రణామ మాచరించి, అత్యంత స్నేహ దరములతో దానిని శ్యామసుందరుని జూడ నడుగుచుండును. వృక్షములేమి జవాబులీయఁగలవు. వాని వలనఁ బ్రత్యుత్తరమును బొందక ముందునకుఁ బోయిరి. న్యగ్రోధ, కురవక, నాగ, పున్నాగ, మరువక, హరితి, తాండ్ర, ఆమలక, పొగడ, నింబ, పనస, జంబు, జామ, పిప్పల, కోవిదార, పున్నాగ, పారిజాత, అర్క ఖర్జూర, వేణు, మొదలగు వృక్షములను వేఱు వేఱుగా వేణుగోపాలుని జూడ నడుగుచుండిరి. ఇందులో నెవరును బ్రత్యుత్తర మీయకపోఁగా వారి మనస్సులలో నొక భావము వెల్లుబికిెను:- “ఈ వృక్షము లన్నియును బురుష వాచకములు, ఈ పురుషులు మిక్కిలి నిష్ఠురులుగ నుందురు. చూడుఁడు, శ్యామసుందరుఁడు మనల నెంతగా సుఖపెట్టి గడ్డిపోచలవలె వీడిపోయినాఁడు దయ స్త్రీల హృదయములలో నుండును. పరుల దుఃఖమును గాంచఁగానే వారి హృదయములు ద్రవీ భూతములగును. పరోపకారము కొఱకుఁ సర్వస్వమును ద్యజించు పాఠమును

స్త్రీ జాతి మాత్రమే నేర్చుకొన్నది. రండి లతలను బ్రయతముని జాడను గూర్చి యడుగుదుము. అని యిట్లాలోచించుకొని ఆ లతల తోడను. స్త్రీ జాతి పాదపములతోడను బ్రభుని జాడనుగూర్చి యడుగుచుండిరి.

శ్రీకృష్ణుని జాడ లతాపత్రాదుల నడుగుట

౯౭౪

శ్లో॥ మాలత్యదర్శి వః కాచ్చి
 నృల్లికే జాతి యూధికే।
 ప్రీతిం వో జనయన్ యాతః
 కరస్పర్శేణ మారపః॥

శ్రీ భాగ. ౧౦ స్కం. ౩౦ అ. ౮. శ్లో.

ఉ॥ నల్లనివాడు పద్మనయ నంబుల
 వాడు కృపారసంబుపైఁ
 జల్లెడువాడు మాళిపరి సర్పిత
 పింఛమువాడు నవ్వు రా

జిల్లెడు మోము వాఁడొకఁడు

చెల్వల మాన ధనంబుఁ దెచ్చెన్

మల్లియలార మీ పొదల మాటున

లేఁడు గదమ్మ చెప్పరే॥

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

ఓ భగవానుడా! నీవు బుద్ధి నీయఁదలఁచినచో
మాకు నిత్య నిరంతరమును ధారాప్రవాహముగ నటవర
(శ్రీ) చరణములందు మా బుద్ధి లగ్నమై యుండవలయును.
మమ్ములను బుద్ధిహీనలగు నున్నతలనుగాఁ జేయఁ
దలఁచినచో శ్రీకృష్ణ ప్రేమోన్మత్తలగా నొనర్చుము. ప్రభు
ప్రేమోన్మత్తతలో నెంతటి ఆనందము కలదో. ఎంతటి
ఆనందము కలదో దానిని సాంసారిక వ్యవహారికులగు చతుర
పురుషులెల్లు తెలిసికొనఁగలరు. ఆహా! జడచేతనములందు
తన యిష్ట దేవత కనఁబడుచున్నప్పుడు, చరాచర, స్థావర
జంగమ, జీన నిర్జీన భేదభావములు నశింపఁగా నా సమయ
మునఁగల ద్వంద్వాత్మీత స్థితిలో నెట్టి రసానుభూతి కలుగునో
అనుభవ శూన్యులును, నీరసహృదయు లగు వ్యక్తులెల్లు
తెలిసికొనఁ గలరు? ఇవి రసమునకు సంబంధించిన విషయ
ములు, రసికులే దీని నెఱుఁగఁగలరు.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ప్రేమోన్మత్తలైన నా వ్రజబాలలు వ్రజవిహారికై నన్వేషించుచుఁ బాదపములను నాతని జాడనుగూర్చి అడుగ నారంభించిరి. వృక్షములు పరమ ప్రేక్షుండగు బ్రాణపతి జాడ చెప్పకపోగా వారు తులసీ సమీపమునకుఁబోయి యిట్లనిరి:- “కల్యాణీ! తులసీ నిన్ను హరిప్రియ యందురు. ప్రియుఁడు నిన్నత్యధికముగఁ బ్రేమించును. నీవును నాతని చరణముల నంటిపెట్టుకొని యుందువు. ఆతని కంఠము నంటుకొని యుందువు. శ్యామ సుందరుఁ డెచ్చటనైనను దాగియుండినచో నీకు తప్పక ఆతనిజాడ తెలిసియుండవచ్చును. నీవు మానద దాచకుము. మా కాతని జాడను దెలుపుము. మా కాతని నొక్క సారి కేవల మొక్కసారి మాత్రము చూపింపుము. శ్రీకృష్ణ చరణ ప్రియా! నీవు మాయెడల నవతి మత్సరమును జెందకుము. మేము నీస్థానమును లాగుకొనిఁ దలఁచుటలేదు. మే మాతని దర్శన తృప్తిను జెందియున్నాము. ఆతఁడు కంఠమున నిన్ను ధరించి, ననమాలయొక్క దివ్య మకరంద లోభముచే నలువైపులను ఝంకార మొనర్చుచుండు మధు కరములను గరముల వారించుచు నిప్పుడే ఆవశ్యమిటువచ్చి యుండవచ్చును.

చిన్న కృష్ణతులసి ప్రత్యుత్తరమేమియు నీయకున్న గోపికలు పరస్పర మిట్లనుకొనిరి:- “సోదరీమణులారా!

ఈచిన్నది మిక్కిలి చెడ్డది. ఇదియును గృష్ణప్రియయగుగృష్ణ తులసియే. ఇదియును దన ప్రియతముండగు గృష్ణునివలె గోరమైనది. స్త్రీ జాతిలో నెన్ని సద్గుణములున్నను సవతి మత్సరమను నొక దుర్గుణము కలదు. నాప్రియతముండితరులతో నెవరితోడను బ్రేమాలాపమును జేయఁగూడదని యిది తలఁచుచుండును. ఈతులసిని శ్రీకృష్ణుఁడు నెత్తి కెక్కించుకొనినాఁడు. దీనిమీఁద నెంతటి యాదరమో తెలియదు. అతని కేబదియాఁడు పిండినంటలను బెట్టినను దులసి లేక కృష్ణుఁడొక్క గ్రాసమైనను ముట్టఁడు. తులసీ కానన మెచ్చటనుండునో నంద నందనుఁడు నిత్య నిరంతర మెచ్చటనే నివసించును. కావున నాతఁడుండినచో నీ తులసీ వసముననే యుండవలయును. ఎచ్చటనో యీ బృందావన నికుంజములలో నిచ్చటనే ఆతఁడు దాగియుండును. కాని యీ తులసి వలన జాడను దెలిసికొనుట చాల కఠినము, అసంభవము. పోవుదము. ముందునకుఁబోయి పుష్పించి, పోవించిన నీ లతల నడుగుదము. ఏలననఁగా నివి యన్ని యును బరమ ప్రముదితములైనవి. ఆనందమగ్నములై పుష్పించియున్నవి. ప్రభువుయొక్క సుఖద సంస్పర్శలేక ప్రాణికి ప్రసన్నత యుండదు. అని యిట్లాలోచించుకొని లతల సమీపమునకు వచ్చిరి.

మునుముందుగా వారు మల్లిక వద్దకుఁబోయి యిట్లనిరి:- “మల్లికా! నీవు స్త్రీ యెడల నవ్యభావముచు జెందవు కదా! అందఱయొక్క కేశపాశముల శోభమయ ముగఁ జేసెదవు. అంగన లందఱును నిన్నత్యధికముగ నాదరించెదరు. నిన్ను నెఱ్ఱికెక్కించుకొందురు. తమ తమ కుటిల కేశములందును ధమ్మిల్లములందును నిన్నుఁ దుఱుముకొందురు. నిన్నుఁ గంతహారముగ నొనర్చుకొందురు. నిన్నుఁ దన ప్రియకు ప్రీతి పాత్రవని శ్యామసుందరుఁడును నిన్నుఁ బ్రేమించును. మమ్ములందఱును నొంటరిగ వదలి శ్యామ సుందరుఁడు తన ప్రియతమను నొంటరిగఁ దీసికొని యిటు నుండి పోయినాఁడేమో మాకు జెప్పవలయును.”

తెల్లమల్లె యేమియును బ్రత్యుత్తర మీయలేదు. అప్పుడు వారు పసుపుపచ్చని సువర్ణమల్లె వద్దకుఁబోయి యిట్లనెను:- “స్వర్ణమల్లికా! నీరంగు పూర్తిగా రాధికా శరీరవర్ణమువలె నున్నది. ప్రియా శరీర వర్ణ సాదృశ్యముచే శ్యామసుందరుఁడు నిన్నందఱకంటె నధికముగఁ ప్రేమించును. నీహారములను గంతమందు మిక్కిలి యుల్లాసముతో ధరించెదరు. దానినిఁబట్టి నీవు రాధికకు సహచరివని తోచుచుండును. నీకు పక్షపాతి మెనరి యెడలనులేదు. మా సౌభాగ్యమందము నలసిన అధిచూసముచేతిను మదనమోహ నుండు మా యెడల నలిగి మమ్ముల ననాథలగను, నిరాలంబ

లగను జేసి పోయినాడు. ఎచ్చటికి వెడలెనో ఒక్కరై నను
మాకు జెప్పెడువారలు లేకుండిరి. నీకుఁ దెలిసిన మాకుఁ
జెప్పుము.”

స్వర్ణమాలతియును మానము వహించి, మదనమోహ
నుని బాడను జెప్పకపోవఁగా నంత వారు మాధవీ లతా
కుంజముకడకుఁ బోయిరి. మాధవిని సంబోధించి వారిట్లనిరి:-
“మాధవీ! నీవు మాధవునకుఁ బరమప్రియవు. అందువలన
నీకు మాధవియను బేరు వచ్చినది. నీ కుంజములందు గేళి
నొనర్చుట శ్రీకృష్ణున కత్యంతప్రియముగ నుండును. నీవు
మాధవునకుఁ బ్రియమగు మాధవీలత వైనప్పటికిని మాకు
నీయందు విశ్వాసము లేదు. ఏలననఁగా నీవు సదా రంగు
లను మార్చుచుందువు. నీకు పూవులు పుట్టునపుడు బాల్య
కాలమున స్వచ్ఛముగను, శుభ్రముగను నుండును. యశావన
మద మెక్కఁగనే అవి యెఱ్ఱనినగును. పరివర్తన శీలుర
యొక్కయు. స్థిరులు కానట్టియు వారి మాటల్కు నేమని
నమ్మవలయును. ఇట్లనుకొని వారు ముందుకుఁబోయిరి.
ముందునకుఁ పోగానే వారు తెల్లని పూలతో నిండియుండిన
మల్లికాలతను గాంచి, దానితో నిట్లనిరి:- “మల్లికా! నీవు
సర్పములకును నాశ్రయ మొసంగెదవు. భ్రమరములును
నీకడకువచ్చి సుఖించుచుండును. ఇదిగో చూడుము, మేము

నిరాశ్రయులమై తిరుగుచున్నాము. మాపైఁ గృపను జూడుము. మాకు నంద నందనుని జాడను జెప్పము.”

మల్లిక వలన సమాధానము రాకపోగా నప్పడు వారు చంపకము వద్దకుఁపోయి యిట్లనిరి:- “చంపా! నీవు మాకు దప్పక శ్రీకృష్ణుని జాడను జెప్పఁగలవు, ఏలననఁగా నీకు గృష్ణవర్ణమనిన గిట్టదు. అందువలన భ్రమరములు నీకడకురావు, నీవు పక్షపాతము నొనర్పవు కదా! పీతచంపక వర్ణమువలె వృషభాను కుమారియగు రాధ శరీరముండును. ఆమె చీర నీలిచంపకమువలె నుండును. శ్యామసుందరుఁ డామె నొంటరిగా దీసికొని మమ్ములను మోసగించి వనములో నెచ్చటికిఁపోయినాఁడో తెలియదు. నీ పుష్పములను దన ప్రియురాలినిఁ బ్రసన్న నొనర్చుటకుఁ గోసియుండినచో మాకుఁ జెప్పము. మా కా మార్గమును జూపించుఁడు.”

చంపకమును బ్రత్యుత్తర మీయకుండిన జాజిలత కడకుఁపోయి యిట్లనెను:- “సోదరీ! జాజీ! మన యిద్దరి జాతి ఒక్కటే, నీవును స్త్రీ జాతియే, మేమును స్త్రీ జాతికిఁ జెందినవారమే మన కిద్దఱకును భేదమేమనఁగా నీవు వికసించి యున్నావు, మేము వాడిపోయితిమి. మదన మోహనుఁడు మాకు లభించినచో మేమును వికసించెదము. ఒక్కసారి ఆతఁడు మమ్ములను గౌగిలించుకొనినచో మేమానంద

పడెదము. ప్రియతముని ప్రేమాళింగనమునఁ గలుగు సుఖ
మీ ప్రపంచమున నింక నే యి త ర సుఖములవలనను
గలుగదు. మీరు వికసించియుండుటచే శ్యామసుందరుఁ
డీ వైపునుండి పోవుచు నిన్ను స్పర్శించి యుండవచ్చు నను
కొనుచున్నాము. ఏలననఁగాఁ బ్రియుని సుఖద కరస్పర్శను
బొందిన శరీరము రోమాంచితమగును. దానిమీఁదఁ
గంపము కలుగును. రోమములు నిక్కఁబొడుచును, హృద
యమున నానందతరంగములు లేచును. నీలో మేమీ
లక్షణముల నన్నిటినిఁ గాంచుచున్నాము. అవశ్యము తన
ప్రేయసికి శృంగార మొనర్చుటకై నిన్నుఁ బుష్పములను
యాచించియుండవచ్చును. నీవు సహర్షముగ నంగీకరించి
నీ యంగముచే నాతని కోమల హస్తములను స్పర్శించి
యుండవచ్చును. ,

జాజి లత యేమియును జెప్పకపోఁగా వారు యూధికా
లతా సమీపమునకుఁపోయి యిట్లనిరి:- “యూధికా!
ప్రపంచములో నొక్కనిఁ బ్రేమించు నిద్దరు స్త్రీలు పరస్ప
రము హృదయపూర్వకముగఁ గలిసికొనరు. కాని మేము
నీలో దీనికి విపరీత భావమును గాంచుచున్నాము. మీ లత
లకు విడదీయవలయునన్నను విడదీయఁజాల సంతగఁ గలిసి
కొని యుండును. మధ్యలోఁ దెగిపోయినను బెన వేసికొనియే

యుండును. నీ వాసన ఉత్కటమునుగాదు, తీక్షణమునుగాదు, మధురాతి మధురమగు మంద మంద సుగంధము. నీ హారములు ప్రియల కత్యంత ప్రియములు. సాధారణముగ నీవు సదా పుష్పించియుందువు. నీలో మే మెన్నడును జూడలేదు సదా పచ్చగ నుండువు. నీ లత సుందరముగను, సఘనముగను, శీతలముగను, సుఖదముగనుండును. తన సఖితోఁ గూడి శ్యామసుందరుఁడు నీక్రింద విశ్రాంతినిఁ దీసికొన లేదుకదా!”

యూధికయును మానము వహింపఁగా గోపికలు కరుణాభరిత వాక్కులతో సమస్త స్త్రీ పురుష వాచక వృక్ష, లతా, గుల్మదులను సంబోధించుచు నిట్లనిరి:-
 “ఓ యమునా తటవర్తులగు తరువరులారా! పరోపకారము కొఱకు జీవించు పాదపములారా! వాత శీతాతప వర్షముల నుండి రక్షించు వృక్షములారా! మే మబలము. నిరాశ్రితము. ప్రియతమునిచేఁ బరిత్యజింపఁబడిన వారము. మీలో నెవరైన మా మీఁదఁ గృపను జూపుఁడు. దయఁ జూపుఁడు. అనుగ్రహింపుఁడు. మే మందఱమును జేతనా హీనులమైతిమి. మీలో నెవరైన మా శ్యామసుందరు నొక్కసారి చూపుఁడు. మమ్ము క్షణకాల మాతనితోఁ గలుపుఁడు. కాకున్న నాతఁ డే మార్గమునఁ బోయెనో ఆ మార్గమును మాకు జెప్పము.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! లతా వృక్షాదుల వలన భగవానుని జూడ యేమియును దెలియకపోగా గోపి కలు నిరాశను జెందిరి. అప్పుడు వారు పృథివి నడుగ నారంభించిరి. వారు ధరణిని సంబోధించుచు నిట్లనిరి:- “ఓ వసుంధరా! నీవు సమస్త ధనములను ధరించెదవు. అందువలన నీకు వసుంధర యను బేరువచ్చినది. మా హృదయధనుని చరణములను నీవు నీ వక్షః స్థలమున ధరించెదవు. అందువలనఁ దృణరూపమున నీకు గోమాంచ మైనది. నీవు పాతాళమునకుఁ బోయినపు డీ శ్యామసుంద రుడే వరాహ రూపమును ధరించి, నిన్నుఁ దనమీఁదఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని తెచ్చినాఁడు. అప్పుడు నీవు భయ భీతివై ఆతనిని గాఢాలింగనము గావించుకొంటివి. ప్రియా లింగనమున నెంతటి ప్రమోదమున్నదో నీకుఁ దెలియును. వామనావతారమున నాతఁడే నీ శరీరము నొక్క పాదము చేతనే అణచి పెట్టినాఁడు. నీ వాతని ప్రియవు. నీ కఠిన వక్షఃస్థలమం దాఁడు నిరావరణముగఁ దన యరుణ చరణ ములను నిస్సంకోచముగఁ బెట్టినాఁడు. నీవు వానినిఁ గృప ణుఁడు ధనమును దాచుకొనునట్లు దాచుకొందువు. ఆతని చరణ కమలముల పావన పరాగముచే నీవు ధన్యవైతివి. మమ్ములను గూడ ధన్యల నొనర్పము. మాకును బ్రియుని

జాడను దెలుపుము. ఆతఁ డొంటరిగ లేఁడు. తన ప్రియురాలిని వెంటఁబెట్టుకొని పోయినాఁడు.”

పృథివి వలన నే విధమగు సమాధానమును బొందక వారటు నిటు జూడ నారంభించిరి. ఇంతలోఁ దమ ముందుగా బిత్తరి చూపులతో నుండిన హరిణములు తమ పతితోఁ గలిసి వచ్చుచుండుటను గాంచిరి. ఆ హరిణములను గాంచి వారిట్లనిరి:- “సోదరీమణులారా! స్త్రీ జన్మనెత్తి మీరే కృతార్థలైతిరి. మీ రెల్లప్పుడును మీపతి వెంటనంటి పోవుచున్నారు. మీ పతి మిమ్ముల నెన్నడును, విడువఁడు. మాపతియగు శ్యామసుందరుఁడు మమ్ములను వీడి పోయినాఁడు. మీ నేత్రములనుండి అనురాగ ముట్టిపడుచున్నది. దీనినిఁబట్టి మీరు ప్రియాసహితముగ నీ దిక్కుగాఁబోయిన శ్యామసుందరుని మీరు గాంచినట్లున్నది. ఆతని ప్రాణప్రియ యొక్క కమల నయనములు మీ నయనములకు సరిపోలియున్నవి. ఆతఁడీ దిక్కుకు వచ్చినాఁడనుటలో మా కా వంతయును సందేహములేదు. ఏలననఁగాఁ దన ప్రాణప్రియ యొక్క అంగసంగముచే నామె కుచ కుంకుమ రంజితమగు కుందకళికా మాలాగంధము మనోహరముగ నిచ్చుటకే వచ్చుచున్నది. ఈ గంధము తప్పక కులపతియగు గృష్ణుని కంత మాలదై యుండవలయును. మీరు మామీఁద దయచే వారి జాడను జెప్పవలయును.

ఇది విని శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! ఈ కృష్ణుని ప్రాణప్రియ యెవరు? ఈ గోపికలు మాటి మాటికి ఆమె నామమును నింత సంకేతముగ నేలఁ జెప్పుచున్నారు!”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “శ్రీకృష్ణుని ప్రాణప్రియ రాధికాదేవి. శ్రీకృష్ణున కీమె ఆహ్లాదనీశక్తి, శ్రీకృష్ణుని సమస్తాహ్లాదమును, రాస, విలాసాది సర్వసుఖముల కీమెయే కారణము. శ్రీకృష్ణుఁడీమె సంకేతముచే నాట్య మొనర్చును. వ్యాసభగవానుఁడు శ్రీ మద్భాగవతమందు ఈమె నామమును స్పష్టముగఁ బేర్కొనలేదు.”

శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! ఈ రాధికాదేవి యెవరు? ఎవని పుత్రిక శ్రీకృష్ణునితో నీమెకు గల సంబంధ మేమి? ఇంతవఱకు నీవీమెనుగూర్చి చెప్పనేలేదు. వ్యాసభగవానుఁడు శ్రీ మద్భాగవతమం దీమె నామమును స్పష్టముగ నేలఁ జెప్పలేదు. దయతో ముందుగా మా యీ ప్రశ్నలకుఁ బ్రత్యుత్తర మొసఁగి తర్వాత కథను జెప్పుము.”

ఇది విని సూతుఁడు గంభీరుఁడై యిట్లనెను:- “స్వామీ! రాధా తత్త్వ మతి గంభీరమైనది. దీనిని శుక ససకాదులను, శేష, శారద, నారద బ్రహ్మాదులును జేయఁ జాలరు. ఇవన్నియును జాల రహస్యమయములగు విషయములు. అందఱును జెప్పఁదగినవి కావు. శాస్త్రకారులు

మిక్కిలి కౌశలముగను; బగోక్షముగను, నీ విషయములను
వర్ణించిరి. నేను యథామతిగను యథాశక్తిగను నత్యంత
సంతోషముగ మీ ప్రశ్నలకు సమాధాన మొసంగెదను.
మీరు దత్త చిత్తులరై శ్రవణ మొనర్చుడు.

రాధ — రాస

శ్రీ రాధ

(౯౭౫)

శ్లో॥ అవ్యేణ పత్న్యపగతః ప్రియయేహ గతైః
స్తన్వన్తృశాం సఖి సునిర్వృతి మచ్యతోపః॥
కాంతాంగ సంగ కుచ కుంకుమ రంజితాయాః
కుందస్రజః కులపతేరిహ వాతి గంధః॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౩౦ అ. ౧౧ శ్లో॥

క॥ భరుణీ కుచ కుంకుమ యుత
హరి కంధర దామ గంధ మడరెడుఁ జూడ్కుల్
హరిఁ గనిన పగిదిఁ దనరెడి
హరిణీ హరిజాడఁ బుణ్యమయ్యెడిఁ జెపుమా॥

(శ్రీ) మదాంధ్ర భాగవతము.

ప్రేమ మార్గమున నతి రహస్య విషయములు సంకేతముచే జెప్పబడును. దేవతలును కోడు ప్రియులుగనుందురు. పైగాఁ బ్రేమ హృదయమునకు సంబంధించిన వస్తువు, మన మెవరినైనఁ బ్రేమించునప్పుడది అణగియో లేక కప్పబడియో యున్నంతవఱకు కన్నులతోడను, పైగలతోడను మాత్రమే జరుగుచుండును. అప్పుడే దానిలో నధిక స్వారస్యముండును. వాక్కులతో వ్యక్త మొనర్చు దానిలో నుండి స్వారస్యము బోవును. ప్రేమ చెప్పదగిన వస్తువు అనుభవమునకు సంబంధించినది. ప్రేమ నెవరును జెప్పురు. ఎవరినైన నీ ధనమొక యని యడిగినచో, నాతఁడును తన ధనము వంతను జెప్పురు. ఏదో విధముగఁ బొట్టబోసి కొనుచున్నామనును, ఎవ్వడును దన తుచ్చ ధనమును గూర్చియే చెప్పడే. అట్టియెడల నేను ఫలాని వారినిఁ బ్రేమించుచున్నానని ప్రేమనుగూర్చి యెవఁడు చెప్పఁగలఁడు? లోకుల నడకను గాంచి ఊహించుచుందురు. ఒక్కొక్కప్పుడూహలు నిజమగుచుండును, కొందఱు మిథ్యానుమానములలోనే పడిపోవుచుందురు. ఏలననఁగా సనుమాన మనుమానమే కాఁగలదు. బహుమూల్యములగు వస్తువుల నెవరును జెప్పురు. దానికంటె దక్కువ మూల్యముగల వస్తువులను జూపి దీనికంటె బహుమూల్యమగు వస్తువున్నదని సంకేతమున జెప్పుదురు. అది యే వస్తువో అది కేవలము

సంకేతమాత్రమే. రాస విలాసము లీలలలోఁ బ్రధానమైన వాఁడు శ్రీకృష్ణచంద్రుఁడు, శ్రీకృష్ణచంద్రుఁడు రాసను రచించినాఁడనుట సర్వత్ర ప్రసిద్ధమైనది. ప్రసిద్ధి శ్రీకృష్ణ చంద్రునిదే. కాని అతఁ డే కాకిగారమణమొనర్పఁగలఁడా? రాసేశ్వరి లేక రాసయెట్లు జరుగఁగలదు? బయటకుఁ బోయినచో సీతఁ డెవని కుమారుఁడని అడుగుచుందురు. అందఱును దమ తండ్రిపేరును చెప్పుచుందురు. ఎచ్చట వ్రాసినను దండ్రిపేరును వ్రాయుదురు. తండ్రిపేరు నందఱు నెఱుంగుదురు. కాని ఒంటరిగాఁ దండ్రి కొడుకును గనఁ గలఁడా? పుత్రోత్పత్తికి దల్లి దండ్రు లిద్దఱును అవసరము. తండ్రికంటెను దల్లి కధిక గౌరవముకలదు. కాని తల్లి పేరు గుప్తముగ నుండును. ఆమె నేకొందఱో యెఱుంగుదురు. వ్రాయువారు తండ్రిపేరునే వ్రాయుచుందురు; కాని నామము నందఱు నూహించెదరు.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా మీరు నన్ను రాధికాదేవి విషయమునఁ బ్రశ్నించితిరి. వ్యాస భగవానుఁడు సమస్త భాగవతమునందు రాధాదేవిని గూర్చి స్పష్టముగఁ జెప్పలేదు. కేవలము సంకేతముగ వర్ణించియుండెను, మా గురుదేవుఁడగు శుకదేవుఁడును నెచ్చటను రాధికాదేవిని గురించి యుల్లేఖించలేదు.

శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “అయితే సూతా! ఇదియే మాశంక ఏ తల్లి సంకేతమున శ్యామసుందరుఁడు సఠించునో ఏ యమను నీవు రాజేశ్వరి యనుచున్నావో అట్టి ఆమె నామమును వ్యాసుఁడు స్పష్టముగ నేల నుల్లేఖింపలేదు?”

సూతుఁ డిట్లడిగెను:- “స్వామీ! నేనీ విషయమును జాలసార్లు చెప్పియున్నాను. ప్రేమలో భావగోపన మెంతగా నుండునో అందులో రసమంతగా వృద్ధియగును. ‘కాచిత్’ అనియే వ్యాసుఁడు సంకేత మొనర్చినాఁడు. ఆ యా కథన ములకు వేఱు వేఱు ప్రణాళికలుండును. వ్యాసుఁడు శ్రీ రాధికా విషయమునే కాదు. లలితా, విశాఖాది సఖుల నామముల నెత్తనేలేదు. వర్ణనమంతయును ‘నాకర్తుక’యని మాత్రమే చేసినాఁడు. ప్రియా, ప్రేయసీ, గోపి మొదలగు నామములను బలికియే రాధా విషయ ముల్లేఖించినాఁడు.”

శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! ప్రియా, ప్రేయసీ యనిన రాధ యని యేల భావింపవలయును? ప్రియా, ప్రేయసీ ఇంకొక గోపిక అయియుండవచ్చును.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇంకెవరైన నెట్లు కాఁగలరు? పంకజ శబ్దమున కర్థము బురదలోనుండి పుట్టిన దని. బురదలోనుండి జలగయును బుట్టును, వాసపామును బుట్టును. వీనినిఁ బంకజమనరు. ఏది యే యుద్దేశ్యముతో

వ్యవహారింపఁబడునో అది అట్లర్థమగును, శ్రీ రాధికోపనిషత్తులో రాధికకు సర్వప్రధానమైన నామములు ఇరువదేడు చెప్పఁబడినవి. వానిలో నామే కొకనామము 'గోపి' యని యును గలదు.

శ్లో॥ వృషభాను సుతా గోపీ మూల ప్రకృతీశ్వరీ
గాంధర్వా రాధికా రంభా రుక్మిణీ పరమేశ్వరీ॥

—రాధికోపనిషత్.

ఇది కాక రాధికా దివ్య సహస్ర నామములలోఁ బ్రేయసీ' ప్రేమకామినీ, అను నామములు రాధ కొఱకై వాడఁబడినవి, ఈ నామము లేభాగవతమందు వాడఁబడినవి.

శ్లో॥ ప్రేమకలా పరాభద్రా ప్రేయసీ ప్రేమకామినీ!
ప్రభావతీ చ ప్రేమాంగీ పరా చ పరదేవతా॥

—శ్రీ రాధా దివ్య సహస్రనామ స్తోత్రము.

ఇదిగాక వ్యాసభగవానుఁడు కేవలము భాగవతమునే కాదు రచించినది. ఇంకనూ బదునేడు పురాణములు రచింపఁబడినవి. ఉపపురాణములును నాతనిచే రచింపఁబడినవే. సాధారణముగ నీ పురాణము లన్నిటియందును రాధికా చరిత్రము విస్తారముగ నున్నది. గర్గసంహిత, బ్రహ్మవైవర్త పురాణము, పద్మపురాణము, స్కంద

పురాణము, ఇంకను నితర సమస్త చిన్న పురాణములందును గొన్నిచోట్ల సంక్షేపముగను, గొన్నిచోట్ల విస్తారముగను శ్రీ రాధికా చరిత్ర వర్ణనము కలదు. శ్రీమద్భాగవత మందా భనము నీ విధముగఁ దాచఁబడినది. చదువుట, అందఱును జదువవచ్చును, కాని దాని గూడ రహస్యమును నెవరో జ్ఞానులును భగవద్భక్తులును మాత్రమే తెలిసికొన వలెను. ఇతర పురాణములలో స్పష్టముగ వర్ణనముకలదు. కాని యిచ్చట బీజక రూపమున దాచియుంచినాఁడు. ఆ బీజకము నందఱును జదివెదరు కాని దాని రహస్యమును దెలిసికొనఁజాలక ఆ సుఖమునకు వంచితులగుచుందురు. ఏ కొందఱో అనన్యోపాసకులు దానిని బయటపెట్టి దాని రహస్యమును చెప్పింపబడు దాని రసాస్వాదన మొనరింప వచ్చును.

శౌనకుఁ డిట్లుడిగెను:- “గూడ బీజకమన నేమి? సూతా! ఈ విషయమును స్పష్టముగఁ చెప్పవలయును.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! వ్యాపారులవద్ద ముఖ్యముగ మూఁడు ప్రధానమగు పుస్తకములుండును. ఒకటి ఖాతాపుస్తకము, రెండవది ఆవర్ణా పుస్తకము, మూడవది బీజకము. ఖాతా పుస్తకములో నిత్యమును వచ్చు ఆదాయ వ్యయములు వ్రాయఁబడియుండును.

ఆవర్జాలో నెవరెవరి కెంతయిచ్చినది, ఎంత వచ్చినది ప్రత్యేకముగ ఖాతాలుండును. ఎవరి లెక్కనైనఁ దీయఁదలంచినచో ఖాతా పుస్తకమునంతను దిరుగ వేయవలసిన పనిలేదు. ఆవర్జాను జూచుకొనినఁ జాలును. మూడవది బీజకము. అనఁగా నేవ్యక్తియొక్క లెక్క యే పుటలో నుండునో ఒక అక్షరముండును. ఆ అక్షరమునకు సంబంధించిన వ్యక్తి లెక్క ఫలాని పుటలోనుండునని తెలిసికొనవచ్చును. ఈ విషయములో నేనొక దృష్టాంతము నొసంగి స్పష్టమొనర్చెదను.

ఒక చాలగొప్ప కోటేశ్వరుఁడు భగవద్భక్తుఁడగు శైట్టియుండెడువాఁడు. ఆతఁడు పది పదునైదు లక్షలు విలువ కల సువర్ణ ముద్రలను బిందెలలోఁ బెట్టి నేలలోఁ పూడ్చెను. ఒక రాగిరేకుమీఁద దాని బీజకమును జెక్కించెను. వానిలో ముద్రలను నింపునపుడు తన పుత్ర పౌత్రులతో నిట్లనెను:- నేను గొంత ధనమును భూమిలోఁ పూడ్చితిని, దాని బీజకమిది. మీకు చాల అనసరమైనపుడును, భగవానుని పూజ జాగుగా జరుగునపుడును దానినిఁ ద్రవ్వవలయును.” ఇట్లు చెప్పి శైట్టి పరలోకమునకుఁ పోయెను. ఆతని పుత్రుఁడు మిక్కిలి ధనికుఁడు. అందునలన నాతఁ డా బీజకము నైపు దృష్టి నుంచలేదు, మందరమున నెచ్చటనో బిందెలు

పూర్వం బడినవని ఆతనికిఁ దెలియును. కాలాంతరమున వారు నిర్ధనులైరి. ఇప్పుడు వారి దేవాలయమందును విద్యుక్తముగఁ బూజ జరుగుట లేదు. అప్పు డాతనికా బీజకము జ్ఞాపకమునకు వచ్చెను. తామ పత్రముపై లిఖింపఁబడిన నా బీజకమును దీసెను. దానిలో నిట్లు వ్రాయఁబడినది - నాలుగు సువర్ణ కలశములు - దేవాలయపు శిఖరము, రామ సేవమీ, సరిగా మధ్యాహ్నకాలమందు - పండ్రెండు గంటలకు ఇది యా బీజకము. దీని నాతఁడు చదివెను. దేవాలయ బురుజుమీఁద నచ్చటచ్చట నిటుకలను దీయించి వెదికించెను. నాలుగు బంగారు బిందె లెచ్చటను దొఱక లేదు. దేవాలయమునఁ ద్రవ్వించెను. అచ్చటను దొఱక లేదు. ఆతఁడు మిక్కిలి నిరాశను జెందెను. గ్రామములోని వారందఱును జదివిరి. కాని వారికిని దాని అర్థము తెలియ లేదు. శెట్టిగారియొక్క పౌత్రులును బుత్రులును నిరాశను జెందిరి. తమ తండ్రి యెచ్చటనో ధనమును బాతిపెట్టి యుండునను విశ్వాసమాతనికి గలదు. కాని ఆతఁడు మనము తెలిసికొన జాలనట్లుగఁ బెట్టినాఁడు. పాపము వారు దుఃఖముతోఁ గాలమును గడుపుచుండిరి.

దైన వశమున నొక మహాత్ముడటు వచ్చెను. దేవాలయముయొక్క యీ దుర్వ్యవస్థనుగని ఆతఁ డిట్లుడిగెను:-
 “అయ్యా! ఇది యెవరి మందిరము!”

జను లిట్లనిరి:- “ఇది ఫలాని శెట్టిగారి మందిరము. ఆతని వంశజులు నిర్ధనులైరి. వారు పూజను జేయింప లేకుండిరి.”

మహాత్ముడు శెట్టిగారియొక్క పుత్రపౌత్రులను బిలిపించి యిట్లడిగెను:- “మీరేల బాగుగాఁ బూజింప లేకున్నారు?”

వారిట్లనిరి:- “స్వామీ! ఏమి చెప్పఁగలము. మా పొట్టయే నిండుటలేదు. బంగారుచు బట్టుకొనిన మట్టి యగుచున్నది. కాలము మారినది. మా పూర్వులు కొంత ధనమును బాతిపెట్టిరి. దాని బీజకము మావద్ద నున్నది. కాని ధన మెచ్చట నున్నచో మాకు జాడ చిక్కలేదు.”

మహాత్ము డిట్లనెను:- “మంచిది, ఆ బీజకము నిటు దీసికొనిరమ్ము.”

మహాత్ము డడుగఁగా నా బీజకము నింటిలోనుండి వారు తెచ్చిరి. మహాత్ముడు దానిని జదివి దానిలోని రహస్యమును గ్రహించెను. ఆతఁ డిట్లనెను:- “మీరీ ధనము నుండి నాల్గవ వంతును దీసి భగవత్స్సేవలో వినియోగించినచో నేను మీ కా రహస్యమును జెప్పెదను.”

వారిలోఁ బెద్దవాఁ డిట్లనెను:- “నాల్గవవంతు కాదు స్వామీ! దీనివంతను భగవంతునకు వినియోగింప

వచ్చును. నేలలో, బడియుండుటకంటె భగవత్సేవకు విని యోగపడుట ఉత్తమము కదా! మేము మా ప్రారబ్ధమును మే మనుభవించెదము. మా ప్రారబ్ధమున ధనమే యుండినచో మాకింత ధనమేల నాశనమగును?''

గ్రామములోని పెద్దలును నచ్చటకుఁ జేరిరి. లభించిన ధనములో సగమును దీసికొని యీ శెట్లు వ్యాపారమును జేసికొనునట్లును, మిగిలిన సగమును భగవంతున కర్పించు నట్లును నిశ్చయమయ్యెను.

ఈ నిశ్చయము కాఁగానే మహాత్ముఁ డిట్లనెను:- నే నిప్పుడే చెప్పను. ఆఱు నెలలు మీరందఱును గలిసి భగవానునిఁ బ్రేమపూర్వకముగ నారాధింపుఁడు. ఆఱు నెలలైన తరువాత నేను వచ్చి, దానినిఁ జెప్పెదను.''

మహాత్ముఁడు సౌమ్యుఁడు తేజస్వి, సత్యవాది, అందఱును విశ్వసించిరి. మహాత్ముఁడు వెడలిపోయెను. అందఱును నిదే యుత్సాహముతో నాఱు మాసములు ప్రతీక్షించిరి. మహాత్ముఁడు వచ్చిన నెల ఆశ్వీజ మాసము. ఆఱు నెలలైన తరువాతఁ జైత్రమున నాతఁడు మఱల వచ్చెను. ఈ వృత్తాంతము చాల దూరము వఱకును వ్యాపించెను. మహాత్ముని దర్శించుటకును, ఈ ధనముయొక్క విచిత్రమును జూచుటకును జాలమంది సమావేశమైరి. శ్రీరామనవమికి

మందిరమున గొప్ప ఉత్సవము జరిగెను. గడియారమునఁ బండెండు కొట్టఁగనే మహాత్ముఁడు బయటకువచ్చెను. మందిర విమానపు నీడ యెచ్చటఁ బడినదో అచ్చట నొక స్వస్తిక్ చిహ్నమును గీసెను. మహాత్ముఁ డిట్లనెను:- “ఇచ్చట ద్రవ్యుఁడు” వెంటనే త్రవ్విరి. త్రవ్వఁగానచ్చట సువర్ణముద్రలతో నిండిన నాలుగు బిందెలు లభించెను. అందఱు ఆనందమునకు మేఱలేకుండెను. అందఱును మహాత్ముని సిద్ధి పురుషుఁడనియు సంతర్యామి యనియుఁ జెప్పు కొన నారంభించిరి.

మహాత్ముఁ డిట్లనెను:- “నేను సిద్ధుఁడను గాను, అంతర్యామినిగాను, నేను క్రొత్త విషయము నేమియును జెప్పలేదు. ఈ బీజకములో నేమున్నదో దానినిఁ బ్రసంగాను సారముగ వ్యాఖ్యానించితిని. దీనివీఁద వ్రాయఁబడినది - నాలుగు సువర్ణ కలశములు. మందిర విమానము, రామ నవమి సరిగా మధ్యాహ్నకాలమునఁ బండెండు గంటలకు.”

నాలుగు సువర్ణ కలశములనుటచే నాలుగు సువర్ణ కలశములలో ధనమున్నదనుట స్పష్టము. మందిర విమాన మనుటచే మందిర విమానమున నీ నాల్గు బిందెలను వెదుక రాదు. దీని యర్థ మేమనఁగా మందిర విమాన చాఢ్య యెచ్చట బడునో, అది శ్రీరామనవమి కావలయును,

సరిగా మధ్యాహ్నము పండ్రెండు గంటలు కానలయును, అచ్చటఁ ద్రవ్వినచో నచ్చట ధనము దొఱకునను నర్థము కలదు. అట్లు చేయఁగా సరిగా మందిర విమానము శ్రీరామ నవమినాఁడు పండ్రెండు గంటలకుఁ బడినచోట స్వస్తికము కనఁబడినది. ధనమును పూడ్చి పెట్టినది ; మీ పూర్వజులే. బీజకమందు దానిని గూర్చి వ్రాయఁబడియున్నది. కాని గుప్తముగ నున్నది. నేను గురుకృపచే దానినిఁ దెలిసికొని మీకుఁ జెప్పితిని. ఇందులో నేను గ్రొత్త విషయమును జెప్పిన దేదియునులేదు.” ఇట్లు చెప్పి మహాత్ముఁడు వెడలి పోయెను. శ్రేష్ఠిగారి పుత్రులు సగభాగమును భగవత్సేవకు వ్యయమొనర్చిరి. సగము ద్రవ్యముతో వ్యాపార మొనర్చు కొనిరి. అంత వారిది వఱకు వలెనే ధనవంతులైరి.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! సమస్త వేద పురాణములు వ్యాసమహర్షి ధనము అందువలననే సమస్త జ్ఞానమును వ్యాసోచ్చిష్టమని చెప్పఁబడినది. శ్రీమద్భాగవతము సమస్త శాస్త్రములకును బీజకము. సమస్త పురాణ శాస్త్ర జ్ఞానమును సంపాదించని వారును, అట్టి జ్ఞానులతో సాంగత్య మొనర్పనివారును దీని యథార్థ రహస్యమును దెలిసికొనఁజాలరు. దీనిలోఁ జాల విషయము లత్యంత గుప్త రూపమునఁ జెప్పఁబడినవి. వానిలో రాధా తత్త్వమొకటి.

ఎచ్చటను రాధికాదేవి పేరెత్తకయే సమస్త రహస్యమయ
లీలలను సంకేత మొనర్పఁ బడినది.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! మీతండ్రి
యగు లోమహర్షణఁడు వ్యాసదేవుని కృపచే సమస్త
పురాణములను బఠించినాఁడు. పైతృక ధనమువలె
నది సమస్త జ్ఞానులవలనను, ఋషులవలనను సంకర్షణావ
తారుఁడగు బలరాముని కృపచేతను నీకు ప్రాప్తించినది.
కృపతో నీవు ఇతర పురాణముల ఆధారముచేత మాకు
శ్రీరాధా తత్త్వమును విస్తారముగఁ జెప్పవలయును.”

ఇది విని నవ్వుచు సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ!
శ్రీరాధా తత్త్వమునుగూర్చి పూర్ణముగ నెవరు వర్ణింపఁ
గలరు? శ్రీకృష్ణుని చరిత్రమును దెలిసికొనుటయైనను సంభ
వమే, శ్రీకృష్ణునిఁ బొందుట యైనను సంభవమే కాని
రాధా చరిత్రమును సమగ్రముగ శ్రీకృష్ణుఁడైనను దెలిసి
కొనఁ జాలఁడు. సమస్త వేద పురాణములందును శ్రీరాధా
తత్త్వ వర్ణనము కలదు. వ్రజమందలి రసిక భక్తులు రాధా
కృష్ణ కేళి, నికుంజ విహారమునకు సంబంధించిన విషయము
లనంతములు. ఇతర విషయములలో నింతి సాహిత్య
ముండదు. ఈ రహస్యమయ సరస లీలు సరస భావలో
వర్ణింపఁ బడినవి. వానిని వినుట కందఱకును సాధికారము

లేదు. నేను యథామతిగ, యథాశక్తిగ నత్యంత సంక్షేపమునఁ బురాణములయొక్కయు, సాధు సజ్జనుల వాక్కులందలి సారాతిసార భాగములను మాత్రము చెప్పెదను. మీరందఱును దత్త చిత్తులరై శ్రవణ మొనర్చుడు.

మునులారా! రమణము ఏకాకిగా జరుగదు. అసమాన శీలురకును జరుగదు. కావున భగవానునకుఁ గ్రీడింపవలయునను గోరిక కలిగినప్పు డొక్కఁడు రెండుగ నగును. ఏలననఁగా శక్తి లేక యెప్పుడును నేవిధమగు కార్యమును జరుగదు. శక్తిహీనుని శనమందురు. శక్తి సహితుఁడగు శివుఁడే శివుఁడు, ఎవఁడెట్టివాఁడగునో వాని శక్తియు నట్లే యుండును. ఏనుఁగు నందును జీమయందును జీవాత్మ ఒక్కటిగా నున్నప్పటికిని, ఏనుఁగు శరీరమున కనురూపముగ దాని శక్తి యుండును. చీమకు వేటు విధముగ నుండును. భగవంతుని శక్తి నే రాధ యనిరి. ఆమెను రాధయనుము, దుర్గాయనుము, లక్ష్మీ యనుము, సరస్వతి యనుము, సావిత్రి యనుము అంతయు నొక్కటే. భిన్న భిన్న రూపములందు భగవానుని భిన్న భిన్న శక్తులుండును. కొందఱీమెను బ్రకృతి యను పేరఁ బిలుచుచుందురు. కొందఱు మాయ యందురు. వేటు వేటు లీలలందు వేటు వేటు నాదురూపములు కలుగును. సాధారిణముగ శక్తిమంతుఁ డెట్లుండునో

శక్తియు నట్లే యుండును. భగవానుని రూపము జగన్మోహనమైనపు డాతని శక్తియును జగన్మోహిని యగును. భగవానుడు రాసేశ్వరుడై చో నాతని శక్తి రాసేశ్వరి యగును. భగవాను డచింత్య లీలామూర్తి. అట్లే రాధికా దేవి మహిమయు సచింత్యమైనది. భగవాను డానంద స్వరూపుడు ఆమెయును నానందనర్వమును గుఱిపించును. ఇదే విధముగఁ బ్రపంచమునఁగల లీలయంతయును రాధికా లీలావిలాసమే, ఆమె శ్రీకృష్ణునకు భిన్నమైనది కాదు. కేవలము రసాస్వాదన మొనర్చుట కిద్దఱియు నొక్కటిగనే యుండురు. ఒక కథ కలదు. గోలోకమునఁ గృష్ణునకు రాస యొనర్చుటకు సంకల్పము కలుగఁగా నాతని యిచ్చ మే మూర్తీభవించి ఆతని వామ భాగమునఁ బ్రకటమయ్యెను. రాసలో నుత్పన్నమై తనకు శక్తిమంతునియొక్క సేనా నిమిత్తము ఆరంభ కార్యము నొసంగుటకై పుష్పములను గోయుటకై ఆమె ధావన గమనము లొనర్చుటచే నామెకు రాధయను బేరు వచ్చెను. లేక శ్రీకృష్ణు డీమె నారాధించుచుండును. ఈమె శ్రీకృష్ణు నారాధించుచుండును. ఈ క్షాణము వలనను నీమె రాధయని పిలువఁబడు చున్నది, రాధ యన్నను, రాధికా యన్నను, రాధిస యన్నను నొక్కటే. ఈమె ప్రకటమైనది రాస విలాసము కొఱకే. కావున నీమె రాసేశ్వరి యైనది. ఈమె క్రీడకొఱకై పుట్టినది

కావున నీమె క్రీడాప్రియ, నిత్యనూతనములగు నీలల నీమె తన శక్తిమంతునితోఁగూడి రచించుచుండును. ప్రధాన శక్తిమంతునియొక్క ప్రధాన శక్తి ద్వారముననే సమస్త శక్తుల వికాసము జరుగును. శ్రీరాధికాదేవి గోమకూపము నుండి - అల్పశక్తి చేతనే - ఇతర గోపికలసంఖ్యాకములుగ నుద్భవించిరి. వీరందఱును నీలలోఁ బ్రాదుర్భావ తిగోభావములను జెందుచుండురు. వాస్తవమున శక్తికిని, శక్తిమంతునకును భేదములేదు. నిత్యులు, శాశ్వతులు, వారి కానిర్భావమునులేదు, తిగోభావమునులేదు, ఉత్పత్తియును వినాశమును లేదు, ప్రాసమును లేదు. ఉల్లాసమునులేదు, కణ కణ జలము వలనఁ జిన్న చిన్న జలరాశి మేర్పడునని అందఱకును దెలియును. గుంట, బావి, చెఱువు, నది వీని యన్నిటి యందును జలముండును. అన్నిటి చేతను దప్పిక తీరును, అన్నియును జీవములకు జీవము. కాని యీ జలమంతయును జలరాశియగు మహాసముద్రమునుండి నచ్చును. చివర కేదో మార్గమున నచ్చటకే చేరును. అదే విధముగాఁ బ్రపంచమున మనకు గనఁబడు నానందరసము, ప్రేమ ఇది అంతయును శ్రీరాధాకృష్ణ మహాసాగరములోని కొన్ని కణములకు సంబంధించినదే. ఆదివ్యాసందము దివ్య లోకమున నిరంతర ముప్పొంగుచుండును. అద్భూతికి ఆద్యంతావసానములు లేవు. ఇట్లే అది తరంగాయితమగును.

దివ్యలోకమున నిరంతరము రాసవిలాసము చేయు
గాజేయఁగా రాధాదేవి మఁస్సుచునొక పుత్రుని గనవలె
నను గోరిక కలిగెను. సమస్త గోరికలచే బరిపూర్ణయగు
రాధికాదేవికి గోరిక యేల గలిగినది? నీవు 'ఏల' అను
ప్రశ్నను వేయకుము. క్రీడ కేవల మానందము కొఱకే
జరుగును. దీనికేమియు నవ్యోద్దేశ్యముండదు. క్రీడలలోనే
యీయిచ్చ కలిగినది. గోరిక కలుగఁగానే పుత్రుఁడు
కలిగెను. పరమ సుందరికి పుత్రుఁడు పరమసుందరుఁడుగఁ
బుట్టెను. ఒక దినమున నాతఁ డాపులించెను. అతని కడు
పునఁ బంచభూతములును, ఆకాశమును, గాతాశమును, వన,
పర్వత, వృక్ష, మహత్తత్వ అహంకార, ప్రకృతి, బురుషు
లందఱును గనఁబడిరి. అతని ముఖమున నీ గందర గోళ
మంతయును గనఁబడుటచే సుకఁచూరియగు రాధికాదేవికి
జెడ్డగఁ గోఁచెను. ఎట్టి విరాట్ గాలకుఁడు కలిగినాఁడు!
ఆమె నార జలమునందాతని నుంచెను. అతఁడే విరాట్పు
రుషుఁడయ్యెను. అతని నలన సమస్త బ్రహ్మాండము లుత్పన్న
మయ్యెను. శ్రీకృష్ణు డిట్లు శాప మొసంగెను:- "ఇక నీకు
కొడుకు కలుగకుండునుగాక! నీనాపత్య మయ్యెదవు. అప్పటి
నుండి రాధికను గృశోదరి యను బేరు వచ్చెను. ఆమె పొట్ట
యెన్నటికిని బెరుగను.

ఒక దినమున రాధికాదేవి శ్రీకృష్ణుని యెడల నలిగెను. “అలుగు టెందులకయ్యా?” మరల నెందులకను ప్రశ్నయే. అలుగుటయును నొకలీలయే. ప్రేమ కోపమున మిక్కిలి ఆనందము కలుగును. శ్రీకృష్ణుడు డామె పాదమును బట్టుకొని బ్రతిమలాడెను. వినలేదు. విననేలేదు. అప్పుడు సుదాముడను గోపకుడిట్లు సచ్చజెప్పెను:- “నీవేల నిట్లలిగెదవు? అయిన దేమో అయినది. ఇప్పుడలుకను మానుము.” నేడామె యింకొక లీల నొనర్పవలసియుండెను. సుదామున కిట్లు శాపమొసంగెను:- “నీవు భరతఖండమునకుఁబోయి అసురుఁడవు కమ్ము.” తిరిగి ఆతఁడును నిట్లు శపించెను:- “నీవు భూమిమీఁద గోప కన్యవు కమ్ము.” అప్పుడా రాధికాదేవి వృషభాను గోపకునకుఁ గీర్తి దేవియంగి బ్రకటమయ్యెను.

శ్రీకృష్ణుడు డవతరించుట కొక సంవత్సరము పడునైదు దినములు ముందుగా శ్రావణ శుక్లాష్టమి దినమున గోకులమునకు సమీపమున రావలమునందు బ్రాదుర్భావమును జెందెను. రాధ లేకున్నచో శ్రీకృష్ణునిలో సగభాగము లేనే లేదు. దేవర్షియగు నారదుఁడు శ్రీకృష్ణుఁడు జన్మించినపుడు భగవద్దర్శన మొనర్ప వచ్చినపు డాతఁడిట్లనెను:- “వ్రజమందు గోలోక విహారి జన్మించినపుడు, ఆతని శక్తి గోలోక

విహారిణియు సవశ్య మేగోపకుని యింటిలోనో జన్మించి యుండవలయును. అని యనుకొని ఆతఁడు వృషభానుని భవనమునకుఁబోయెను. అచ్చట గోలోక విహారిణి యని రాధికాదేవిని స్తుతించెను. అప్పుడామె నిత్య కిశోరీ రూపమున దర్శనమొసంగెను. ఆమె పదునాల్గు వత్సరముల దివ్య సుకుమార అలాకిక శోభాయుక్తయగు సుందరీదేవి యయ్యెను. దీనినిఁబట్టి ఆమె జన్మించుటయును, శిశు క్రీడ నొనర్చుటయును, కేవలము లోకులు సమ్ముఖమున యవనికా మాత్రమేనని గ్రహింపవలయును. వీరికి వెరుగుటయును లేదు, తిరుగుటయును లేదు. వీరిద్దరును నిత్య కిశోరావస్థలో నుందురు. నిరంతరమును రాసవిలాసమందు మగ్నులై యుండుట వీరి పని సృష్టి, స్థితి, సంహార కార్యములను ద్రిమూర్తులు నిర్వహించుచుందురు. అసుర సంహారాదులు విష్ణుని కార్యము శ్రీకృష్ణుని కేకైక కార్యము తన శక్తితోఁ గూడి నిరంతరమును గ్రీడ నొనరించుటయే. ఒక్కొక్కప్పు డా దివ్యలోకమున జరుగు లీల యీ మర్త్యలోకమునను జరుగుచుండును. ఆ లోక మే డున్నదున్నట్లుగ నీలోకమునఁ బ్రకటమగును. ఆ ప్రకట లీలయును రెండు విధములుగ నుండును బాహ్యము - ఆంతరికమని, బాహ్యలీలలోను మూఁడు భేదములు కలవు. గోష్ఠ లీల; వనలీల; కుంజలీల, ఆంతరికలీల, నికుంజలీల, దానిలోనికి సఖులందఱును

బ్రవేశములేదు. దానిలో అత్యంతాంతరంగిక సఖులు మాత్రమే పాల్గొనెదరు. మిగిలిన గోష్ఠ వనలీలలో మహా భాగ్యశాలురగు గోపకులకును, గోపికలకును బ్రవేశము కలదు. అది జగత్తున కానంద వృద్ధినిఁజేయును. వర్ణన మెచ్చట నున్నను బాహ్యలీలలను గూర్చియే యుండును. ఆంతరిక లీలలను గూర్చిన వర్ణనలు కూడ అల్పముగనో అధికముగనో ఉండును గాని అది గూఢముగఁ జెప్పఁబడును.

బ్రహ్మ వైవర్త పురాణమున నిట్లున్నది - నందుఁ డొక దినమున వనమునకు శ్యామసుందరునిఁ దీసికొని పోయెను. ఆ సమయమున రాధికాదేవి ఆతని సమీపమునకు వచ్చెను. ఆమె యీతనికి నిత్య శక్తియని నందుఁడు దివ్య దృష్టిచేఁ దెలిసికొనెను. అందువలన బాలకృష్ణుని రాధాదేవి కెత్తుకొని నొసంగెను. ఆమె ఆతని నైకొని వనములోనికిఁ బోయెను. అప్పుడు భగవానుఁడు బాలరూపమును ద్యజించి నిత్యకిశోర రూపమును ధరించెను. బ్రహ్మ వచ్చి యిద్దర కను వైదిక విధిచే వివాహ మొనర్చెను. మరల భగవా నుఁడు బాలకుఁడయ్యెను. మరల రాధాదేవి ఆతని నందున కొసంగెను. దీనివలన మనము నిర్ణయించుకొన వలసిన దేమనఁగా వీరిద్దరును నిత్య కిశోరులనియును, ఒకరి కొకరు

ప్రాణమనియే. వీరిద్దరెన్నటికిని విడిపోరు. కాని కొంత కాలమునకు వీరిద్దరు నీ విషయమును మఱచిపోయిరి. 'సర్వశక్తి మంత్రులయ్యును నేల మఱచినారు?" తమ శక్తిచేతనే మఱచిరి. మఱచుటయును నాతని శక్తియే. ఇదియును బ్రయోజన పడవలయును గదా! అతఁడు యోగమాయను మధ్యలో నిలువఁ బెట్టుకొనినాఁడు. ఏ వీల నొనర్చినను యోగమాయ నాశ్రయించియే చేయుచుండును. ఈ విధముగ శ్రీనంద నందనుఁడును, ఆనంద కందుఁడునగు శ్రీకృష్ణచంద్రుఁడు నంద భవనమునందు బెరుగుచుండెను. వృషభాను నందినియు, సర్వేశ్వరియునగు శ్రీరాధికాదేవి వృషభాను భవనమును బ్రకాశింపఁజేయుచు నందఱును నానందము నొసఁగుచ్యుడెను. ఈ విధముగ నామె అయిదా రేండ్ల దియ్యెను. శ్యామసుందరుఁడు నాలుగైదేండ్ల వాడయ్యెను.

ప్రథమ సమాగమము

శ్రీకృష్ణుఁడు గొప్ప పోకిరి. నవనీతిమును నొంగిలించి తినుచుండును. గోపికలను మోసగించును. ఈ విషయము

వ్రజమందు సర్వత్ర వ్యాపించెను. రాధా దేవియు నీ సంగతుల నన్నిటిని వినుచుండెను. కారణ మేమియో గాని శ్రీకృష్ణుని నామమును వినఁగానే, ఆమె శరీరమునఁ బులక రించెడిది. ఆ నామ మామెకు మిక్కిలి ప్రിയముగ నుండెడిది. శ్రీకృష్ణుని గుఱించిన చర్చ యెచ్చట వచ్చినను, అతని మీఁద లోభమును జెందిన నామె కర్ణములు మధులోలుపములగు భ్రమరములవలె నిక్కబొడుచుకొనును. 'కృష్ణ కృష్ణ' అను నామమెంత సుందరమైనది, ఎంత మధుమయమైనది, ఎంతటి శ్రుతి ప్రിയమైనది! ఎంతటి సుఖదాయమైనది. ఒక్కొక్కప్పుడామె కదంబముపైనుండి వెలువడిన మధురమగు వేణు నాదమును తినుచుండును. వయస్సువచ్చిన గోపికలది శ్రీ నంద సందనుఁబొందుచుండిన వేణునాదమని పలుకుచుండును!"

శ్రీ రాధా దేవియొక్క హర్షమునకు మేఱలేకుండెను. ఆహా! ఎవనినామ మింతటి సుందర మధుమయ నామమో ఆతఁ డింతటి సుందర వేణునాదమును గూడ వాయింతునా?" ఈ విధముగ నామె ప్రేమ వంశీధ్వనిని వినఁగానే ఇంక నధిక మయ్యెడిది. స్వాభావిక ప్రేమలో నవగుణములు కనబడవు. ప్రేమను గనుఁగొనుటకు స్థూలమగు గుర్తు యిదియే. ఎచ్చట నవగుణములు కనబడునో అచ్చట

ప్రేమ అభావమని గ్రహింపవలయును. ఇదే కాదు. ప్రేమలో నవగుణములును గుణములుగనే తోచును. గుణముల సంగతియేమి? ఒకానొక కృష్ణ భక్తుడు రామ భక్తునితో నిట్లనెను:- “నీవు శ్రీకృష్ణోపాసన మేలఁజేయవు? శ్రీకృష్ణుడు షోడశ కళాపరిపూర్ణావతారుడు. శ్రీరామ చంద్రుడు ద్వాదశకళా పరిపూర్ణావతారుడు.” ఇది విని ఆ సాధువు ఉలికిపడి యిట్లనెను:- “ఏమంటివి? శ్రీరామ చంద్రుడు ద్వాదశ కళాపరిపూర్ణావతారమా? నేనింత వఱకు కొసల్యాకిశోరుఁడును, దశరథ నందనుఁడనుకొని ఆతని భక్తినిఁ జేయుచున్నాను. ఇప్పుడు నీ చోట నాతఁడు అవతారమని వినఁగానే నాభక్తి యింకను సభివృద్ధినిఁ జెందినది. సారాంశ మేమనఁగా మదనమోహనుఁడు మరో హర మురళీ గానమొనర్చు చున్నాఁడని రాధిక కాతని యందాకర్షణము కలుగ లేదు. ఆతని యెడల స్వాభావిక ముగ సహజప్రేమ కలిగినది. నామ శ్రవణముచే నది వృద్ధిఁ బొందినది. మురళీధ్వనిచే నది పరాకాష్ఠ నందుకొనినది.

ఒక దినమున యమునా తీరమునకు రాధాదేవి వచ్చెను. చిన్నదియు, అమాయకపు నైఖరి కలదియు, గౌర వర్ణము కలదియు, అతి సుందరియు, అర్థస్ఫుటిత కళికా సదృశయు, నీలి చీరెను ధరించి, సిగ్గుపడుచుఁ దన శరీర

మును సంకోచింపఁజేసి కొనునట్లుగనుండి చాల అందముగ నుండెను. దైవ నశమున నామె బాటరిగనే యుండెను. ఇంతలోనే శ్యామసుందరుఁ డచ్చటికి వచ్చెను. అయిదు సంవత్సరముల శాలకుఁడు వచ్చని పట్టు బట్టను గట్టుకొని, నడుమునకుఁ గట్టువైచుకొని, శిఖ పిఠమూళియై, చేత మురళిని ధరించి వృషభాను కుమారిఁ యెదుట నిలువఁ బడెను. రెండు రెండు కన్నులు కలిసి నాలుగయ్యెను. ఇద్దరును శరీరములను మఱచిరి. శ్యామసుందరుఁ డిట్లడిగెను:-
“పిల్లా! నీవెచ్చట నివసించెదవు?”

“నేను వృషభాను పురము (బర్సానా) నివసించెదను.” అని వీణా వినిదిత స్వరము. రాధాదేవి యనెను.

“నేనిదివఱకు నిన్నెప్పుడును జూడలేదు. మీ తండ్రి పేరేమి?” అని శ్యామసుందరుఁడనెను.

సిగ్గుపడుచుఁ జకిత చకిత వృష్టులతో మదనమోహన ముఖారవింద మధువును దన కన్నులతోఁ గాన మొనర్చుచు వృషభాను కుమారి ఆశనితో నిట్లనెను:- “నేను కూశండ్రి పేరును జెప్పను. ఆతఁ డచ్చటిరాని, ఎద్దు, సూర్యులమీఁద నాశని నామమునుకును ”

ఆశ్చర్యమును బ్రకటించుచు శ్రీకృష్ణుఁ డిట్లనెను:-
 “ఓహో! నీవు వృషభాను కుమారివా? నీపేరు రాధ,
 రాధకాదూ?”

ఒక అపరిచితుఁడు, ఆకర్షకుఁడగు నొకచిన్న వాని
 నోట తన నామమును వినినగానే ఆమె హృదయమందు,
 ఒక విధమగు చక్కిలిగింత కలిగెను. సంభ్రమముతో నామె
 యిట్లనెను:- “నీ వెవరవు? నాపేరు నీ క్లెల్లు తెలిసినది,”

శ్యామసుందరుని అంతఃకరణ ముప్పుగుటయేకాదు.
 ఆతని గోమ గోమములం దానంద ముప్పుగుచుండెను.
 ముఖ మండలమున మోద కారణమున వికసితమగుచుండెను.
 తన మందహాస కిరణములను నాతని కపోలములమీఁదఁ
 బడిన కర్ణ పూడలము కాంతిలలోఁ గలుపుచు మదన
 మోహనుఁ డిట్లనెను:- “నీరూపభ్యాతి సమస్త ప్రజమండల
 మున వ్యాపించినది. నీనామము నెఱుంగని అభాగ్యుఁ
 డెవఁడుండును? నాపేరు కృష్ణుఁడు. నేను నందరాజ
 కుమారుఁడను”

రాధా దేవియొక్క హృదయ చూనందమున చుప్పుగు
 చుండెను. ఆమె ఒకచేదితో నానిని గట్టిగా నణచుకొను
 చుండెను. ఇది అంతిరంగిక భావములను దాచుకొనుటకు
 సతతము ప్రయత్న మొనర్చుచుండెను. ఆమె ఆలోచింపకయే

తనకుఁ దానే యిట్లనెను:- “ఓహో! నేను వినియున్నాను శ్యామసుందరుఁడు గొప్ప చోరుఁడని”

నవ్వి శ్యామసుందరుఁ డిట్లనెను:- “నేను నీదేమి దొంగిలించితిని? నీవు గొప్ప యింటిదానవయ్యును నిట్టి చెడ్డ వాక్యములను నీ నోటఁ బలుకుచున్నావా? నన్ను దొంగ అనుచున్నావా?”

అమాయకురాలును, సుకుమారియునగు రాజకుమారి భయపడెను. ఆమెకు తాను జేసిన పొరపాటునకుఁ బశ్చాత్తాపము కలిగెను:- “అయ్యో! నా నోటినుండి యిట్లు వెలువడినదేమి? ఈతఁడు చోరుఁడే. ప్రథమ దృష్టిలోనే నా మనస్సును హరించినాఁడు. కాని అప్రియసత్యమునకు బ్రకటింపరాదు.” ఆమె యేమియును మాటలాడఁ జాలక పోయెను. “నేను వెళ్ళెద” నని ఆమె యనెను.

శ్యామసుందరుఁడు తికమకపడెను. ఇప్పుడు రసభంగ మయ్యెను. ఆతఁడు మమత్వమునంతను గ్రుమ్మరించుచు నిట్లనెను:- “ఏలఁబోవుచున్నావు? కొంచెము నేపుండుము. అన్యభాభావించితివా? నేను నవ్వుటాలకు పలికితిని. నిజమే, అందఱును నన్ను నవసీతచోరుఁడు, నవసీత చోరుఁడందురు. నే నేమియును దొంగిలింపకున్నను, ఎవరో యిట్టి మాటను

నీకుఁజెప్పి అనిపించినట్లున్నావు. పోవుదము పద, కొంచెము సేపు యమునాతీరమునఁ గలిసి ఆడుకొందము.”

రాధికాదేవి మనస్సులో నిట్లనుకొనెను:- “ఈ నంద కుమారుఁడెంత ఆకర్షకమో అంత పోకిరి. ఎంత ప్రేమతో మాటలాడుచున్నాఁడు? అతని వాక్కులలో నెంతటి మోహ కత కలదు?” కాని ఆమె లజ్జావశమున శ్యాముని మాట లకుఁ బ్రత్యుత్తర మీయఁజాలకపోయెను. ఆమె యిట్లనెను:- “మా అమ్మ కోపపడును. కావున నిప్పటికి నన్నుఁ బోనిమ్ము. మఱల నింకొకసారి వచ్చెదను.”

కృష్ణుఁ డిటు నటుఁ జూచి ఆమె నీలి పట్టుచీరెను బట్టుకొని యిట్లనెను:- “నామీఁద బట్టబెట్టుకొనుము మఱల వచ్చెదనని.”

రాధికాదేవి చీరెను విడిపించుకొనుటకుఁ బ్రయత్న మొనర్పలేదు. పెద్దవియు విశాలములునగు దన కాటుక కన్నులతో శంకిత దృష్టితో నిటు నటుఁజూచి యిట్లనెను:- “వదలిపెట్టుము. వదలి పెట్టుము. నేను తిప్పక వచ్చెదను.”

“సరిగా నిదే సమయమునకు రేపు వచ్చెదవా?” అని శ్రీకృష్ణుఁడు పట్టుదలతో నడిగెను.

శంకిత చిత్తముతో రాధాదేవి యిట్లనెను:- “రేపటి సంగతి నిప్పుడు చెప్పఁజాలను. నేను నీనలఁ బిల్లవాఁడను

గాను, ఆడు పిల్లను తల్లి నడిగి, యెవరివైన వెంట బెట్టుకొని, యేదో నెపమున రావలసియుండును.”

శ్యామసుందరు డిట్లనెను: “మీ మందయును, మా మందయును దగ్గట దగ్గటగనే యున్నవి. మీ అమ్మతో నావులను గాలు పిండింపబోవుచున్నానని చెప్పిరమ్ము.”

శ్రీఘముగఁ గిశోరి యిట్లనెను:- “ఇప్పుడు నన్ను నదలి పెట్టుము. నీవు వీని నన్నిటిని నేర్పవలదు. నేనప్పుడు నాకు నేనే యేకోయిక్తి నాలోచించుకొందును.”

కృష్ణుడుచేకి ఆమె నీలి చీరును లాగెను. ఆడు సర్పమువలె నామె జడ వ్రేలాడుచుండెను. ఆమె కుపితయై యిట్లనెను:- “నీవు చాల పోకిరివే. ఇట్లు నీవు సరసము లాడినచో నేనింక రాను” అతఁడు వెంటనే పొరపాటునఁ దన పీతాంబరమును నామెకుఁ గప్పెను. ఆమె అతనితో మాటలాడుచున్నను ఆమెకు శరీరముకాని, మనస్సుగాని స్వాధీనమున లేదు. అది నీలిపైటయో, పీతాంబరమో ఆమెకు గుర్తు లేదు. ఇచ్చట శ్రీకృష్ణుడును బుద్ధిపూర్వకముగ విల్లు చేయలేదు. రాధిక గబ గబ గోష్ఠము వైపునకుఁ బరువిడెను. శ్యామసుందరుడు కొల్లఁగొట్టబడిన వ్యాపారి వలె నట్లే నిలుచుండి ఆమె శోభను గాంచుచుండెను. ఆమె పూర్తిగాఁ గనబడకుండపోగానే సమస్తమును గోల్పడిన

వ్యాపారివలెఁ దిరిగి యింటికి వచ్చెను. రా.గానే తల్లి యిట్లనెను:- “ఓరీ! కృష్ణా నీవేదో ఆడపిల్ల పైఁటను గప్పు కొని వచ్చినావేమిరా? ఓరీ! పిచ్చివాడా! ఇప్పుడు నీవు పిల్లవాడ వాడపిల్లవై నావు!”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! పురుషుని మనస్సున స్త్రీ చింతనము కలిగినప్పు డాతఁడు తదాకారముగ స్త్రీ రూపమును జెందును. ఇదే విధముగ స్త్రీ పురుషునిఁ జింతించినపుడామె పురుషరూపమును జెందును. దేవతలు కాక దేవపూజనము జరుగదు. మానవుఁడు దేనినిఁ జింతించునో ఆతఁ డా రూపమును జెందును. అందువలన రాధ శ్రీకృష్ణ చింతన మొనర్చుచు నాతని భావముల ననుకరించుటకుఁ బ్రారంభించెను. తన శరీరముమీఁద రాధ యొక్క పైఁటను గాంచఁగానే తల్లి యెదుటఁ గృష్ణుఁడు తికమకపడెను. ఆతఁడు మాటలను ద్రిప్పుచు నిట్లనెను:- “అమ్మా! నేఁడొక గొప్ప సంఘటనము జరిగినదమ్మా”

తల్లి ఆశ్చర్యముతో నిట్లనెను:- “ఏ సంఘటనము జరిగినదిరా నాయనా?”

ఆతఁడమాయకపు వైఖరినిఁ బ్రదర్శించుచు నిట్లనెను:- “మన పోట్ల ఆవులేదూ, అది పొడువ వెంటఁబడినదే. అది ఒక పిల్ల పైఁట గుడ్డను గొమ్ములకుఁ దగిలించుకొని పరు

గెత్తినదే. ఆ పిల్ల యేడ్వనారంభింపఁగా నేను నా పీతాంబరమును గప్పినానే. గోవునుండి తీసుకొని నేనీ పైఁటను దెచ్చి నానమ్మా! పోవును భయములేదు, నేనామె నెఱుఁగుదును. రేపే నేనామెపైఁట నిచ్చివచ్చెదను. నా పీతాంబరమును దెచ్చుకొనెదను.”

తల్లి యిట్లనెను:- “మంచిపనిఁ జేసినావురా నాయనా! ఇప్పుడాడుపిల్ల కప్పకొనెడు పైఁటను నీవేమి చేసెదవు తెచ్చి! మనవద్ద పీతాంబరములకుఁ గొదువలేదు. నీకుఁ గ్రోత్తదాని నీయఁగలను” అని పలికి తల్లి యింకొక పీతాంబరము నొసంగెను. శ్యామసుందరుఁ డా పైఁటను ధనమును గృపఁబుడు దాచుకొనునట్లు దాచి సురక్షిత మొనర్చెను.

ఈ విధముగ నే ఆలస్యమగుటచే భయపడుచుఁ గీర్తికిశోరియగు రాధ యింటిలోపలకు అడుగు పెట్టఁగానే, ఆలస్యమగుటచేఁ గోపమును జెందిన తల్లి కసరి యిట్లనెను:- “ఏమి రాధా! నీవు బాగుగా స్వతంత్రురాలవైనావు. లోకలజ్జను విడిచివైచితివి. గొప్పయింటి పిల్ల యిట్లు ఒంటరిగాఁ దిరుగవలయునా? ఎవరైన నేమందురు? నావద్ద దాస దాసీ జనుము లేవరును లేరు. నీవెచ్చటికి వెడలియుంటివి? ఎంత స్నేహితునిది? ఇంతవఱ కన్నము తినలేదు కదా!” ఈ విధముగ నెన్నో మాటలు చాలసేపటి వఱకు తల్లి వాగుచుండెను.

రాధికా శిరస్సునఁ బీతపటమును జూడఁగ నే ఆమె యింకను గ్రుద్ధ యయ్యెను. కసర నారంభించెను.

ఆ సమయమునఁ బెద్ద పెద్ద నేత్రములతో నశ్రువులను గార్చుచుఁ గోపముతో రాధిక యిట్లనెను: - “అమ్మా! నీవు నామాట వినలేదుకదా! నీవట్లే అటచుచుంటివి. నాకేమి యును దెలియుటలేదు. నేను కారాగృహములో వలె నింటిలో బంధింపఁబడి యుండవలయునన్నమాట? ఇంతకు ముందే లలితతో నేను గోష్ఠము కడకు చూడఁబోయితిని. గోవులను జూచితిని. ఆవులను బాలు పిడికిన వారెవరును లేరు, పేడ తీసినవాడును లేరు. గోవులక్రింద రొచ్చు రొచ్చుగ నున్నది. అచ్చటనుండి నేను యమునా తీరమునకుఁ పోయితిని. అచ్చటఁ జాలమంది గోపికలుండిరి. కొందఱు స్నానమాడుచుండిరి. కొందఱు నీరును దీసికొని పోవుచుండిరి. నేనును స్నానమాడితిని. స్నానమాడి నేను నాలంగాను ధరించుచుండఁగా నచ్చటికొక నల్లత్రాచు వచ్చెను. రాఁగానే అది నాదగ్గఱనుండిన నొక గోపికను దటుక్కునఁ గఱచెను. నేను భయపడి పరువిడితిని. కొంచెములోఁ దప్పినది. లేకున్న నది నన్నుఁగూడ కాటు వేసెడిదే. ఆగందరగోళమున న్నాపైఁట యమునలోఁ గొట్టుకొని పోయినది. ఆ గోపిక మూర్ఛితయై క్రిందఁబడినది.”

తల్లియొక్క కోపమంతయును గజ్జారమువలె నెగిరి పోయెను. ఆమె యిట్లనెను:- “అయ్యో! తల్లీ! భగవానుడు నిన్ను రక్షించినాడే, ఆ గోపిక మరణించినదా? లేక బ్రదికియే యున్నదా?”

లోలోన నానందమును జెందుచు రాధ యిట్లనెను:- “వినవే అమ్మా! ఆ సమయమున నొక నల్లని పిల్లవాడచ్చటికి వచ్చినాడమ్మా! ఆతని నే నెఱుంగను. ఆతడు నాయనగారి పేరును బలికి నాకు పైఠల లేకపోవుటచే దన పీతాంబరమును ధరింప నొసంగినాడు. నేను దీసికొనలేదు; కాని అందఱు నిట్లనిరి:- “తీసికొనుమమ్మా! తీసికొనుమమ్మా! ఏమియును ఫరవాలేదు. ఈతడు నంద కుమారుడు.” అమ్మా! ఆ పిల్లవాడు చాల మాయలవాడు, మంత్రగాడు. ఆతడా గోపిక చెవిలో నేకో మంత్రము నూదెను. ఊదగానే లేచి నిలుచుండి నవ్వ నారంభించినది. నేను నారాయణుని కృపచే దప్పించుకొని వచ్చితిని.”

ఇది విని తల్లి రాధాదేవిని బట్టుకొని గట్టిగఁ జూచి లించుకొనెను. వడిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని, ముద్దిడుకొని, శిరస్సునఁ జేతితో నిమురుచు నిట్లనెను:- “భగవానుడు చాల కృపఁ జూపినాడమ్మా! అమ్మా! నీ వెచ్చటికిఁ బోయినావో నని నేను జాల భయపడితినే.”

తల్లి తన కనుకూలముగ నుండుటను గాంచి రాధ యిట్ల నను:- “అమ్మా! ఆ నల్లపిల్లవాడెవరమ్మా! ఆతఁడు మాటి మాటికిని మాయొంటికి ఆడుకొనరావలెను, మాయొంటికి ఆడుకొన రావలయునని మాటి మాటికిని అడిగినాఁడు. నే నేమియు ననలేదు.”

తల్లి యిట్ల నను:- “వత్సా! ఆతఁడు నందరాజ కుమారుఁడు. ఆతనిపేరు కృష్ణుఁడు. ఆతఁడు చాల పోకిరి. యశోదారాణి నాకు వదిలయే. అచ్చటికిఁబోయిన నేమియును ఫరవాలేదు. అది మన యిల్లే. ఇప్పుడీ పీతాంబరమును నీవు పైఁట వేసికొంటివి. రేపాక క్రొత్తదాని నాతనికిచ్చిరమ్మ.”

సూతుఁ డిట్ల నను:- “ముచులారా! ఇచ్చటినుండి యే శ్రీకృష్ణప్రేమ ఆరంభమగును. అదియునుగాక యీ ఇద్దరికిని సనాతనప్రేమ కలదు. దాని కారంభమును లేదు, అంతమును లేదు; కాని లాకిక వృష్టితో దీనిని బూర్వానురాగమందురు. ముచులారా! ఇప్పుడిక రెండు వైపులను బ్రతిదినమును గలియవలయునను నుత్కటేచ్ఛ యుండెను. ఇద్దరును నిరంతరము కలియుటకును సమయ మెప్పుడా యని వెదుకుకొనుచుండిరి. ఎప్పు డవకాశము చిక్కినను నేదో నెపమునఁ గలియుచుండిరి. ఒక్కొక్కప్పుడు శ్రీకృష్ణుఁ

డనేక రూపములను ధరించి రాధాదేవియొక్క అంతః పురమునకుఁ బోవుచుండెనువాఁడు. ఒక్కొక్కప్పుడు రాధయును ననేక రూపములను ధరించుచు శ్రీకృష్ణుని సంభ్రమమునఁ బడవేయుచుండును. స్నేహము వృద్ధియగుచుండెను. అది మాన రూపమును ధరించి, అదియే ప్రణయ రూపమునఁ బరిణితిఁ జెందెను. రాగ, అనురాగ, భావ, మహాభావములు ప్రేమకు గ్రమ సోపానములు. రాధ శ్రీకృష్ణునకుఁ బ్రాణేశ్వరి, హృదయేశ్వరి. ఆమె లేక శ్రీకృష్ణుఁ డుండఁ జాలఁడు.”

నిరస్తసామ్యాతిశయశ్రీరాధ

(F2E)

శ్లో॥ నమో నమస్తే! స్త్యుషభాతు శాశ్వతమ్
విదూర కాష్ఠాయ ముహూః కుయోగినామ్!
నిరస్త సామ్యాతిశయేన రాధసా
స్మరామని బ్రహ్మణి రంస్యతే నమః!

శ్రీ భాగ. ౨ స్కం. ౪ అ. ౧౪ శ్లో.

వ॥ మఱియు సజ్జన దురిత సంహారకుండును, దుర్జన నివారకుండును, సర్వరూపకుండును, పరమహంసాశ్రమ ప్రవర్తమాన మునిజన హృదయ కమల కర్ణికా మధ్య ప్రదీపకుండును, సాత్త్విక శ్రేష్ఠుండును, నిఖిల కల్యాణగుణ గరిష్ఠుండును బరమ భక్తి యుక్త సులభుండును భక్తి హీనజన దుర్లభుండును నిరతిశయ నిరుపమ నిరవధిక ప్రకారుండును నిజస్వరూప బ్రహ్మ విహారుండును నయిన యప్పర మేశ్వరునకు నమస్కరించెద.”

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము.

చరాచర విశ్వమున కేకైక స్వామియు, నెవని భ్రుకుటీవిలాసముచే నీప్రపంచమంతయును నేర్పడినదో ఆతనికి స్వకీయమేమి, పరకీయమేమి? ఆతని కేదియును లేదు. అంతయును దనదే. స్వకీయమే, తన స్వభావమున నుండి ఆతఁడు గ్రీడించుచుండును. రసమును వర్షించును. సుఖమును గలిగించుచుండును. తానే తరళమై రసరూపమును జెందును. దాని నాస్వాదించును. తన ప్రతిబింబముతోఁ గ్రీడించుటకుఁ దన ముఖము నలంకరించుకొనును. తన ముఖ శ్రీనిఁ జొచ్చుకొనును. చర్పణమున బ్రతిబింబించు నలంకారము చేసికొనినఁ దన రూపమును గాంచి ప్రీతినిఁ జెందును. ఆతనికిఁ బరకీయమును లేదు. స్వకీయమును లేదు. ఉభయభావ

రహితుడైన నాతఁడు సచ్చిదానంద రసరూపానందమునకు నియమము. నిఖిల గుణగణార్ణవఁడు. భావరస సింధువు క్రీడా నిమిత్తమై ఆతఁడు సృజించుకొనిన శక్తులన్నియును స్వకీయములే. ధర్మావిరుద్ధ కామమునందు స్వకీయభావము సర్వశ్రేష్ఠమైనది. ధర్మ విరుద్ధకామమునందు బరకీయ భావ మత్యంతాకర్షకమును, బరమ సుఖకరముగను నెన్నఁబడుచున్నది. భగవానుని క్రీడలు ధర్మాధర్మములకు బరమై యుండును. అవి విరుద్ధ రసరూపానంద వర్షిణిగను, విమల ప్రేమ ప్రవాహినిగను నుండును. లౌకిక భావములతో వానికిఁ బోల్కిలేదు. ఉపమలేదు. అయినను వాని వర్ణన మును లౌకిక భాషలో నొనర్పవలయును. కావున లౌకికో దాహరణము లీయఁబడుచున్నవి.

ప్రేమ యెంత రహస్యముగ నత్యంత ప్రతీసంతరము రహస్యమయ భావముతో నాస్వాదింపఁబడునో అది అంతటి ఆకర్షకముగను, చిత్తోల్లాసకారకముగనుండుట మనములోకములోఁ గాంచుచున్నాము. ఎన్ని విఘ్నముల తరువాత సమాగమము జరుగునో అంతగా స్వారస్యము దానిలోఁ జెరుగును. తన గృహిణి తన దేకదా! ఆమెను బొందుటకుఁ బ్రయత్న ముక్కఱలేదు. వీలులేకపోవుట యనునదియును లేదు; కాని పరకీయను బ్రేమించుటలో నెంతో ప్రతీక్షింప

వలసియుండును. నిరంతరము చిత్తములో నెంతో ఉత్కంఠత
యుండును. ఈ యనుభవమును జారుడే పొందగలడు.
'పరకీయ భావములో నత్యంతాకర్షణము కలదు. కేవల
మేతావన్నాత్రము చూపుటకై కొందఱు వైష్ణవులు రాధ
ప్రేమలోఁ బరకీయభావమును గల్పించెదరు. ఈ విషయ
మున నొక దృష్టాంతము కలదు. ఒక్క భగవద్భక్తుఁడుండెడు
వాడు. అతని భార్య సతీసాధ్వీ, పతిపరాయణ, ఒక దిన
మున నామె యమునకు నీరు తెచ్చుటకుఁబోయెను. దైవ వశ
మున నదే సమయమున కామె పతియును నేదో కార్య వశ
మున యమునకుఁ బోవలసి వచ్చెను. నేడామె విచిత్ర
శృంగారమును జేసికొనెను. దూరమున నుండి చూచుటచే
నాతఁడామెను గుర్తింపఁ జాలకపోయెను. అతని మనస్సునం
దత్యంత రూప లావణ్యవతియగు యువతినిఁ జూడవలయు
నను నుత్కటేచ్ఛ కలిగెను. అతఁడామెను జూచుటకు
శీఘ్రముగ ముందునకుఁ బోయెను. ముందునకుఁబోయి
చూడఁగా నామె తన భర్మపత్నియే. ఇది చూచి అతఁడు
మిక్కిలి లజ్జితుఁడయ్యెను. అతఁడు తల వంచుకొని నెడలి
పోయెను.

ఇప్పుడు మన మిచ్చట నీ భారము మీఁద విచారింప
వలయును. ఉత్కంఠ పరకీయ మీఁదనే ఆధికముగ

నుండును. ఆ ఉత్కంఠ ధర్మపూర్వకమా అధర్మ పూర్వకమా అనునది మన ప్రాకృత జీవులకే. అట్లుండవలయును. ప్రకృతికిఁ బరమైన వీలలోఁ బ్రేమధర్మ మొక విలక్షణ ధర్మము. పరకీయ భావముతో శ్రీ రాధాకృష్ణ కేళికారసాస్వాదన మొనర్చువారి కేకైక భావము అత్యుత్కంఠా పూర్వకమగు నానందాను భూతియే. వ్యాసభగవానునకును నింకొక అత్యుత్తమమగు నుదాహరణము కథాశ్రవణ మొనర్చువారల కిచ్చుటకు, దొఱకకపోఁగా నాతఁడును నిట్లే యనినాఁడు “స్త్రీయా విటానామివ సాధు వార్తా” జారులకు స్త్రీలకు సంబంధించిన విషయము తెల్లత్యంత రసవత్తరముగను, నాకర్షకముగను నుండునో అట్లే భగవద్భక్తులకు భగవద్దీలలు నిత్య సూతనములుగఁ గనఁబడును. ఇచ్చటఁ బరకీయవలస నత్యంతోత్కంఠతయుఁ దన్మయతతోఁ గూడిన రతిసుఖానుభూతి కలదు. అట్లుగాక శ్రీహరి చరాచర విశ్వమునకు స్వామియైనపు డాయనకుఁ బరులెవరుండఁగలరు ?

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ఇప్పుడు రాధ యెడలఁ గృష్ణునకును గృష్ణుని యెడల రాధకును నిత్యసూతన మగు ననురాగము వృద్ధినిఁ బొందుచుండెను. ఈ ప్రేమ ప్రవాహము నిత్యమును వృద్ధినిఁ జెందుచుండును గాని

యెన్నడును తగ్గుట అనునది లేదు. ఎంతవఱకు పెరుగునో దానికి హద్దులేదు. ఆసీమ అనంతము, అపారము, ఆజ్ఞేయము. పెరుగుచునే యుండును. అట్లే పెరుగుచుండును. పెరిగిపోవుటయే దీని వ్యాపారము.”

పట్టు పీతాంబరమును దీసికొని అమాయక యగు రాధ చకిత చకిత దృష్టులతో నటు నిటుఁ జూచుచు నందభవన ద్వారమున నిలునఁబడెను. ఇప్పుడొక దశ విచిత్రముగ నుండెను. లోపలికి వెళ్లుటకు సంకోచము ఒక చెంప ఆపుచుండెను. చిత్తము లోపలికి బొమ్మని బలవంతమొనర్చుచుండెను. ఆ సమయమున శ్యామసుందరుఁడు తన తల్లితోఁ బ్రేమ కలహము నొనర్చుచుండెను. ఏదో విషయమున మారాము పెట్టుచుండెను. ఆతని మధుమయ వచనములు బయటకు వినిపించుచుండెను. ఆతఁడు వృషభాను కుమారి పాదముల చప్పుడు చేయక వినెను, లోభముచెందిన కర్ణము లాతని మీఁపఁ దన్మయమగుటచే నిక్క-బొడుచుకొని యుండెను. వెంటనే ఆమె ముఖమునుండియిట్లు వెలువడెను:- “శ్యామసుందరా! ఇదిగో నీ పీతాంబరము.”

శ్యామసుందరుఁడు నేడు ప్రాతఃకాలమునుండి హెచ్చరికతోడనే యుండెను. ఎందులకో చాలసార్లు లోపలికిని బయటకును దిరుగుచుండెను. ఒక అద్భుత సరమ శ్రుత

మధుర శబ్దమును విని, సమస్తమును మఱచి ద్వారముకడకు పరుగెత్తుకొని వచ్చెను. అతాత్తుగా నాతనిఁగాంచి రాధ భయపడెను. ఆమె యిట్లనెను:- “ఇదిగో, నీ పీతాంబరము. నిన్న పొరపాటున వెళ్ళియుంటిని.”

శ్యామసుందరుఁడు పీతాంబర వర్ణముగ నేయున్న నామె కోమలకరమును బట్టుకొని యిట్లనెను:- “ఇది నా పీతాంబరముకాదు.”

అత్యంత లజ్జతో సుకుమారియగు గీర్తి కుమారి యిట్లనెను:- “అమ్మ పాతది తీసికొనిపోవు లుండులకు? క్రొత్తది తీసికొనిపోయి యిచ్చిరమ్మన్నది.”

సంభ్రమముతో శ్యామసుందరుఁ డిట్లనెను:- “నీవు నిన్నటి విషయము మీ అమ్మతోఁ జెప్పినావా యేమి?”

వివశతాస్వరమున రాధాదేవి యిట్లనెను:- “నే నేమి చేయఁగలను? నిన్న పొరపాటున నీ పీతాంబరమును గావెంట వచ్చినది. ఆమె అడుగఁగా నేను సత్యము చెప్పవలసి వచ్చినది. అబద్ధమెల్లు చెప్పఁగలను?”

శ్యామసుందరు డిట్లనెను:- “అయితే, నీవును మా అమ్మ దగ్గఱకుబొమ్ము, నీకును మాయమ్మ నూతన పైఁట నొసంగును.”

పట్టుదలతో రాధ యిట్లనెను:- “లేదు, నేను లోపలికిరాను. నాకు చాల సిగ్గుగుచున్నది. నన్నిప్పుడు పోనిమ్ము.” ఇట్లు పలికి ఆ పీతాంబరమును కృష్ణునిపై విసరి పరువిడెను. శ్యామసుందరుఁ డామెను వెంటాడి పట్టుకొని బలవంతము చేయుచు నిట్లనెను:- “అట్లుకాదు, నామీఁద ఒట్టు. నీవు మా అమ్మ దగ్గఱకు రావలసినదే.” పరవశమై హరిణము వలె రాధ నిలువఁబడెను. సంకోచముచే నామె అరుణ కపోల మింకను నెఱుఁగజెప్పెను. ఆమె లోపలికినిఁ బోఁజాలకుండెను, శ్యాముని వదలుటకు చిత్త ముగీకరించుటలేదు. చివరకు శ్యామసుందరుని ఆజ్ఞను దిరస్కరింపఁ జాలక పోయెను. శ్యాముఁడామె చేతినిఁ బట్టుకొని బలవంతముగ లోనికిఁ దీసికొనిపోయెను. ఆమె ఛాయవలె వివశమై లోపలికి పోయెను.”

శ్యామసుందరుఁడు శీఘ్రముగ నిట్లనెను:- “అమ్మా! ఈమెయే ఆ పిల్ల. ఈమెయే నా పీతాంబరమును దీసికొని పోయినది. నేఁ డీమెతల్లి నా పాతపీతాంబరమునకు బదులుగఁ గ్రొత్తదియు, నంపమైనదియు, సుందరమైనదియు, రత్నములు కూర్చిన పీతాంబరమును బంపినది. చూకు మెంత సుందరముగ నున్నదో” ఇట్లు పలికి శ్యామసుందరుని పీతాంబరమును దల్లి వడిలోనికి విసరివైచెను. తల్లి పీతాంబ

రమును జూడనైన చూడలేదు. ఆమె దృష్టి పీతాంబరమును దెచ్చిన మేలిమి బంగారువలె మెరియుచుండిన రాధికా ముఖారవిందమునందు లగ్నమయ్యెను. ఆమె రాధ సౌందర్యమును గాంచి మంత్ర ముగ్ధయై పోయెను. తల్లి వ్యంగ్య స్వరమున నిట్లనెను:- “అమ్మా! దీనినిబట్టి మీ అమ్మ రాణియనియు, నామెకు జాల ధన సంపత్తి కలదనియు, కాని భిక్ష మెత్తుకొనువారి కీయవలయును. మీ అమ్మ వస్త్రమును బంపఁదలఁచినచో నొక బండ్లతో, రెండు బండ్లతో పంపిన బాగుండును. ఒక్క పీతాంబరము వలన మాకేమగును.”

రాధికాదేవి తల్లిమాటలఁ కేమియును బ్రశ్నత్తరమియలేదు. ఆమె సిగ్గుపడుచు భూమివైపునకు మెదలకుండఁ జూచుచు నిలుచుండెను! మధ్య మధ్య క్రీగంటితో యశోద చూడనట్లుగ నతి కౌశలముతోఁ జూచుచుండెను. పిల్ల మిక్కిలి సిగ్గుపడుచున్నదని యశోద తెలిసికొని యశోద లేచి ఆమెను బట్టుకొని గట్టిగఁ గాఁగిలించుకొనెను. ముద్దు పెట్టుకొని తనవడిలోఁ గూర్చుండఁ జెట్టుకొని నిట్లనెను:- “మీ అమ్మ నాకొక కేమియును బంపలేదే మమ్మా!”

రాధాదేవి యశోద వడిలోఁ దలను వంచుకొని కూర్చుండెను. ఆమె తన విశాలములగు ఎఱ్ఱని చేతులతో

నామె గడ్డముపై త్తి యిట్లనెను:- “అమ్మా! నీ పేరే మమ్మా?”

రాధిక కంపిత స్వరమున సంకోచముతో మెల్లగ ‘రాధ’ అనెను.

‘రాధా’ ‘రాధా’ ఎంతమంచి పేరైయున్నది. ఎంతటి అమాయకపు పిల్ల” యశోద యీ మాటను దనకుఁదానే అనెను. ఆమె హృదయ ముప్పొంగుచుండెను. ఆమె యేదియో మాటలాడవలెననుకొనుచుండెను, కాని యేమి మాటలాడును? ఇవన్నియును నాలోచించుట కామెకు అవకాశము లేకుండెను. ఆలోచింపక యే నోట యేమివచ్చినదో దానిననెను:- “కీర్తి దేవి పిల్లవాని కొఱకు సూతన పీతాంబరమును బంపినది. దానినిఁ ద్రిప్పి పంపుట అపశకునము. ఇంటికి వచ్చిన లక్ష్మినిఁ ద్రిప్పిపంపుట ఉచితముకాదు.” మరల లోలోపల నిట్లాలోచించుకొనెను:- “ఈమె నా కోడలైనచో నా జీవితములో నన్నియును సార్థకము కాఁగలవు. ఎంత విలక్షణమగు నందమైనపిల్ల. అమాయకపు పిల్ల.” అంత రాధతో నిట్లనెను:- “మీ అమ్మ గొప్ప ఆట బొమ్మ! కాదమ్మా! ఆమె రాణి, కాని అమ్మా! చూచి నావా? ఆమె నీకుఁ దలనైన దువ్వి జడను వేయలేదు. రమ్మిటు లిట్లే! నీకు జడవైచెదను.”

యశోదచే జడను వేయించుకొనుట రాధ కిష్టము లేదు: కాని యేమిచేయఁగలదు? పిల్లల కేమియును నభ్యంతరము చెప్పట కధికారములేదు. వారు అవునననచ్చును లేక యేడ్వఁగలరు. ఆమె అవును కాదు అనకమునుపే యశోద ఆమె మేలి ముసుఁగును దొలిగించి జడను విప్పి; నూనెను, దువ్వెనను దెచ్చెను. ఆమె రాధను దస వడిలోఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని జడవేయుచుండెను. ఆమె మాడును ముత్యములతో నలంకరించెను. ఫాలమున సుందరమగు నెఱ్ఱబొట్టును బెట్టెను. బహుమూల్యములగు వస్త్రాభరణములను ధరింపఁజేసి, చేతులను జోడించుకొని భగవానునిఁగ్ల ప్రార్థించెను:- “కీర్తికుమారి మా కృష్ణునకు భార్య కావలయును” ఇంతలోనే యింకఁగొందఱు గోపికలు వచ్చిరి. యశోద యిట్టి ప్రార్థనమును జేయుటను గాంచి వారందఱును నవ్వి యిట్లనిరి:- “నందరాణీ! నీవు సారెలను బంచనులేదు, విందులను జేయనులేదు. ఊరక శుష్కమగు మ్రొక్కులు మ్రొక్కు కొనుచున్నావు. సంబంధమును గుదుర్చుకొనుచున్నావు.”

నవ్వి యశోద యిట్లనెను:- “అక్కలారా! సంబంధము నెచ్చటఁ గుదుర్చుకొంటిని. మా కట్టి భాగ్యమెక్కడిది? పిల్లకాదు, లక్ష్మీ ఈమె మా కోడలగుచో మా కృష్ణుని

భాగ్యము పండును. మాయీ నల్లని వానికిఁ బిల్ల నవ రిచ్చెదరు ?”

వారిలో నొకర్తుక యిట్లనెను:- “కోడలు కొంచెము పెద్దది”

వారిలో నొక ధూర్త గోపిక యిట్లనెను:- “బాగు న్నది. పెద్దకోడలుండిన అదృష్టము. ఈ కృష్ణుడు మిక్కిలి ధూర్తుడు. కోడలు పెద్దదైనచో నీతనిఁ చెవులు మెలివేయఁ గలదు.”

ఇది విని అందఱును ఒక పక నవ్విరి. శ్యామసుందరుడు తన కేమియును దెలియని వానివలె నిలుచుండెను. రాధా దేవి యశోద వడిలో వివశయై కూర్చుండియుండెను.

రాధికాదేవి యిట్లనెను:- “అమ్మ మిక్కిలి కొపపడఁ గలదు. ఆమె నన్ను బీతాంబరమును ద్వరగా యిచ్చి రమ్మని పంపినది.”

యశోద బాలికయొక్క వివశత్వమును జాల సేపటి నుండి గమనించుచుండెను. ఆమె యిట్లనెను:- “అమ్మా! నీవన్నము తిని పొమ్ము.”

సంపూర్ణ సాహసముతో వృషభాను కుమారి యిట్లనెను:- “నద్దమ్మా! నే నేమియును దినను.”

పిల్ల యేమియును దినదని యశోద గ్రహించి ఆమెను బలవంతము చేయలేదు. ఆమెకు వడినిండ లడ్లు, నువ్వుల ఉండలు, మరమరాలు పెట్టెను. నిండు వడితోడను, నిండు హృదయముతోడను లేచి ఆమె పోవ నారంభించెను. యశోద యిట్లనెను:- “మరల రావలయునమ్మా! రోజును రావలయును దీనిని గూడ నీశ్శల్లుగా భావింపవలయును. నీవితగా సిగ్గు పడద వెందులకు నీ తల్లియగు గీర్తిరాణి యెట్టిదియో నన్ను నట్లే భావింపవలయును. మీ తల్లి నాకు వదినె మీతండ్రి నాకు అన్న కాని మీ అమ్మ ముసలిదైనది. ఏమమ్మా! మరల వచ్చెదవా? చెప్పుము.”

అంగీకార సూచకముగఁ దలనూపి రాధ శ్రీఘ్రముగఁ జోయెను. ఇప్పుడు కృష్ణుడేమి చేయవలయునో ఇంకను స్థిర మొనర్చుకొనలేదు. అప్పుడు యశోద ఇట్లనెను:- “కృష్ణా! పిల్లకు దారినిఁ జూపించిరమ్ము, దారి తప్పకుండఁచూడుము.”

గ్రుడ్డివానికి రెండు కన్నులును వచ్చినట్లుండెను కృష్ణునకు. శ్యామసుందరుఁ డామె వెనువెంటనే పోయెను. వారిద్దరు సేమి మాటలాడుకొనిరో భగవంతునకుఁ దెలియ వలయును; కాని శ్యామసుందరుఁ డామెను ఆమె యింటి వలకును బంపివచ్చెను. ఇప్పు డీ సమాగమ రోగ మిద్దర హృదయములందును నున్నప్పుడు. ఇద్దరును నినిమిది

జాములును నొక్క-టేపని. రాధికాదేవి యెనిమిది జాములును, అఱువది గడియలును కృష్ణునితోఁ గలియుటెట్లనియే చింతించుచుండును. రాధికాదర్శన మెట్లగుననియే సదా శ్యామసుందరుఁడు యుక్తుల నాలోచించుచుండును. వీరిద్దరవలన నెన్ని యగణిత వీలలు జరిగినదియు సది అపారమగు ననురాగ గాధ; ఎందఱో కవులనేక విధములగు వర్ణనము లొనర్చియున్నారు, కాని అవన్నియును ససంపూర్ణములే, అల్పములే. మహా సా గ ర ము నందలి అల్పబిందు మాత్రములే.”

సంకేతము

ప్రేమ మార్గమున సంకేతమునకు గొప్ప మహత్వమున్నది. ప్రేమ భాష సంకేత లిపియందే వ్రాయఁబడునని చెప్పవలయును. సంకేతము ఇవ్వురు ప్రేమ మధ్యలో ననువాదకుని పనిఁజేయును. అందువలన సంకేత పటము నంద గ్రామ బర్సానా (నృషభాను పురిముఁకు) మధ్యను గలదు. సంకేతము పై గలతోడను, కన్నులతోడనుఁ నూటలతోడను జరుగును. పై గలతోడను సంకేతము స్వీకృతి, అస్వీకృతి రూపమున నుండును. కన్నులతో జరుగు సంకేతము అను

రాగ కోపములతోఁ గూడియుండును. మాటలతో జరుగు సంకేతము, పోవుట, ఆగుట విషయములతో నుండును. సంకేత శాస్త్రము గొప్ప గహనమైన శాస్త్రము. దాని వర్ణనము లందు ఇది చదువఁ దగినది, అనుభవ గమ్యమగు వస్తువు, ఈ మూఁటికిని వేఱు వేఱు ఉదాహరణముల నొసంగి, యీ విషయమును సమాప్తి గావింపవలయును. శ్యామసుందరుఁడు గోపకులతోఁ గూర్చుండి యున్నప్పుడు గోపికలు పెరుగు నమ్మఁబోయిరి. కృష్ణుఁ డందఱవద్దను బెరుగును బన్నుగఁ దీసికొనెడువాఁడు. ఆతఁడు తన యనురాగమును నందఱ ముందుఁ బ్రకటింపఁగూడదు. భావగోపనము ప్రేమ కాచ్ఛాదనము. శరీరమును వస్త్రా భూషణాదులచేఁ గప్పిన శోభగా నుండునో, అట్లే ప్రేమనుగూడ గోపన మొనర్చుట చేతనే వృద్ధిఁ బొందును. నిర్లజ్జవలన నశ్లేలత కలుగును. అందఱ తోఁగలిసి రాధికయును బెరుగు నమ్మఁబోయెడిది. ఆమె పలికెడి దేకాదు. కృష్ణునివైపు చూడనే చూడదు. కృష్ణుఁడును నామె సఖితో మాటలాడెడువాఁడు. ఆ మాటల కేమియు నర్థముండదు. మాటలాడుట ఒకరితో మాటలాడును, వేరొకరి కర్థమగును. శ్యాముఁడు మాటలలో దగ్గఱ నిలుచుండిన రాధికతో పైగలతో మరలఁ దిరిగిరమ్మని చెప్పును. దానితో విషయము సమాప్తమయ్యెను.

నేత్ర సంకేతమున రెండు రెండు నేత్రములు నాలుగు కాఁగాఁ జాల సంభాషణము జరుగును. దాని వ్యాఖ్య అసంభవము.

మాటలతో సంకేతమొక విచిత్ర పద్ధతిగ నుండును. అందఱు సమ్ముఖమునఁ గృష్ణుఁడు రేపు మధ్యాహ్నమున వంశీవటము కడకు రావలయునని సంకేతము కావింపఁబడును. నయనములతో రాధిక దాని కంగీకారమును సూచించెను. తెల్లవారులు వారిద్దఱకును నిద్రలేదు. ఎప్పుడు తెల్లవారునాల్లని అనుకొనుచుండును. కాని కలియుట సహజము లోక లజ్జను, సమాజ బంధనమును, ఇంటివారు చుట్టుకొని యుండుట నీని నన్నిటినిఁ జూచుకొనవలయును. లోకములో నుండి లోక వ్యవహారమును గూడ బహిరంగముగ నవశేషన మొనర్పరాదు.

రాధిక నేడు ప్రాతః కాలమున నుదయముననే లేచినది. తన ముత్యాలహారమును దీసికొని తన లంగాలో దాచుకొనెను. మాటి మాటికిని అంగణమునొనికివచ్చి మరలఁగోపలకుఁ బోవును. ఇచ్చట వెనుకను, అచ్చట వెదుకును. పక్క క్రిందఁ జూచును, మరలఁ బఱచును. పక్కనుగదిలించును.

తల్లి యిట్లచును:- “అమ్మాయీ! ఏమి వెదుకు చున్నావే?” ముఖమునఁ గపట భావమును ధరించు భయమున నేమియును మాటలాడకుండును. కంతము శూన్యముగ నుండుటనుగాంచి తల్లి యిట్లడుగును:- “నీ ముత్యాల హారమెచ్చటికిఁ బోయినదే? నిన్న సాయంకాలము నీవు ధరించుటను నేను జూడలేదే. భయముచేఁ జెప్పెడిదికాదు. “నిజము చెప్పవే, ఎవరికైననిచ్చి వచ్చితివా? లేక పాతి వైచితివా?”

రాధిక యేడ్పుముఖముచు బెట్టుకొని - యిట్లనును:- “అమ్మా! నే నెవ్వరికి నీయలేదమ్మా!”

“ఈయక పోయినచో నెక్కడికిఁ బోయినది?” తల్లి కోపముతో గద్దించి అడిగెను.

రాధాదేవి కపట చింతా ముద్రను బెట్టుకొని కొంచెముసేపాలోచించుకొని యిట్లనెను:- “నిన్న నేను యమునానదికిఁ బోయితిని. అచ్చట నందఱును స్నాన మొనర్చిరి. నేనును స్నాన మొనర్చితిని. అప్పుడును నాకు గుర్తు కలదు. ఆ హారము నామెడలో నప్పుడున్నది. ఒక గోపిక తదేక వృష్టితోఁ చూచుచుండెను. అచ్చట నందఱు నుండిరి. అమ్మా! నీవు లలితా విశాఖలను నావెంటఁ బంపినచో నేను దానిని వెదకి తేగలను.”

బహుమూల్య హారము కాబట్టి లలితావిశ్వాసమును వెంటనే ఆమె వెంటనే పంపెను:- “అమ్మా! అమ్మా! నేను కొంచె మాంసముగ వచ్చినను జింఱింపకము.” అని పలికి వారు సంకేతము కడకుఁబోయిరి. నందభవనము ముందుగనే పోయిరి. “నందభవనము ముందుగా సంకేత మార్గ మెచ్చటిది? ఇది చుట్టు త్రోవ” ప్రేమమార్గము చుట్టు త్రోవగనే యుండును. దీని కెచ్చటను నిశ్చితమార్గములేదు. దీనిలోఁ బ్రేమ మార్గము ననుసరింపఁడు. మార్గమే ప్రేమ ననుసరింపవలయును.

ఇచ్చట శ్యామసుందరుఁడు నేడు ప్రాతః కాలము నుండియే వ్యగ్రుడై యుండెను. ఎందులకో ఆతఁడు లోపలకు బైటకుఁ దిరుగుచుండెను. తల్లి వెంటనే వంటఁజేసెను. బలరామునిఁ బిలిచి యిట్లనెను:- “అన్నయ్యా! రమ్మ. నారాయణ భోగమైనది. ప్రసాదమును దినెదము.”

బలరాముఁ డిట్లనెను:- “కృష్ణా! నాకీవేళ నింకను నాకలివేయుట లేదు ముందు కృష్ణుఁడు తినినఁ తర్వాత నేను దినెదను.”

కృష్ణుని కిందులో నిబ్బంది యేమి కలదు? ఆతఁడు గోప శాల్కరణ్ భోజనమును చేయఁ గూర్చుండెను. తల్లి

యిట్లనెను:- “కృష్ణా! భోజనమున కింతటి తొందఱ యేమయ్యా? మెల్లఁగాఁ గూర్చుండి తినుము.”

ఇంతలోనే నందభవన ద్వారమున వృషభాను కుమారి, తన సఖయగు లలితను సంబోధించుచు నిట్లనెను:- “లలితా! కొంచెమాగవే. ఖదిర వనమునకు నేనును బోవలయును.” ఈ శబ్దములను లలితతోఁ బలుకుచుండినను ఇందులో సంకేత నామము లేకున్నను, లోపల భోజనము చేయుచుండిన కృష్ణుని చెవులు బయటనే యుండెను. ఈ వీణా విసందిత వచనములను వినునప్పటికిని కృష్ణుఁడు తినుటను మఱచెను. నోటిలోఁ బెట్టుకొనిన ముద్ద నోటిలోనే యుండెను. చేతులు కడుగుకొని ఆచమనము చేయకయే పరువిడెను.

తల్లి యిట్లడిగెను:- “కృష్ణా! ఎచ్చటికిఁ బోవు చున్నావురా నాయనా? అన్నమును పూర్తిగాఁ దినవేమి? ఈ ఆతురత యెందులకురా?”

అత్యంత వ్యగ్రతను బ్రకటించుచు నంద నందనుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మమ్మా! ఒక గొప్ప పని జ్ఞాపకమునకు వచ్చినదే”

తల్లిప్రేమతో నిట్లనెను:- “వినరా, ఏమిపని, పనులను దరువాత జేయవచ్చునులే, ముందుగా అన్నమును దినుము.”

ఆతఁడు కోపముతో నిట్లనెను:- “నీకు అన్నము పట్టినది ఇప్పటికే చాల ఆలస్యమైనది. ఇంతకు ముందుగనే మన ఆవులు కట్ట వదిలించుకొని చేనిలోఁబడినవట. అవి పరువిడునప్పుడు గంతులు వేయును. నేను బోకుండిన వారావులన్నిటినిఁ గొట్టెదరు,”

ఇట్లు పలికి ఆతఁడు కఱ్ఱను, వేణువును జంకలో నిరికించుకొని పరువిడెను. తల్లి యశోద వంటఁబుంటినుండి లేచి నిలుచుండి యిట్లనెను:- “ఓరీ! వినుము. ఆవు లెచ్చటికినిఁ బోవులే, నీ వన్నమును దివి పొమ్ము.”

దీని వేటిఁగిన గోపకులందఱును దమ నవ్వు నాపుకొని యిట్లనిరి:- “అమ్మా! నీ నతని పోనిమ్ము. ఈతని యావు పోట్లది. ఈతఁడు పోక పోయినచో నది యెచ్చటి కైనను బాటిపోఁగలదు.”

ఆ గోపకుల నందఱును గనరుచుఁ గృష్ణుఁడు పరువిడి పరువిడి, అట్టి శ్రీఘ్రముగ రాధతోఁ గలిసికొనెను. ఇది మాటల సంకేతము. మాటను జెప్పట ఒకటి చెప్పట యింకెవరితోడనో, అర్థమును వేసికొనునది ఇంకొకరు. దీని కింకొక ఉదాహరణమును గూడ కైకొనుఁడు.”

యమునా తటమునఁ జాలగుంపు కలదు. స్త్రీలును, బురుషులును, బాలకులును, బాలికలును, యువతులును,

యువకులును, పెద్దలును జిన్నలును అందఱును గలరు. వృషభాను కుమారియును స్నానమొనర్చి పోవుచుండెను. ఇటు గోపకులతో నంద నందనుఁడును వచ్చుచుండెను. కులవతి యగు రాజకుమారి అందఱయెదుట కన్నులెత్తి చూడదు. ఆమె పోవుచు నిట్లు పిలిచెను:- “ఓసీ లలితా! ముందు పోయెదవేమే? సాయంకాలమునఁ దప్పక రావలయును.” అచ్చట లలితయును లేదు, విశాఖయును లేదు. సూర్యమున నీ శిబ్దముల నింకొకరి నుద్దేశించి పలికెను.

ఇచ్చట శ్యామసుందరుఁడు గ్రహించి యిట్లనెను:- “ఓరీ! మనసున నీవు అనెనన్న డవైతివా? సాయంకాలమున నేనుతిప్పక నీయింటికి వచ్చెదను.” స్త్రీలును, బురుషులును, వృద్ధులును, బెద్దవాఁలును నందఱును వినుచుండిరి. ఈతఁడు మన సఖునితో జెప్పుచున్నాఁడా చెప్పుటలేదా యనునది విచారించుట కెవరి కవసరమున్నది? తెలిసికొనఁగల గోప బాలురు తెలిసికొని సర్వ యిట్లనిరి:- “కృష్ణా! మన సుఖుఁ డివ్వేళ నిచ్చటికి రానే రాలేదు. సరే, మన సుఖుఁ డున్నాఁడులే.” విది విని శ్యామసుందరుఁడు క్రుద్ధుఁడై యిట్లనెను:- “మీరందఱును ధూర్తులురా! పో పొండు” అందఱు నిండ్లకు వచ్చిరి. సాయంకాలమున నియత సమయ మునకు వృషభాను భవసమున నిద్దరకును సమాగమము జరిగెను.

ఈ విధముగ నాటవైపులను బ్రతి దినమును సవాను రాగము వృద్ధి బొందుచుండెను. ప్రేమను దాచుదమన్నను దాగదు. మనోభావము లెవరును జెప్పకయే వాయుమండలమున వ్యాపించును. గోపకులలోను, గోపికలలోను మెదలకుండ •గుస గుసలు బయలుదేరెను. వృషభానులకును, యశోదా, కీర్తిరాణికిని నిరువైపుల ననురాగము వృద్ధిపొందుచున్న సంగతి తెలియక పోలేదు. వృషభానులకు నందుఁడు తనకు వియ్యంకుఁడు కావలయుననియు, యశోదకు రాధ నకుఁ గోడలు కావలయుననియు హృదయ పూర్వకముగఁ గోరుకొనుచుండిరి. ఇద్దరివఱకు గట్టుములు కానుకల విషయముకూడ ప్రయత్నము జరుగుచుండెను. పండ్ల పసుపునకు ముందు పంపఁబడు సారెలు మొదలగు నవియుఁ బంపఁబడెను. వృషభానుఁడు నందుని కంటెఁ గొంచెమెక్కువ ధనవంతుఁడని తోచుచున్నది. సాక్షాత్తు లక్ష్మీయే ఆతనికిఁ బుత్రికగాఁ బుట్టఁగా నాతనికింటె ధనవంతు లింకెవరుండఁగలరు? అష్ట సిద్ధులును, నవ నిధులును నిరంతరము చేతులను జోడించుకొని ఆమె సేవలోనుండును. ఎవరైన నిద్దరు కలిసి వారి కార్యములను వారు చక్కఁబెట్టుకొనుచుండిన దానినిఁ జెడఁగొట్టువారును నుందురు. ఒకానొకరు కీర్తిరాణితో నిట్లనెను:- “నందునింట వేపుడు నెనగలైనను

లేవే, అట్టివాని నుచూసినకు మీకుమార్తె నేల నీయఁ దలంచుచున్నారు?"

ఇంకేమున్నది? కీర్తిరాజు యెదురుజిరిగెను. ఆమె వరుని, వరుని ముట్టించి జూచుచు, ఇంతవఱకును సందఱును వరుని దోషములను జెప్పుచుండిరి. ఆతని రంగు నల్లనిది. దొంగతనములును జేయుచుండును. మూడుచోట్ల వంకరలు కలవు." అయినను రాజునుమానుడు. ఎట్టి వంకరవాడో, సరియైనవాడో అయినను నిల్లు మంచిదైనచో గొంచెము బాగుగనే యుండును. ఇప్పుడా విషయమునను సందేహ ముండినవని తెలియఁగానే ఆమె పట్టుపట్టెను. వృషభానునితో నామె యిట్లనెను: - "నేను నా పిల్లనిట్టి బీదవారల కిచ్చును."

వృషభానుఁ డిట్లనెను: - "ఈ విషయమును నీకెవరు చెప్పినారు? సందరాజు మన గోపకులందఱకును రాజు, నాలుగు పైగలుండుటచేతనే యెవఁడును ధనవంతుఁడుకాఁడు ఆతని వంశమొత్తటికీర్తి కలది!" కాని స్త్రీ హతము ముందు బ్రహ్మదేవుడైనను నోడిపోవలసినదే. కీర్తిదేవి అగీకరింపఁజేసెను. ఒప్పుకొనికపోగా వృషభానుఁ డిట్లనెను: - "సరేకాని, నాకు మనకంటె సధిక ధనవంతులు కాదని నీకు విశ్వాసమెట్లు కలిగినది?"

కీర్తిరాణి యిట్లనెను:- “చూడుడు నావద్ద యీ యైదు ముత్యములు బహుమూల్యములైనవి కలవు. ఇట్టి విలువగల ముత్యములు వారినద్ద రెండుండినచో నేను నా పిల్లను వారి పిల్లవానికిచ్చెదను. లేకున్నచో నింకొక వరుని వెదకి కొందును.”

వృషభానుఁ డిట్లనెను:- ‘మంచిది నీవేదైన పండు గకు వానిని బంపుము. అప్పుడిట్టి ముత్యములనే పిల్లకు కూడ పంపవలయునని కబురంపుము.’ కీర్తిరాణి దీని నంగీకరించెను. ఒక పండుగ కా ముత్యములను బంపి, మరల తిరుగుసారె కట్టిముత్యములనే పంపుడని కబురంపెను.

నందుండి సమాచారమును వినఁగానే చాల భయపడెను. ఆతఁడట్టి ముత్యములను జూడనైనఁ జూడలేదు. మాల సంగతి నట్లుంచి, ఆతనికిఁ దిట్టి దొక్కతైననులేదు. యశోదయును జాల చింతలో మునిగెను. ఇంతలోనే శ్యామసుందరుఁడు వచ్చి, పిల్లి చితగానుండుటనుగాంచి; ఆమెను గాఁగిలింపుకొని యిట్లనెను:- “అమ్మా! అమ్మా! నీ వెందులకు దుఃఖితురాలవై యున్నావు?”

నిరాశా స్వరమునఁ దల్లి యిట్లనెను:- “నాయనా! ఏమి చెప్పుదునురా? ఏకోవిధముగ నా నృషభానుసుత కోడలగునను నాశతో నుంటిని. ఇప్పుడు చూడఁగాఁచేతిలో

నుండి ఆ కోడలు జారిపోవుచున్నది. కులమువారిలో నవ మానము సంభవించుచున్నదనుటది వేఱు విషయము.’’

సంభ్రమముతో శ్యామసుందరుఁ డిట్ల నెను:- ‘ఏమమ్మా! ఏమమ్మా! ఏమి ఆవిషయము? ఏమి జరిగినది?’

యశోద యిట్ల నెను:- ‘నాయనా! ఏమైన దేమిటి? నీ యత్తవారింటినుండి యీ ముత్యములు వచ్చినవి. ఇట్టి ముత్యాల హారమును పిల్లకొఱకు పంపుమని కబురంపినది కీర్తిరాణి, ఇట్టి ముత్యములు మనవద్ద నొక్కటైనను లేదు.’

శ్యామసుందరు డు సరళముగ నిట్ల నెను:- ‘అమ్మా! ఇందులోఁ జింతించుట కేమున్నదమ్మా! ఏనినిఁ బొలములో నాటుము. చాల రాఁగలవు.’

ఇది విని శుష్కహాస మొనర్చుచుఁ దల్లి యిట్ల నెను:- ‘ఓరీ! నీవు వెట్టివాఁడవేమిరా నాయనా! కృష్ణా! ఇవి గజ ముక్తావళులు. ఏనుఁగుల కుంభస్థలమునఁ బుట్టినను. పొలము లోఁబెట్టిన నివి మొలవవు.’

శ్యామసుందరుఁ డిట్ల నెను:- ‘అమ్మా! బృందావన భూమి యందొక విచిత్ర ప్రభావము కలదు. ఇచ్చట నెచ్చటను లేని వింతయేమనఁగా నెచ్చటను బుట్టనివి యిచ్చటఁ బుట్టును. నీకు తెలియదమ్మా! నీకు వంట జేసికొనుటయును లంఘన తోముకొనుటతోనే సరిపోవుచున్నది. నీకు తెలిసి

కొనుట కవకాశమునులేదు. చూడుము నేనిప్పుడే నాటెదను' అని చెప్పి ఆయైదు ముత్యములను దీసికొనెను. నందునకుఁ గోపము వచ్చెను. ఈతఁ డెక్కడైనఁ బారవేయనేమో, అపకీర్తి కలుగునేమో అని ఆతనికి భయము. కాని కృష్ణుఁ డా ముత్యముల నైదును దీసికొని వెడలిపోయెను. ఆతఁడు యమునా తీరమునకుఁబోయెను. కుతూహల వశమున నందుఁడును, జాలమంది యితర గోపకులును వెంటఁబోయిరి. పోయి భగవానుఁడు ఫేలనమున నిసుకను ద్రవ్వి దానిలో నా ముత్యములను బాతెను. యమునలో నుండి తెచ్చి నీరు పోసెను. అందఱును నాశ్చర్యము కలిగెను. దానిలోనుండి అంకురములు బయలుదేరి, నిముషములోఁ దీగ అల్లుకొనెను. వానికి పెద్ద పెద్ద ఫలములుపుట్టి, పక్వమై పగిలెను. వానిలో వానికంటెఁ బెద్ద పెద్ద ముత్యములు బయలుదేరెను. వాని నన్నిటిని శ్యామసుందరుఁడు మరలఁ జాల గుంటలను దీసి నాటెను. వానినుండి మరల అంకురములు జనించెను. మరలఁ దీగ అల్లుకొనెను. మరల ముత్యములు పండెను. అంత నాతఁడు నందునితో నిట్లనెను: 'బాబా! ఇప్పుడు బండ్లను దెప్పింపుఁడు. పది పదునైదు బండ్లమీఁద వృషభానుని కడకుఁపంపి యిట్లు చెప్పి పంపవలయును:- 'ఇప్పుడు మాకు చేలయందు ముత్యములు పండుచున్నవి మీ కెన్ని కావలయునో చెప్పి పంపుఁడు.'

నంద మహారాజు హర్షితుడై బండ్లమీద నింపి ముత్యములను వృషభానుని కడకు బంపెను. ముత్యముల బండ్లను గాంచగనే కీర్తిరాణి కత్సంతవిస్మయము కలిగెను. ఇంక నామెకు శంకించుటకు వీలులేకుండెను. రాధికాదేవికిని, శ్రీకృష్ణునకును యథాసమయమునఁ బాణిగ్రహణ మొనర్చెను.

కొందఱు శ్యామసుందరుఁడును, రాధాదేవియును బాణిగ్రహణ మొనర్చుకొనిరి, కాని ఛద్ద రూపమున జరిగె ననుచుందురు. ఒకానొక గోపకుఁడు ఘోర తపస్సుచేసి రాధికాదేవి తనకు భార్యకావలయునని కోరుకొనెనట.' భగవానుఁడిట్లు వరము నొసంగెను:— 'సరే, ఆమె నీ భార్యయే కాఁగలదు. కాని నీ పత్నియయ్యు నామె నాకు సంబంధించి నదే కాఁగలదు.'

బ్రహ్మ మోహసమయమున శ్యామసుందరుఁడు గోప గోవత్సముల రూపమున నొక సంవత్సరముండెను. వ్రజము లోని గోపబాలురును, గోవత్సములును బ్రహ్మలోకమందు మాయచే నచేతనులై పడియుండిరి. ఆ సమయమున భగవానుఁడొక గోపరూపమును ధరించి, ఆ రూపమున రాధను బాణిగ్రహణ మొనర్చెనట బాహ్యదృష్టితో లోకులకుఁ జూపించుటకై ఆతఁడా గోపరూపమును ధరించినాఁడు; కాని

వాస్తవమున నాతఁడు శ్యామసుందరుఁడే. తన వస్తువు కాని దాని నెవఁడు గ్రహింపఁగలఁడు? ఈ విషయము రాధకును దెలియును, శ్రీ కృష్ణునకును దెలియును. బలరామునకును దెలియును. ఇంక నితరు లెవరికిని సీవిషయము. తెలియదు అందువలనఁ గొందఱు పైకిఁ బరకీయ భావమును గల్పించుచుందురు. ఇది కేవల మైకాంతిక రసాస్వాదన భావ మాత్రమే. అంతరమున స్వకీయమే. స్వకీయ కానిది ప్రేమ యెక్కడనుండి వచ్చును?

ఏమైనఁగానిండు రాధా కృష్ణుల అద్భుతప్రేమ అతాకికము. ప్రేమ సమస్యగనైనది. ఇప్పటి విషయ మట్లుండు. ఆ గోజులలోనే కొందఱొక విధముగను, మఱికొందఱు మఱియొక విధముగను జెప్పుకొనిరి కొందఱు రాధా చరిత్రమును శంకించెదరు. కొందఱు ఆమె పాతి న్రత్యమున గోప మెన్నెదరు. అందువలన శ్రీ రాధికా దేవియును దాను బతివ్రతా పరీక్షయును నిచ్చినట్లు చెప్పెదరు.

శౌనకుఁ డిట్లుడిగెను:- “సూతా! శ్రీ రాధాదేవి సర్వేశ్వరి నిఖిల విశ్వ బ్రహ్మాండమున కధీశ్వరి. ఆమెను బరీక్షింపఁగల వారెవరు?”

అంత నవ్వి సూతుఁ డిట్లనెను:- స్వామీ! ప్రపంచమున శరీరధారణ మొనర్చిన తరువాత సాతాదు సర్వేశ్వరుఁడు కానిండు సర్వేశ్వరి కానిండు, జీవుఁడుకాని డీశ్వరుఁడు కానిండు అందఱును బరీక్ష యీయవలసిందే. భగవానుఁడు ఉత్తీర్ణు డే. జీవుఁడు తీర్ణుడయ్యెనా ఆతఁడు దాటిపోయినాడే అను తీర్ణుడయ్యెనా మధ్య ప్రేలాడుచుండును. సర్వేశ్వరిని బరీక్షించుటకు సర్వేశ్వరునికేవల యింకెవరి కధికారము కలదు? సర్వేశ్వరుఁడే సర్వేశ్వరిని బలివ్రతా పరీక్ష నొనర్చెను.

శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! సర్వేశ్వరుఁడు సర్వేశ్వరిని నెట్లు పరీక్షించినాఁడు? ఏల బరీక్షించి నాఁడు? ఈ ప్రసంగమును వియతో మాకు జెప్పవలయును”

సూతుఁ డిట్లనెను:- మంచిది. వినుఁడు స్వామీ! నేనీ ప్రసంగమును మీకు జెప్పెదను. ప్రపంచమున మానవులకుఁ బరచర్చలోఁ బరనిందలో నున్నంత రుచి, మాధుర్యము, రక్తి యింక నెట్టి మధుర పదార్థములందు నుండదు. మన కేమియును పంట సంటు, ఇచ్చి ఫచ్చుకొనుసంబంధము లేకున్నను మనము వారిని గూర్చి గంటలకొలది చర్చించు కొందుము. వారి విషయము వీరివిషయము ఏదో వినుచుండ వలయును. వారి విషయముఁ గోరఁతను గొండంతలుగఁ

జేయుదును. దీనిని బట్టి మానవునకు బరచర్చ అత్యంత ప్రయముగ నుండునని తోచుచున్నది. మనబోటి అల్లులమే పరచర్చ, పరనింద జేయునమనుమాటకాదు, పెద్ద వారికిని నీరోగము కలదు. ఒక మహాత్ముడిగొక మహాత్ముని విషయము చెప్పుచున్నప్పుడా వినుచున్న మహాత్ముడు వెంటనే మేమందఱు మాతని విషయము నంతను నెరుగుదుము. నేటి కాలఁడు మహాత్ముడైనాఁడులే. ఇదినఱలో నటు వంటి వాఁడు, ఇటువంటివాఁడు అనుచుందురు. దీనినిబట్టి పరచర్చ లేకున్న మానవున కన్నమరుగదని తోచుచున్నది. ఎవఁడు పరచర్చ రహితుఁడో, ఎన్నడును నిధిరుల కోష గుణములను జింఱింపరో, వారు మానవులు కారు, మాధవులు. సరూపమున నున్న నారాయణులు.

మానవులకు స్త్రీలను పరచర్చ ప్రకృతివశాత్తే కముగ నుండును. స్త్రీల కజ్జీర్ణరోగ మొకటి ఉండును. అట్టి వారికి జలము నొసంగినను జీర్ణముకాదు. అట్లే స్త్రీల హృదయమున నే నూటయును బచనముకాదు. ఈ విషయమున ధర్మరాజు శాపముకూడ కలదు. అందువలన స్త్రీల కెనరిమిచ్చనైనను గొంచె మను మానము కలిగెనా వారవ శ్యము గుసగుసలాడి వ్యాపింప జేయుదురు. ప్రజమంచీ రోజులలో నొక్కటియేచర్చ. అది రాధామాధవులకు సంబం

ధించినది. కొందఱు అనుకూలముగనుఁ గొందఱు ప్రతికూలముగను మాటలాడుచుండిరి. కాని నేడు రాధాదేవి అందఱ సమాలోచనమునకుఁ గేంద్రమైనది. కొందఱు ఆమెను బరకీయ యనియు, స్వకీయయని కొందఱును ననుచుండిరి. స్వకీయ పరకీయ భేదము సనాతనమైనది. సదాఉండును.

కుక్కలు మొఱుగిన నేనుఁగులు బెదురునా? అవి గ్రామములోనికి రాకుండునా? కుక్కలు గజమును జూచి మొఱుగిన నది యుపేక్షించును. తన విషయమున నెనరే మనుకొన్నను వృషభానునందిని లక్ష్య పెట్టెడిదియే కాదు. అయినను విషయము హద్దులు మీరెను. ఇప్పుడు శ్యామసుందరునకుఁ జింత కలిగెను. ఆతఁడందఱ సమ్ముఖమున రాధికాదేవి నిగ్దోషియని ఋజువు చేయఁదలచెను. సమస్తమును దనకు సమర్పించి, కీర్త్యసకీర్తుల చింత బెట్టుకొనక ఒక్క శ్యామసుందరుఁడే తన కాశ్రయమని భావించి సర్వాత్మ భావముచే నాతని నాశ్రయించుటయే ఆమెకుఁ గలెయును.

చాలమంది స్త్రీలు రాధికా చరిత్రము మీఁద గోషముల నెన్నుచుండిరి; కాని వానిలో నిద్దరు ప్రధానమైనవారు. ఒకతె ముసలది, ఒకతె యువతి. వారిద్దరును సదా పరపురుషుని వైపు చూడనే చూడరు. కాని చూచుట మాత్ర

మంతగాఁ బాపముకాదు. పాపము మనస్సుతోఁ జేసిన లభించునను సదాచార మిథ్యాభిమానమును నప్పుడప్పుడు సాధనలో గొప్ప విఘ్నమగుచు, ఆ యభిమానము నశింప సంతవఱకు మానవుని బుద్ధి నిలువఁబడదు. వారిద్దరకును వారి పాతిన్రత్యము మీద వారికి గర్వము కలదు. ఈ అహంకారమునఁబడి మిగిలిన వారినందఱను అసతులుగ భావించుచుండిరి. పై రాధా మాధవుల సంఘటనముచు గాంచి నిందించెడివారు. ఎవరు ఇతరుల చెడ్డ తనముచు గాంచెదరో వారిహృదయములలోఁ జెడ్డతనమునిండియుండును చెడ్డ యెవరికిఁ గావలయును? ప్రపంచమున నెల్లప్పుడును మంచి చెడ్డలుండును. ఉండఁగలవు. పచారి దుకాణమున విషము నుండును, రసాయనము నుండును. విషమువైపు దృష్టి నిడక త్రిఫలాది ద్రవ్యము లావశ్యకమైనప్పుడు వాని విషయమునఁ జర్చ చేయుదుము.

సరియే, ఒక దినమున శ్రీ కృష్ణుడు జబ్బుచేసెను. గోగము తీవ్రమైన దగుటచేఁ దల్లి వండులుచు భయపడిరి. గోప గోపీజనములు గోవిందుని చుట్టునుచేరి యేడువ నారంభించిరి. ను తములు, యంత్రములు, రక్షరేకులు, దిగతుడుపులు, విగ వేయుటలు, మూలికలను తేనుటయు మొదలగు నుపచారము లన్నియును జేయఁబడినవి; కాని

దేని వలనను లాభము కలుగలేదు. యశోదాదేవి ధైర్యము సడలి పోయెను. ఆమె బిగ్గరగ నేడ్వ నారంభించెను. ఇంతలోనే సుందరుడును నొక వైద్యుడొక చేతిలో జోలె యును, ఇంకొక చేతిలో దండమును బట్టుకొని అచ్చటికి వచ్చెను. జోలెను, దండమును సచ్చటనుంచి ఆతఁ డిట్లనెను:- “నేను మధురా పురమునుండి వచ్చుచున్నాను. సుందరుమారుడు కొంచెమవ్వస్సుడుగ నున్నాడని విని యున్నాను. నే నిప్పుడే ఆతనికి నయము చేసెదను.”

యశోద కిప్పుడెవరో అమృతమును జల్లి స్వల్పం డెను. ఆమె యిట్లనెను:- “వైద్యరాజా! మా పిల్లవానికి నీవు నయము చేయుము. నీవేమి యుపిసను ఇచ్చుటకు సిద్ధముగ నున్నాను. నా సరి వ్యయమును నీకు సమర్పించుచున్నాను.”

వైద్యుడు సుందరునిగ నిట్లనెను:- “నీ నెచరియిట చికిత్స చేయుదురో నేను వారియింట జలమునై నను ద్రాగను. ఇది మాగుర్వాజ్ఞ. నేను గోగనుండి యేమైనను దీసికొనినచో నా విద్య విఫలమై పోవును. నేను నిశ్శుల్కముగఁ జికిత్సను జేయుదును.”

యశోద వ్యగ్రతతో నిట్లనెను:- “నీ యిష్టము వచ్చినట్లు చేయుము. మా పిల్లవానికి కాగుచేయుము. నీకేమి వస్తువులు కావలయును?”

వైద్యుఁడిట్లనెను:- 'నాకేమియు నక్కట లేదు. ఒక కుండెడు యమునా జలము కావలయును. '

యశోద యిట్లనెను:- 'మీకెం జలము కావలసి యుండిన నంత జలమును నేను దెచ్చెదను. '

వైద్యుఁడు గంభీరముగ నిట్లనెను:- 'నీవు తెచ్చిన పనికిరాదు. నీవుకాక యింకెవరైనఁ బ్రతివ్రతయగు స్త్రీ తీసికొని రావలయును. ఆమెకుఁ దన పాతివ్రత్యమునందు పూర్ణ విశ్వాస ముండవలయును. ఎవరైనఁ బ్రతివ్రత కానిది జలమును దెచ్చెనా శ్యామసుందరునకు నయము కాదు. '

అందఱ హృదయములును గొట్టుకొన నారంభించెను. మనస్సుతో వైనను నెన్నడును బరపురుషునిఁ జింతింపని స్త్రీ సర్వత్ర చోటకదు. అందఱును భయపడిరి. యశోద యిట్లనెను:- 'ఈ జలము పతివ్రత తెచ్చిన దనుటకు గుర్తు యేమి యున్నది? ప్రతివారును దమకు దాము పతివ్రతల మనుకొనుచుందురు. '

సర్వ వైద్యరాజిట్లనెను:- 'ఎవరి మనస్సుతో వారు పతివ్రతలమనుకొను చుండుటవలనఁ బని జరుగదు. పతివ్రతకు ఒక పరీక్షకలదు. ఆ పరీక్షలో నుత్తీర్ణులై యెవరు కలశముతో యమునా జలమును దెచ్చెడినో వారే పతివ్రతలు. ఎవరు సిరునింపి తీసికొనిరాఁజాలరో వారనరులు. '

యశోద యిట్లనెను:- “ఇప్పుడు నీవు అడ్డంకి పెట్టుచున్నావు. దానినిగూడ చెప్పము. దాని కేమి చేయవలయును.”

వైద్యరాజుట్లనెను:- “దానికేమియును లేదు. ఒక పచ్చికుండను దెప్పింపుడు.”

వెంటనే పచ్చి మట్టికుండ వచ్చెను. వైద్యరాజు తన సంచినుంచి ఒక బంగారు చీలను దీసెను. దానితో దానికి నూలు చిద్రము లొసర్చెను. ఒక కత్తెరనుదీసెను. దానితో శ్యామసుందరుని పొడుగుగను, నుంగరములు తిరిగియు, నల్లగానుండిన కురులను నొక కుచ్చును గత్తిరించెను. అందులోనుండి ఒక్కొక్క వెంట్రుకను దీసి ఒక పొడుగాటి దారముగ నిర్మాణ మొనర్చెను. దానిని యమున కీ యొడ్డున నుండి ఆ యొడ్డునకు నటు నిటు బంధించి యిట్లనెను:- ఈ కుండను దీసికొనిపోయి, యీ వెంట్రుక మీఁదుగా నడచి యీ యొడ్డునుంచి ఆ యొడ్డునకు బోయి, యమునా జలమును నింపుకొని రావలయును. అందులో నొక్క బిందువైనను గ్రిందపడరాదు, అట్లైవరు చేయగలనాలో ఆ ముఠే పతివ్రత. అట్టి యామె తెచ్చి జలముచే శ్యామసుందరుడు చక్కబడగలడు.”

ఇది వినఁగానే సమస్త స్త్రీలకును సాహసము సడలి పోయెను. ఇప్పుడందఱును గలిసి ఆ యిద్దరను బ్రోతని హించిరి. వారికిని వారి సతీత్వమునందు గట్టి గర్వము కలదు. ఇద్దరును నొకరి తరువాత నొకరు కుండను దీసికొని పోయిరికాని కాలు పెట్టఁగానే తఁతువు తెలిపోయెను. ఇద్దరును రెండు సార్లు తలక్రిందులుగఁ బడిపోయిరి. యమునలోఁ బడిన వీరినిఁ గాంచఁగానే యింక మిగిలిన వారికిని సాహసము సడలెను. ఇప్పుడింకెవరును గుండ నెత్తుటకు సాహసింప కుండిరి. ఎవ్వరును గుండను నైకొనుటకు సాహసింపకపోఁగా యశోద యేడ్చుచు నిట్లనెను:- “వైద్యరాజా ! నీకు నూ పిల్లవానికి నయముచేయ నిష్టము లేకుండిన స్పృహముగఁ జెప్పుము. ఇట్టి యసంభవములు పలుక నేల ? ”

వైద్యుఁడు గంభీరుడై యిట్లనెను:- “అమ్మా ప్రపంచమున ససంభవమనునది లేదు. సతీసాధ్వీ యేమైనఁ జేయఁగలదు.”

యశోద యిట్లనెను:- “అయితే, నీవే చెప్పుము, ఇట్టి సతి యెవరున్నాఁగో?”

వైద్యుఁడిట్లనెను:- “నేనేమి యెఱుఁగుదును. నాకు జ్యోతిషము కూడ తెలియును. నీవడిగినచో గణించి అట్టి పేరును జెప్పెదను.”

అందఱు మనస్సులలోను గుతూహలము జనించెను. అందఱును పట్టుదలతో నిట్లనిరి:- “పేరును జెప్పము, పేరును జెప్పము”

వైద్యరాజు కొంచెము సేపటి నఱకు మేషము, వృషభము, మిథునము, సింహము, కన్యా అని లెక్కవేయుచుఁ జివర కిట్లనెను:- “ఇచ్చట నెవరైన రాధ యనువారు కలరా?”

యశోద యిట్లనెను:- “అవును. ఉన్నది. అయ్యో! ఆమెకు కృష్ణుని గోగము విషయము తెలియదేమో! లేకన్న నామె అందఱకంటె ముందు వచ్చెడిదే.” వెంటనే పరుగెత్తుకొనిపోయి ఒక సఖి రాధికా దేనిని బిలుచుకొని వచ్చెను. వైద్యుఁడామెను దూరమున నుండియే చూచి, ఆమె సభ్యర్పించి యిట్లనెను:- “చూడుము, ఈ కడవ నావలి యెడ్డుననుండి నీరు ముంచుకొని, కేశ తంతువుమీఁద సడిచి తేవలెను.”

“దీని వలన నేమగును వైద్యరాజా?” అని వీణా వినిందిత స్వరమున వృషభానుకుమారి రాధిక యనెను.

వైద్యరాజిట్లనెను:- “దీని వలన శ్యామసుందరునకు సయము కాఁగలదు.”

“సరే శ్యామసుందరునకు నేను దెచ్చిన జలముతో నయమగునా?” అని ఆమె ఘటమును దీసికొనెను. స్త్రీ పురుషులలోఁ గోలాహలము వ్యాపించెను. అందఱు హృదయములు కొట్టుకొన నారంభించెను. కొందఱు స్త్రీలు లోలోన నవ్వుకొను చుండిరి. కొందఱు పరిణామము కొఱకు అత్యంత ముత్కంఠితలై యుండిరి. వృషభాను కుమారియగు రాధ గంభీర భావముతో సరళముగ శత ఛిద్రఘటమును జేతఁ బట్టుకొని యమునా తటమునకు వచ్చెను. వెను వెనుక అపారమగు గుంపు ఉండెను. ఆమె శ్రీ కృష్ణుని వెంట్రుకలచే నేర్పడిన గేశతంత్రువునకు నమస్కార మొనర్చెను. అంత నామె సరళముగ దాని మీఁదుగాఁబోయి, నీటిని యంచు కొని మరల దానిపైఁగా సరళముగ వచ్చెను. ఈ యర్ఘ్యత ఘటనముచే నందఱు హృదయములందును నానందము వెల్లి విరిసెను. అందఱును నామెకు జయ జయ ధ్వనులొనర్చిరి. దేవతలామెపైఁ బుష్ప వర్షమును గుఱిపించిరి. జలమును దీసికొని వచ్చి ఆమె సరళ బాలికవలె శ్యామసుందరుని సమీపమున నిలుచుండెను.

వైద్యుఁడిట్లనెను:- “నీవే శ్యామసుందరుని మీఁద మూఁడు పుడిసెళ్ల జలమును జల్లుము. మూఁడు సార్లొకని శిరస్సున నూదుము. ఇప్పుడే వెంటనే యీతని కోగము

పారిపోగలదు. ఏ యధ్యంతరమును లేకయే సరళముగ రాధికాదేవి మూఁడు పుడిసెల్ల జలమును శ్యామసుందరుని మీఁదఁజల్లెను. మూఁడుసార్లాలని శిరస్సున నూడెను. వెంటనే శ్యామసుందరుని గోగము పోయెను. వైద్యరాజు తన జోలెను దండమును దీసికొని యెచ్చటనుండి వచ్చెనో అచ్చటికే పోయెను. ఆ దినమునుండి వ్రజమున నొక్కతియే పతివ్రత కలదు. ఆమె శ్రీ రాధికాదేవి యను ప్రతీతి ప్రబలెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా ! నేను శ్రీమతి యగు రాధికా జీవన చరిత్రమును మీకుఁ జెప్పటలేదు. ఆమె అపార చరిత్రమును నెవరు చెప్పగలరు. నేనామె యొక్క మహా మహిమ సముద్రమునుండి ఒక్క బిందువును దీసికొని మీకు ఉదాహరణార్థము చెప్పుచున్నాను. ఆమె శ్యామసుందరునకుఁ బ్రధానశక్తి, శ్యామసుందరుఁ డీమె తోడనే క్రీడించుచుండును; రాస విలాస మొనర్చుచుండును. ఆమెయే రాసకుఁ బ్రధాన రాశేశ్వరి. రాస సమయమున గోపికలకుఁ దమయైశ్వర్య విషయమున గర్వింపఁగా, వారి మనస్సులలో మాన ముదయించినది. అప్పుడు రాశేశ్వరుఁ డాలని రాశేశ్వరియగు రాధను వెంటఁ బెట్టికొని అంతర్ధానమును జేందెను, అందువలన గోపికలు లతా, వృక్ష, భగ,

మృగాదులను, ఇతర చరాచర జీవులను బ్రియా సమితముగఁ దమ ప్రేమనిఁ గూర్చి యిట్లడిగెను. వారిట్లనిరి:- “ప్రియా సంగమున శ్యామసుందరుఁ డిటు వెడలుటను మీరు చూచితిరా?”

శౌనకుఁడిట్ల నెను:- “సూతా ! తరువాత నేమైనది ? ఇప్పుడు నీవు మాకు మహారాసలీలను గూర్చి చెప్పుచుంటివి. దానినిఁగూర్చి చెప్పుము.”

సూతుఁడిట్ల నెను:- “మంచిది. స్వామీ ! ఇప్పుడు నేను రాసలీలా ప్రసంగమును గూర్చి చెప్పెదను. మీ రందఱును సమాహిత చిత్తులై శ్రవణ మొనర్పుడు.”

ప్రియా సంగమునఁ బ్రియతముఁ దెక్కఁడ ?

౯౭౭

శ్లో॥ బాహుం ప్రియాంస ఉపవాయ గృహీత పద్మో
రామానుజస్తలసికావికులై ర్మదాంధై : ।

అన్వీయమాన ఇహ వస్తరవః ప్రణామమ్.

కిం వాభినందితి చరన్ప్రణయావలోక్తైః॥

(శ్రీభాగ. ౧౦ స్కం. ౧౨ శ్లో॥

వ. ఓ తరువులారా ! (శ్రీ) కృష్ణుడొక కరమును దన ప్రియ
భుజముపై వైచుకొని, రెండవ చేతితోఁ గ్రీడాకనుల
మునుద్రిష్పచుండ, నాతని వెనుక తులసీ గంధలోభ
ముచే మదమత్త భృంగంబులు జనుచుండ నిచ్చటఁ
దిరుగుచుండు నెడ మీరు వందనమొనర్ప నాతఁడు తన
ప్రణయ కటాక్షములచే నభినందించెనా యేమి ?

జీవుఁడు భగవంతుని నుండి యెప్పుడు విడిచినాఁడో
తెలియదు. జీవుఁడెచ్చట విడిచడును. స్వామియే దాగు
కొనును. అతని నన్వేషించుటయే జీవున కేకైక వ్యాపా
రము. అతఁడు తన ప్రభువునన్వేషించు చుండును. నిరంతర
మన్వేషించు చుండును. దేనిని సమ్ముఖమునఁ గాంచునో
దానివలన నాశను జెందును. స్వామి జాడ దానివలనఁ
దెలియనచ్చునని ఆశించును. కాని దేని నాశించుచున్నామో
అదియును దిరుగుచున్నది. అదియును నాతని నన్వేషించు
చున్నది. అది ముందునకుఁ బోవుచుండును. ఎనుబది నాల్గు
లక్షలలో దిరుగుచుండును. ఈ చక్రములో ద్వారము
దొరికెనా బయటఁబడును. లేకున్న మరలఁ దిరుగును.

వీనికి శాంతిలేదు. సుఖములేదు. విశ్రామములేదు. అవసానము లేదు, పోవుచునే యుండును. అన్వేషించుచునే యుండును. ఈతని ప్రయత్నముచేఁ బ్రయోడు లభించునా? ఓయీ, యీతని ప్రయత్నముచే నేమి దొఱకును. ఆతఁడు ముందుగనే ప్రకటమగును. “ఓయీ ప్రకటమై యుండవలసి యుండిన మొదటనే గాగుకొనుటెందులకు? ఇంతప్రపంచము నేలఁ బెంచిరాఁడు ?” ఫేలనము కొఱకు, లీలకొఱకు యోగమాయ నాశ్రయించి బాల వినోదమొనర్చు చున్నాఁడు. దాగుడుమూత లాడుచున్నాఁడు. ఆటలో నాతని కానందము కలదు. అందునలన నిచ్చించును. ప్రజలు కావలయుననుకొనఁగానే కలిగిరి. వంశీధ్వనిని వినుఁగానే సమస్త సంభారములు ప్రోగగును. మరల ఫేలన మారంభ మగును. దొంగ దాగుకొనును. ఇతర ఆటగాండ్లు వానిని వెదుకుకొందురు. వారు వెడికి వెడికి వేసారిసపుడు ఆతఁడు లభించును. ఆతఁడే మిగులును. మఱల నూతన క్రీడ ఆరంభమగును. ఈ విధముగ ననంత క్రీడలు అనంత కాలము నుండియు నచ్చుచున్నవి. అనంత కాలము వఱకును జరుగుచునే యుండును. దీనికి ఆది మధ్యాంతములును . నవసానమును లేదు. అటులనే జరుగుచుండెను. ఈ గుణ ప్రవాహము సతతము ప్రవహించుచునే యుండును. దీనిలో రసాస్వాదన మొనర్చుటయే పరమ పురుషార్థము.

సూతుఁ డిట్లనిను:- “మునులారా! గోపికలు శ్రీకృష్ణా
 న్యేషణ వ్యాపారమందు జడచేతన భేద భావమును సర్వథా
 మఱచిరి. వారు వృత్తిములను సంబోధించుచు మాటిమాటి
 కిట్లనుచుండిరి:- “ఓ తరువర గణములారా! పగోపకార మే
 మీకు మహావ్రతము. మీరు నిరంతరమును నందఱకును
 నుపకార మొనర్చుచుందురు. మీకు ఔరమును జేయించు
 కొను వ్రతమును గైకొనలేదు. శిశిరఋతువు మీ ఆకులను
 రాల్చి వేయును. మీరు మాటలాడరు. ఎవరైన మీ శరీర
 మును దెగఁగొట్టినచో వారికి మీరు ప్రతీకార మొనర్పరు.
 మీరు సైగనైన జేయని మానవ్రత ధారణ మొనర్చినారు.
 కాని మానవ్రతులును నొక్కొక్కప్పుడు మానవ్రతమును
 భంగము చేయుదురు. మాకు రాధాకాంతుని జాడను
 దెల్పుఁడు. ఆతఁడు మేఘమునలె నల్లనివాఁడు. ఆతని
 భుజము మీఁద మెఱయుచుండు బీతాంబర ముండును.
 ఆతఁడు తప్పక తన ప్రియురాలి భుజముమీఁదఁ జేయి
 వైచుకొనిపోయి యుండవచ్చును. మేఘముతో సాదామిని
 పెనవైచుకొనినట్లు ప్రియురాలితో నాతఁడు పెనవైచుకొని
 యుండవచ్చును. కాని ఆతఁడు గర్జించియుండఁడు. రస
 వర్షమును గుఱిపించుచుండ వచ్చును. ఘనశ్యాముని అమృత
 రసబిందువులలోఁ గొన్ని తప్పక మీ మీఁదఁబడి యుండ

వచ్చునని భావించు చున్నాము. ఆ బిందువులు పడకున్న నింతటి ప్రసన్నత యెచ్చటనుండి రాఁగలదు. మీరు వంగి, యూగి ఆతని పాదములను ముద్దు పెట్టుకొని యుండవచ్చును. అప్పుడవశ్య మాతఁడు మీ కభినందనము లొనర్చి యుండ వచ్చును. ఏలననఁగా నాతఁడు కృతజ్ఞుఁడు. సముఁడు, గుణ గ్రాహి. ఆతఁడు మాయపరాధముల యెడలఁ గోపమును జెందినాఁడు. దోషము మాదియే. ఆతనిది కాదు. ఆతఁడు నిర్దోషి, సముఁడు, వ్యాపకుఁడు, బృహత్, పరిపూర్ణుఁడు, సర్వగతుఁడు.

ఎదుటఁ బుష్పించిన లతలను గాంచి యిట్లనిరి:-
 “ఈ పురుష వృక్షములను శ్యామసుందరుఁ డుపేక్షించి యుండవచ్చును. ఏలననఁగాఁ బురుషజాతి కశోరముగ నుండురు, కాని యీ లతలు తేలికగ వంగునట్టివి. కొంచెము గాలి సోకెనా ఊగుచుండును. కొంచెము రసము పురిసెనా పుట్టించును. పిలువకయే వృక్షములతోఁ గలియును. వానినిఁ జాట్టుకొనును. చుట్టుకొనినఁ దెగనైనఁ దెగును గాని వదలవు. ఇవి అనురాగవతులు వీనినెడుగ వలయును. ఇవి ఆప్తకాలములైనను, వీని కామన లన్నియును బూర్ణములే. ఇవి యెనిమిది జాములును దమ ప్రాణపతుల ప్రేమాలింగన సుఖమును బొందుచుండును. అయినను వీని శరీరములు

గోమాంచితములైనవి. దీనినిఁ బట్టి వీనికి భగవంతుని
 అరుణాకరణ సుకోమలస్పర్శ తప్పక అయియుండ వచ్చునని
 తోచుచున్నది. శ్యామసుందరుఁడు తన స్నేహమయ
 యగు సఖిని నలంకరించుటకై వీనిని సుమనముల యాచించి
 యుండవచ్చును. ఇవి ఉదారతా పూర్వకముగఁదమ శాఖా
 రూపములగు భుజములను జాపియుండ వచ్చును? అప్పుడవి
 నవ్వి యిట్లని యుండవచ్చును:- “నజవల్లభా! నీకు వీనిలో
 నచ్చినవాటిని నీ గోరులతోఁ గోసికొని పొమ్ము” అప్పు
 డనురాగ భరిత హృదయముతో హరి వీని శాఖలను వంచి,
 వానినుండి పుష్పములను గోసియుండ వచ్చును. తొందఱలో
 స్వతః ఆ శాఖలెగిరి ఆతని కపోలమును దాకి యుండ
 వచ్చును. ఏలనఁగాఁ బ్రియతముని కమనీయ కపోల సుఖద
 స్పర్శ లేక యింతటి ప్రభుల్లత రాజులదు. ఆహా! దీని
 సౌభాగ్య మెంతటిది! ఏ ప్రేమా లింగనము కొఱకు లక్ష్మీ
 దేవి కమల వనమునకుఁ బోయి, యేకాంతి వాసమొనర్చి
 యెట్టి ఘోర తపస్సు నొనర్చుచుండెనో; ఎవని యాలింగనము
 కొఱకు తలఁగి దేవి వృక్షమై వర్షమును, హిమమును,
 ఆతపమును సహించుచు దుష్కర తపము నొనరించు
 చుండునో: ఆ యాలింగనమును నీ లతలు తమ పుష్ప
 మలవలన ననాయాసముగఁ బొందినవి. ప్రీయనిఁ

బ్రసన్ను నొనర్చు కొనుటకు ముందు ప్రియుని ప్రియులను
 బ్రసన్నుల నొనర్చు కొనవలయునను సామెతను సార్థకము
 చేసెనా యను నట్లు తోచుచున్నది. ప్రియుని ప్రియులను
 బ్రసన్నుల నొనర్చు కొనినచోఁ బ్రియుఁడు తప్పక ప్రస
 న్నుఁడు కాఁగలడు. శ్యామ సుందరుఁడు తన చేతులతోఁ
 దన ప్రియురాలి కేశముల నలంకరించుటకు వినియోగింపఁ
 బడిన నా పుష్పములే ధన్యములు. అయ్యో! అభాగినుల
 మగు మేము లతాపతోదుల కంటెను హీనలమై పోయితిమే?
 మేమ బలము గాక బృందావన మందలి కుంజములందలి
 లతలమై యుండినచో శ్యామ సుందరుఁడు తన శ్యామల
 కరములతో నూ పుష్పములను గోసిఁ మా నట్టమైన నీతల
 ఛాయయందు తన ప్రియతోఁగూడి క్రీడించెడు వాడే. తన
 ప్రణయ కటాక్షములతో మా వైపునకుఁ జూచి, తన ప్రియు
 రాలినిఁ బ్రసన్న మొనర్చుకొనుటకై మా శోభను జూపిం
 చుచు మా గుణ గానము నొనర్చెడు వాడే.

అయ్యో! ఈ సుందర నూనవ శరీరమున నేమి
 లాభము. శ్యామ సుందరుని సాక్షాత్కారము లేక పోయి
 నచో శ్యామ సుందరుని చరణ స్పర్శచేఁ గళోరములగుఁ
 గళోరములగు బృందావన శిలలును మృదులములై పోవును.
 శ్యామ సుందర చరణ స్పర్శచే నింక నే వస్తువులైనను

అకోరములై యుండఁజాలవు. బృహదావన మందలి రాలిన నెండుటాకుల గృహ విహీనములై, గాలి యెటు వీచిన నటుఁ గొట్టుకొని పోవుచున్నను నవి మాకన్నను భాగ్యశాలినులు. ఇవి ఒకప్పుడు కాకున్న నింకొకప్పుడైనను శ్రీకృష్ణ చరణారవింద స్పర్శను జెందును. తిరుగుట యనునది యీ యెండుటాకులకే సార్థకమైనది. మేము సరసులమైనను దిరుగుచున్నాము. కాని మాకు శ్యామ సుందరుని సాక్షాత్కారము కాలేదు. ఏమి చేయుదుము, ఎచ్చటికిఁబోఁగలము? ఎవరినడుగుదుము. మాకు కృష్ణుని బాడను జెప్పఁగలవా రెవరు? మమ్ముల నాయనతోఁ గలుపు వా రెవరు? మాకు శ్యామ సుందరుఁడు లభించుట కేమి చేయవలయునో, ఏ సాధనము చేత, ఏ యుక్తిచేత నాతడు మా హృదయహారము కాఁగలఁడు. అతఁడు మమ్ముల నెట్లు స్వీకరింపఁగలఁడు. ఎప్పుడతఁడు మమ్ములను హృదయముతోఁ గాఁగి లించుకొనఁగలడు? అతఁడెప్పుడు మమ్ముల నంకమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొనఁగలడు?"

సూక్ష్మబుద్ధిగలవాఁడగు నెను :- “మునులారా! ఈ విధముగ శ్రీకృష్ణ విరహ వ్యాకులులై వ్రజాంగనలు విరహ వేదనలో విహ్వలలై ఒక వనము నుండి యింకొక వనమునకుఁ దిరుగ నారంభించిరి. శ్రీకృష్ణ చంద్రుని, ఆనందకందుని సన్న్దేషించు చుండిరి. పెదకి పెదకి వారు తన్మయులైరి. అంత శ్రీకృష్ణుని వివిధ లీలలు ననుకరింప నారంభించిరి.

శ్రీకృష్ణ లీలానుకరణము .

శ్లో॥ ఇత్యున్మత్ర వదో గోవ్యః కృష్ణన్వేషణ కాతరాః॥

లీలా భగవతస్తాస్తా హ్యనుచక్షు స్తదాత్మి కాః॥

(శ్రీభాగ. ౧౦ స్కం. ౩౦ అ. ౧౪ శ్లో॥

వ. అనుచు మదనోన్మాద చిత్తలై తదాత్మ కత్వంబునఁ
గృష్ణలీలల సనుకరించుచు.

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము

ఎవఁడు నిరంతర మెవరినిఁ జింతించు చుందుఁ
వారల్లే యగుచుండుటను లోకములోఁ జూచుచున్నాము.
విచార ప్రభావము మనస్సుపై నెక్కుడుగఁ బడుచుండును.
మానవుఁడెట్లు సంకల్పము లొనర్చునో అట్లే యగును.
ఈ ప్రపంచమే సంకల్పముల కధీనమై యున్నది. మన
చావరములే ఆకృతి నిర్మాణము కావించును. గోడమీఁదను,
పాషాణ శిల మీఁదను, కాగితము మీఁదను జిత్రకారుఁడెట్టి
ఆకృతిని సంకల్పించునో అట్టి యాకృతిని నిర్మించును. అందు
కనియే వేదములలో మాటి మాటికి నిల్లు చెప్పబడినది.
మన సంకల్పములు శివములు కావలెను. సుందరములు
కావలయును. కల్యాణ ప్రదములు కావలయును. ఒక
ఘటనము కలదు. ఒకానొక స్త్రీ తన పతిని మిక్కిలి

ప్రేమించెడిది. యువావస్థలో నామె భర్త యెచ్చటకో సర దేశమునకుఁ బోయెను. ఆతఁడు త్వరగా వచ్చెదనని చెప్పి పోయెను. దైవ యోగమునఁ బరదేశమునకుఁ బోయి, అచ్చట మరణించెను. ఇచ్చట నాతని భార్య నిరంతర మాతనిఁ బ్రతీక్షించుచు బిచ్చిదయ్యెను. ఆ పిచ్చిలో నామె తాను యవతి ననియు, తన భర్త యిప్పుడే రాఁగలఁడనియు సంకల్పము కలుగు చుండెను. పిచ్చిలోనే ఆమెకు డెబ్బది యెనుబది యేండ్ల వయస్సు కలిగిన దయ్యెను; కాని ఆమె కొక్క మోక్షుక యైనను నల్ల బడలేదు. ఏల ననఁగా నామె సర్వదా తాను యవతి ననుకొను చుండెను. భావములు ముఖాకృతి మీఁద వ్యక్తమగు చుండును. చాల మంది ముఖాకృతినిఁ గాంచియే మానవుల అంతః కరణ భావములను దెలిసికొను చుందురు.

సూతుఁడిట్ల నను:- “మునులారా! శ్రీ కృష్ణ చింతన మొనర్చుచు నా వ్రజాంగనలు కృష్ణమయులైరి. ఇప్పుడు వారు తమకు దామే శ్రీ కృష్ణ లీలల ననుకరించుచుండిరి. వారంతరంగ ప్రేరణచే శ్రీ కృష్ణ లీలాభినయము నొనర్ప సాగిరి. ఒక గోపిక బాలకృష్ణుఁడయ్యెను. ఇంకొకర్తుక పూత నయై వచ్చెను. ఆమె ఆమె స్తనములను బాస మొసర్ప నారంభించెను. అప్పుడామె విహనుభవమును జెంది తలు

క్కున నేలపైఁబడి పోయెను. ఒకర్తుక శకటాసురుఁ డయ్యెను. ఇంకొక గోపిక శ్రీకృష్ణుఁడై ఆమెక్రిందఁబరుండి, ఆమెను గాలిఁతోడన్ని క్రిందఁబడ వైచెను.

ఒక గోపిక తన లంగాను విస్తరింపఁజేసి తృణావర్తు ననుకరించెను. ఇంకొకర్తుక కృష్ణుఁడు కాఁగా, ఆ కృష్ణుని లేవ నెత్తు కొనెను. అంతఁ గృష్ణుఁడు ఆటలోఁ జంపినట్లు నటించెను. ఒకర్తుక యిట్లనెను:- “నేను గృష్ణుఁడను.” ఇంకొక యూమె తాను బలరాముఁడనెను. వారిద్దరును వేణుగాఁము చేయుట ననుకరించిరి. కొంద టావులగు చుండిరి. కొందఱు దూడలైరి. దూడలైన గోపికలలో నొక గోపిక వత్సాసురుఁ డయ్యెను. ఆమె ఒక గోపికను బడ వైచెను అప్పుడు కృష్ణుఁడైన గోపిక వత్సాసురుఁడైన గోపికను బడవైచెను. అందఱును గలసి యిట్లనిరి:- “ధన్యుఁ డవఁత్యా! మంచి పనిని జేసినావు. వీఁడెవఁగో దుష్టాసురుఁడు. వీఁడు దూడలలోఁ గలసినాఁడు. నీవు వీనినిఁజంపి మంచి పనిఁ జేసినావు.”

ఒక గోపిక మురళీధరుఁడై మురళిని వాయించెను. చాలమంది గోపికలు గోవులై గడ్డి మేయుచున్నట్లభినయించిరి. అవి దూరముగఁ బోవుటను గాంచి శ్రీకృష్ణుఁడైన యూమె వేణువు నూచెను. వేణు నాదమును విని,

అంబాయని యజుచుచు గోవులైన గోపికలు పరుగెత్తుకొని వచ్చి, శ్రీ కృష్ణుడైన గోపికను జుట్టుకొనిరి. ఈ విధముగ వియోగము నందును లీలా కరణమును ద్వారా వారు సంయోగ సుఖము ననుభవించిరి.

ఒక రుక శ్రీ కృష్ణుని నడక ననుకరించెను. తన శరీరమును గొంచెము వంకరగ నొనర్చి మంద మంద గతిచే వేణువు నూదుచు బోవుచు నిట్లనెను :- “నేను కృష్ణుడను, నా లలితగతి నవలోకింపుడు. నేను రాధా రమణుడను. నన్నే కొందఱు గోపీజనవల్లభు డందురు.”

అంత నందఱును గలసి గోవర్ధన ధారణలీల ననుకరించిరి. ఒక రుక ఇంద్రయాగము నొనర్ప నుద్యుక్తులైరి. ఒకతె శ్రీ కృష్ణుడై ఆతని యజ్ఞ కారణము నడిగెను. చెప్పగా నింద్రయాగ మొనర్పక గిరి గోవర్ధన యజ్ఞము చేయుడని కృష్ణుడైన గోపిక చెప్పెను. అప్పుడందఱును గోవర్ధన యాగమును జేయసాగిరి. దేవేంద్రుడు వారిపై వడగండ్ల వానను గుఱిపించెను. అప్పుడు వ్రజవాసులైన వ్రజాంగలలు భయ విహ్వలులై వ్రజరాజైన వనితను బ్రార్థించిరి. అప్పుడు వ్రజవల్లభయైన వ్రజాంగనలు చేతుల నెత్తి యిట్లనిరి :- “ఓయీ! వ్రజవాసులారా! మీరు వాయువు నెక్కును, వర్ష మునిక్కును భయభీతులు కాబోకుడు. ఇంద్రుడు

మిమ్ముల నెవరేమియును జేయఁజాలరు. దుష్టశిక్షణ జేయు వాఁడనగు నేను మీ సమ్ముఖమున నున్నాను. నేను మిమ్ముల సమస్త సంకటముల నుండియును రక్షించెదను. మీరు చింతింపకుఁడు. నా యవతారము దుష్టశిక్షణము కొఱకును శిష్టపరిపాలనము కొఱకును నేర్పడినది.” అని పలికి యామె తన పైఁటను విస్తరింపఁ జేసెను. ఇతరుల గోపకులైన గోపికలు కజ్జలను దీసికొని ఆమెకు సహాయము నొసర్చుచుండెను. ఈ విధముగ వారు గోవర్ధన లీలాభినయమును గావించిరి.

తదనంతరము కాళీయదమన లీల నొనరించిరి. ఒక గోపిక కాళీయుఁడయ్యెను. చాలమంది గోవులై కాళీయ హ్రదమున జలమును ద్రావఁబోయెదరు. విషయమిశ్రిత జలమును ద్రావి చచ్చినట్లభినయించెదరు. ఇంకొకయామె శ్రీకృష్ణుడై కాళీయ హ్రదమున దుమికి కాళీయునిఁ గవ్వించి, గద్దించి యిట్లనును :- “ఒరీ! దుష్టా! నీవు నిలుచుండుమురా. నీవు మగోస్మత్తుఁడవై యిచ్చట చాల యుపద్రవములు కావించినావు. నేఁడు నిన్నిచ్చటి నుండి వెడల నడిపెనను.” ఇట్లుపలికి కాళీయుడైన గోపిక మీఁదకు శ్రీకృష్ణుని కరణ మొనర్చు గోపిక యెక్కి, దాని ఘటముల మీఁద నృత్యమొనర్చుట నభినయమును గావించెను. అంతఁగొందఱు గోపికలు నాగపత్నులై స్తుతి జేయ నారం

భించిరి. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడైన గోపిక కాళియుని విడిచి పుచ్చెను.

ఇంతలోనే అందఱును గార్చిచ్చు వచ్చుచున్నట్లభినయించుచు నటు నిటు బరువిడువ ట్లభినయించిరి. అందఱు నిట్లరచిరి :- “పాండిరా, పరుగెత్తుడు, వసమున దావా నలము వచ్చినది. శ్రీకృష్ణా! మమ్ములను రక్షింపుము. రక్షింపుము.” అప్పుడొక గోపిక కృష్ణుడై యిట్లనెను :- “గోపగణములారా! మీరెవ్వరును భయపడకుడు. సమస్త విపత్తులనుండియును రక్షించు వాడను నేను మీ యెదుట నున్నాను. మీరందఱును మీ మీ నేత్రములను మూసికొనుడు. నేను సహజముగ నే మిమ్ములను దావానలము నుండి రక్షించెదను.” ఇది విని అందఱును దమ తమ కోమల కరములతోఁ దమ విశాలములగు గాటుక కండ్లను మూసికొనిరి. శ్రీకృష్ణుడైన గోపిక దావానల పానమును జేసిన ట్లభినయ మొనరించెను.

అంత నొక్క గోపిక యశోదయై దధి మధనము చేయును. ఇంకొక గోపిక శ్రీకృష్ణుడై ఆమెను వెన్నను యూచించును. పాలు పొంగుటనుగాంచి యశోదయైన గోపిక పాలను దించుటకుఁ బరవిడచును. అప్పుడు ఇంతలోనే శ్రీకృష్ణుడైన గోపిక కుండను బగులఁగొట్టి పాటపోవును. యశోదయైన

గోపిక, శ్రీకృష్ణుని పోకిరితనమువలన గోపగించి ఆతనిని బట్టుకొనుటకుఁ బరువిడెను. గోపికను గట్టును పట్టుకొని తన కంఠమందలి పుష్పమాలతో శ్రీకృష్ణుడైన గోపికను బంధించెను. ఈ విధముగ శ్రీకృష్ణ దామోదరుని లీల ననుకరించిరి. శ్రీకృష్ణుడైన నా గోపిక భయమును స్వాభావికముగ నటించెను.

సూతుఁడిట్లు నెను - “మునులారా! నే నెంతని వర్ణించెదను. శ్రీకృష్ణ ప్రేమాన్మత్తలైన నీ వ్రజాంగనలు శ్రీకృష్ణ భావభావితులై ఆతని లీలలను జిన్నవాటినిఁ బెద్దవాటిని నిట్లనేక లీలల ననుకరించిరి. ఒక వనమునుండి యీగోక వనమునకుఁ బోవుచుందురు. ఎచ్చటికిఁ బోయినను లీలానుకరణ మొనర్చుచుండిరి. ఒక్కొక్కప్పుడు వృక్షలతాగుఱులను మరలమరల ప్రభువునుగూర్చి అడుగుచుండిరి. ఈ విధముగ వారధిక విహ్వలలై యుండఁగా నింతలో భూమిమీద వజ్రాంకుశాది చిహ్నచిహ్నతమైన పైకతమునందు బాగుగా నంకితమైన శ్యామసుందరుని చరణ చిహ్నములు కనఁబడెను. వానినిఁ జూడఁగా వారికెట్టి విచిత్రస్థితి కలిగినదో, దానిని యత్నించిత్తుగ దిగ్దర్శనముగ నేను మీకు జెప్పెదను. మీ రందఱును సమాహిత చిత్తముతో నీ పరమ పావన పునీత ప్రసంగమును శ్రవణమొనర్పఁడు.”

సాత్త్విక ఈర్ష్య

౯౮౯

శ్లో॥ అనయరాధితో నూనం భగవాన్స్థరి రీశ్వరః॥

యన్నోవిహాయ గోవిందః ప్రీతో యామనయద్రహః॥

శ్రీ భగ. సంస్కం. ౩౦౮. ౨౮శ్లో॥

వ॥ “నిశ్చయముగ నీ సఖ్యే భగవదారాధనమును గావించినది. అందుచేతనే ఈ ముకుంద బ్రహ్మజ్ఞుడై మమ్ము నందఱను వీడి, ఒంటరిగా నీ మును దీసికొనిపోయినాడు.”

గుణవంతుడు నిర్గుణుని బొంది దోషిగా నెట్లగునో అట్లే అవగుణములును ప్రేమ సంస్కర్మముచే గుణములగు చుండునని మాటిమాటికిని జెప్పుచునే యున్నాము. చింతి, ఉన్నాదము, జడస్వము మొదలగునవి లాకిక దృష్టిచే దోషములు, కాని ప్రేమయొక్క సాత్త్వికానుభవము కలుగుటచే నివి గుణములగును. అదేవిధముగ లోకమున నితరుల యైశ్వర్యమును గాంచి యీర్ష్యను జెందుట మిక్కిలి గొప్ప పాపము. కాని ఈ ప్రేమమార్గమున నీర్ష్యకును మహత్వము కలదు. ఈ యీర్ష్యయందొక విధమగు సుఖముకలదు. రాధకు ప్రతిస్పర్ధి చంద్రావళిగఁ జెప్పుచుందురు. ఒకనాడామి భాద్రపద శుద్ధ చవితి దినమునఁ జంద్రునిఁ బూజించు

చుండెను. ఒకానొక గోపిక వచ్చి యిట్లడిగెను:- “సఖీ! ఏమిచేయుచున్నావు. భాద్రపద శుద్ధ చవితి నాడు చంద్రునిఁ గాంచిన దోషము లభించును. నీవు భక్తిభావముతోఁ బూజించుచున్నావు, దీనికి గారణమేమి?”

చంద్రావళి యిట్లడిగెను:- “భాద్రపద శుద్ధ చవితి నాడు చంద్రునిఁగాంచిన నేమి దోషము లభించును సఖీ!”

సఖి యిట్లనెను:- “ఒక దినమునఁ జంద్రుఁ డొక గొప్ప నిందితకార్యము నొనర్చెను. కావున నెవఁడీ దిన మునఁ జంద్రుని ముఖమును జూచునో వారి కపవాదములు వచ్చును.”

చంద్రావళి యిట్లనెను:- “శ్రీకృష్ణ సంబంధమున నాకును గళంకము సంభవింప వలయునని నేను పూజించు చున్నాను. అందఱును నన్ను శ్రీకృష్ణ కళంకగా భావించె దరు గాక!”

సారాంశ మేమనఁగాఁ బ్రేమమార్గమం దీర్ష్యను గలిగి యుండుటయును, గొప్ప విషయముగఁ జెప్పఁబడినది. ఏ భావమైనను నది సాంసారిక సుఖమునకు సంబంధించిన దైనచో నది నింద్యమైనది. అదియే భగవంతునకు సంబంధించిన దైనచో నది వంద్యమైనదగును.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ప్రేమమార్గ మెంత విచిత్రమైనదో చెప్పలేము. ప్రేమకు సంబంధించిన దే వస్తువైనను లభించిన నుద్దీపనము కలుగును. ప్రేమ జడచేతనములందు సుందరతను అసుందరతను జూడదు. వానికిఁ గావలసినది ప్రియతముఁడు. అతనికంటె నధికమైనది ప్రియుని మధుర స్మృతి. దేనివలన బ్రియస్మృతి నిరంతర ముండునో, అదియే ప్రేమ పథికునకుఁ గావలసిన సంతిమ యేకైకేచ్ఛ, దీనికొకటి ఆతని తను మన చేష్టలన్నియును.

వ్రజాంగనలు బృందావనమందలి తరంగాయిననుగు యమునా పులిసెమందలి విచిత్ర సైకతములందు నందఁగల నుని చరణారవింద చిహ్నములను గాంచఁగనే వారి హర్ష మునకు మేఱలేకుండెను. ఆ చరణారవిందములను గాని వారు పరస్పర మిట్లనుకొనిరి- “ఈ చరణారవింద చిహ్నములు తప్పక చిత్తచోరుడగు శ్యామసుందరునివే”.

అంత నా చరణారవిందములకు దూరమున నుండిన నొక సఖి యిట్లనెను:- “సఖులారా! అవి శ్యామసుందరుని చరణారవింద చిహ్నములని మీ రెట్లు తెలిసికొంటిరి?”

అంత నొకర్తుక యిట్లనెను:- “ఓహో! దీనిలోను సందేహమునకు స్థానములేదు. భగవానుని చరణములు సర్వసాధారణ పురుషుల చరణములవలె నుండవు, భగ

వానుని చరణములందు గల ధ్వజ, వజ్ర, కమల, అంశుశ, యవాది చిహ్నము లింకొకని చరణములందుండఁ గలవా ? ఒకటి కాదు. ఇవి క్రమముగఁ బంక్తి బద్ధముగనుండిన జాల చరణ చిహ్నములు. వీనిలో భగవతా ద్యోతకములగు లాంఛనములు స్పష్టముగఁ గనఁబడుచున్నవి.”

అంతఁ గొంత ముందునకుఁ బోయి, ఈ లికిపడి యిట్లనెను: - “ఈ చిన్న చిన్న పాదము పీచరణముల నాను కొనిన ప్రీ చరణములో అవశ్యము శ్యామసుందరుఁడు తన ప్రయాగంతమున జేకులను వేసి యిటు పోయినాఁడు. కరిణి కరిణిఁ బోవునట్లును, కోడె వెంటదగులు గోవుభంగిగను, మగ నెమిలి సంకేతమున నాడునెమిలి చూడునట్లును, శ్యామ సుందరుని సంకేతాను సారముగ నాతని ప్రియయును వెంట వెంటఁబోయి యుండవచ్చును. ఆహా! రాధాదేవి యెంతటి యవృష్టవంతురాలు ! తన కరమును దన ప్రియతముని భుజముమీఁద వైచుకొని, ఆతని శరీరమునఁ దన శరీరము నానించి, ఆతని నెమిలిపింఛ కిరీటమునఁ దన చంద్రిక నానించుచు, వ్రేలాడు చుండిన నాతని యలకావళులకుఁ దన కేశపాశములను జిక్కించుచు, దన సీలీచీరె కాతని పీతాంబరమును గలుపుచు, నాతని చరణ చిహ్నములను దప్పించుకొనుచు నడుగులు వేయుచు నాతని వెంట నాను

పోయి యుండవచ్చును. జీవనలాభము నామెయే పొందినది తన సేనచే శ్యామసుందరుని సర్వవిధములను సంతుష్టి నొందించినది. అయ్యో! మన మభాగినుల మైతిమి కదా! మన కల్పసుఖము నొసంగి, మన లాలసత్వమును బెంచి, అల్పమగు రతిసుఖమును జూపించి అంతర్హితుఁడైనాఁడు.

ఈ విధముగ రాధా భాగ్యమును స్తుతించుచుఁ దమ భాగ్యమును ధిక్కరించుకొనుచు వారేడ్చుచుండిరి. శ్రీకృష్ణ చరణధూళినిఁ గనురెప్పలతో నెత్తి శిరస్సున ధరించిరి. వక్షః స్థలమునకు రాచుకొని శరీరతాపమును బోగొట్టుకొనిరి. మాటి మాటికిని ఆరజమును శరీరమునకు రాచుకొనుచుండిరి. అంత నొకతె యిట్లనెను:- “సఖులారా! మీరు మిమ్ముల నింతటి హతభాగినులనుగ నేలఁ జెప్పకొను చున్నారు. మీరు విచారింపకుండు. ఈ బృందావన, పరమపావన రజము సాధారణ వస్తువుకాదు. ఏ రజమునందు నందనందనుఁడు తన చరణారవిందముల నుంచినాఁడో, ఆ రజముయొక్క భాగ్యము నెవరు వర్ణింపఁగలరు. ఎంతగాఁ బొగడినను నది చాల అల్పమే కాఁగలదు. విధి, శంక, లోకపాలాదులీ రజో దర్శనము కొఱకై సదా ఉద్విఘ్నరు చుందురు. ఏ లక్ష్మీ దేవియొక్క కృపాకటాక్షము కొఱకు గొప్ప గొప్ప వారు ఉద్విఘ్నరు చుందురో, ఆ లక్ష్మీయును నీ చరణ రజమును శిరస్సున ధరించుటకు సదా వ్యక్రగులైయుందురు. ఈ రజ

కణమును బొంది, తాము కృతార్థులమైతి మనుకొనుచుందురు. ఆ రజమును మీరు స్వేచ్ఛగా శరీరమునకుఁ బూసికొనుచున్నారు. మీ యనంగ తాపమును శాంత మొనర్చుకొనుచున్నారు. మీరును దీసివైచిన భాగ్యశాలినులు కారు.”

అంత నింకొకసారి యిట్లనెను:- “సోదరీ మణులారా! మీరు మంచి యనుకొనుఁడు, చెడ్డయనుకొనుఁడు. నా మాటలను మీలోఁ జాలామంది చెడ్డగా ననుకొందురని నాకుఁ దెలియును, కాని నోటికివచ్చిన మాటను జెప్పటయే యుచితము. శ్యామసుందర చరణారవింద చిహ్నాలమై, ఆతని స్పర్శచేఁ బావనమైన రజముచే మన చిత్తములు ప్రసన్నములగును; కాని ఆతని చరణ చిహ్నముల సమీపమునఁ జెడ్డ మడములుకల చరణ చిహ్నములున్న వే వానినిఁ గాంచిన మా మనస్సులకు ఖోభ జనించుచున్నది. వానినిఁ గాంచిన నీర్వ్య జనించుచున్నది.”

వారిలో నొక గోపిక యిట్లనెను:- “ఏ మమ్మా ! ఈర్ష్య యెందులకు ? ఇవి శ్రీకృష్ణ ప్రിയయగు రాధాచరణ చిహ్నములు ప్రయునకు సంబంధించిన వన్నియును బ్రിയములే కాఁగలవు. మన ప్రయుఁడే ప్రయురాలినిఁ బ్రాణములకంటె నధికముగఁ ప్రేమించునో ఆమె మనకు సర్వ

స్వము. ఆమెను బ్రయునికంటె నధికముగఁ బ్రేమింపవలయును.”

అంత నా గోపికయే యిట్లు నను :- “నీ వామెను బ్రయునికంటె నెక్కుడుగఁ బ్రేమించినఁ బ్రేమించుము. దానికి నేను గాదను. ఇది నా మనస్సునకు సంబంధించిన మాట, కాని తన యభిప్రాయమును నితరులమీఁదఁ ద్రోసి వేయుట ఉచితము కాదు. మన మేమను కొనుచున్నామో దానినెట్లే యితరు లనుకొనవలయును, మనము దేని నెట్లు భావించుచున్నామో, ఇతరులను దానినెట్లే భావింపవలయునని యనుకొనుట ఉచితము కాదు. శ్రద్ధయనునది యితరులు చెప్పిన వచ్చెడిది కాదు. అది అంతఃకరణ ప్రేరణచే గలుగును. నీవు ప్రియునిఁ బ్రయురాలి నాదరించుము. నేనామె స్వార్థపరగా భావించెదను. అందఱకును సంబంధించిన సంపత్తి ననుభవించుట కందఱకును సాధికారము కలదు. శ్రీకృష్ణుని యథరామృత పానమును నేకాంతముగ నొంటరిగఁ జేయుట స్వార్థలక్షణము గాక అదియేమి? ఈ కారణము వలన మా కామెమీఁద నీర్వ్యకలదు.”

అంత నా గోపిక యిట్లు నను :- “దేవీ! అందఱకును యోగ్యత ఒక్కవిధముగ నుండదు. నీ వాతనికిఁ బ్రాణప్రియమైన నగుదువుగాక, రాధికాదేవి నీకు సవతియను

భావమును జెందినఁ జెందెదవుగాక, మేముమాత్రమమె
దాసీకిని దాసీలుగా నుండుటకు యోగ్యులము కాము. మా
కొక్కటే అవలంబనము. అది శ్రీకృష్ణ కృపయే. ఆతఁడు
మమ్ములను స్వీకరించినను, గాలదన్నినను, పట్టుకొని గొంగి
లించుకొన్నను, అన్నిటికంటె హీనమగు గైంకర్యమును
జేయించినను మే మాతనికి గింకరులకు గింకరులము. ఆతఁడు
మాకు ఆశాతీత సుఖము నొసంగెను. ఇప్పుడా సుఖమును
స్మరించుకొని యేడ్చుచున్నాము. అటునిటుఁ దిరుగు
చున్నాము.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ఈ విధముగ నా
వ్రజాంగనను పరస్పరము మాట్లాడుకొనుచు శ్రీకృష్ణచరణ
చిహ్నములు ననుసరించుచు ముందునకుఁ బోవుచుండిరి.
ముందునకుఁబోఁగా శ్రీకృష్ణచరణ చిహ్నములను మాత్రమే
గాంచి వారాశ్చర్యచకతులై వివిధవిధముల నూహించు
చుండిరి.”

కాముకుల దైన్యము-స్త్రీల దురాత్మత

౯౮౦

శ్లో॥ రమే తయా చాత్మరత ఆత్మరామోఽప్య ఖండితః,
కామినా దర్శయన్ దైన్యం స్త్రీణాం చైవ

దురాత్మ నమ్॥

శ్రీభాగ, ౧౦ స్కం. ౩౦ ఆ. ౪౩ శ్లో॥

స. సఖులారా! ఇచ్చట ఆత్మసంతుష్టుడై, ఆత్మ
యందే రమించు శ్రీకృష్ణుడు కాముకుల దీనతను
స్త్రీలదురాత్మతను జూపుటకై గోపికలతో రమించి
యుండును.''

పాపియగు నీ కాముడు పురుషుల నిద్దరను స్త్రీ
దీనుల నొనరించును. మానవుని హృదయములోఁ గాముడు
లేకున్నచో నాకలికిని శ్యామురకును భేదములేదు. ఈశ్వరు
నితో నున్న విశేషమిదియే. ఆతని మనస్సులోఁ గామము
లేదు. ఆతని కితిరులతో రమింపవలయునను నిచ్చలేదు.
తనలోఁదాను రమించుటచేతనే రాముఁడనియు, అష్టకాముఁ
డనియుఁ బిలువఁబడుచున్నాడు. బీవునకు రమింపవలయునను
నిచ్చకలదు. ఆతని మనస్సులోఁ గోరికలు కలవు. కామము

వలన దీనత్వము ప్రాప్తించును. దీనతయే దుఃఖమునకు జనని. మానవుని యంతఃకరణమునఁ గామము లేకున్నచో నాతఁడు సింహమువలె గర్జించును. సింహము గజముకంటెఁ బెద్దది కాదు. ఏనుఁగునకున్న దోషమేమనిన దానికి అత్యధిక మగు కామము గలదు. అందువలన నది బంధింపఁబడుచున్నది. వాహనమగుచున్నది. సింహమునకుఁ గామము చాల అల్పముగ నుండునట. అది సంవత్సరమునకొకసారి మాత్రమే రమించునని చెప్పుదురు. కొందఱు జీవితములో నొక్కసారియే రమించునని కొందఱు చెప్పుచుందురు. ఏమైనఁగానిండు. అదియును గామవశమైనది. అందువలన నది అప్పడప్పుడు పట్టిబడుచుండును. బోనులో బంధింపఁబడుచున్నది. అది అట్లుండకపోయినచో దాని నెవరును దాకఁజాలరు. కామము స్త్రీ పురుషులిద్దరి హృదయములందును నుండును. ఎవరికెంత కామ మధికముగ నుండునో వారంతగా నధిక ఖీనులయ్యెదరు. కోరికనే కామమందురు. ఆ యిచ్చ ధన, స్త్రీ, పుత్ర, మాన, ప్రతిష్ఠలలో నేదైనఁగావచ్చును. కామమునకు వశమైనచో దీనత్వము వచ్చి తీరును, ఎవరి కా యిచ్చ యెక్కుడుగ నుండునో వారధిక దీనులగుదురు. పురుషునకు గామమెక్కుడుగ నుండినచో నాతఁడు స్త్రీ చేతిక్రింద నాటబొమ్మ కాఁగలడు. స్త్రీకిఁ గామ మెక్కుడగుచో నామె పురుషునకుఁ దొత్తయి ఆతని

సంకేతమున నాడును. శ్రీకృష్ణుడు ఆ లీలలను జూపుటకై యిట్టి మధురమధుర లీలల నొనర్చుచుండును.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ఆ గోపాంగనలు ప్రియతోఁ గూడి శ్యామసుందరుని చరణ చిహ్నముల ననుసరించుచుఁ జాలదూరమువఱకు పోయిరి. కొంతదూరముపోయి చూడఁగా నచ్చట శ్యామసుందరుని చరణచిహ్నములు కలవుకాని రాధికాదేవి చరణ చిహ్నములు దృష్టిగోచరములు కాలేదు. అప్పుడు వారు తమలోఁదాము ఇట్లనుకొనిరి:- “అక్కలారా! చూడుఁడెంతటి యాశ్చర్యమో. ఇచ్చట శ్యామసుందరుని చరణ చిహ్నములు మాత్రమే కలవు. రాధిక యిచ్చటనుండి యెచ్చటికిఁ బోయినది?”

అంతనొక ప్రగల్భయగు గోపిక ఇట్లనెను:-చూడఁగా నిచ్చట గరిక కొంచెము కఠినముగ నున్నట్లున్నది. అందువలన నత్యంత ప్రేమకు వశీభూతుఁడై శ్రీకృష్ణుఁ డిచ్చట రాధను దన భుజములపై నెక్కించుకొని యుండవచ్చును. అతనికామె కత్యంత సుఖమార చరణములు నొచ్చునేమో నను భయము కలదు. ఓహో! అవశ్యమిదియై యుండవలెను. మీరు చూచుటలేదా ఈ చరణము లిచ్చట దిగబడిపోయినవి. బరువువలనఁ బాదములు పూర్తిగ దిగఁబడిపోయినవి”

ఈ విధముగఁ బలుకుచుఁ బలుకుచు, నా భార్యకాంత
చరణచిహ్న పదావళులను గాంచుచు ముందునకుఁ బోయిరి,
ఇంకఁ గొంతదూరము పోయిచూడఁగా—“జాజి, సంపెంగ,
మాలతీ, అడవిమల్లె, మల్లెపూలు పుష్పించియుండెను. పెద్ద
పెద్ద విస్తృత లతావితానము లేర్పడినవి. అచ్చట వారికిఁ
జరణ చిహ్నములు కనఁబడలేదు. అందువలన వారు వెదుక
నారంభించిరి. వారిట్లనిరి: “ఇచ్చటఁ జాలరకములగు చరచి
చిహ్నములు కలవు. కొన్ని ముందున్నవి. కొన్ని వెనుక
నున్నవి. రాధవియును గలవు, కృష్ణనివియుఁ గలవు ఓహో!
ఇచ్చట శ్యామసుందరునిఁ బూలుకోయమని రాధిక బలవంత
మొనర్చి యుండును. ఇచ్చట శ్యామసుందరుఁడు రాధకు
వశుఁడైనట్లు తోచుచున్నది. అందుకనియే ఆమెను భుజ
ముపై నెక్కించుకొని ఇక్కడవఱకు దెచ్చినాఁడు. ఇచ్చటఁ
జూడుడు. ఇచ్చట జూడుడు. ఇచ్చట నామెను భుజము
మీఁదనుండి క్రిందకు దింపినాడు ఇచ్చటఁ జూడుడు. వృక్ష
మును బట్టుకొని, దాని సహాయమున దిగి రాధ ఇచ్చటఁ
గూర్చుండి యుండును. ఇచ్చటఁ గేవలము పాలుకాభూమి
యందు ఆమె కూర్చుండిన చిహ్నములు స్పష్టముగ గోచ
రించుచున్నవి. ఇచ్చటఁ గొన్ని పుష్పములును రాలినవి.
రాధ కాసందమును గలుగఁజేయుటకై కృష్ణుఁడిచ్చటఁ
బూలను గోసినాఁడు. కృష్ణుఁడు తన చేతులతో నీ లతా

భాగములను వంచి ప్రేమపూర్వకముగ వీనిమీఁద నుండిన పూలను గోసినాఁడు, ఆ పుష్పించిన లతలెంత పుష్పమును జేసికొనినవో! అవును, ఇవి కొంచెముగ నెత్తైస లతలు. ఇచ్చట నెగిరి మదనమోహనుఁడు సుమనములను గోసినాఁడు. ఇచ్చట మడమను పడలేదు, కొనగోళ్ల మీఁదనే నిలుచుండి పూల నందుకొనినట్లు స్పష్టముగ గనఁబడుచున్నది.”

అంత నొకతె ఉత్సాహపూర్వకముగ నిట్లనెను:-
 “చూడుఁడిచ్చట నిప్పుడే విడిపోయి రాలిన పూలున్నవి. మదనమోహనుఁ డిచ్చటనే ప్రియతమకు హారమును గూర్చినట్లున్నది.”

ఇది విని చాలమంది గోపిక లటునిటు హారచిహ్నములను వెదుకుచుండిరి. ఒకతె పెద్దగా నిట్లనెను: “ఇచ్చటికి రండు. ఇచ్చటికి రండు. ఒక విషయము తెలిసినది. చూడుఁ డిచ్చట నుంగరములు తిరిగిన సుందరములగు రెండుమూఁడు వెండ్రుకలు రాలినవి. నిశ్చయముగ నివి రాధికాదేవి తల వెండ్రుకలు. ఇచ్చటను శ్రీకృష్ణుఁడామి వెండ్రుకలను మవ్వినట్లున్నది. ఇచ్చట నామి వెండ్రుకలను దువ్వెనతో దువ్వె జడవైచినట్లున్నది. చూడుఁడిచ్చట పుష్పములు పడినవి. అచ్చటచ్చట చిన్నచిన్న ముత్యములుకూడ పడినవి.

ముత్యములతోడను, పువ్వులతోడను దన స్ర్మియురాలిసొంకక-
కేశపాశముల నలంకరించినట్లున్నది. ఓహో! చూడుండిచ్చట
నిద్దరును గూర్చుండిన స్పష్ట చిహ్నములు గోచరించుచున్నవి.
వననూలి ఇచ్చట జడవైచిన గుర్తులుండుటచే నామీకుఁ
కృష్ణుఁడు జడవైచుట నిస్సందేహము.”

ఇది విని శౌంకుఁ డిట్లడిగెను: “సూతా! జడవేయు
పని సైరంధ్రిది. స్త్రీలే స్త్రీలకు జడలను వేయుచుందురు.
పురుషుఁడయ్యెను శ్రీకృష్ణుఁడు రాధకు జడవేసిన దెందులకు?”

ఇది విని సూతుఁడిట్లనెను: “స్వామీ! పురుషుఁ
డెప్పుడు స్త్రీకి వశుఁడగునో అతనికిఁ బురుషత్వముండదు.
అతడా సమయమునఁ గొయ్యబొమ్మ యగును. ఆ సమయ
మున నాతనిచే జడలు వేయింపవచ్చును, తలను గొరిగింప
వచ్చును, గుడ్డ లుదికించ వచ్చును, పూలు గ్రుచ్చింప
వచ్చును, చివరకు పాకీపన్నినైనను జేయింపవచ్చును. నూనె
తీయింప వచ్చును, పాదసేవనైనఁ జేయింప వచ్చును. ఆ
సమయమున నిది చేయవచ్చును, ఇది చేయరాదను భేద
భావముండనే యుండదు. ప్రేమ నియమమునకుఁ బరమగు
వస్తువు కదా! దానిలో నేపనియును నింద్యము కాదు. మన
ప్రేమ దేనిచే నానందమును జెందునో, దేనిచేఁ బ్రయుని
నత్యధికముగ స్పర్శించుట జరుగునో దానియం దత్యధిక

సుఖము కలుగును. ప్రేమమార్గ మశి వికటమైనది. దాని కేమియును నియమములు లేవు. కాని అది అంతులేనిది, హద్దులేనిది, దానిక హద్దు లేదు, పద్దు లేదు. అంతులేదు, పొంతులేదు, నియమమును లేదు. అచ్చట దేనివలన రస వృద్ధి కలుగునో అదియే చేయవలసి యుండును.”

మునులారా! గోపకులు గూఢచారులు. వారికిఁ దెలియును. కృష్ణుఁడు రాధతో నిచ్చట సమస్త సుఖక్రీడ లొనర్చునని వారు తెలిసికొనిరి. వారిచ్చటఁ జాల సేపటి వఱకు అనేక ఘటనము లొనర్చి యుండవచ్చును.

శౌనసుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! భగవానుఁడు తన ప్రసాదము విరుద్ధముగ నిట్టిక్రీడ లేల నొనర్చినాఁడు?”

అతఁ సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! భగవానుని కారణములను జీవుఁ డెల్లు తెలిసికొనఁ గలఁడు. భగవా నుఁడు శ్రీకాలములందును, నెన్నడును గామవశుఁడు కాఁడను సంగతి గూఢము నిశ్చయము. ఈ నీల నాతఁడు కామ విజయమును జెందుటకై అనంగునిఁ గవ్వించి చేసినాఁడు. తనలోఁ గాన రమించుచు నాశ్చర్యంతుఁడైన జెందినవాఁ డితిరులనద్ద సేసుఁడు కావలసిన నవసర మేమున్నది. ఇతిరుల సంగతేమున నాడవలసిన పని యే మున్నది? సుఖ సామగ్రి తనముద్ద నవరక లే గో అట్టివాఁ గి యితిరులను యాచించె

దరు. ఇతరుల కధీనులయ్యెదరు. నిత్యస్వరూపుడైన వాడు ఇతరుల నద్దనుండు నచ్చు సుఖము కొఱకేల, గవిపెట్టుకొని యుండగలడు. ఇతరులతో నేమి పనియుండును? ఆత్మ యందు రమించువాని కింకొక రమణి నానందమును స్వీకరింప వలసిన నానంద్యకత యేమియున్నది? అయినను లోక లీలను జూపించు కొఱకై కామకుల దీనతను నిర్దర్శన మొనర్చుటకై, ప్రీతిలయొక్క దురాత్మతను దర్శింపజేయుటకై దామోదరుఁ డి లీలను బ్రవర్ణించినాఁడు.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! కామమునకు వశీభూతులై, చేయరానిపనులు చేయఁ బూనుచురను కామ కల విషయము స్పష్టముగ నే యున్నది. కాని ఇతరులతో ప్రీతిల దురాత్మత యేమున్నది?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇచ్చట దురాత్మత యనిన, నధీనమొనర్చుకొనుట. పురుషుఁడు కామమునకు వశీభూతుఁడు కానంతవఱకు ప్రీతి అధీనయై యుండును. చూడుడు. వంశీధ్వనిని విని గోపికలు నచ్చి యెంతో దీన వాక్కులతోఁ బ్రార్థించినదా! కృష్ణుఁడు నాచని స్వీకరింపఁ గనే వారి కహంకారము కలిగెను. ప్రపంచమునఁ దామే శ్రేష్ఠుల మనుకొనుచుండిరి. పురుషుఁడు కామమునకు వశీ భూతుఁడగుచో వానిని ప్రీతిలు కొయ్యబొమ్మ నాడించి

నట్టాడించెదరు. వానిని గట్టిగా బంధించెదరు. అదృష్టవంతులైనవో ఆ బంధమునుండి బయటబడుచుందురు. కాకున్న నీ వైపునకు వచ్చినవానికి ఉద్ధారము కలుగుట అసంభవమగును. పైగా వారాతని నెత్తిపై కెక్కుదురు. వానిని దమ కిష్టమువచ్చి నట్లాడించెదరు.”

శౌనకు డిట్లనెను:- “సూతా! ఏమి? పురుషుని దోషమేమియును లేదా? పురుషుడు దురాత్ముడు కాఁడా?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇచ్చట దోషప్రశ్న లేనేలేదు. ఇచ్చటఁ గేవలము వివశతను వర్ణించుటలోనే తాత్పర్యము. దోషమును గూర్చి అడిగినచో దోషమంతయును బురుషులదే. చంద్రుఁడు తన కిరణములను బ్రసరింపఁ జేయకుండినచో, జంద్రకాంతమణి యెన్నడును ద్రవింపనే ద్రవింపదు. చంద్రుఁడు తన కిరణములను బ్రసరింపకుండినచో నిది యసంభవమగును. కిరణములులేక అది యుండఁజాలదు. అది దాని స్వభావము. నూనవుఁడు కామచేష్టను బ్రదర్శింపకుండుట అసంభవము. అట్లుండిన నది యవశ్యము కఠినమేయగును. స్త్రీజాతి పురుష ప్రవృత్తినిఁ గాంచిన ద్రవించును. దాని మనస్సునందును నట్టి భావము వచ్చెనా, దానికిఁ గామిని యను నామము సార్థకమగును. ఆ యవస్థయందు యేమి చేయుమనిన దానినిఁ జేయును. అర్థము, అనర్థమును

జరుగును. మానవుని వశపఱచుకొని సమస్తమును జేయించును. ఏ యుపాయముచేతను బని జరుగకపోయినచో, దానినిఁ గామినీ ద్వారమునఁ జేయించుచుందురు. స్త్రీకి అబలయను పేరేల వచ్చినది? అ యనిన ననంగుఁడు. అనఁగా ననంగునకు బలము కావున నబలయను పేరువచ్చినది. అనంగుని బలము ప్రపంచమున నందఱకంటె గొప్ప బలము. అందువలన స్త్రీ జాతి అన్నిటికంటె నాకర్షకమైనది. అందఱకంటె బలవతి యని చెప్పఁబడినది.”

శౌనకుఁ డిట్లనెను: “సూతా! ప్రసంగమును నీరస మేలఁ గావించుచున్నావు. ఇది అత్యంత సరస ప్రసంగము. సరే, తరువాత నేమైనది? తరువాత కథను చెప్పుము.”

సూతుఁ డిట్లనెను - సరే స్వామీ! నేనిప్పుడు తరువాతకథను జెప్పెదను. రాఁగోవు కథ ఇంతకంటెను సరస మగుకథ. దానిని సావధానులరై శ్రవణ మొనర్పుఁడు.”

రాసలీల - ధర్మ మర్యాద

[భూ మి క]

శ్లో॥ సంస్థావనాయ ధర్మస్య ప్రకమాయే తరస్య చ॥

అవతీర్ణోహి భగవా నంశేన జగదీశ్వరః॥

స కథం ధర్మ నేతూం వక్తా కర్తాభిరక్షితా!

ప్రతీప మోచరిద్భహ్మసి సరిదారాభిమర్శినమ్!

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౩౩ అ. ౨౭, ౨౮ శ్లో.

మత్తకోకిలము:

ధర్మకర్తయు ధర్మభర్తయు ధర్మమూర్తియు నైన స
త్కర్ము డీశుండు ధర్మశిక్షయు ధర్మరక్షయు జేయఁగా
నర్మిలిన్ ధర్మమోక్షబుట్టి పరాంగనా జన సంగ మే
ధర్మమంచు దలంచి చేసె నుదాత్త మానస చెప్పమా!

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము.

భగవానుని యొక్క రాసలీల సాధారణముగ ధర్మ
మర్యాదకు విపరీతముగ గోచరించు చూడును. గొప్పవా
రేమి పనిని జేయునునో, దేనిని బ్రమాణముగ గ్రహించె
దనో ఇతరులును దాని ననువర్తించెదరు. రాసలీలా ప్రసంగ
మును వినుచుండఁగా బ్రహ్మాహారమున కిదే శంక కలి
గెను. భగవానుని రాసలీలను బ్రమాణముగ గ్రహించి
దాని ననుకరించినచో ధర్మ మర్యాద నిలువనే నిలువదు.
సర్వస్థి కదాచారము, వ్యభిచారము వ్యాపించును. సాతి
వ్రత్యమును, ఏకపక్షీ వ్రత్యమును నశించును. అందువలన
నాతఁడొక శంకను రాసారంభమునను, దానినే ప్రకారాంత
రమున రాసాంతమునను బునరుద్ఘాటించెను.

భగవద్భక్తుడగు పరీక్షిత్తుహారాజునకు శంక కలుగు లేమి? అతఁడు సాధారణ మానవులకు ప్రతినిధిత్వమును వహించి శంకను జేసెను. దానికి శుకమహర్షి యెట్టి సమాధానమును జెప్పినదియు దీనిని భగవతకథా పాఠకులు రాఁబోవు సభ్యాయమునఁ జదువఁగలరు. దాని నీ భూమికలోఁ జెప్పటంత ఆవశ్యకము కాదు. మన మిచ్చటఁ బరీక్షిత్తుహారాజు శంకపై విచారింపవలయును. అతని శంక యొక్క ముఖ్యసారిమిది:- భగవానుఁడు పాపపుణ్య రహితుఁడైన నగుగాక! ఆయినను నాతఁడు భూమిమీఁద ధర్మ సంస్థాపనార్థ మవతరించినాఁడు. అతఁడు తన వాక్కులతో ధర్మమునే చెప్పెను. ధర్మకార్యములనే ఆచరించును. ధర్మ మర్యాదను రక్షించును. ఇట్లయ్యెను నాతఁడిట్టి యధర్మ కార్యములందును దారతిమ్యముండును. దొంగ తనమును, పరస్త్రి గమనమును మిక్కిలి గొప్ప పాపములు. భగవానుఁడు పరస్త్రిలతో నిట్టి రసయుక్తమగు గ్రీడ నేల నొనర్చెను. దీని వలన సందర్శను నవకాశము చిక్కును. వారును రాస ననుకరించెదరు.

పరీక్షిత్తుని శంక నిర్మూలనము కాలేదు. దాని పరిణామమును నేఁడు ప్రత్యక్షముగఁ గాంచుచున్నాము. ధూర్తులును, మోసగాండ్లును, వ్యభిచారులును, గొంతమంది

మహిళలను మోసగించి వారిచెవులలో నిల్లు చెప్పుచుందురు. “నీవు గోపివి, నేను కృష్ణుడను” దీని పరిణామమేమి కావలయునో అది కాగలదు. వ్యభిచారము పెరుగును. ఇంటిలోఁ గలహాములు చెలరేగును. భూణహత్యాది గొప్ప గొప్ప పాపములు జరుగును. తమ కార్యములకుఁ బరిణామ మేమి జరుగునో స్వార్థులగు వా రీ దోషములను జూడనే చూడరు. తమయొక్క అల్పకాలపు స్వార్థ సిద్ధికొఱకు జఘన్యాతి జఘన్య పాపమును జేయుచుందురు.

ఒక యవన రాజుండెను. ఆతఁడు వందలకొలది స్త్రీలను దానయంతఃపురమున నుంచుకొనెను. తాను గృష్ణుడనని చెప్పకొని వారితో సమస్త విధములగు ఘృణిత క్రిడల నొనర్చుచుండును. ఫలాని వాని వద్దకు చాలమంది స్త్రీలు వెళ్లుచుందురు, ఆతఁడు వారిలో రాసానుకరణమును జేయుచుండునని భారతవర్షములోఁ బ్రతిప్రాంతమందును గలవని వినుచున్నాము, కొలది సంవత్సరములకుఁ బూర్వమే గుజరాతునం దిట్టి కలియుగ కృష్ణు డుద్భవించినాఁడు. ఆతఁడెందఱనో కన్యకలను దూషితము కావించెను. చివర కాలేడు పట్టుపడెను. ఖైదునకును బోయెను. ఇంకెగో జరిగెను. నాకు దెలిసింతవఱకు నే నొక మిథ్యాకృష్ణునిఁ జూచితిని. కాని అదినిని మే మేమియును జేయఁబాలక పోయితిమి.

ఇట్టి ధర్మద్వేషులగు ధూర్తులను దండించుట రాజామొక్క-
 కార్యము. కాని మన మత విరహిత రాజ్యమునందు బలా-
 త్కారము దోషము; కాని పరదారాభిగమనము పాపము
 కానే కాదు. కావున వారివలనఁ బ్రయోజనము లేదు.
 ఎప్పుడైనను నీ కార్యము సంఘముపై నున్నది. ఏ సంఘము
 నందు కఠినమైన నియమబంధన ముండునో ఆ సంఘము
 దురాచారమునుండి అంతగా రక్షింపఁబడును. నేఁడు మన
 సమాజబంధనము అత్యంత శిథిలమై పోయినది. ప్రజలు
 వారి యిష్టముప్రకారము నడుచుకొనుచున్నారు. సాధు వేష-
 మెంతో పవిత్రమైనది కదా! సాధువు మీఁద సంఘమును
 కెంతో విశ్వాసముండెడిది. ఎప్పుడో ఉండుటకాదు, ఇప్పు-
 డును గలదు. కాని కొందఱు స్వార్థులగు ధూర్తులు మిథ్యా
 వేషములను వైచుకొని యీ పవిత్ర వేషమును గలంకిత
 మొసర్చిరి. సమాజము నేటికిని సాధువుయొక్క సాధుత్వము
 మీఁద నిశ్చయంతోడనే యున్నారు. వారి పవిత్రతమీఁద
 విశ్వాసము కలిగియున్నారు. ఏదైన గొప్పది, కొద్దిది గాని
 పని జరిగియుండినచో దానిని సమాజము తీమించెడిది.
 నేటికిని భారతవర్షమున సాధువేషమున కెంతటి ఆదరము
 కలదో అట్టి ఆదరమింక దేనికిని లేదు. సాధువేషమును
 గాంచఁగ నే నాధారిణముగ నుండఁజ మత్తములు స్వాభావిక

ముగ వంగును. ఒక సజ్జనుడు నాకిట్లు చెప్పెను. ఒక రాజ మార్గమునందా ఒక గొప్పరాజు పోవుచుండెను. అందఱును లేచి నిలుచుండి అతని కభివాదనమును గావించిరి. అతని వెనుక నే ఒక వృద్ధుడగు వండ్ల మహాత్ముడు వచ్చు చుండెను. అతనికి విశేషముగఁ జదువను, వ్రాయును దెలియదు. అయినను అందఱును లేచి అతని చరణము లంటిరి. అప్పుడా శాసకుఁ డిట్లనను:- “యథార్థమగు శాసకుఁడీ సాధువే, హిందువుల హృదయములలో నాతని కాదరము కలదు. నాకు మీరు భయముచే నిచ్చాపూర్వకముగ నొక చేతితో, బ్రణామము చేయుచున్నారు, ఈ సాధువును హృదయముతో నాదర మొనర్చు చున్నారు.”

వాస్తవిక విషయమింతయే. వంశపరంపరాగతమున సాధువువలన నెన్నటికిని కల్యాణము జరుగదను విశ్వాసము కలదు. “కలుగఁ బోవదు సాధుచేఁ గార్యహాని” అందు వలన సాధువు గృహస్థుల గృహములలో నిర్భయములై ప్రవేశించెదరు. వారికి పరనా లేదు, సంకోచమును లేదు. మన యింటిలోని మన తోఁబుట్టువులును, గూతుండ్రును, ఇతర ప్రేమికులు వారితో సంతోషించుచుండిన మనకు మనస్సులో సేపిభయము శంకయును గలుగదు. మందు లమ్ముకొనువారు తమమందు లొక మహాత్ముని అనుగ్రహమున లభించినదని చెప్పినచో నది యొక్క-వగ నమ్ముదుబోవును. దాని నెక్క-

డుగ విశ్వసించుచుందురు. ఒక ఔషధాలయమువారు వారి ఔషధమును బ్రకటించుటలో “నిది మహాత్మా ప్రదత్త శ్వేతకుష్ఠ నివారిణి” అని వ్రాయఁగా జాలమంది ‘ప్రదత్త’ అనుచోట ప్రభుదత్తయని అర్థముచేసికొని “స్వామీ! యీ శ్వేతకుష్ఠఔషధము మీదియేనా?” యని నన్నడిగిరి. చాలమంది ఔషధముల నమ్ముకొను స్త్రీలింగ విజ్ఞాపన మొనర్చుచుందురు. “ఒక రోజున నేనింటిలోఁ గూర్చుండి యుంటిని చింతగా నుంటిని. అప్పుడొక మహాత్ముఁడా సమయమునకు భిక్షకు వచ్చినాఁడు. ఆతఁడమ్మా! ఏల చింతగా నుంటివి?” అనెను. అప్పుడు నేను ‘నాకు ప్రదరరోగ’మంటిని. వెంటనే ఆతఁడు నాకొక ఔషధమును జెప్పెను. నేను గానినిఁ దినఁగా మూఁడు దినములలో నా ప్రదరరోగము పోయింది. ఇంకొక యామె యిట్లనెను:- “నాకు సంతానము కలుగలేదు. ఒక మహాత్ముఁడొక మూలిక నొసంగినాఁడు. దాని వలన నాకు ముగ్గురు సంతానము కలిగిరి. ఈ ఔషధము గిట్టిన ఖరీదునకే యీయఁబడును.” ఇదేవిధముగఁ బురుషులలో ఔషధముల నమ్మువారిట్లు వ్రాయుచుందురు:- “నాకు ధాతుక్షీణరోగ ముండెడిది. ఒకానొక దినమున నొకకొండ మీఁద నాకొక మహాత్ముఁడు కనఁబడెను. ఆ మహాత్ముఁడు నాకొక మూలిక నొసంగెను. దాని వలన నాకు స్వస్థత కలిగినది. కొందఱు తమ సురమాను గుఱించి యిట్లు ప్రక

శనిచెను:- “ఇది ఘోరీ సురమా” ఇందులోఁ జాల నిజమే కావచ్చును. కొన్ని అసత్యములును గలవు. ఇంతకు నేను జెప్పిన దేములగా సాధువనిన నిప్పటికిని శ్రద్ధ జనుములో గలదు. కాని అది క్రమ క్రమముగాఁ దగ్గిపోవుచున్నది. చాలమంది దీనినే వృత్తిగాఁ బెట్టుకొని, ధూర్తులను, స్వార్థులునై సాధువేషమును ధరించి లోకులను మోసగించుచున్నారు. ఈ పవిత్రవేషమును గళంకిత మొనర్చుచున్నారు.

ఇదివఱలో వర్ణాశ్రమ ధర్మమున కొక నిశ్చిత మర్యాద కలదు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులను నాలుగు వర్ణములుండెడివి. బ్రహ్మచర్య, గృహస్థ, వానప్రస్థ, సన్న్యాసము లను నాల్గు ఆశ్రమములు కలవు. బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మచర్య, గృహస్థ, వానప్రస్థ, సన్న్యాసాశ్రమములను నాల్గు ఆశ్రమములను దీసికొనుట కధికారము కలదు. క్షత్రియునకు బ్రహ్మచర్య, గృహస్థ, వానప్రస్థాశ్రమములను బుచ్చుకొనుట కధికారము కలదు. క్షత్రియునకు సన్న్యాసాధికారము లేదు. వర్ణాశ్రమ ధర్మానుసారముగ క్షత్రియుడు తన ధర్మమును విధ్యుక్తముగ ననుష్ఠాన మొనర్చిన నాతఁడు మరుసటి జన్మమున బ్రాహ్మణుడై సన్న్యాసమును గ్రహించి చివరకు ముక్తిని బొందును. క్షత్రియు లెవ్వరును సన్న్యాసమును దీసికొనెడి వారు

కారు. వారికి వీరసన్న్యాస విధానము కలదు. అనఁగా నన్నజలములను వీడి ఉత్తరర ఖండమునకుఁ బోవుచుండ వలయును. అనఁగా బాండవులు చేసినట్లు చేయవలెను. ఎచ్చటనైన ఊత్రియుల సన్న్యాసమును గూర్చి చెప్పియుండినచో నది ఆలింగ సన్న్యాసమని గ్రహింపవలయును. వైశ్యులకు బ్రహ్మచర్య, గృహస్థ ధర్మములు రెండ్రాశ్రమములే కలవు. వారికి వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమ విధానము లేదు. ఆతఁడు కావలయుననినఁ గొర్పటిక వేషమును ధరింపవచ్చును. తీర్థయాత్ర నొనరించుటకై కాషాయవస్త్రమును ధరించి, భుజముమీఁదఁ గావడినిఁ బెట్టుకొని తీర్థయాత్రలు చేయవచ్చును. విద్యుక్తముగ వానప్రస్థమునకే అధికారము లేదు. సన్న్యాసము సంగతి అట్లుంచుడు. యోద్రున కొక గృహస్థాశ్రమమునకే అధికారము కలదు. సంస్కార మొనరించుటకును, యజ్ఞమును జేయించుటకును, దీక్షాదు లొసంగుటకును, వర్ణాశ్రమ ధర్మమునందు కేవలము బ్రాహ్మణులకే అధికారము కలదు. ఇతర వర్ణముల వారు సంస్కారముల నొనర్పరాదు. సంస్కార మొనర్చుటకును, దీక్షనిచ్చుటకును వీలులేదు. నేడీ వర్ణాశ్రమ మర్యాద భిన్న భిన్నమైనది. జనులు వారికిష్టము వచ్చినట్లు వర్తించుచుండిరి. అన్నివర్ణముల వారును గుడ్డలను రంగులో ముంచి సాధువేషములను

ధరించి తమ జీవితములను జరుపుకొనుచున్నారు. మంత్రదీక్ష నొసంగు నీ పవిత్రకార్యమును తాము జీవనాధారముగ నేర్పఱచుకొనిరి. నాతో నొక సజ్జనుఁ డిట్లు చెప్పినాఁడు:- “మా గ్రామమున నొక చర్మకారుఁ డున్నాఁడు. ఆతఁడు సాధువేషమును ధరించి, మధ్యప్రాంతమునకుఁ బోయి, చాల గ్రామములలోని ప్రజలకు మంత్రదీక్ష నొసంగి శిష్యులను జేసికొనుచున్నాఁడు. వారిలోఁ జాలమంది బ్రాహ్మణులును గలరు. తర్వాతఁ గొన్నిదినములకు వానియింటికి రాఁగా నాతఁడు చెప్పలను గుట్టుచుండుటను గాంచి వా రాశ్చర్యచకితులైరి. ఇట్టివి ఒకటి కాదు అనేక సంఘటనములు కలవు” కొంచెము మాటలాడుటయును, మోసము చేయుటనును శక్తియుండినచో నాతఁ డమాయకులగు జనముచు ముగుగు మోసమొనర్చు కొనుటకై మంత్రదీక్ష నొసంగుచుండును. ఇట్లు చేసేవారు స్వయముగ సరళమున కథికారులగుదురు. తమ శిష్యులను గూడ సరళమునకుఁ గొనిపోవు ప్రయత్నములను గూడ చేయుచుండును. వేదముచు, వర్ణాశ్రమముల సంగీకరింపని శిష్యులు మొదలగు వారి విషయమున నీ ప్రశ్నయే లేదు. కాని మేము వర్ణాశ్రమ ధర్మముల సంగీకరించు చున్నామనుకొను వారును నిట్టి ధర్మవిరుద్ధ కార్యముల నొనర్చుచు లోకులను మోసగించుచుండిన నట్టి స్వార్థుల నెవరాప గలరు? శాస్త్రముల సంగీకరించినచో

నుపదేశ మొనర్చుటకు బ్రాహ్మణులకు తప్ప యింకెవ్వరికిని దీక్షనొసంగు నధికారములేదు. కాని వారు స్వార్థవశముచే నిట్టి యంధులై, ఈ విషయమున శాస్త్రముల నవహేళన మొనర్చెదరు. వర్ణాశ్రమ ధర్మమందు కేవలము బ్రాహ్మణు నకే సన్న్యాసాధికారము కలదు. ఆతనికి జ్ఞానముకలుగును. జ్ఞానమువలన ముక్తి లభించును. భక్తిమార్గమున సమస్త వర్ణముల వాఁకిని సమస్తాశ్రమముల వాఁకిని నధికారము కలదు. దానిలో భగవద్భజనముచేఁ బరమగతి ప్రాప్తించును. దానిలో నెవరికిని నిషేధములేదు. అయినను వైష్ణవ ధర్మమందు నీక్షను దీసికొనుటకును, బరమగతినిఁ బొందుట కును సందఱకును నధికారము కలదు, కాని దీక్షనొసంగు నాచార్యులు ప్రథమ వర్ణమునకే కలదు. ఇప్పుడా మర్యాద యును భంగమైనది. ఇది కాలప్రభావము. ప్రజలు స్వార్థాంధులై గురువు లగుచున్నారు.

స్వార్థులు గురువులై ముందుగా స్త్రీలను తను, మన ధనముల సన్నిధి నర్పింపఁ జేసికొందురు. తాను భగవంతుఁడ నని చెప్పి పాపకర్మ లొనర్చెదరు. దీనికి శ్రీగోపికా కృష్ణుల దృష్టాంతము నొసంగెదరు. కొందఁ జిట్లను చుందురు :- “ప్రేమలో నియమ మేమియు నుండదు” ప్రేమలో నియమము లేదన్నమాట నిజమే కాని ప్రేమయండినఁ గదా ?

ఇది కామవాసన. కామపూర్తికై నీవు ప్రేమ శబ్దమునకు గళంకమేల నాపాదించెదను? కొందఱు జిల్లును చుందురు:-
“వారిలో నేదో తత్త్వము లేకున్నచో నింతటి యాకర్షణ మేల ఉండగలదు? ఒకని వెనుక ఇంతమంది స్త్రీ పురుషుల లేల దిరుగుచుందురు.”

ఆకర్షణ మనేక విధములుగ నుండును, సాత్త్వికాకర్షణ ముండవలయునను నియమము లేదు. రాజస, తామసాకర్షణ ముండును. ఎంతో సంయమియును, సదాచారియు గులీనుఁడును, కర్మిష్ఠియు నగు నజామీలుఁడే వేశ్యరూపమునకు దాసుఁడై కల మర్యాదలను, వేద మర్యాదలను వదలి వైచినాఁడు. ఇది ధర్మవిరుద్ధ రూపమగు నాకర్షణము. ఇదే విధముగ నొక సుందర, సువేషముగల యువకునిఁ గాంచిన సతియగు స్త్రీల కాకర్షణము కలుగును. తన పాపమును గప్పిపుచ్చుటకై పైకి భక్తి కీర్తనములను గవటము నొనరించెదరు. లోలోపలఁ దన కామవాసనను వ్యక్త మొనర్చుకొందురు. స్వర్గమందలి అపసరసలకు వారిపుణ్యము నశింపఁగానే యస్కించి తుణ్యతేశము మిగిలి నచో వారు భూమిమీఁదకు వచ్చి అత్యంత సుందరులగు వేశ్యలగుదురు. ఆ పుణ్యప్రభావమున వాకి సౌందర్యప్రాప్తి కలుగును. ఆ యాకర్షణ

మునఁ జాలమంది కాముగులగు యువకులు వారిచుట్టును
దిరుగుచుందురు. ఈ విధముగనే గంధర్వ, కింపురుష.
మనుష్యాదులు పుణ్య ప్రభావమున స్వస్థలోకాదులలో
సుఖము సనుభవించి, తమ తమ పుణ్య సాపకర్మ ఫలముల
సనుభవించి భూమిపైకి వచ్చుచుండును. కొంచెము పుణ్యము
శేషించి యుండుటచే వారి సుందరులుగను, గాయకులుగను
వక్తలుగను వాక్పాశుర్యాదులచే కళలతోఁ గూఁపకొని
జన్మించుచుందురు, వాఁ వాక్పాశుర్య కళాదులచేఁ గామి
నులును, పథభ్రష్టులగు పురుషులును వారినిఁ జూట్టుకొంగుగు
దాని నలన వాఁకి గర్వముకలుగును:- “నే నీశ్వరుఁడను,
నేను భోగిని. నేను సిద్ధుఁడను, నేను బలవంతుఁడను, నేను
సుఖిని, నేను ధనవంతుఁడను, శక్తివంతుఁడను, వన్నఁబోలిన
వాఁ డింకొకఁ డెవఁడున్నాఁడు?” వారు గర్వమున మత్తెక్కి-
గొప్ప గొప్పవారి సవమానించుచుందురు. ఇంకెవరిని లక్ష్య
పెట్టరు. వారి కనుచరులును నిట్టివారే లభించుచుందురు.
వారు మిథ్యాప్రశంస లొనర్చుచు వారినికను గొప్పవారిని
జేయుదురు. దీనివలన వారు సమాజమందు కదాచారమును
బెంచుచుందురు. వారికొక పద్ధతి కలదు. దానిని నేను నా
యనుభవమునఁ జెప్పుచున్నాను. వారు తమ మూఁక అను
గూయులకు బ్రతిదిసము నిట్లు బోధించుచుండురు:- “నాకు
మహిమగలదు నేనుగవు వేదములును” వారు వేదశాస్త్రమును

లకు దూరముగ నుండుదు. తమ అనుయాయులను వానికి దూరముగ నుంపఁజూతురు. తాము పూజను జేయించు కొనుచుండుదు. తమ మహిమమును వెల్లడించు కొనుచుండుదు. పాప పుణ్యములకు భేదభావమును జూపరు. తమకు తోచిన నాచరణమును గావించుచుండుదు. వారి కేదైన నెదురు చెప్పితిమా వారిని ధూర్తులందురు. ఈర్ష్యాభులందురు. ఇంక నేమియో అనుచుండుదు. ఇట్లు శాస్త్ర విరుద్ధ కార్యము లొనర్చువారి ఆటలెన్నియో దినములు నాగవు. చివరకు వారి అనుయాయులలో నుండి యే కొందఱు స్వార్థసిద్ధి కలుగక పోవుటచేత, వారి దురాచారములకు విసుగును జెందియో, లేక యేకారణము చేతనో వారికి దూరమగుచుండుదు. వారికి వ్యతిరేకముగ సంఘమును న్నాపించెదరు. చివరకు దానికి బరిణామస్వరూపముగ రాజాభియోగమును నాగును. ఆ దురాచారులగు పురుషులు చివరకు స్త్రీలచే జంపఁబడుదురు. లేదా అసాధ్యభయంకర రోగములు సంభవించినచో వానిని సర్వులును విడిచివైచెదరు. చివరకు వారిత్యంత దుర్గతిచే జచ్చెదరు. ఎవరైన నీ లోకమునఁ దప్పించుకొన్నను యమధర్మరాజు వారి నెన్నిటికిని విడువఁడు. ఇట్టివి అనేకోదాహరణములు కలవు. కన్నులారఁ జూచితిమి. ఇట్లయ్యును జనులీ పాపకర్మల నొనర్చుచుఁ బాపము లగుచుండురు. ఏలననఁగా వారు వివశు లగు

చున్నారు. తమ యింద్రియ తృప్తికొఱకు వ్యావెంట, దిరుగు వారినిఁ గూర్చి మనము చెప్పవలసిన పనియేలేదు. మనము చెప్పదలంచినది సాధనాభావముచేఁ బోవు సాధకులకుఁ జెప్పుచున్నాము. వారి దురాచారములను గాంచుచును వీరు మహాపురుషులు, వీరికి విధినిషేధము లేమియునుండనని భావించుచు వారి నంటిపెట్టుకొనియుండు సాధకులకే చెప్పుచున్నాము. నే నట్టివారికి అది భ్రమయని హెచ్చరిక చేయుచున్నాను. ఎచ్చటనైనను నిట్టి దురాచారములు కనఁబడెనా అది మోసమనియు, నాతఁడు మోసగాఁడనియు నమ్మవలయును, ఎచ్చట కృష్ణ, గోపికా క్రీడను అష్టముగ గైకొని నడచెదఁగో అది కామవాసనయని తెలిసికొనవలయును.

ఇది చేయఁదగినది, ఇది చేయఁదగనిది యనుటకును, ఇది కార్యము, ఇది అకార్యమనుటకును శాస్త్రమే ప్రమాణము. కావున శాస్త్రీయ విధానమును దెలిసికొని సాధన యందు బ్రవృత్తినిఁ జెరవవలయును. స్థూలమగు గుర్తు ఒకటి కలదు. ఎచ్చట సదాచారముండునో అచ్చట సాత్త్విక సాధన యుండఁగలదు. ఎచ్చట దురాచారముండునో అచ్చటఁ గామవాసన యుండును, శివునికంటె సిద్ధుఁడెవఁడుండఁగలఁడు? సతీదేవి కొన్నిక్షణముల కాలము మాయ

సీతారూపమును ధరించెను. కేవల ఓ కారణము చేతనే అతఁడు మరిల సతీదేవిని సత్సీ భావమున నింక స్పర్శింపలేదు. ఆమె యా శరీరమును వదిలి మరలఁ బార్వతీ శరీరమును ధరించిన తరువాత నామెను స్వీకరించెను. శివునకు విధి నిషేధ బంధన మేమున్నది? కాని యాతఁడు ధర్మమర్యాదను బాలించెను. లోకమర్యాదను గూడ దృష్టిలో నుంచుకొనవలయును. శ్రీరామచంద్రభగవానుఁడు కేవలములోకమర్యాదను బాటించుటకొఱకే నిష్కళంకయును, నిష్పాపయునగు సీతాదేవిని బిశ్వజించినాఁడు. శాస్త్రీయ మర్యాదను పేడి యెవఁడు తన కిష్టము వచ్చినట్లు నడుచుకొనునో అతిరికి పిక్కి కలుగదు. అతని కీ లోకమున సుఖముండదు. పరిలోకమున సుగమియుండదు. కావున శక్తికొలఁది ధర్మమర్యాదను బాటంపవలయును.

కొందఁ జెట్లందురు:- “కలియుగమున ధర్మమర్యాద పాలు ము జరుగదు. కలియుగములో ధర్మముండననియు, సమర్యాద ముండదనియు, వర్ణాశ్రమ ధర్మము లుండననియు శాస్త్రీ మూఁదాఁగము లుండననియు శాస్త్రములలో వ్రాయఁబడినది. నీ పలు గురువులై, ఉచ్చాసనముపూరిత గూర్చుండి ఉపదేశము లొసంగెదరు. గ్రాహ్యులచే సేవను జేయుచు కొనుగడు. ఇన్నీయు సనకరములైనపు డీ వర్ణాశ్రమ ధర్మ

ముల వెంటబడు టెందులను? ధర్మమర్యాద, మర్మమర్యాద
యని కేకలు వేయుచు నసఫల ప్రయాసను జెందుటేల?'' కలి
యుగమున వర్ణాశ్రమ ధర్మమర్యాద యుండవనుట తథ్యము.
కలియుగమందలి స్త్రీపురుషులు వారి కిష్టము వచ్చినట్లు
చేయుచుందురనుటయును సత్యము. వారు ధర్మ మర్యాద
సంగీకరింపకు. అయినను మనము చేతనైనంత వఱకు ధర్మ
మర్యాదను బాలించుటకు బ్రయత్నింపవలయును. వృద్ధు
డైన మన తండ్రి యేరానో మరణించుచునున్నాడని దెలి
యును. ఆతడు శాశ్వతముగ జీవింపడు అయినను జ్వర
పీడితుడై, ఘోరగ్రస్థుడైనపుడు యథాశక్తిగ నౌషధసేవ
చేయవలయును. చేతనైనంత వఱకు ఉపేక్షింపఁ గూడదు.
భగవంతుని విధానము ననుసరించి జనుగల దేమియో జనుగ
లదు.

కొంచుత్తిట్లనుచుందురు:- “ ఏ మైనఁ గానిండు.
శ్రీకృష్ణుడు ప్రేమకు చశీహారుడై గోపికలతో రాస
నొనర్చినాడు. నాకును నెవరిమీఁదఁ బ్రేమకలతో వారితో
రాసక్రీడ నొనర్చి దీనిలో హాని యేమి కలదు?”

ఇప్పు డట్లు చేయువారి నెవరును నడ్డగించు వారు
లేరు. ఏమియును జేయఁగలవారును లేరు. కాని వారు
మతము పేరిటను శ్రీకృష్ణుని పేరిటను జేయవలదనియే మా

ప్రార్థనము. అధర్మము, కామము వీనిపేరునఁ జేయుఁడు. శ్రీకృష్ణుని రాస ననుకరింపఁ దలంచినవో ముందుగా నీ విషయములను మనస్సున నుంచుకొన వలయును.

1) శ్రీకృష్ణుఁడు రాసచేసినప్పు డాతని వయస్సు తొమ్మిది పది సంవత్సరముల కంటె నెక్కువ వయస్సు లేదు,

2) భగవానుఁడు రాసను అనరుద్ధపారతము అనఁగా నస్థలిత వీర్యుడై చేసినాఁడు.

3) భగవానుఁడు డెందఱు గోపికలుండిన సన్నిహితము లను ధరించెను.

4) భగవానుఁడు గోపికల దివ్య దేహములతో రాసను రచించెను. వారి స్థూలదేహము లింటిలో వారి పశులవద్ద పడియుండెను. అందఱును నా గోపికలు తమవగ్గఱనే ఉండుటను గాంచిరి.

5) భగవానుఁడా గోపికలతో రాస నొకటి మర్యాదతోఁ జేసెననఁగా అది ఆ గోపికలకును, బరమ భక్తులు నగు వారికి తప్ప ఇంకొకరినిఁ దెలియను. శిశుపాలుఁడు భగవాను నిన్నియో తిట్లు తిట్టినాఁడు; కాని రాసనుల్లేఖించి ఆతఁడు తిట్టలేదు.

వీటన్నిటినిఁ జేయుటకు నీకు సామర్థ్యమున్నచో నీవు రాస నొసర్చుటకు సిద్ధపడుము. అట్లు కాకుండిన నీ కామ వాసనా పరిపూర్తికొఱకు 'రాస' శబ్దమును గళంకితమొనర్ప కుము. భాగవత కథా పాఠకులయెడ నా కాత్మీయత కలదు. ఇట్టి శాస్త్రవిరుద్ధాచరణము నెచ్చటఁ జూచినను, ఆతఁ డెంతటి ప్రభావశాలియగు వ్యక్తియైనను నాతనికి సాధ్యమగు నంత వఱకు దూరముగ నుండుటకుఁ బ్రయత్నింపవలయునని నేను నా సలహా నొసంగుచున్నాను. అట్టివారితో స్వార్థ మును సాధించుకొనఁ దలచినవారు నా మాటలనేల లక్ష్య పెట్టెదరు? వారికొఱకుగా దీ సలహా. ఎవరైనను భ్రమవశ మునఁ బొరపాటున నిట్టి ధర్మవిరుద్ధ కార్యమునఁ బ్రవేశించు వారికే నా అభిప్రాయము దెలుపుచున్నాను.

రాధయొక్క మానము

౯౮౧

శ్లో॥ సా చ మేనే తదాత్మానం వరిష్ఠం సర్వ యోషితమ్.

హిత్యా గోపీః కామయానా మామసౌ భజతే ప్రియః॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౩౦ అ, ౩౬ ॥ శ్లో

సీ॥ “పతుల వైన్యంబును భామల క్రౌర్యంబుఁ
జూపుచు విభుడొక్క సుదతితోడ
విహరింప నది యెల్ల వెలఁదుల వర్జించి
నామొద్దనున్నాఁడు నాభుడనుచు
గర్వించి రాజులఁ గమలాక్ష మూపున
నిడుకొనుమనుడు న య్యాశ్వరుండు”

—శ్రీ మహాంధ్ర భాగవతము

మానము వియోగముయొక్క పూర్వ రూపము. దేనిని గాంచిన మనస్సునకు మానము. అహంకారము కలుగునో, అది మాన దూరమగుచున్నదని తెలిసికొనల యును. ధన మానము, రూపమానము, విశ్వస్య మానము, సుందరి తా మానము, గుణ మానము మొదలగునవి యా గుణముల న్యూనతను బ్రకాశింపజేయుటకొఱకే వచ్చు చుండును. కాని ప్రేమమర్మమందా విషయములేదు. ప్రేమ మానముచే వృద్ధియగును. ప్రేమ మానముచే నింకను రాజు జేలును, ఇచ్చటను మానము తరువాతి విరహము కలుగును. విరహజన్య దుఃఖము ననుభవింపవలసి యుండును; కాని ఆ విరహ దుఃఖము కోటి సుఖములకంటెను నధిక సుఖకర మైనది. ఆ విరహమందా నిరంతరము ప్రియుని స్మృతి యుండును. ప్రేమ మార్గమగు శరీరములు కలియటాత

గొప్పగాఁ జెప్పఁబడలేదు. శరీరము కలియుట తుచ్చమైనది. యథార్థమగు కలయిక మనస్సుదే. మనస్సుతో నెవరిని సదా కలిసికొందుమో, ఎవని స్మృతి నిరంతరముండునో. విడిచుచున్నను, మేల్కొనుచున్నను, లేచుచున్నను, గూర్చుండినను, నెవని మధురమూర్తి కన్నులయెదుట నాట్యమొనర్చునో అదియే నిత్య సంయోగము. విరహమందు హృదయము ద్రవీభూతిమగును. హృదయము నకు దీనత్వము కలుగును. ప్రియునియొక్క ఒక్కొక్కమాటయే కాంతమున జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచుండును. ఆ సమయమున నాతఁడిట్లనెను. ఆతఁడిట్లేలఁ జేసినాడు? ఏలననఁగా నాతఁడు నన్నొక్కవగఁ బ్రేమించినాఁడు కావుననే. అయ్యో! నేను అభిమానమునకు వశీభూతనై ఆతని సమ్మానింపలేదు. రాఁగానే అభ్యుత్థాన మొనర్పలేదు. ఈ విధముగ నాతిని అతీత స్మృతులు చలనచిత్రములవలె హృదయ పటలమునకు వచ్చును. విలీనములగును. మఱల నూతనత్వము వచ్చును. మఱల స్మృతి నూతన వేషమును ధరించి వచ్చును. ఈ విధముగ నీ క్రమము నిరంతరము సాడుచుచునే యుండును. అందువలనఁ బ్రేమ మార్గమందు పూర్వరాగము కలయిక, కలయిక తరువాతి మానమునకు స్థానము కలదు. మానము కలిగిన తరువాతనే మచనమోహనుఁ డంతిర్ధానమగును.

అప్పుడే విరహజ్వాలలు తప్పింపుములై సమస్తాశుభములను భస్మమునఁ దించి, అంతఃకరణమును విశుద్ధము కావించును.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునుల్వారా! మస్కథుని మనస్సును గూడ మథనమొనర్చు మదఃమోహముఁడు తనకు బరమ ప్రేయసియగు రాధికను దీసికొని సఖులందఱలోనుండి అంతఃకరణ మిచ్చెను. సఖులొకని సన్న్యేషించుటలో నున్నతలై అలుపునఁ దీర్చుచుండిరి. రాధికాదేవి ఏకాంతమున నాతి నితో సుఖవక్రీడిలోనర్చుచుండెను, ఎవరెంతటి గొప్పవారుగ నుండవో, వారి యావేగమును నంత గొప్పగనుండును. కొలఁదుల భావనయును గొలఁదిగానేయుండును. గొప్పవాని మునిగా నెవరైవును నాకర్షింపఁబడు. కదాచిత్తుగ నట్లు కలిగెనా”, వారి యాకర్షణము సహజముగఁ దొలఁగిపోవు. గొప్పవారి విషయమున్నియును గొప్పగనే యుండును. గొప్పవారు కానిండు, కొలఁదులు కానిండు, ఎవ శేషార్థమున నుండివో, వారు దానికి సంబంధించి సుఖము ఖముల ననుభవింపవలసి యుండును. ఉడుతయొక్కదు ఖము బడి ప్రతికాయవలననే నిండిపోగలను. ఏనుఁగు ముఖముక మోపు చొరకగడల చేనైచును నిండదు. పాత్ర యెంత పెద్దగా నుండునో, దానిలోనికి రసమును నంత యధికి ముగ వచ్చును.

మిగిలిన గోపికలు ప్రేమచూర్ణమునఁ గ్రిందిమెట్లలోనే యున్నారు. అందువలన వారికల్ప సౌభాగ్యమునకే మానము కలిగెను. వాడై శ్వర్య మానమున మదను త్తలైరి. అందువలన శ్యాసుందరుఁడందఱును నంతర్హితుఁడై విరహానుభవమును గలిగించెను. కాని రాధికాదేవి కీ సార్వజనిక సమ్మిశ్రణ సుఖ మేమంత విశేష మహత్వముగల వస్తువుకాదు. అందువలన శ్యామసుందరుఁడు అందఱును బరిత్యజించి, ఒంటరిగ నామెను ఏకాంతిక రశిసుఖమును గలిగించుటకై నికుంజములలోనికి దూరముగఁ దీసికొనిపోయెను. అచ్చట నామెతో నాతఁడెట్టి సుఖద, ఎంత మనోజ్ఞ, ఎంతటి యతాకిక వీలల నొనర్చెనో అవి అనిర్వచనీయములు. వానినిఁ జెప్పట అల్లించును. అనుభవ పూర్వకముగఁ దెలిసికొనుటయును మానవబుద్ధికి అతీతమైనది. దానినినుభవమును భక్తిభావనుడగు భగవానుఁడు కృపఁజూపి స్వయముగ దానినిఁ గలుగఁజేసినపుడే భాగ్యశీలురగు భక్తులు చేసికొనఁగలరు. కావున దాని విషయము నిచ్చట నేమియును జెప్పఁబడుటలేదు.

ప్రేమ మహానాగరమున నొకటి తరువాత నింకొకటి, దాని తర్వాత నింకొకటిగ నిరంతరము తరంగములు పెల్లుబుగు చుండును. అవి రాకుండ నుండఁజాలవు. నిరంతరము నిరంతరము వచ్చుచుండుటయే వాని స్వభావము. వీల ఒక్క విధమున నుండదు. అది నిత్యనూతనముగ నుండును. నూత

స్వామిని కే నీల ముందురు. సమాగమ సుఖానందమున
మాన తరంగములుబుకును. ఈ విషయమునుగూర్చి మేము
చూచినాటికిని జ్ఞాపకము చేయుచున్నాము. దీనిని మీరు
పునరుక్తి గోపముగ భావింపరాదు. ఏలననగా నీ మానము
ప్రాకృతమగు నికృష్టమాన మెన్నటికిని గాదు. ఇది ప్రేమ
వృద్ధిప్రకారము.

శ్యామసుందరుడు తన సంకేతమున నాడుసనియును,
తన పాదములకుఁ గవ్వము కలుగఁ గలుగకుండుటకై తన్ను
భజముమీఁద నెత్తుకొని మోయుచుండుటయును, తానేది
యడిగిన దానిని వెంటనే తెచ్చియిచ్చుటయును, ఆతని
కీతాంబుముచేఁ దన చెమటను గుడుచుటయును, తన చేతితో
నోట కీమైనఁ బెట్టి పిలిపించుటయును, స్వయముగఁ దన ఒడ
నల్లుటయును, మాటిమఁటికిని నామెకు దర్పణమును జూపిం
చుటయును, ఆమె వస్త్రాభరణములను సవరించుటయును,
తన్నుఁ దన తోడమీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని దీనతాభాన
మునఁ దన ముఖమును జూచుటయును, తన ముఖాకృతిని
వర్ణించుటయును, నెల్లప్పుడును శంకితుండైనట్లుండుటయు,
దనకేది అనందముగ నుండిన దానిని హఠపూర్వకముగఁ
జేయుటయును, సారాంశమున నాతఁడు తన కృపకు నిరీక్షిం
చుటయును గాంచి రాధిక యిట్లనుకొనెను:-“అహా! నేనెంతటి

భాగ్యవంతురాలను. ఎవని కృపకొఱకు బ్రహ్మాది దేవతలును నువ్విట్లారుచుందురో, తహతహలాడుచుందురో, గొప్పగొప్ప వారెంత స్తుతించినను వారివైపునకుఁ గన్నెత్తియైనను నెవఁడు చూడఁడో అట్టివాఁడు నేఁడత్యల్పమును, నీచమునకు నేవ నొసర్చుచున్నాఁడు. ఎంతమందియో స్త్రీ లాతని దృష్టిపాతము కొఱకు తహతహలాడుచుందురు. ఆతఁడు వారి నందఱను దుచ్చముగ భావించి నన్నే సర్వశ్రేష్ఠయగు సుందరగ భావించి, యిచ్చట కే కాంతమునకుఁ దీసికొని వచ్చినాఁడు, ఆజ్ఞాపాలన మొనర్చు ననుచునినతె నాకు ప్రేమ పూర్వకముగఁ బరిచర్య నొనర్చుచున్నాఁడు. ఏ కామినుల నీతఁడేడ్చుచుండ విడిచినచ్చినాఁడో వారందఱును నీతని మీఁద ననురక్తినిఁ జెందినవారే. ఈతని భక్తులు, అయినను నా మూలమున వారినందఱ నుపేక్షించినాఁడు. నన్నాతఁడు వారందఱకంటె సమ్మానించినాఁడు, 'ఈ విధముగ నామె కాలోచనము రాగానే ఆమె మనస్సులోఁ బ్రేమగర్వ ముత్పన్నమయ్యెను. ప్రేమగర్వతి యగు వనితకు నాయకుని నాట్యరూఢించుటగో నొక విధమగు నద్భుతానందానుభూతి కలుగును. అధికాధికముగ నాతనిఁ దన వశమొనర్చుకొనుటకు యోచించుచుండును. అందువలనఁ బ్రియుని అధిక సంస్పర్శ సుఖానుభూతిలోభమున రాధికాదేవి ఆతనితో

నిట్లనెను:- “ప్రియుడా! నీవు నన్నీ నిబిడ వనమునఁ ద్రిప్పు చున్నావేమి?”

అత్యంతానురాగముతో శ్యామసుందరుఁ డిట్లనెను:-
 “ప్రియా! నేను నిన్ను సంతోష పెట్టుటకై, నీ కృపను బొందు
 టకై యీ కార్యముల నన్నిటినిఁ జేయుచున్నాను. ఇచ్చటి
 కతి సమీపముననే ఒక నిబిడ వనము కలదు. అచ్చటికి
 నిన్నుఁ దీసికొనిపోయి సుందరములగు దృశ్యములను జూపించె
 దను. నీ కొఱకై సుందరములగు సుమనములను గోసికెచ్చి
 నీ శరీరమంతయును స్వయముగ నాభూషణములుగ నొనర్చి
 అలంకరించెదను. పుష్పశృంగార మొనర్చి నిన్నలంకరించె
 దను. నీ కొఱకై అతి కోమలమగు బుష్పశయ్య నొనర్చెదను”

చిరుప్రేమ నోపస్వరమున రాధ యిట్లనెను:- “నీవు
 చెప్పు నిబిడవన మెంతటి దూరమున నున్నదో! నేను
 రాజాలను.”

మమతాభరిత వాక్కులతో మదనమోహనుఁ డిట్ల
 నెను:- “అలసితివా? ఇప్పటికి దగ్గరకే వచ్చితిమి. చూడు
 మెంత కమ్మని వాసనలు వెదజిమ్ము చున్నవో. అదిగో!
 ఆ కనఁబడుచున్న సఖునలతా విలసము పొంతకుఁ బోవల
 యును. చాల దగ్గరగ నే యున్నది. పోవుదము పద,”

రాధ గద్దించి యిట్లనెను :- “రమ్మనిన నెట్లు రాగ గలను. నేనిప్పుడొక్క అడుగైనను బెట్టఁ జాలను. ఎట్టి యెగుడు దిగుడు చోటునకుఁ దీసికొని వచ్చితివి. నడిచి కాళ్లు లాగుకొని పోవుచున్నవి. శరీర మంతయును శిథిలమై పోయినది.”

అనురాగ భరితస్వరమున శ్యామసుందరుఁ డిట్లనెను:- “ఇటు తెమ్ము. చరణసేవ నొనర్చెదను.”

అదరిపడి రాధ యిట్లనెను. అఁ, వలదు. నీ చరణ సేవ నాకు వలదు.”

ఆధీనుడై శ్రీకృష్ణుఁ డిట్లనెను :- “కోపము వచ్చినదా యేమి ? నా వలన నేదైన నపరాధము జరిగినదా ? నా యపరాధమును క్షమింపుము. ఇచ్చట భూమి సమముగ లేదు. ఇంక ముందు మంచి సుఖద స్థలము కలదు. నా భుజమును బట్టకొనిరమ్ము.”

అంత రాధ యిట్లనెను :- “నీవు నాతో అతిగా వాదవివాదము నొనర్చుట మంచిది కాదు. నేనొక్క అడుగు నైనను బెట్టజాలను. ఆ ఘన నికుంజములకే పోదలఁచినచో నన్ను నీ భుజముమీఁద నెక్కించుకొని నీ యిష్టము వచ్చిన చోటునకుఁ దీసికొనిపోమ్ము, నేను కాళ్లతో నడువఁ జాలను.”

శ్యామసుందరుఁ డానందమును బ్రకటించుచు నిట్ల నెను :- ‘అహా ! నా అదృష్టము. నా శరీరము నాయీ ప్రియురాలి సుఖద కైంకర్యమునకుఁ బనికి వచ్చినది. నీకు ఎగిరి కూర్చుండుట కష్టమగుచో నిచ్చట నొక దిబ్బ కలదు. దాని మీఁదకు నిన్నెక్కించెదను. నేను దానిక్రింది నిలుచుండెదను. దీనినుండి నీవు సహజముగనే నా భుజము మీఁద కెక్కఁ గలవు.’”

రాధ యిది విని గర్వముతో నిట్లనెను : - “సరే, అయితే నీవు నన్నీ దిబ్బమీఁదకు ముందుగా నెక్కింపుము.’”

శ్యామసుందరుఁడు రాధ నెత్తుకొని దిబ్బమీఁద కెక్కించెను. ఆతఁడు కొంచెముగ వంగి, ఆమె పాదముల దగ్గఱగ భుజమును దీసికొనిపోయి విసమ్రతతో వంగి నిలుచుండెను. రాధికా గర్వము పరాకాష్ఠ నందుకొనెను. మెట్టలు, కాలి వెండిరారులు, చుట్లు, కడియములు, గొలుసులు, అందెలు, పట్టాలతోఁ గూడిన యామె యడమ కాలిని శ్రీకృష్ణుని భుజముమీఁద నెక్కుటకుఁ బెట్టఁబోవు సంతలో శ్రీకృష్ణుఁడు వెంటనే అక్కడక్కడనే అంతర్ధాన మయ్యెను.

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా ! రాధ గల గల శబ్దమొనర్చు చుండిన తన పాదమును శ్రీ కృష్ణుని భుజ

మునఁ బెట్టఁబోవు నంతలో నాతఁ డంతర్ధానము కాఁగా నామె అత్యంత తాశ్చర్యమును జెందెను. ఆమె తద పాదమును కృష్ణుని భుజముమీఁదఁ బెట్టఁబోఁగా నాతఁ డంతర్ధానము కాఁగా క్రిందఁ జూడఁగా నాతఁడు లేఁడు. ఆమె అటునిటు నెచ్చటఁ జూచినను శ్యామసుందరుఁ డెచ్చటను గనఁబడలేదు. అప్పుడామెకు తానే అందఱకంటె సౌందర్యవశినను గర్వమును, స్త్రీ లందఱలోఁ దానే శ్రేష్ఠురాలననుమదమును నణఁగిపోయెను. ఆమె శరీరము తెలియక, ఏమియును దోచక, మోసపడి తానెసహాయురాల నైతిని ననుభవమును జెందసాగెను. ఆమె కన్నులవెంట నెక్కువలను గార్చుచు వెక్కి వెక్కి యేడ్వ నారంభించెను. ఇంతవఱ కెవఁడున్నాఁడను నభిమానమా మెకుఁ గలదో, ఇప్పుడాతఁ డంతర్నిత్యుడైనప్పు డింక నామె కేమి అభిమానముండగలదు. వేళ్లులేక వృక్షమెట్లు నిలువఁ గలదు ? అభిమానము పాతీపోఁగా నా స్థానమును దీనఁతి ఆక్రమించెను. ఆమె అత్యంత దీనయై రోదనము చేయ నారంభించెను.”

విరహ విహ్వల కృష్ణప్రియ

౯౮౨

శ్లో॥ హా నాథ రమణప్రేష్ఠ క్వాసిక్వాసి మహాభుజ!

దాస్యానే కృపాణా యా మే సఖే డిర్భయ సన్నిధిమ్॥

(శ్రీ) భాగ. ౧౦ స్కం. ౩౦ అ, ౩౦ శ్లో॥

సీ॥ మొఱగి పోయినఁ దాపమునఁబొంది యో కృష్ణ

యెక్కడఁజనితి ప్రాణేశ రమణ

తే॥ నీకు వరవుడ నయ్యెద నిలువుమనుచు

వగవ.....

—శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము

ఆహా! ఈ విరిహీణుల సాహసమును ధన్యమైనదే. భగవంతుఁడెవరి కెంతటి దుఃఖమునొసంగునో, వానికెంతటి దుఃఖమును సహించు శక్తియు నొసంగును. అట్లు కాకున్న మీరూహింపుడు. ఎవని దర్శనము కొఱకు కన్నులు సదా తృప్తియులైనవో, వారి చిత్తములీతని రూపమాధుగిని తెడేక దృష్టితోఁ గొనము చేయఁదలంచి, కనుపాపలలోనే నిలుపుకొనును. ఎవని వియోగ మొక్క యీ మొక్క-కల్ప

ముగఁ దోచుచుండును. ఇట్టి ప్రియతముఁడు లేక యితటి దీర్ఘరాత్రులు నిద్రింపక, పొరలుచు వియోగ దుఃఖముతోఁ గడుపుచుండిరి. నిజముగ విరహిణుల హృదయమును భగవానుఁడశ్చ సారముగ నొనర్చినాఁడు. అందువలన నది బ్రద్దలగుట లేదు, విచ్చిపోవుట లేదు. ప్రపంచమున నన్నిటి కంటె గొప్ప సుఖమేది? ప్రియదర్శనము! ఏ సమయమునఁ బ్రియుని సాక్షాత్కారమగునో. స్వర్గాపవర్గములును వైకుంఠమును లభించినట్లుండును, ప్రపంచమున దుఃఖమేది? ప్రియ వియోగము ప్రియుఁడులేక గడిసిన త్షణములు త్షణములు కావు, శ్వాసలను బూర్తిచేసికొనుటయే. ప్రారబ్ధమును భోగించుటయే.

వియోగమున ననేక భేదములు కలవు. కాని ముగ్ధముగ రెండు భేదములున్నవి. ఒకటి సంభావిత వియోగమును, రెండవది అసంభావిత వియోగమును. సంభావిత వియోగము చక్రవాకముల జంటకు గలుగు వియోగము వంటిది. పగలు కలిసియుండును. కాని రాత్రియందు కలిసియుండవు. సాయంకాలము కాఁగానే కమలమును సంకుచితమొనర్చి అరవిందైక బంధునగు భువనభాస్కరుఁడస్తాచలమునకుఁ బ్రస్తానమొనర్పఁగనే చక్రవాకములలోఁబెరిగి యొక ప్రక్కకును, బోతు ఇంకొక ప్రక్కకును బోవును. ఇట్లు

కాకుండఁ జేసికొనుట కెవరికిని శక్తి లేదు. అట్లు జరిగినను తీరవలయును. రెండవది అసంభావిత విరహము. సారససారసి పక్షులెన్నడును విడిచియుండవు. కలిసియుండును. అవి ఒక్క ఊణమైనను విడిచియుండవు. ఇంతలోనే ఒక లుబ్ధుఁడువచ్చి, మెదలక సారసమునొక విషాక్త బాణముచేఁ గొట్టును. ఇప్పుడు సారసి తన ప్రియతముఁడులేక ఒంటరిగా గొట్టుకొనును. అది ఎప్పటికైనను దన ప్రియునిఁ గలిసికొందునను నాశ దానికి లేదు. కాని అట్లు జరుగకున్నను దైనము దానికిఁ బ్రహీకులు దైనాఁడు. ఆ ప్రారబ్ధము దాని పతిని దాని దృష్టికిఁ గలఁబడకుండఁ జేసినది. సంభావిత విరహముకంటె అసంభావిత విరహము మిక్కిలి దుఃఖదాయనిగ నుండును.

సూక్తుఁడెట్లనెను:- “మునులారా! రాధికా దేవికి తానే అందఱకంటె నధిక సుందరిననియు, అందులకే శ్యామ సుందరుఁ డందఱను వీడి తన నొక్కతెను నేకాంతముఁ కుఁ దెచ్చి, తంకే సమస్త సుఖప్రదాన మొనర్చుచున్నాడను గర్వము కలిగెను. ఆమె కారణవధీనుఁడైనాడనుకొనును. ఆమె కతిస్వల్పమగు సేవలను మిక్కిలి యుల్లాసముతోడను నుత్సాహముతోడను జేయుచుండుటచేఁ దనకంటె సాభాగ్య శాలినులగు గౌరువులు ప్రపంచములో నెవరుచురు. ఇప్పుడు నేను శ్రీకృష్ణుని ప్రేమ రసజ్వలచే గట్టిగా బంధించితిని.

ఆతఁడు చన్నవదలి యూడఁజాలఁడు. ఇప్పుడిక నెప్పుడును నిల్లే కలిసియుండెదనును గర్వముండెను. ఈ మాలోచనలలో నామె విరహజన్య వ్యథను మఱచెను. సంయోగము వియోగముకొఱకేసను సంగతి ఆమెకుఁ దెలియదు. అంకుర ముత్పన్నమైనచో దానికి యెఱువు, నీరు, అనుకూల పరిస్థితి ప్రాప్తించినచో నది అవశ్యము పుష్పించి, ఫలించును. వియోగము లేకున్న సంయోగ మాధుర్యము వృద్ధికాదు. దానికి నూతనత సంభవింపదు. ప్రేమ స్వరూపము నిత్య నూతనత కలుగుటయే. వియోగమువలన సంయోగ తృష్ణ పెరుగును. పిపాసనోగమునందు ఆగిఆగి యెంతగా నీరు త్రాగినా నంతగా జలతృష్ణ కలుగును. కావున నాలోచించినచో వియోగము చెడ్డది కాదు. ఎవరికెవరి కెవరితో నొత్తటి అధికస్నేహముండునో వానికంతటి అత్యధిక వియోగజన్య దుఃఖముండును. రాధికాదేవికి సంభావిత విరహము ప్రాప్తించెను. రాధికాదేవి యెగిరి శ్రీకృష్ణుని భుజముపై నెక్కఁబోవఁగా నచ్చట శ్రీకృష్ణుడు లేడు, ఆ వియోగ తృష్ణను శాంతింపఁ జేసికొనుటకు క్షీర సాగరమునకుఁబోఁగా నది యెండిపోయెను. సుమేరు శిఖరముమీఁద నెక్కఁబోఁగా నది రసాతలమున కణిఁగిపోయెను. దైవవిడంబన మెంతటిది! ఆమె 'నిత్య సంయోగస్వప్నమును జూచుచుండఁగా నింతలోనే వియోగ

జన్య దుఃఖగర్తమునఁ బడుటైనది. శ్యామునితో నామెకు వియోగము కలిగెను. ఇంతవఱకును నయోగజన్య ఉత్కంఠ తయ్యంపడిది. ఇప్పుడు వియోగజన్య వేదన కలిగినది.

శ్యాముఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! అయోగ వియోగములకు భేదమేమి?”

సూతుఁడిట్లెను:- “స్వామీ! ఒకానొకని రూపగుణములను వినియు, జదివియును, ఇంకేవిధముగనైన నెఱిగినచోఁ బ్రేమ కలుగును; కాని ఆతని దర్శనము కాకున్నను, ఆతనితో నెన్నడును సంయోగము కలుగనున్నను, దానినిఁ గూర్చి కొట్టుకొనుటకు అయోగమని పేరు. దీనిలో మిక్కిలి వ్యాకులత యుండును. మొట్టమొదట వ్యావహారిక కరీలయందు శ్రీ రాధికాదేవి లలితాది సఖులతోఁగూడి పుష్పములను గోయుటకై బృందావనమున రాసస్థనీ నికటమునఁబోయిరి. అచ్చట నామె లలిత నిట్లడిగెను:- “సఖీ! ఈ స్థలమేమి? మిక్కిలి సరసముగనున్నది. మిక్కిలి సుఖవముగనున్నది. ఎంతో మహోద్భముగనున్నది. తరంగాయితమైన యమునాతీరపై కతముచే నావృతమై, వివిధ విధములగు బుష్పభారముచే నమితమై నికుంజ బాహుశ్యమగు నీ భూమినిఁ గాంచిన స్వతః నా చిత్తమాకర్షింపఁబడుచున్నది. ఈ స్థలముయొక్క ప్రేరేదో?”

లలిత యిట్లనెను - “దీనిపేరు రాసస్థలము.”

“రాసస్థలమనగా నేమి? రాసస్థలమని దేనినందురు? ఇచ్చట నేమి జరుగును?” అమాయకముగ వృషభాను కమారి అడిగెను.

లలిత యిట్లనెను:- ఇచ్చట శ్రీకృష్ణుడు రాసను రచించును.”

“శ్రీకృష్ణుడా? శ్రీకృష్ణుడా? శ్రీకృష్ణుడెవరో?” ఆదుర్దాతో రాధిక అడిగెను.

“శ్రీకృష్ణుడు నందనందనుడు. యశోదా సుతుడు. వ్రజవల్లభుడు. రాసేశ్వరుడు శ్రీకృష్ణుడు.”

ఇంకేమున్నది? శ్రీకృష్ణ నామము చెవినిబడగానే రాధిక మూర్ఛితయయ్యెను. లోలోన మనస్సులో శ్రీకృష్ణ నామమును మంత్రమువలె జపించుచుండెను. ఆతని నామము లోనే యిట్టి ఆకర్షణముండినచో నాతని మోహనమూర్తి యెట్లుండునో. శ్రీకృష్ణ దర్శనమెట్లు కాగలదు? నా యీ నేత్రములెట్లు సార్థకములు కాగలవు? అయ్యో! శ్రీకృష్ణ దర్శనము నాకెప్పుడు కలుగునో కదా! శ్రీకృష్ణుడెప్పుడు కృపజూపునో? ఎప్పుడు నా యీ కన్నులు సఫలములు కాగలవు?” ఈ విధముగ నిరంతరము దర్శనము కొఱకు

ఉత్కంఠితలగుటయే అయోగము. ఇందులో నెల్లప్పుడును నుత్సాహముండును. నేడే దర్శనమగునని యుండును, దిసమంతయును బ్రతీక్షించుచుండినను దర్శనము కాకున్నచోఁ దన్నుదాను ధిక్కరించుకొనును. 'అయ్యో! నేడు వ్యర్థముగ గడిచినది కదా! ప్రియుని దర్శనము కాలేదు.' చిత్తమునకు మిక్కిలి నీనతి వచ్చును. ఎవరైనను బ్రియుని గూర్చి చర్చించినచో నేత్రములు విప్పారును, వెమ్మగిల్లి అంద భాష్యములు రాలును, మనస్సులో గొప్ప ఆత్మగ్లాని కలుగును. నిరంతరమును నిర్వేదానుభూతి కలుగును. దర్శనము కొఱకు చిత్తమందు చింతికలుగును, దర్శనము కొఱకు చపలత్వము వృద్ధిపొందును. ప్రియుని విషయమును గూర్చి ఆలోచించుచుండ నాలోచించుచుండఁగా శరీరమునకు జడత్వము ప్రాప్తించును. దర్శనము కాకపోవుటచే నున్మాద మోహాదులును గలుగుచుండును. దీనినే అయోగమందురు. దర్శనమునకుఁ బూర్వము కలుగు విరిహనుభూతికే అయోగమందురు.

వియోగము సంయోగానంతరము కలుగును. ప్రియుని గలియుట జరిగినది. ఆనెనితోఁ గమనీయ క్షేడలును జేసినది. సందుఁ గ సుఖ నుభవమును గలిగినది. లేదనంతరము మెటనే ఆనెడు మనకు దూరమైనాడు. దీనినే వియోగ

మందురు. వియోగానంతరమునఁ గలుగు సహయోగమున నింకెక్కువ మాధుర్యముండును. సంయోగానంతరమున నే వియోగముండునో దానిలో గొప్ప మర్మాంతక పీడ యుండును. నిరంతరమును సంయోగ సుఖస్మృతి యుండును. సమ్ముఖమున స్మరణము లేకుండిన లేకుండవచ్చును. కాని పరోక్షమున నన్నివిషయములును జ్ఞాపకమునకు వచ్చును. ఆ విషయములను జ్ఞాపకమును జేసికొని మనస్సులో గొప్ప సంతాపము జెందును. శరీరము కృశించును, నిద్ర తగ్గి పోవును, నిద్ర రానేరదు. ఒక్క కూర్చువచ్చెనా మరల నాతని విషయములే జ్ఞాపకమునకు వచ్చును. ఆలంబశూన్య తానుభవము కలుగును. అయ్యో! ఆతఁడు లేక మే మెట్లు జీవింపఁ గలము? ఆతని దర్శనము లేక యీ ప్రపంచమున నెవని యాశ్రయమును జీవితమును గడుపఁగలను? ఎవని ముఖమునుగాంచి ధైర్యధారణ మొనర్తును? ధైర్యము నడలి పోవును, శరీరమునకు జడత్వము ప్రాప్తించును, ఏ పనిచేయుటకును మనస్సుపోదు. శరీరమునకు రోగగ్రస్తమై నట్లుండును. ఇంటిలోని వారు వైద్యులను బిలిపించుచుందురు. వైద్యులు వాతపిత్త క్లేష్మములతో నేవో నిర్ణయించెదరు. కాని యూవ్యాధి త్రిదోష జన్యమైనది కాదు. విరహవ్యాధి చికిత్సను దన ప్రియుఁడు తన చేతితోఁ దాఁకి నివారణము

చేయఁగలఁడు. విరహమునం దున్మాదము, మూర్ఛ, ఇంతెం దులకు మృతావస్థవలె నగును. నిరంతర మాతనినే ధ్యానించు చుండును. జిహ్వా అతని నామమునే నిరంతర ముచ్చించు చుండును. నేత్రము లాతని కొఱకు అశ్రువులను గార్చు చుండును. శ్రీకృష్ణ విరహమున రాధిక కిట్టి దశలన్నియును గలిగినవి.

శ్రీకృష్ణఁ డంతర్హితుఁడు కాఁగానే ఆమె సంయోగ సుఖమును స్మరించుచు దస గర్వమునకు మాటిమాటికిఁ బ్రశ్చత్తాపమును జెందుచు రోదన మొనర్చి నారంభించెను. ఆమె వసములందు రాత్రులలోఁ దిరుగుచు నేడ్చుచుండెను. హా! నాథా! ప్రాణాధికా! అబలనగు నన్నీ నిబిడవసమున నొంటరిగా వదలి యెచ్చటికిఁ బోయితివి? ప్రియుఁడా! రమ్మ! రమ్మ! దర్శన మొసంగుము. ఒక్కసారి కౌగిలించుకొనుము. భాగ్యకెట్టకము, రసమును నర్దింపఁజేయుము. అమృతము నొసంగుము. ప్రియుఁడా! నీకుఁ కోపము వచ్చినదా? నీదాన నన్నెన్నఁజైన స్మరించెదవా? నే నపరాధ మొనర్చితిని. అవశ్య మపరాధ మొనర్చితిని. కాని, యిక నిట్లు జరుగదు. ఇప్పుడు నేను చేసిన దానికి ఫలము ననుభవించితిని. నీ మధుర స్వరూపము నా కన్నులయెదుట నాట్యమాడుచున్నది; కాని నీవు నన్నుఁ గౌగిలించుకొనక దూరదూరముగఁ బోవుచున్నావు. అట్లు చేయక ఏయ్య నా భవన నిర్వస్వమా! రమ్మ! రమ్మ!

నీ గాఢపుత్రాశ పెద్దవి! ఆ గాఢపుత్రులవలన నన్ను బిగిపుము. నీతో నెచ్చటికిని విడిపోకుండుచుట్లుగ బిగిపుము. శ్యామసుందరా! రమ్మ! రమ్మ! నవ్వుచు: గన్నుల నీరు తేరంతవఱకు ఆనందముగ నుండును. 'అతిసర్వత్ర వర్జయేత్' నీచయొనర్చుచున్నావు. నాకు గావలసినదానికంటె నధిక క్లేశమును గలిగించుచున్నావు. ఇచ్చటికిఁ దెచ్చి నన్నీ నిబిడారణ్యమునఁ బ్రోచిపై చితివి. నీ సాన్నిధ్యమున నిబిడారణ్యమును నందనోద్యానమగును; కాని నీవు లేకున్న వైకుంఠగోలోకములును శూన్యమై కోటికోటి నరకములకంటెను క్లేశదాయకముగ నుండును. నందనందనా! ఇంక నాలశ్యము చేసిన లాభములేదు. ఈ ప్రాణములు పోయినతరువాత నీవు నచ్చినను బ్రయోజనమేమికలదు? పొలములోని పైచెడిన తరువాత నిండ్రుఁ డమృతవర్షమును గుఱిపించినను నేమి ప్రయోజనముకలదు. వ్యర్థమే కాఁగలదు.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ఈ విధముగ సుకుమారియగు గీర్తికుమారి యేడ్చుచు నేడ్చుచు వ్యాకులయయ్యెను. ఏష్పియేష్పి ఆమె గొంతు బొంగురుపడెను. ఆమెకు శరీరస్పృహలేదు. ఆమె మూర్ఛితయై తటుక్కున నేలమీఁదఁబడెను. ఆమెకు శరీర స్పృహలేక శ్రీకృష్ణ విరహమునఁ బదవస్థితి కలిగెను. ఆమె మృతతుల్యయై దీర్ఘనిశ్వాసములను విడువనారంభించెను. ఆమెకింక జీవితాశ లేకుండెను.

కృష్ణ విరహమున ప్రజాంగనల తన్మయత

౯౮౩

శ్లో॥ తన్మనస్కాస్త దాలాపాస్తద్విచేష్టాస్తదాత్మికాః ।

తద్గుణానేవ గాయన్త్యో నాత్మాగఢాణి సస్మరుః॥

శ్రీ భాగ. ౧౦ స్కం. ౩౦ ఆ. ౪౩ శ్లో॥

మ॥ అని యిబ్బంగి లతాంగు లందఱును

బృందారణ్య మందీశ్వరున్

వనజాక్షుం బరికించి కానక విభున్

వర్ణించుచున్ బాడుచున్

మనముల్ మాటలుఁ జేవ్వలుం గ్రియలు

సమ్మానాధుపై జేర్చి వే

చని రయ్యామున నైకతాగ్రముసకున్

సంత్యక్త గేహేచ్ఛలై ॥

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము.

ఒకసారి యీ జీవుఁడెన్నఁడో సుఖయాపుండగు సర్వేశ్వరుని సంగసుఖము ననుభవించినాఁడు. ఆ సుఖమునే యీతఁడు రాత్రింబవళ్లు వెదుకుచుండును. మంచి మెత్తని శయ్యను గాంచి, భ్రమవశమున దానిలో సుఖమున్నదని

భావించును; కాని దానిలో సుఖమెక్కడిది? ఎప్పుడో ఆతనికి నారీ యధరామృతాభాస సుఖము కనఁబడును. కాని దానితో నీతని దప్పిక తీరదు. అది జలమైన దప్పిక తీరును. అవి ఎండమావులుగదా! మృగమరీచికలచేనింతవఱకెవ్వడును దప్పికను దీర్చుకొనలేదు. ముత్యపు చిప్పయందు మెఱుంగును గాంచి వెండియనుకొని పరువిడును. దీనిలో సుఖమున్నదా? మిథ్యయును, నశాశ్వతమునగు దానియందు శాశ్వత శాంతి యెట్లు లభింపఁగలదు. లభింపదు. జీవుఁడు దశ దిశలందును దిరుగుచుండును. సమ్మృఖమున నేదైన వృక్ష, పశు, పక్ష్యాదులు కనఁబడెనా, వానిని సుఖస్వరూపుని జాడ నడుగుచుండును. కాని అవియును నీతని నన్వేషణములో నున్నవి. తానే అంధుఁడైనచో నితరులకుఁ ద్రోవయేమి చూపఁగలడు. జీవుఁడిదే విధముగఁ దిరుగుచుండును. తిరుగఁగాఁ దిరుగఁగా శ్యామసుందరుఁడు తన యభిమాన కారణమున సంతర్హితుడైనాడని తెలిసికొనును. ఇంటిలోఁ బోయిన సూదినిఁ బొలమున వెదుకుట మార్థతకాదా? ఆతఁడు లోపలనుండిన మనము బయట వెదుకుచున్నాము. ఇంటిలో నున్నవానినిఁ బొలములోఁ బిలుచుచున్నాము. ఇప్పుడెచ్చటను వెదుకవలసిన పనిలేదు. యాత్రలక్కఱలేదు. ఎచ్చటనుండి వెదుకుచు వచ్చుచుంటివో అచ్చటికే పొమ్ము. చంచలత్వమును వదలి

స్థిరుడవుకమ్ము. మఱలఁ బులినముచకు రమ్ము. గాహ్య దృష్టిని బంధింపుము. లోలోన నాతని ననుభవింపుము. ఆతఁడెచ్చటికినిఁ బోలేదు. మానమునకు భయపడి యెచ్చటనో దాగినాఁడు. నీవభిమానమును దొలిగించుకొనుము, అచ్చటనే ప్రత్యక్షము కాఁగలడు. ఆతఁడు దూరమునుండి రానక్కఱలేదు. మణిమీఁద నావరణమును పడినది. ప్రకాశించుటలేదు. ఆవరణమును దొలిగించిన స్వయముగఁ బ్రకాశించును. భవవమందలి సమస్త వస్తువులను బ్రకాశింపఁ జేయును. గాహ్యస్వేషణమును విరమింపుము. లోపల వెదుకఁము. నీకు సుఖస్వరూపుడగు శ్యామసుందరుఁడు దొఱకును. అవశ్యము దొఱకును. మఱల సంయోగ సుఖము నొసంగును. మఱల నాతని హృదయమునకు హస్తకొనును. శరీర తాపము నణఁచును. ఒక్కసారి ప్రియుని ఆలింగన సౌఖ్యమును బొందిన మఱల దానిని మఱచునా? ఒక్కసారి సుఖమునొసంగి శ్యామసుందరుని తృప్తిని బెంచును. యోగిధ్యానమునఁ దనలోనే చూచుకొనును. బ్రహ్మ సంస్పర్శసుఖమును బొందును. తస్మిన్ముక్తైః తదాలాపమందే కాలమును గడుపుము. గృహదారా పుత్రతాదులను స్వతః మఱచిపోయెదవు. మణిమాణిక్యములు ప్రాప్తించునప్పుడు గవ్వల నెనఁడేరుకొనును!

సూతుఁ డిట్లు నను:- “మునులారా! శ్రీ రాధాకృష్ణ విహారలీలారసము ప్రాకృత పదార్థము కాదు. దీనినిఁ బాస మొనర్చు నధికారులు విరళముగ నుందురు. అట్లయిన దీని నందఱముందు బెట్టుటెందులకు? ప్రకటించుటవలన నెవఁడైన నధికారి యుండినచో నొక్కఁడు గ్రహించినను జాలుననియే అనధికారియగు వాఁడిదివ్యరథుని మానుకొనును. రాధికా సమ్ముఖమునుండి అంతర్హితుడగుట ఆతని క్రీడా మాత్రమే రసాభివృద్ధి కది అభినయమే, రాధిక మదనమోహనుని మాధురికి మధుసాత్రయే. చిత్తచోర చంద్రునకు మదచకిత చకోరం అట్టి బృందావన విహారిణితో వియోగ మెక్కడిది? ఆమె ఆతని హృదయేశ్వరి. ప్రాణప్రియ. కాని నిత్య నవ నవ లీలాభిసయముచే రసవృద్ధియగును. ప్రేమరూపమగు ననంతసాగరమున నుత్తాల తరంగములు నచ్చుచుండును. దానివలన నది శబ్దించుచు బొంగుచున్నట్లుండును. దానిలో నవ చేతన తాస్ఫూర్తి కనఁబడును. అందులకే లీలా లీలా విలాసము.

మునులారా! రాధికా ‘హా నాథా! రమణ! ప్రేమ! ఎచ్చటికిఁ బోయితివి? ఎచ్చటికిఁ బోయితివి?’ అని పలుకుచు గేకలు వేయుచు, మూర్ఛితయై క్రిందఁబడిపోయెను. అచేతన యయ్యెను. ఇంతలోనే శ్రీకృష్ణాన్వేషణ మొనర్చుచు

దిరుగుచుండిన శ్రీకృష్ణ విరహమున వ్యధనుజెంది వ్యాకుల
లైన వ్రజాంగులను నచ్చటకుఁ జేరుకొనిరి. రాధికయొక్క-
యీ దశను గాంచి వారు దుఃఖించిరి. కొందఱకు లోలోన
నానందము కలిగెను.”

“శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! ఇతరుల దుఃఖ
మును గాంచి సుఖానుభవమును జెందుట ఖలుల లక్షణము.
శ్రీకృష్ణప్రేమ కలవారును, ఉచ్చకోటిలోఁ జేరిన భావము
గల్గునా గోపికలు మూర్ఛను జెందిన రాధికాదేవినిఁ గాంచి
ఆంతరిక సుఖమును జెందుటకుఁ గారణయేమి?”

నవ్వి సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ ప్రేమ
మార్గమే ఇట్టి వక్రమైనది. ఇంతవఱకును రాధికా సౌభాగ్య
మును గాంచి యీర్ష్యను జెందువారు, ఆమెయును దమ
వలెనే కొట్టుకొనుటను గాంచిన నాత్మతోషమును జెందుట
స్వాభావికమే. మన మైశ్వర్య మదమత్తులను గాంచు
చున్నాము. వారు మనతోఁ బలుక నైనఁబలుకరు. కాలాంతర
మున వారును మనవలె భిక్షమెత్తుకొనుటను గాంచినచో
నొకవిధమగు ఆత్మతుష్టి కలుగును. అప్పుడాతని యెడల
సహానుభూతినిఁ బ్రకటించెదము. అంత నాతనితో నాంతరిక
స్నేహము కలుగును. ఏలననఁగా స్నేహము సమాన గుణ
శీలములు కలవారికే కలుగును. ఎచ్చట, గొప్ప, కొద్ది, ఉచ్చ

నీచ, ధనికుడు, పేదవాడు, పండితుడు మార్పుడును భావముండునో అచ్చట ప్రేమ యుండదు. శిష్టాచారముండిన నుండవచ్చును. ఇద్దరు నొకే మార్గమువారై యుండవలయును. ఇద్దరును నొకే యుద్దేశ్యము కలవారై యుండవలెను. ఒకేస్థితిలో నుండవలయును. అప్పుడే స్నేహము కలుగును; వెరుగుచుండును. అప్పుడు కలిసి ఉద్దేశ్యప్రాప్తికొఱకు సమ్మిళిత సాధన చేయవచ్చును. అప్పుడు శ్యామసుందరుడు వినశుడై నచ్చితీరవలయును. అందువలననే గోపికల క్షర్వకలిగినదో లేక ఆత్మసంతోషము కలిగినదో, అది శ్రీకృష్ణప్రాప్తికొఱకే జరిగినది. ఎట్లనగా నింతటి భాగ్యశాలిని తోడు దొఱకినచో శ్యామసుందరుని వెదకి కనుగొనవచ్చును. అందువలన వారందఱును నచ్చి రాధికాదేవి యెడల సహానుభూతినిఁ బ్రదర్శించుచుండిరి. కొందఱామెపైని దుమ్మును దులుపుచుండిరి. కొందఱామెను లేవఁదీసి తన కోమల సుకుమారములగు తొడలపైఁ బరుండబెట్టుకొనెను. ఇంకొక యామె సుకుమార చరణములను దన వడిలోఁ బెట్టుకొనెను. తరువాత మెత్తని చేతులతో వత్తనారంభించెను. ఇంకొకతె పరువిడి పుష్కరిణీ కమల పత్రములను గోసికొని తెచ్చి ఆమెకు గాలిని వీచుచుండెను. సుందర సుగంధిత శీలజలమును ఆమె శరీరముపైఁ జిలుకుచుండెను.

ఒకననిత కమలనాళ సదృశములగు తన చేతివ్రేళ్లతో నామె తలనెత్తి, ఆమె చెవిలో శ్రీకృష్ణ శ్రీకృష్ణయను మహా మంత్రమును ధ్వనింపఁ జేయుచుండెను.

కర్ణకుహరములలో శ్రీకృష్ణ మంత్రమును జెప్పఁగనే రాధకు తన తన చెవులలో నెవరో అమృతమును గ్రుమ్మరించు చున్నట్లుండెను. ఏదియో గొణుగుచుఁ దన నేత్రములను దెఱచి వెంటనే యిట్లనినః- “ప్రియుడా! ఎచ్చట నున్నావు? ప్రియుడా! ఎచ్చట నున్నావు? ప్రియుడా! నీ వెచ్చటికిఁ బోయితివి?”

రాధనోట యీ శబ్దమును వినఁగానే అందఱకును సంతోషము కలిగెను. రాధికకు ప్రాణము శరీరము కలదని అందఱకును ధైర్యము కలిగెను. ఆమె స్థితి మృతకశరీరవలె నుండెను, నాక్షాత్తుగ మృతకదళ ఆమెకు బ్రాప్తిపలేదు. అందునలన నామెకుఁ దెలివి తెప్పించుటకై వారిట్లనిరి:- “ప్రియా! లేమ్ము; లేమ్ము. మాకు శ్రీకృష్ణుని బాడను జెప్పుము. కృష్ణుడు మమ్మువదలి నిన్కొక్కదానినిఁ దీసికొని యిచ్చటినుండి పోయినాడు. ఆతఁ డెచ్చటికిఁ బోయినాడు,”

వెంటనే రాధ నోటినుండి యిట్లు వెలువడెను “ఆతఁడు సన్నున. విడిచిపోయినాడు.”

“నిన్నాతఁ డెన్నఁడును వదలఁజాలఁడు. నీ వాతని ప్రాణప్రియవు. నీ ముఖమును జూచుచుండుటయే ఆతనికి జీవనము. ఆతనికి చిత్తము నిన్నుఁ జింతించుటకే. ఆతఁడు గోచారణాది కార్యము లొనర్చుచున్నను బాహ్యముగ నొనర్చుచుండినను, నిరంతరము నీ సుందర ముఖమును జింతించుచుండును, ఆతఁడు నిన్నెట్లు వదలఁగలఁడు? అసంభవము, సర్వథా అసంభవము. మేము త్రికాలములందును నీ విషయమును విశ్వసింపఁజాలము.”

“అవునా? శ్యామసుందరుఁడు నన్నింతగాఁ బ్రేమించుచున్నాఁడా? నేను నమ్మను. ఒకవేళఁ బ్రేమించుచున్నాఁడేమో! శ్రీకృష్ణ ప్రేమ జ్ఞాపకమునకు రాఁగానే ఆమెకు సమాధిభంగమయ్యెను. ఆమె లేచికూర్చుండెను. ఆమె యిట్లడిగెను:- “అక్కలారా! మీరిచ్చటి కెచ్చటికుడి వచ్చితిరి. ప్రియుఁడెచ్చటికిఁ బోయినాడు?”

రాధకు తెలివి వచ్చుటచే నందఱును నానందము కలిగెను. ఆమెను వడిలోఁ బరుండఁబెట్టుకొనిన గోపిక మంద హాస మొనర్చుచు రాధిక హృదయము వడవడ కొట్టుకొనుచోటఁ దన కోమలకరమును బెట్టుచు నిట్ల కెను - “మాకు గనఁబడకుండునట్లు ప్రియుని నీ విచ్చట దాచుకొనినావు.”

రాధిక యిదివిని లజ్జితయయ్యెను. విశాలముగఁ గమలముల వలె నుండిన నామె కనుకొలకులనుండి ముత్యముల

వలె స్వచ్ఛములగు చక్రబిందువులు వెలువడి గుండ్రని బుగ్గల మీఁదుగా జారవిడుచు హృదయేశునకు అర్ఘ్యమిచ్చుచున్న నాయనునట్లుగ హృదయముమీఁదకు జారెను. ఆమె సఖులం నటమీఁద వృష్టిని నారించుచు నిట్లనెను:- “సఖులారా! నేను గర్వించితిని. నా సౌభాగ్య సుఖమును జూచుకొని గర్వించితిని. నేను ప్రేమగర్వితయగు వనితనైతిని. నేను సౌభాగ్య మదమున మదనమోహను నవమానించుటచే నాతఁడు కోపమును జెందినాఁడు. అభాగినినగు నన్ను వీడిపోయినాఁడు” ఇట్లు పలుకుచు రాధిక మరల విహ్వలయయ్యెను. మరల తన సఖి నడిలోఁ బడిపోయెను. సఖులందఱును వెక్కి-వెక్కి యేడ్వనారంభించిరి. “శ్యామసుందరా! రమ్మ, రమ్మ! అధికముగ గాధింపకుము.”

శ్యామసుందరుని నామమును వినఁగానే రాధయొక్క మూర్ఛ మరల భంగమయ్యెను. ఆమె యిట్లనెను:- “సఖి! శ్యామసుందరుఁడు వచ్చినాఁడా యేమి?”

చతురయగు నొక సఖి యిట్లనెను:- “మొదట వేణు నాద మొనర్చిన చోటుననే శ్యామసుందరుఁడున్నాడు.”

“రాసస్థలిలోనా?” అని వెంటనే యీ శబ్దములు రాధికా ముఖమునుండి వెలువడెను,

సఖ యిట్లనెను:- అవును. రాసస్థలమున రాసేశ్వరుఁ డవశ్యముండఁగలఁడు. అచ్చటఁ గూర్చుండి మనలను బ్రతీక్షించుచుండును.”

“అయితే, మన మీ సమయమున నెచ్చట నున్నాము? మనమిప్పుడు రాసస్థలిలో లేమా? రాసస్థలమెంతదూరమున నున్నది సఖి!” రాధికాదేవి నోటినుండి యీ మాటలు వెలువడినవి.

సఖ యిట్లనెను:- “మనము గహ్వరవన నికటమున నున్నాము. రాసస్థల మిచ్చటి కల్పదూరమున నున్నది. దూరమునుగాదు దగ్గఱనే యున్నది.”

“అయితే అచ్చటికే పోవుదము. కాని మార్గమున నుండిన వనములను వెదుకుకొనుచుఁ బోవుదము. ఇచ్చటెచ్చటనైన దాగియుండవచ్చును. ఆతఁడు మోసగాడు. దగ్గఱగానున్నను దూరమునఁ గనఁబడును. ఒక్కొక్కప్పుడు దూరముననున్నను దగ్గఱగఁ దోచును. ఇప్పుడు వెలుగు వచ్చినది. నల్లగానున్న నాతఁడు కనఁబడును. అంధకారమున నాతఁడా రూపములోఁ గలిసిపోవును. అప్పుడాతని వెదుకుట మిక్కిలి కష్టమగును. ప్రకాశము సహాయమున నాతని జాడను దెలిసికొందుము. వెన్నెలలో మనమాతని వెదుకుదము.” ఇదివిని వారందఱొక్కసారిగా బయలుదేరిరి.

ప్రకాశ సహాయమున నన్వేషింపసాగిరి. కాని కృష్ణుఁడే సహాయమునను దొఱకఁడు. ఆతఁడు దొఱకవలయుననుకొనినఁ దనకుదానే ప్రకటమగును. ఆ ప్రజాంగన లా రాత్రి వెన్నెలలో నాతని నొక వనముచుండి యింకొక వనమునకుఁ బోవుచు వెదుకుచుండిరి. శ్యామసుందరుఁడు దొఱకనేలేదు.

చంద్రికా ప్రకాశము మందమయ్యెను. వనమందు తస్కరుఁడగు కృష్ణుని సామ్రాజ్యము వ్యాపించెను. నీలమేఘము కప్పటచేఁ జంద్రుని ముఖము మ్లానమయ్యెను. గోపిక లలసిరి. వారి విశ్వరూపము మొదటనే అణగి నది. ఇప్పుడు వెదుకవలయునను బ్రయత్నమును జారిపోసాగెను. శ్రీకృష్ణుఁడు మన ప్రయత్నముచే లభింపఁడు. ఆతఁడు తనంతట దానుగా వచ్చి, మనలను లేవఁదీసి కౌఁగిలింపుకొన్ననే ఆతని ప్రాప్తి సంభవము. తానుగా వచ్చి చేతులను జాచి మన నోటినిఁ దెఱచి అమృతమును గ్రుమ్మరించిననే అమరత్వము సంభవమగును. స్వయముగ మన ప్రయత్నమున నాతనిఁ బొందఁజాలము, చంద్రకాంఠిమీఁద విశ్వాసముంచఁగా నదియును మందగించినది. వనమునఁ దమస్సుయొక్క సామ్రాజ్యము వ్యాపించెను. ఇప్పుడు రాసస్థలమునకుఁబోయి కూర్చుండి ఆతని కృపకై ప్రతీక్షింపవలయును. ఆతని నామ గుణములతోడనే కాలక్షేప మొనర్చెదము. ఎప్పటికైనను నాతఁడు కృపఁజూపఁగలఁడు.” అని యాలోచించుకొని

వారెచ్చటినుండి బయలుదేరినో అచ్చటికే చేరిరి. ధైర్యముగ సాధనరతి ననుకరించుచుండిరి.

అంత శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! సాధనరతి యెస నేమి?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! రస శాస్త్రమునందు రతికి అనంత భేదములు చెప్పఁబడినవి; కాని సామాన్యముగ రతి రెండు విధములు. ఒకటి సిద్ధరతి, రెండవది సాధనరతి. సిద్ధరతిలో సాధన యేమాత్రము నుండఁజాలదు. మూర్ఖ, లేక మృత కావస్థయందుండి నిరంతరమును బ్రിയ భావనా భావితృలై యుందురు. నామ, రూప, లీలా భావముల స్మృతి యేమియు నుండదు. రాధికాదేవి మొదట బడియుండఁగా సఖులు చూచినారే అదియే సిద్ధరతి. సాధనరతియందు ఆతిని బ్రతీక్షించుచుఁ గాలము గడుచుటకై కొన్ని సామాన్య సాధనలుండును. తమ సాధనలచే శ్యామసుందరుఁడు వివశుడై పరుగెత్తుకొని రాఁగలఁడను భావనమిందుండఁబోవదు. ఇట్టి భావనా గంధమైన నుండదు. వచ్చినచోఁ దనకుఁదానే రాఁగలడు. కాని కాలమెట్లు గడుచుననియును, అపరాధ మొనర్చుటయును వారెఱుఁగరు. తమ యపరాధముల వలన నాతఁడు దాగినాఁడనునది యుండదు. తన అపరాధములచే సాధకునకు ఖోభము కలుగును. కాని వానిని మఱపించును.

అయినదేమో అయినది. పాపము వచ్చినదేమో వచ్చినది. ఇప్పుడట్లు చేయక ఆతని నామగుణములను గానమొనర్చుచుఁ గాలమును వెడలఁబుచ్చుకొనవలెనను భావన సాధన రతిలో మొదటగా నుండును.

మనకు మిగిలిన సమయము వ్యర్థము కాఁ గూడదను భావ మింకొకటి యుండును. ప్రియతమునిఁ జింతింపక ఒక్క ఊణమైనను వ్యర్థము కారాదు. దీనికొఱకై సాధకుఁడు నిరంతరము జిహ్వాతోనాతని నామోచ్ఛారణమును గావించు చుండును. మనస్సుతో నాతని రూపమును జింతించు చుండును. భగవంతునకును భక్తులకును మాటి మాటికి నాష్టాంగ ప్రణామ మొనరింపవలయును. ఆతని స్మృతి యందు నిరంతరము నేత్రములనుండి అశ్రువులను రాల్చు చుండును. ఇట్లు జరుగుచున్నను దన కాలము వ్యర్థముగ గడచుచున్నదను భావము వచ్చుచుండును. అయ్యో! నిరంతరము భగవత్ స్మృతి కలుగుట లేదే యనుకొనును.

ఈ సమయమున స్త్రీ, పుత్ర, ధన, పరివారములందును, సమస్త ప్రపంచమందును విరక్తి కలుగును. ఇదివఱలో నే ధనము కొఱకు ప్రాణములనైన నొసంగెడు వాఁడో హృదయమందు రతి కలుగఁగానే యివియన్నియును దుచ్చుముగఁ గోచును. ప్రియునికై సమస్తమును దృఢమువలెఁ

ద్యాగ మొనర్చును. ఆతనికిఁ దన సర్వస్వమును సమర్పించును.

ఈ స్థితిలో మానము బొత్తుగా నశించును, రూప, కుల, ధన, యావనాద్యహంకారములన్నియును నభావములై పోవును. అందఱతోఁగూడి సమానభావముతోఁ గూర్చుండి, తన సాధ్య ప్రాప్తికొఱకు నిరభిమానుడై కలిసి తిరుగును. ఎవరినిఁ గాంచినను సమస్కరించును.

ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ప్రియుని గృహకలుగును. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు స్వీకరింపఁగలఁడు. ఈ యాశతోడనే వారు కాలయాపన మొనర్చెదరు.

సాధనరతిలో సముత్కంఠత సదా ఉండును. ప్రియుని రూపమును స్మరించి, ఆతని గుణములను జింతించి, ఆతని సమాగమము కొఱకు పడు తహతహకు సముత్కంఠత యని పేరు. ఈ ఉత్కంఠత ప్రతిక్షణమును నుండును. ప్రియుఁ డిదిగో వచ్చుచున్నాఁడు. అదిగో వచ్చుచున్నాఁడు, ఆతని దర్శనము గాఁగలదు. నేఁడు నా నేత్రములు సఫలము లగును,

ఉత్కంఠతకు తోడుగాఁ బ్రియుని సుమధుర నామ గానమునం దత్యధికముగ నభిరుచి ఉత్పన్నమగును. హే నాథ! హే రమణ! హే మహాభుజ! ఓ ప్రియా! ఓ నా కను

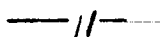
పాపా! ఎప్పుడు వచ్చెదవు? నా శరీరతాపము నెప్పుడు పశమింపఁ జేసెదవు?" అని యీ విధముగ నిరంతరము జిహ్వతోఁ బ్రయుని నామమును బలుకుటలో నొక విధమగు ఆంతరిక సుఖానుభూతి కలుగును.

ఏ స్థలములందు కృష్ణుఁడు కమనీయ క్రీడలొనర్చెనో ఆ స్థలములందు స్వాభావిక ప్రీతికలుగును. ఆ స్థలములను గాంచి వానిని స్మరించుటచే నుద్దీపనము కలుగును. ఇచ్చటఁ బ్రయు షీలీల నొనర్చినాఁడు. ఆ స్థలమున నీ సంఘటనము జరిగినది. ప్రియుని ఆ స్మృతి స్థానములకుఁ బోవుటయును, అతని మనోవాక్కాయములతోఁ గరములఁ బూజించుటయు, నా స్థలములందాచరముంచుటయు, నిదియును రతికి సర్వ శ్రేష్ఠమగు సంగము.

అన్నిటికంటె సధిక రతివృద్ధికి గారణము తద్గుణాభ్యాసక్తి. ప్రియుని సౌందర్య మాధుర్యములను, అతని లీలాగాన మొనర్చుటయును, వాని సనుకరించుటయును, వానిని శ్రవణమొనర్చుటయును నీ సమస్త కారణములచే సాధన రతి వృద్ధియగును.

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ఆ గోపికలు తిరిగి శ్యామసుందరుఁడు మొట్టమొదటి వేణుగానమును గావించిన స్థలమునకు వచ్చిరి. అచ్చట వారు తమ పౌరబాటుసకుఁ

బళ్ళాత్తాపము పడుచు, మానశూన్యమై ఉత్కంఠాపూర్వకముగ శ్రీకృష్ణదర్శనాశచే నా స్థలముల యెడల నాదరమును బ్రదర్శించుచుండెను. భగవన్నామములను నుచ్చస్వరమున గానమొనర్చుచు, నాతని గుణములను గానమొనర్చుచు నిల్లువాఁకిలిని, గృహ పరివారమును మఱచి శ్రీకృష్ణ స్మృతియందే తమ కాలమును సదుపయోగమొనర్చుచుండిరి. అందఱును బరస్పరమును గలిసి శ్రీకృష్ణగుణ గాన సంబంధమునఁ బాడిన పాటకు గోపికా గీతలందురు. ఆ గీతలను గూర్చి దిగ్దర్శముగ ముందు వర్ణించెదను. మీ రందఱును మధురాతి మధురములగు నా గీతను బ్రేమపూర్వకముగ శ్రవణ మొనర్పుడు.”

www.mohanpublications.com

మోహన్ పబ్లికేషన్స్ లో లభించు

పుస్తకముల పట్టిక
(Book List)

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద, మంత్రశాస్త్రాది
అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

ఫేస్‌బుక్ **మోహన్ పబ్లికేషన్స్** పేజ్ లైక్ చేయండి.

Like us to follow :

MOHAN PUBLICATIONS

Rajamahendravaram

అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం, రాజమహేంద్రవరం - 533101.

WWW.MOHANPUBLICATIONS.COM

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. ప్రతకథలు - పూజలు

1. శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.10-00
2. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం	30-00
3. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)	10-00
4. సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం	30-00
5. వరలక్ష్మీ వ్రతం	10-00
6. కేదారేశ్వర వ్రతం	10-00
7. త్రినాథ వ్రతం(కలర్)	10-00
8. త్రినాథవ్రతం(సాదా)	5-00
9. క్షీరాబ్ధి వ్రతం	12-00
10. మంగళ గౌరీవ్రతం	10-00
11. వైభవలక్ష్మీ వ్రతం ఫోటో యంత్రంతో	25-00
12. శ్రీలక్ష్మీ కుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)	25-00
13. కనకమహాలక్ష్మీ వ్రతం (కామేశ్వరీపాటంతో)	25-00
14. సంతోషీమాతా వ్రతం	25-00
15. ఏడు శనివారాల వ్రతం	25-00
16. సత్యనారాయణవ్రతం	25-00
17. శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష	30-00
18. శివదీక్ష	10-00
19. కాత్యాయనీ వ్రతం	20-00
20. సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం	20-00
21. తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)	36-00
22. స్త్రీల ప్రతకథలు	36-00
23. స్త్రీలప్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేడునూరిగంగాధరరావుగారి)	54-00
24. పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరీపాటంతో)	36-00
25. సర్వదేవతా పూజావిధానం	25-00
26. ఆరువ్రతాలు	30-00
27. రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా	10-00

28. తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29. శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30. శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31. లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32. శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33. శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34. కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35. శివపూజ	10-00
36. వీరభద్ర పూజ	10-00
37. ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38. నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39. సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40. రామదేవుని కథ	10-00
41. శివదేవుని కథ	10-00
42. లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43. వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44. బ్రహ్మాంగారి నిత్యపూజ	10-00
45. సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46. నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47. రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48. ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49. శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50. 16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51. పార్వతీకల్యాణం	25-00
52. సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53. పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54. అష్టనాగపూజ	36-00
55. పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56. ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57. ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58. ఏదేవునికి ఏవిధముగాబీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59. ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60. హనుమద్ వ్రతం	36-00
61. పంచాయతన పూజ	63-00
62. 28 వ్రతములు	120-00

63. కలశపూజలు (92కేసారి)	150-00
64. కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)
65. ప్రాంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)
66. గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1. శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4. స్థూలాక్షరీలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5. లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6. స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రాస్సైజు)కేస్బైండ్	108-00
7. సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళి: (63)	24-00
9. విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రాస్)	25-00
10. లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రాస్)	36-00
11. లలితా సహస్రనామములు	24-00
12. లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13. దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14. ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15. శివ సహస్రనామములు	24-00
16. విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17. గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18. సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19. గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21. శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22. సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23. సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24. శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25. మణిభీషవపర్ణన (పెద్దది)	24-00
26. సంద్యావందనం	24-00
27. మంత్రపుష్పమ్
28. త్రిభాషా హనుమాన్చాలీసా	15-00
29. హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30. మణిబీష్టపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31. ఆరు చాలీసాలు	10-00
32. శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33. వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34. ఆరుదండకాలు	5-00
35. వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36. అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37. దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దనీస్తోత్రంతో)	10-00
38. సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39. భగవద్గీత మూలం	27-00
40. రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41. స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42. పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43. పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44. పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45. పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46. మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47. శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48. కుజదోషం	10-00
49. కాలసర్ప దోషం	10-00
50. మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51. దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52. పంచసూక్తములు	10-00
53. సంధ్యావందనం	10-00
54. రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55. గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56. హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59. శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60. నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61. మహాన్యాసమ్	36-00
62. సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63. గోమాతపూజావిధానము	10-00
64. ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65. ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66. ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67. శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68. అర్చన	40-00
69. నిత్యదేవతార్చన	40-00
70. సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71. శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72. చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73. శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74. వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75. శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1. శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2. సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3. శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4. శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రొన్)	63-00
5. శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రొన్)	63-00
6. నవనాథ చరిత్ర	99-00
7. శ్రీసాయిచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8. శ్రీగురుచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9. సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10. అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11. భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12. శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13. శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14. శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15. శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16. శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17. "శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18. "శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19. శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20. శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21. శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22. శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23. హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24. శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25. ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26. షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27. సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28. సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29. నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30. శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31. హృదయంలో సాయి	15-00
32. శ్రీషిరిడిసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్చరిత్ర)	120-00
33. గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1. 'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గ్యేయ)	72-00
2. గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గ్యేయ)	108.00
3. ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఓక్కొక్కటి	12.00
6. కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7. గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గ్యేయ-భక్తిటివి)	25.00
8. శుభమస్తు (పిడపల్లి) క్యాలండర్	25.00
9. సాదా క్యాలండర్	5.00
10. పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11. తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12. కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13. జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14. మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15. వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16. వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17. సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18. శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19. పూర్వ పరాశరి	100-00
20. పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21. ప్రశ్న సింధు	99-00
22. నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23. సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24. ధృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25. ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26. జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27. జ్యోతిషమర్కబోధిని	63-00
28. జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29. ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30. జాతక మకరందం	63-00
31. జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32. మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33. ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34. జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35. శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36. నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37. పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38. సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39. ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40. నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41. శుభశకునాలు	30-00
42. హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43. సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44. ముహూర్త దీపిక	99-00
45. పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46. కలలు ఫలితాలు	30-00
47. జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48. మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49. జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50. గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51. ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52. ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53. జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (సూర్యయోగాలఫలితాలు)	120-00
54. అంగసాముద్రికం	36-00
55. హస్త సాముద్రికం	63-00
56. లాల్ కితాబ్	99-00
57. శకునశాస్త్రం	63-00
58. ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59. పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60. అష్టకవర్గ (కొండపల్లి)	63-00
61. బృహత్ జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62. లగ్నరత్నాకరం	63-00
63. షట్పంచాశిక	120-00
64. 40 రోజుల్లో జ్యోతిషం నేర్చుకొనండి	270-00
65. 40 రోజుల్లో సాముద్రికం నేర్చుకొనండి	180-00
66. 40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67. 40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68. 40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69. మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70. కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71. ముహూర్తచింతామణి	99-00
72. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73. ప్రసిద్ధవ్యక్తుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74. అదృష్టరెమెడిస్	144-00
75. గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76. జ్యోతిష రెమిడిస్	300-00
77. జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78. జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79. నాడీజ్యోతిషం	63-00
80. నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81. లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82. గౌతమసంహిత	63-00
83. హోరరత్నమాల	63-00
84. జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85. పుష్యర పంచాంగం (2013-14 నుండి 2024-25)	560-00
86. దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87. వింత జ్యోష్యములు	63-00
88. షోడశవర్గులు	200-00
89. రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90. చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91. కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92. బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93. గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94. శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిథున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీఠికలేఖకాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

జి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్ధరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతి:	75-00

129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

**రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు**

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహూర్త చింతామణి-పార్వ2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ట సంహిత	360-00
156. పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్బైండి)	200-00

5. వాస్తులు

1. 40 రోజుల్లో “వాస్తువిద్య” నేర్చుకొనండి	180-00
2. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3. వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4. మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5. గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6. వాస్తు పూజ	63-00
7. వాస్తు సూత్రములు	63-00
8. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9. గృహవాస్తు వర్ణులు	99-00
10. విశ్వకర్షవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11. విశ్వకర్ష వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12. విశ్వకర్ష వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13. ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14. శుభవాస్తు	270-00
15. వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16. వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17. హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18. గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19. వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20. గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21. జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22. వాస్తురత్నాకరం (క్రిందపల్లి)	63-00
23. వాస్తుశిరోమణి	120-00
24. వాస్తుసంగ్రహమ్	63-00
25. పంచవాస్తు పారిజాతం	120-00
26. వాస్తుడిండిమమ్	63-00
27. వాస్తుదుందిభి	120-00
28. విశ్వకర్షవాస్తుప్రకాశిక (కేన్బైండ్)	250-00
29. కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30. జలివాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31. మయవాస్తు (గోరసపీఠభద్రాచార్య)	120-00
32. వాస్తు జ్యోతి	63-00
33. మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34. వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35. వాస్తు దర్పణం	120-00

6. మంత్ర-శాస్త్రాలు

1. మంత్రసాధన	63-00
2. తంత్రజాలం	63-00
3. మంత్రశక్తి	63-00

4. దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5. దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6. తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7. యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8. మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9. సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10. మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరనిఘంటువు)	63-00
11. సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12. సదాచార దీపిక	63-00
13. యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14. ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15. బదనిక తంత్రమ్	63-00
16. ఉచ్చిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17. గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18. గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19. సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20. యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21. పాశుపత తంత్రం	99-00
22. పంచదశ మహాఘట్ట తంత్రం	99-00
23. రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24. మంత్రసిద్ధి	120-00
25. పరశురామతంత్రమ్	108-00
26. శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27. శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28. గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29. మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30. శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31. మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32. సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33. హవన తంత్రం	250-00
34. షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35. శాక్తీయతంత్రం	250-00
36. రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37. లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38. హిరణ్యకూలినీ తంత్రమ్	250-00

39. మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40. శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41. స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42. కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43. శాంతితంత్రమ్	250-00
44. యంత్రసిద్ధి	360-00
45. శ్రీ లక్ష్మీ తంత్రమ్	360-00
46. మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాఙ్కలపమ్)	360-00
47. మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాఙ్కలపమ్)	360-00
48. మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49. ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50. కామధేనువు తంత్రం	360-00
51. శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52. శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53. కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54. ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఒరిజనల్)	390-00
55. సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1. భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2. భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3. భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2. గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3. గణేశోపాసన 2	99-00
4. నవగ్రహవైభవం	99-00
5. నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6. నవగ్రహ వేదం	99-00
7. శనిగ్రహారాధన	99-00
8. ఆదిత్యారాధన	99-00
9. సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10. శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11. లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12. హనుమదారాధన	99-00
13. లలితారాధన	99-00
14. శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15. గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16. వీరభద్రారాధన	99-00
17. కుజగ్రహారాధన	99-00
18. భైరవారాధన	99-00
19. దైవారాధన	99-00
20. గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21. శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22. హయగ్రీవారాధన	99-00
23. లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24. శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25. దేవీ లీలామృతం	99-00
26. పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27. పురాణపండ రామాయణం	99-00
28. పురాణపండ భారతం	99-00
29. పురాణపండ భాగవతం	99-00
30. (సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31. కాలసర్ప యోగం	99-00
32. నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33. నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34. వేదసూక్తములు	99-00
35. వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36. పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37. సూక్తిరత్నాలు	99-00
38. హనుమచ్ఛ్రిత్ర	99-00
39. నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40. నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41. సాలగ్రామములు	99-00
42. గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడి	99-00
43. శనిగ్రహరెమిడిస్	99-00
44. జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45. వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్మ్యాచింగ్గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46. మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజీ లైఫ్గైడ్) ..	99-00
47. మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్కరక్షన్ ..	99-00
48. న్యూమరాలజీ రెమిడిస్	99-00
49. మూకపంచశతీ	99-00
50. శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51. రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52. ఉపాసన విధానం	99-00
53. పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54. దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55. గణపతిభాష్యం	99-00
56. యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57. నవయోగులు	99-00
58. ఆంధ్రప్రదేశ్లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59. సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)	99-00
60. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్బైండింగ్)	216-00
61. సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62. ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63. బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64. సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65. శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66. శ్రీలక్ష్మీగణపతి హోమకల్పం	99-00
67. మార్షల్ఆర్ట్స్ 9 (కరాటే,కుంగ్ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68. మ్యాజిక్గైడ్	99-00
69. చదరంగం	99-00
70. పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71. గరుడపురాణం	40-00
72. మాఘపురాణం	36-00
73. శివపురాణం	36-00
74. వైశాఖపురాణం	36-00
75. కార్తీక పురాణం	36-00
76. కార్తీక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77. సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78. పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79. గాయత్రీ మహిమ	36-00
80. వృక్షదేవతలు	63-00
81. యాజుష స్కార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82. సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83. చతుర్వేదములు	120-00
84. నవగ్రహారాధన	120-00
85. తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86. మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్బైండు)	250-00

87. మానవధర్మములు	120-00
88. వేదమంత్ర సంహిత	120-00
89. సహస్రలింగార్చన	120-00
90. శ్రీ శివగీత	120-00
91. ద్వాదశఉపనిషత్తులు	120-00
92. పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్ బైండింగ్) 250-00
(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యాతీ)	సాదా 120-00
93. బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము	200-00
94. బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
95. బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
96. కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు	63-00
97. దక్షిణావృత శంఖములు	63-00
98. 108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని	36-00
99. ధర్మసింధువు(కేస్ బైండింగ్)	270-00
100. భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని	99-00
101. చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర	36-00
102. భగవత్ స్తుతి	63-00
103. సూర్యోపాసన	36-00
104. కాశీఖండం	250-00
105. దేవీభాగవతం	360-00
106. శ్రీ ఆంజనేయం	216-00
107. ధర్మసందేహాలు	216-00
108. ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు	250-00
109. రామాయణం	600-00
110. పోతన భాగవతం	900-00
111. శివమంత్రములు	63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1. ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2. మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3. ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4. గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5. గృహవైద్యసారం	36-00
6. హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7. ప్రకృతివైద్యం	36-00
8. ఆహారం-వైద్యం	99-00

9. సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10. ఆయుర్వేదమ్	36-00
11. ఆయుర్వేద మూలికావైద్యబీపిక	99-00
12. దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13. ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14. అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15. రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16. ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17. ఒబెసిటీ	99-00
18. హెల్త్గైడ్	99-00
19. ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20. పుడ్థేరపి	63-00
21. న్యాచురల్థేరపి	99-00
22. సంపూర్ణఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23. కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24. యోగామంత్ర	63-00
25. యోగా మండే టు సండే	63-00
26. హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్టుడే	99-00
27. హెల్త్ఫైల్	108-00
28. వస్తుగుణపాఠం	250-00
29. రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30. వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31. నాటువైద్యం -(కేస్బైండ్)	360-00
32. నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33. ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యుష్ష - భవానీ రకాలు

1. శ్రీ అయ్యుష్ష లీలామృతం	30-00
2. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనపాటలు	63-00
3. శ్రీ అయ్యుష్ష పూజాకల్పం	20-00
4. శ్రీ అయ్యుష్ష భక్తి గీతాలు	20-00
5. హారతిగైకొనుమా	40-00
6. శ్రీ అయ్యుష్ష దీక్ష F	10-00
7. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనమాల F	10-00
8. శ్రీ అయ్యుష్ష నిత్యపూజ P	10-00

9. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10. భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11. దేవీలీలామృతం	99-00
12. శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13. దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14. భవానీదీక్ష P	10-00
15. దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16. శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17. అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1. అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2. శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3. సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4. వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5. సాభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6. సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7. చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8. జాతీయ గీతాలు	10-00
9. దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10. పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11. గొబ్బిళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12. అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13. పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14. భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినిస్టెల్)	36-00
15. సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16. బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17. అన్నమయ్య సంకీర్తనావిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1. ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2. ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3. ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4. పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5. ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6. ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7. వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8. సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1. శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2. శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్ వెజ్)	63-00
3. శాకాహార వంటలు	30-00
4. మాంసాహారవంటలు	30-00
5. చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6. అందానికి చిట్కాలు	30-00
7. పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8. పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శాలీబోర్డర్స్	36-00
10. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11. చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12. పసందైన ఫాస్ట్ ఫుడ్ వంటలు	30-00
13. వలావ్లు, ప్లేట్ రైస్లు, వెరైటీరైస్లు	30-00
14. వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15. బ్రేక్ ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16. పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17. మైక్రోవేవ్ వంటలు	99-00
18. సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19. పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20. పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21. మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22. మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23. నోరూరించే నాన్ వెజ్ వంటలు	99-00
24. మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరోమహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్ (క్రాస్ సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్సయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్కాలు (భైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్దగడరామారావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్ చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజలీ కథలు	63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)	600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు	595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు	
విశ్వకర్మ ప్రకాశము	80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	250-00
నారద సంహిత	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	60-00
మయమతము - వచనము	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక
మహాదశా పారిజాతం
వాస్తు నారాయణీయం	120-00
యోగావళీఖండం	120-00
ముహూర్తసింధువు	150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)	1208-00
మీరే న్యూమరాలజిస్ట్ (డా.హూడ్)	370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)	590-00
సాయి...	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)	500-00
తాజుద్దీన్ బాబా సచ్చరిత్ర	100-00

**సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి
ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.**

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ణి కారికలు	200-00
నవుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్తంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(చీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్త్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తోట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చింతామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ట సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్త్రుతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్తంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యాయం	360-00
ముహూర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00

అరుదైన పాత పంచాంగములు, వ్రతకథలు,
పురాణములు, ఆరాధన గ్రంథములు,
సుప్రభాతములు, మహాత్మ్యములు, సహస్రనామములు,
పూజావిధానములు, స్తోత్రాలు, ప్రామాణిక గ్రంథములు,
కథలు, జ్యోతిష, వాస్తు, వైద్య, మంత్రశాస్త్రాది ఆధ్యాత్మిక
గ్రంథములకు

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం.

www.mohanpublications.com

From :

☎ : 0883-246 25 65

MOHAN PUBLICATIONS

Fort Gate, Opp : Ajanta Hotel

Rajahmundry-533 101 (a.p.)

mohan
PUBLICATIONS

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

ఉచిత Pdf బుక్స్ కై : - www.granthanidhi.blogspot.in

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద,
మంత్రశాస్త్రాది అనేక విషయాలు
తెలుసుకొండి... ఫ్రీబుక్స్
MOHAN PUBLICATIONS
పేజ్ లైక్ చేయండి.

granthanidhi
THE TREASURE OF PAGES
FIRST EVER TELUGU FREE E-BOOKS
DOWNLOADING WEB PORTAL
www.granthanidhi.com

Kinige.com

మా ఇ-బుక్స్ కినిగె ద్వారా కానుకగాలు
చేసుకొనే వచ్చును.

dailyhunt

మా ఇ-బుక్స్ డైలీహంట్ ద్వారా
అత్యధిక డిస్కంట్ ఆఫర్లతో లభించును.